

Genesis

Genesis 1

1. In den beginne Van den tijd der schepping aller creaturen, die door de schepping in het wezen gekomen zijn; dewijl zij tevoren niet geweest waren, maar God alleen, die zonder begin is, Ps. 90:2; Spreuk. 8:22,23; Col. 1:17. Verg. dit met Joh. 1:1. **schiep** *Scheppen*, is in dit hoofdstuk en elders te zeggen, iets voortreffelijks te maken, hetwelk tevoren niet was, hetzij uit niet, vs. 1, of uit wat anders, dat uit niet geschapen was, als vs. 21,27. Van het Hebr.woord *Elohim*, dat is God, zie hoofdstuk Gen. 20:13. **God den hemel** Door *hemel*, of (hemelen) *zijnde dit woord bij de Hebreën in het getal van één niet gebruikelijk* en *aarde*, mag men in dit eerste vers verstaan òf den hemel en de aarde, zoals ze op den eersten dag zijn geschapen, òf de ganse wereld, met alle hemelse en aardse schepselen daaronder begrepen. Verg. Gen. 2:1. **en de aarde.**

2. De aarde Versta hier door dit woord, de aarde die nu is, doch zoals ze in dat begin op den eersten dag geschapen is, en niet zoals ze door het volgende werk der schepping geworden is. **nu was woest** In het Hebr. *woestheid*, of *ongestalthed en ledigheid*, of *ijdelheid*, hetwelk van de aarde gezegd wordt, omdat ze was zonder zulk een gedaante, orde, onderscheid, sieraad, gebruik, en de inwoners, die naderhand daarin geschapen zijn. Met deze Hebr. woorden wordt elders in de Heilige Schrift uitgedrukt de uiterste woestheid, ongestalthed, ijdelheid, nietigheid, of ledigheid, die ergens is. Zie Deut. 32:10; 1 Sam. 12:21; Job 12:24; Ps. 107:40; Jes. 34:11; 44:9; Jer. 4:23. **en ledig, en duisternis was op den afgrond;** Hebr. *op het aangezicht des afgronds*. Dat is, op het diepe en ondoorgrondelijke water, hetwelk de aarde bedekte als een kleed, en

stond boven de bergen, Ps. 104:6. Zie 2 Petr. 3:5. **en de Geest Gods** Versta hier door het woord *Geest* den Heiligen Geest, niet den wind, die nog niet geschapen was. **zweefde** Of, *bewoog zich*. Versta, om het eerste wezen en de gestalte der aarde en wateren, gelijk die toen waren, te onderhouden, opdat also de kracht des Geestes daaruit voortgebracht zouden worden. Het schijnt ene gelijkenis, genomen van de vogels, die de eieren broeden om de jongskens daaruit te doen voortkomen, en daarna met hare vleugels over dezelve zweven, omo die te koesteren en op te kweken. Zie Deut. 32:11. **op de wateren.** Hebr. *op het aangezicht der wateren*: Dat is op het opperste of bovenste der wateren, die de aarde bedekten.

3. En God zeide: Gods *zeggen* is zijn wil, zijn bevel en daad, Ps. 33:9; 148:5, welken Hij uitgevoerd heeft door zijn wezenlijk Woord, hetwelk van eeuwigheid af God en bij God geweest is, Joh. 1:1,2; Ps. 33:6. **Daar zij licht! en daar werd licht.**

4. En God zag het Dat is menselijker wijze van God gesproken. De zin is, dat God zijn schepsel voor goed kende. **licht, dat het goed was;** Dàt wordt hier *goed* genoemd, hetwelk Gode aangenaam, in zichzelf schoon en lieflijk, en den schepselen, voornamelijk den mensen, nuttig en dienstig is. **en God maakte scheiding** Te weten, also dat het licht de duisternis, en de duisternis het licht achtervolgden, om nacht en dag te maken. **tussen het licht en tussen de duisternis.**

5. En God noemde het licht dag, en de duisternis noemde Hij nacht. Toen was het avond Dat is nacht en dag makende een natuurlijken dag, welke bij de Hebreën begon met den avond *gelijk de duisternis is voorgegaan* en eindigde met den volgenden avond, begrijpende 24 uren. **geweest, en het was morgen geweest, de eerste dag.** Hebr. *een dag*; maar het is zeer gebruikelijk bij de Hebreën, datzij *één* voor *eerst* zetten, gelijk Gen. 8:5; Num. 29:1; Matth. 28:1; 1 Cor. 16:2.

6. En God zeide: Daar zij een uitspansel Of *uitbreidse*. Het woord, dat in den Hebreuwsen tekst staat, komt van een woord, hetwelk betekent *uitspannen, uittrekken* enz., en hier wordt er door bedoeld de gehele ruimte tussen de onderste en bovenste wateren. in het midden der wateren; en dat make Hebr. *dat zij scheiding makende*. scheiding tussen wateren en wateren!
7. En God maakte dat uitspansel, en maakte scheiding tussen de wateren, die onder het uitspansel Te weten in en op de aarde. Hebr. *die van onder*, enz. also vs. 9. zijn, en tussen de wateren, die boven Hebr. *de wateren, die van boven*, enz. Versta de wolken, die boven het onderste deel van dit uitspansel drijven, of enige andere wateren die na de scheiding hunne plaats boven mochten hebben genomen. het uitspansel zijn. En het was also.
8. En God noemde het uitspansel hemel. En het was avond geweest, en het was morgen geweest, de tweede dag.
9. En God zeide: Dat de wateren van onder de hemel in een plaats vergaderd worden, en dat het Hieruit blijkt dat tevoren de ganse aardbodem met water is bedekt geweest, ja zelfs de bergen, gelijk boven op vs. 2 is aangetekend. **droge gezien worde!** en het was also.
10. En God noemde het droge aarde, en de vergadering der wateren noemde Hij zeeën; en God zag, dat het goed was.
11. En God zeide: Dat de aarde uitschiete gras, kruid Dat is, wat zaad van zich voortbrengt, draagt, geeft en uitwerpt; also onder vs. 12,29. zaaizaiende, vruchtbaar Hebr. *geboomte der vrucht*. **geboomte, dragende vrucht naar zijn aard, welks zaad daarin zij op de aarde!** En het was also.
12. En de aarde bracht voort grasscheutjes, kruid zaaizaiende naar zijn aard, en vruchtdragend geboomte, welks zaad daarin was, naar zijn aard. En God zag, dat het goed was.
13. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de derde dag.
14. En God zeide: Dat er lichten Zie Ps. 74:16. zijn in het uitspansel des hemels, om scheiding te maken tussen den dag en tussen den nacht; en dat zij zijn Dat is, om te dienen tot aftekening van verscheidene gelegenheden der tijden, als: lente, zomer, herft, winter, verlenging, verkorting en eveningen der dagen, eklipsen, enz., mitsgaders zekere dagen, weken, maanden en jaren waar te nemen en te onderhouden, zowel in kerkelijke, als in politieke en burgerlijke handelingen, dit leven aangaande. tot tekenen en tot gezette tijden, en tot dagen en jaren!
15. En dat zij zijn tot lichten in het uitspansel des hemels, om licht te geven op de aarde! En het was also.
16. God dan maakte die twee Te weten de zon en de maan, welke *groot* genoemd worden ten aanzien van haar uiterlijke gedaante, zoals die in onze ogen valt, en haar uitnemende werkingen. **grote lichten; dat grote licht tot heerschappij des daags, en dat kleine licht Te weten in vergelijking met de zon. tot heerschappij des nachts; ook de sterren.**
17. En God stelde ze Hebr. *gaf ze*. in het uitspansel des hemels, om licht te geven op de aarde.
18. En om te heersen op den dag, en in den nacht, en om scheiding te maken tussen het licht en tussen de duisternis. En God zag, dat het goed was.

19. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de vierde dag.

20. En God zeide: Dat de wateren overvloediglijk voortbrengen een gewemel Het Hebr.woord is hier genomen voor zodanig gedierte, dat in de zee en andere wateren door zwemmen zich beweegt; hoewel het ook gebruikt wordt van het vliegende gedierte in de lucht. Lev. 11:20, en van het kruipende op de aarde; daar ook Lev. 11:44. van levende zielen; Hebr. *ziel*. Versta daardoor de dieren, die leven en gevoelen, en door zulk een oorzaak zich bewegen. en het gevogelte vliege boven de aarde, in het uitspansel Hebr. *in of naar het aangezicht des* enz. des hemels!

21. En God schiep Zie de aantekening op vs. 1. de grote walvissen, en alle levende wremelende ziel, Het Hebr. woord betekent niet alleen het zwemmende gedierte, gelijk hier en Lev. 11:46 en Ps. 69:35, maar ook wat kruipt op de aarde, of met verheffing der voeten daarop gaat en treedt, gelijk onder vs. 24,25,26,28,30 en Gen. 6:20, Gen. 7:8 en Ps. 104:20. welke de wateren overvloediglijk voortbrachten, naar haar aard; en alle gevleugeld Hebr. *alle vogels des vleugels*. Alzo ook Ps. 78:27. gevogelte naar zijn aard. En God zag, dat het goed was.

22. En God zegende ze, Dat is, God gaf hun kracht om hun geslacht door voortteling te onderhouden ten te vermenigvuldigen. Zie onder vs. 28, en elders meer. zeggende: Zijt vruchtbaar, en vermenigvuldigt, en vervult de wateren in de zeeën; en het gevogelte vermenigvuldige op de aarde!

23. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de vijfde dag.

24. En God zeide: De aarde brenge levende zielen Hebr. *ziel*. Zie boven vs. 20. voort, naar haar aard, vee, Het Hebr.

woord betekent hier alle tamme, viervoetige dieren, onder de mensen verkerende, en hun tot dienst, voedsel en kleding strekkende. en kruipend Zie boven op vs. 21., en wild gedierte der aarde, naar zijn aard! En het was alzo.

25. En God maakte het wild gedierte der aarde naar zijn aard, en het vee naar zijn aard, en al het kruipend gedierte des aardbodems naar zijn aard. En God zag, dat het goed was.

26. En God zeide: Laat Ons mensen Dat is, man en vrouw, gelijk blijkt uit het volgende: *dat zij heerschappij hebben*, en uit vs. 27, en hoofdstGen. 5:2. maken, naar Ons beeld, Deze twee woorden schijnen ééne en dezelfde betekenis te hebben, omdat in deze materie somtijds een van beiden in de plaats van beiden gesteld wordt; zie het volgende vs. 27, en hfdst.Gen. 5:1. Door beeld en gelijkenis is voornamelijk te verstaan de ware kennis van God, Col. 3:10, ware gerechtigheid en heiligheid, Ef. 4:24. naar Onze gelijkenis; en dat zij heerschappij hebben over de vissen Hebr. (*vis*), dat is, vissen, alzo vs. 28. der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, Dit woord wordt hier breder genomen dan vs. 24, daar het onderscheiden wordt van het wild gedierte, hetwelk hier onder het Hebr. woord behemah begrepen wordt. en over de gehele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt.

27. En God schiep den mens naar Zijn beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze.

28. En God zegende Zie de aantekening op vs. 22; hoewel dit woord hier meer begrijpt naar uitwijzen van den tekst zelf. hen, en God zeide tot hen: Weest vruchtbaar, en vermenigvuldigt, en vervult de aarde, en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de vissen der zee, en over het gevogelte

des hemels, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt!

29. En God zeide: Ziet, Ik heb ulieden al het zaadzaaiende kruid gegeven, dat op de *Hebr. op het aangezicht der*, enz. ganse aarde is, en alle geboomte, in hetwelk zaadzaaiende boomvrucht is; het zij u tot spijs!

30. Maar aan al het gedierte der aarde, en aan al het gevogelte des hemels, en aan al het kruipende gedierte op de aarde, waarin een levende ziel is, *heb Ik* al het groene *Hebr. alle groenten of groensel des kruids.* kruid tot spijs *gegeven*. En het was also.

31. En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de zesde dag.

Genesis 2

1. **Alzo zijn volbracht de hemel** Dat is, de lucht, de hemel, de zon, maan en sterren, mitsgaders de derde hemel met zijne inwoners, de heilige engelen, gelijk zij ook genaamd worden *het heir des hemels*, 1 Kon. 22:19, verg. boven Gen. 1:1. **en de aarde, en al hun** De schepselen, in hemel en aarde begrepen, worden een *heir* genaamd, niet alleen om hun grote menigte en verscheidenheid, welgestelde orde en zonderlinge sieraad; maar ook omdat zij van God als hun overste worden onderhouden en geregeerd, en Hem steeds ten dienste moeten staan. Alzo Ps. 103:21; Jes. 45:12. **heir.**

2. **Als nu God op de zevende dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust** Dat is menselijker wijze van God gesproken; want er wordt gezegd dat Hij rustte, niet omdat Hij moede was van het werken, maar omdat Hij opgehouden heeft enige nieuwe soorten van dingen te scheppen; hoewel Hij nog altijd werkt in het onderhouden en regeren van dezelve. Jes. 40:28; Joh. 5:17. **op den**

zevende dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had.

3. **En God heeft den zevende dag gezegend, en die geheiligd; omdat Hij op denzelfden gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had, om te volmaken.** Dat is, om tot al zulke gebruiken en einden, als met Gods wijsheid overeenkomen, maar eens iegelijk aard op het sierlijkste en bekwaamste te schicken, zoals zij nu zijn. Anders, *scheppende gemaakt had.*

4. **Dit zijn de geboorten** Dat is, oorsprong of beginselen. Verg. Ps. 90:2 met de aant. des hemels en der aarde, als zij geschapen werden; ten dage als de **HEERE God** Na de voleinding van het werk der schepping, wordt hier allereerst God de naam van JEHOVAH gegeven, betekende den zelfstandige, den zelfwezende, van zichzelf zijnde van eeuwigheid tot eeuwigheid en de oorsprong of oorzaak van het wezen aller dingen, waarom ook deze naam den waren God alleen toekomt. Onthoud dit eens voor al: waar gij voortaan het woord HEERE met grote letters geschreven vindt, dat aldaar in het Hebr. het woord JEHOVAH of korter JAH staat. **de aarde en den hemel maakte.**

5. **En allen struik des velds, eer hij Te weten, vóór hunne schepping, toen zij nog niet waren. in de aarde was, en al het kruid des velds, eer het Te weten, vóór hunne schepping, toen zij nog niet waren. uitsproot; want de HEERE** De zin is dat God de planten, als: kruiden, struiken, bomen, uit de aarde in de schepping op den derden dag had doen voortkomen, alleen door zijn alvermogen woord, zondere enige middelen, hetzij van den regen der lucht, hetzij van den arbeid der mensen, die toen nog niet waren. **God had niet doen regenen op de aarde, en er was geen mens geweest, om den aardbodem te bouwen.**

6. **Maar** Te weten, nu of daarna; want Mozes verhaalt nu hier het gewone middel van God in de natuur daargesteld, om kruiden,

struiken en bomen uit de aarde voort te brengen, namelijk, den damp, die den regen veroorzaakt en het aardrijk bevochtigt. **een damp** Welke, door de hitte der zon uit het water en de aarde opgetrokken zijnde, stijgt tot in de middenlucht, waar hij door haar koude in wolken verandert, en daarna wederom ontsluit en regen wordt, waarmede het aardrijk dan bevochtigt wordt. **was opgegaan uit de aarde, en bevochtigde den ganse aardbodem.**

7. En de HEERE God had den mens **geformeerd** Of, gebeeld, of gefatsoeneerd, te weten, gelijk een pottenbakker uit leem wat formeert, als: Jes. 45:9; Rom. 9:20,21. Versta dit ten aanzien van des menschen lichaam. **uit het** Hebr. *stof uit het aardrijk*. **stof der aarde, en in zijn neusgaten geblazen de adem des levens; also werd de mens tot een levende ziel.** Dat is, tot een schepsel, dat met leven begaafd is, bestaande uit een lichaam en een redelijke onsterflijke ziel, tezamen den mens uitmakende.
8. Ook had de HEERE God een hof **Namelijk, het paradijs of lusthof, dat God voor den mens tot ene woning verordend had. geplant** Te weten, op den derden dag der schepping, eer de mens geschapen was. **in Eden, Eden** is de naam van een landschap in Thelassar, het opperdeel in Chaldea, gelijk te zien is 2 Kon. 19:12, en het is onderscheiden van een ander *Eden*, gelegen bij Damaskus, in Syrië, waarvan te zien is Amos 1:5. Het Hebr. woord *Eden* betekent wellust, geneugte, vermaking. Dit land wordt also genaamd, omdat het een schoon, lustig, edel land was, gelijk zulks te zien is uit het volgende vers van dit hoofdstuk, vs. 9, alsook uit Jes. 51:3; Ezech. 28:13, Ezech. 31:16,18. **tegen het oosten, Hebr. van oosten, of uit oosten, dat is, in het oosteinde van Eden, of ten oosten van de plaats, waar Mozes was, dit schrijvende. en Hij stelde aldaar den mens, die Hij geformeerd had.**
9. En de HEERE God had alle geboomte **uit het aardrijk doen spruiten, begerlijk voor het gezicht, en goed**

Versta dit van de vruchten der bomen. **tot spijs; en den boom des levens** Dat is, een teken des levens, betekenende dat de mens het leven van God ontvangen had en behouden zou, zo hij in zijne gehoorzaamheid volhardde, totdat het God believen zou hem in zijn hemelse onsterfelijkheid op te nemen. **in het midden van den hof, en de boom der kennis** Alzo genaamd omdat de mens door het eten van dien boom ondervinden zou *of ondervonden heeft* wat goed hij daardoor verliezen en in wat kwaad hij vervallen zou. **des goed** Versta dit van de vruchten der bomen. **s en des kwaads.**

10. En een rivier was voortgaande uit **Eden,** Zie boven de aant. op vers 8. Zij was vloeiende door Eden, tot, in en door den hof, in het land van Eden gelegen. **om deze hof te bewateren; en werd van daar verdeeld, en werd tot vier** Dat is, hoofdstromen, hoofdriolen, hoofdwateren. Het woord *hoofden* betekent hier beginselen van deze vier rivieren. **hoofden.**
11. De naam der eerste *rivier* is **Pison; Hebr. Pischon.** Deze naam wordt nergens elders in de Heilige Schrift gevonden dan hier. Zij is een arm van de rivier Eufraat, vallende, naar veler gevoelen, onder Apamea, in de Tigris, en daarna in de Perzische zee; dragende bij de inwoners den naam van (*Pasitigris* of *Pisotigris*. **deze is het, die het ganse land van Havila Hebr. Cavilah.** Dit is de naam van een landschap, anders *naar de mening van sommige geleerden* ook *Suziana* genaamd, naar de hoofdstad *Suzan*, waarvan te zien is Esth. 1:2; Dan. 8:2. Zie ook van een ander Havila Gen. 25:18; 1 Sam. 15:7. **omloopt, Hebr. is omlopende. waar het goud is.**
12. En het goud van dit land is goed; **daar is ook bedolah, en de steen sardonix.**
13. En de naam der tweede rivier is **Gihon; Hebr. Cichon,** die door de inwoners des lands *zoals enigen schrijven* genoemd wordt *Nahar-sares*. **deze is het, die het ganse land Cusch** Dit woord begrijpt wel in het algemeen Morenland, Arabië en de

gehele landstreek tegen middag, maar hier in het bijzonder Woest-Arabië, hetwelk aan Chaldea grenst. omloopt.

14. En de naam der derde rivier is Hiddekel; deze is gaande naar het oosten van Assur. En de vierde rivier is Frath. Versta hierdoor den voornaamsten arm van de rivier de Eufraat, welke, omdat hij zeer groot is, den naam van de gehele rivier draagt. Zie van deze rivier onder Gen. 15:18; Deut. 1:7; Jer. 13:4.
15. Zo nam de HEERE God den mens, en zette hem in den hof van Eden, om dien te bouwen, en dien te bewaren.
16. En de HEERE God gebod *Hebr. gebod aan, of over de mens.* den mens, Te weten, beiden, den man en de vrouw. Zie Gen. 3:1,2,3. zeggende: Van allen boom dezès hofs zult gij vrijelijk *Hebr. etende zult gij eten.* Deze manier van spreken, waarbij het woord aldus verdubbeld wordt, vindt men dikwijls in de Heilige Schrift, en dient hier om aan hetgeen verhaald wordt, naar den eis der materie een bijzonder gewicht of opmerking te geven. Alzo ook in het volgende vers, alsmede Gen. 3:4,16, en Gen. 17:13, Gen. 18:18; Joz. 24:10; Jer. 23:17, enz. eten;
17. Maar van den boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten; want ten dage, als gij daarvan eet, zult gij den dood *Hebr. stervende sterven.* Versta hierdoor drieërlei dood: 1e de lichamelijke, met al zijn voorafgaande ellende; 2e de geestelijke dood, die tegelijk lichamenlijk en geestelijk is. sterven.
18. Ook had de HEERE God gesproken: Het is niet goed, dat de mens alleen zij; Ik zal hem een hulpe maken, *die* als tegen hem *Of, voor hem,* dat is, die altijd zij als in zijne tegenwoordigheid, hem wel gelijkende, en bereid tot zijn hulp en dienst. Alzo ook onder vs. 20. over zij.

19. Want als de HEERE God uit de aarde al het gedierte des velds, en al het gevogelte des hemels gemaakt had, zo bracht Hij *Of, deed hen komen.* die tot Adam, *Anders, tot den mens;* en zo in het volgende. om te zien, hoe hij ze noemen zou; en zoals Adam alle levende ziel Zie boven Gen. 1:20. noemen zoude, dat zou haar naam zijn. *Of, dat werd, of is zijn naam.*
20. Zo had Adam genoemd de namen van al het vee, en van het gevogelte des hemels, en van al het gedierte des velds; maar voor de mens vond hij geen hulpe, *die* als tegen hem over ware.
21. Toen deed de HEERE God een diepen slaap op Adam vallen, en hij sliep; en Hij nam een van zijn ribben, en sloot *Dat is, voor, of in de plaats van de rib, die Hij uit hem genomen had, maakte Hij vlees, en sloot daarmede de geopende plaats toe.* derzelve plaats toe *met vlees.*
22. En de HEERE God bouwde Dit is ene gelijkenis genomen van een huis, dat door een kundig meester tot een waardig einde gebouwd wordt. *de ribbe, die Hij van Adam genomen had, tot een vrouw, en Hij bracht haar tot Adam.*
23. Toen zeide Adam: Deze is ditmaal *Of, ditmaal is er,* dat is, ik heb nu eindelijk gekregen een gezelschap, mijns gelijke, hetwelk ik tevoren gezocht, doch niet gevonden had. *been van mijn benen, en vlees van mijn vlees!* Men zal haar Manninne heten, omdat zij uit den man genomen is.
24. Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten, Dit neemt niet weg de liefde noch de eer, die men zijnen ouders verschuldigd is, maar het maakt onderscheid tussen de wijze der samenwoning en de grootheid der verbintenis. *en zijn vrouw aankleven; en zij zullen tot een vlees zijn.*

25. En zij waren beiden naakt, Adam en zijn vrouw; en zij schaamden De reden was hunne volmaaktheid en onnoztheid, waardoor zij niets oneerlijks zagen aan hunne lichamen, noch iets onreins gevoelden aan hunne zielen. **zich niet.**

Genesis 3

1. **De slang** Een dier, dat de duivel, omdat het zeer listig was, misbruikt heeft, om den mens van God zijnen Schepper *van wien hij tevoren met al zijn boze engelen was afgevallen, Joh. 8:44; 2 Petr. 2:4; Judas :6* af te voeren, waarom hij ook en serpent of slang is geheten, 2 Cor. 11:3; Openb. 20:2. nu was listiger dan al het gedierte des velds, hetwelk de HEERE God gemaakt had; en zij zeide Dat is, de duivel sprak door haar, met een arglistige, bedriegelijke reden: gelijk de woorden van dezen tekst en de navolgende klaarlijk uitwijzen. **tot de vrouw: Is het ook** De duivel speelt hier met Gods gebod, en poogt door dubbelzinnigheid hetzelfde in twijfel te trekken, of te verduisteren, en zo te vernietigen., **dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezès hofs?**

2. En de vrouw zeide tot de slang: Van de vrucht der bomen dezès hofs zullen wij Dat is, mogen wij wel vrijelijk eten. eten;

3. Maar van de vrucht des booms, Of, *des geboomtes.* die in het midden des hofs is, heeft God gezegd: Gij zult van die niet eten, noch die Te weten, om daarvan te eten. **aanroeren, opdat gij Anders, opdat gij niet misschien sterft;** menende dat Eva hier begon te wankelen. **niet sterft.**

4. Toen zeide de slang tot de vrouw: **Gijlieden** Een stoute, onbeschaamde, openbare leugen des duivels; waarom hij terecht een leugenspreker en vader der leugens benoemd wordt, Joh. 8:44. 9 Hebr. *niet stervende sterven.* Anders, *niet zekerlijk sterven.* **zult den dood niet sterven;**

5. Maar God weet, dat, ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God **wezen, Of, als goden.** kennende Het woord *kennen* heeft tweeërlei zin, te weten, wijsheid vatten en begrijpen, die den mens heerlijk en gelukkig maakt; of ellende gevoelen, die denzelfden schandelijk en verdoemelijk maakt. Het eerste belooft de satan den mens bedriegelijk, wel wetende dat anders niet dan het tweede hem volgen zou. **het goed en het kwaad.**

6. En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijs, en dat hij een lust was voor de ogen, ja, een boom, die **begeerlijk Anders, wenselijk,** dat is, te begeren of te wenschen. was om verstandig **Of, om verstand te bekomen.** te maken; en zij nam van zijn vrucht en at; en zij gaf ook haar man met haar, **Of, met, of bij haar zijnde.** en hij at. Te weten, door de vrouw overreed zijnde, gelijk te zien is vs. 17.

7. Toen werden hun beider ogen Versta, niet zozeer de ogen des lichaams, waardoor zij zagen hunne schaamte, als des geestes, waardoor zij gevoelden hunne zonde en de straf, die zij over zich en hunne nakomelingen gebracht hadden, zijnde daarvan in hunne consciëntiën overtuigd. **geopend, en zij werden gewaar, dat zij naakt waren; en zij hechtten vijeboombladeren samen, en maakten zich schorten.** Anders, *voorschoten of deksels,* om hunne schamelheid te bedekken.

8. En zij hoorden de stem van den HEERE God, wandelende in den hof, aan de wind des daags. Toen verborg zich Adam en zijn vrouw voor het aangezicht van den HEERE God, in het midden van het geboomte des hofs.

9. En de HEERE God riep Adam, en zeide tot hem: **Waar zijt gij?**

10. En hij zeide: **Ik hoorde Uw stem in den hof, en ik vreesde; want ik ben naakt; daarom verborg ik mij.**

11. En Hij zeide: Wie heeft u te kennen gegeven, dat gij naakt zijt? Hebt gij van dien boom gegeten, van welken Ik u gebod, dat gij daarvan niet eten zoudt?
12. Toen zeide Adam: De vrouw, die Gij bij mij gegeven *Anders, bij mij gesteld*, dat is, gegeven of gesteld, om bij mij te zijn. hebt, die heeft mij van dien boom Dat is, van de vrucht des booms, gelijk ook boven vs. 6. gegeven, en ik heb gegeten.
13. En de HEERE God zeide tot de vrouw: Wat is dit, *Anders, Wat! hebt gij dat gedaan? of waarom hebt gij dat gedaan? dat gij gedaan hebt?* En de vrouw zeide: De slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten.
14. Toen zeide de HEERE God tot die slang: Als zijnde geweest des duivels werktuig; om welke oorzaak deze gehele vloek de slang lichamenlijk en den duivel geestelijk raakt. Doch de slang wordt hier niet gevraagd *gelijk tevoren Adam en Heva*, omdat de duivel geen excuus had. Dewijl gij dit gedaan hebt, zo zijt gij *Of, wees*, alzo hoofdstuk Gen. 4:11. vervloekt boven al het vee, en boven al het gedierte des velds! Op uw buik zult gij gaan, en stof zult gij eten, al de dagen uws levens.
15. En Ik zal Dit vonnis is voornamelijk uitgesproken tegen den duivel, die de meeste oorzaak was van den val des mensen. vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad Versta hierdoor alle kinderen des duivels, Joh. 8:44. en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het Dat is, de duivel en zijn zaad zullen Christus en zijne gemeente vervolgen, maar niet kunnen uitroeien en verderven. de verzenen vermorzelen.
16. Tot de vrouw zeide Hij: Te weten, God. Ik zal zeer *Hebr. ik zal vermenigvuldigende vermenigvuldigen.*

- vermenigvuldigen uw smart, namelijk uwer dracht; met smart zult gij kinderen *Hebr. zonen*, welk woord in de Heilige Schrift veel gebruikt wordt voor *kinderen*, dat is, voor zonen en dochters; alzo Exod. 22:24; Ps. 128:6. baren; en tot uw man zal uw begeerte Dat is, gij zult gehouden zijn u naar uws mans wil te voegen, en zoeken onder hem te schuilen en door zijn beleid geregeerd te worden. zijn, en hij zal over Dat is, hij zal macht hebben over u te gebieden, hetwelk uw vlees nu lastig zal zijn, daar het vóór den val niet dan lieflijk was. u heerschappij hebben.
17. En tot Adam zeide Hij: Dewijl gij Zie de aantekening op vs. 6. geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van dien boom gegeten, waarvan Ik u gebod, zeggende: Gij zult daarvan niet eten; zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart Dat is, met kommerlijken en moeilijken arbeid zult gij u op aarde generen. zult gij daarvan eten al de dagen uws levens.
18. Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen, en gij zult het kruid *Of, het gewas des velds*, hetwelk gij buiten dezen hof zult moeten vinden, zijnde voortaan van deze vruchten verstoten. des velds eten.
19. In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, Dat is, uw voedsel en onderhoud krijgen. Alzo is het woord *brood* voor allerlei voedsel genomen, onder 18:5, 28:20. totdat gij tot Dat is, totdat gij sterft. de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt; want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren.
20. Voorts noemde Adam den naam zijner vrouw Heva, omdat zij een moeder aller levenden *Hebr. alles levenden*, dat is, aller mensen. is.
21. En de HEERE God maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen, en toog ze hun aan.

22. Toen zeide de HEERE God: Ziet, de mens is geworden als Onzer een, kennende het goed en het kwaad! Nu dan, dat hij zijn hand niet uitsteke, en neme ook van den boom des levens, en ete, en leve in eeuwigheid.

23. Zo verzond hem de HEERE God uit den hof van Eden, om den aardbodem te bouwen, waaruit hij genomen was.

24. En Hij dreef de mens uit; en stelde cherubim Versta hierdoor, engelen, die alzo genoemd worden; en de Israëlieten waren met dien naam bekend, overmits de ark des verbonds in het heilige der heiligen met twee cherubim *in menselijke gedaante met uitgebreide vleugels* bedekt was, Exod. 25:18; 1 Kon. 6:23; 2 Kron. 3:10. tegen het oosten des hofs van Eden, en een vlamig Hetzij dat het inderdaad vurig geweest is, of de gedaante van een opgaande vlam gehad heeft. lemmer eens zwaards, dat zich omkeerde, of, *omslingerde*, en ginds en weder omdraaide. om te bewaren den weg van den boom des levens.

Genesis 4

1. En Adam bekende Versta hierdoor de gemeenschap die tussen man Dat is, een zoon. en vrouw is tot voortteling van kinderen; zie onder vs. 17,25; idem, hoofdstuk 19:8,24:16; 1 Sam. 1:19; Matth. 1:25. Heva, zijn huisvrouw, en zij werd zwanger, en baarde Kain, en zeide: Ik heb een man Dat is, een zoon. van de HEERE verkregen!

2. En zij voer voort te baren zijn broeder Habel Hebr. *Hebel*.; en Habel Hebr. *Hebel*. werd een schaapherder, Hebr. *een herder van klein vee*, als schapen en geiten. Want het Hebr. woord betekent dat gelijkelijk, alzo onder vs. 4 en Gen. 13:5, Gen. 26:14, enz. en Kain werd een landbouwer.

3. En het geschiedde ten einde Hebr. *van het einde der dagen*, dat is, na enigen tijd van dagen. Het woord *dagen*, alleen gesteld zijnde, betekent somtijds in de Heilige Schrift enige dagen; gelijk onder Gen. 24:55, Gen. 40:4; Richt. 14:8; Mark. 2:1. *van enige dagen*, dat Kain van de vrucht des lands den HEERE offer Hebr. MINCHA, dat is, gave, geschenk of *spijsoffer*. Zie Lev. 2:1. bracht.

4. En Habel bracht ook van de eerstgeborenen zijner schapen, en van hun vet. En de HEERE zag Habel Dat is, Habels persoon en offerande waren God aangenaam van wege zijn geloof, ziende op de offerande des beloofden *Messias*. Zie Hebr. 11:4. en zijn offer aan;

5. Maar Kain en zijn offer zag Hij niet aan. Toen ontstak Kain zeer, en zijn aangezicht Dat is, het gelaat zijns aangezichts veranderde. verviel.

6. En de HEERE zeide tot Kain: Waarom zijt gij ontstoken, en waarom is uw aangezicht vervallen?

7. Is er niet, indien gij weldoet, verhoging? Dat is, zult gij niet *als de eerstgeborene* verheven en verhoogd blijven boven uw broeder? Anders, *zult gij uw hoofd of aangezicht niet vrijelijk opsteken*, inplaats dat het nu nedergeslagen of zo ontvallen is? Sommigen hebben: *Aanneming, aangenaamheid, of vergeving, overeenkomstig de verscheidene betekenissen des Hebr.woords. en zo gij niet weldoet, de zonde* Dat is, de straf der zonde, alzo onder Gen. 19:15; Lev. 5:1; Num. 18:1. Zie onder de aantekening op vs. 13. *ligt aan* Dat is, is zeer nabij en als tegenwoordig, zodat aan haar zekere aankomst niet te twifelen is, verg. Matth. 24:33; Jak. 5:9. de deur. Zijn begeerte is toch tot u, en gij zult over hem heersen.

8. En Kain sprak met zijn broeder Habel; en het geschiedde, als zij in het veld waren, dat Kain tegen zijn

- broeder Habel opstond, en sloeg hem dood.
9. En de HEERE zeide tot Kain: Waar is Habel, uw broeder? En hij zeide: Ik weet *het* niet Een onbeschaamde leugen.; ben ik mijns broeders hoeder? Een vermeten hoogmoed.
10. En Hij zeide: Te weten, de Heere. Wat hebt gij gedaan? daar is een stem des bloeds Hebr. *der bloeden*, in het getal van velen *meervoud*. Zo spreekt de Heilige Schrift van moord en doodslag, omdat daarin veel bloed vergoten wordt. van uw broeder, dat tot Mij roept van Hebr. *zijn roepende*, in het getal van velen of meervoud. Moord is een van de wraakroepende zonden; zie daarvan ook onder Gen. 18:20, Gen. 19:13. den aardbodem.
11. En nu zijt gij vervloekt van den aardbodem, Of, *van wege*. Zie hoofdstuk Gen. 5:29; alsof Hij zeggen wilde: De aarde, die geschapen was tot uw zegen en dienst, zal tegen u dezen vloek tot wraak uitvoeren, u niet gevende de vruchten, die zij u anders zou gegeven hebben, zoals vs. 12 gezegd wordt. die zijn mond heeft opengedaan, om uws broeders bloed van uw hand te ontvangen.
12. Als gij den aardbodem bouwen zult, hij zal u zijn vermogen niet meer geven; Hebr. *hij zal niet voortgaan u zijn vermogen te geven*. gij zult **zwerfende** Om tweeërlei ongerustheid: een lichamelijke, omdat Kain van het ene land in het andere zou omlopen; de andere geestelijk, dewijl de conscientie, die overal mede gaat, hem niet met vrede laten, maar in gestadige vrees houden zou. en dolende zijn op aarde.
13. En Kain zeide tot den HEERE: Mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven worde.
14. Zie, Gij hebt Te weten, door uw vonnis, hetwelk zo zeker en vast gaat, alsof het reeds uitgevoerd ware. mij heden verdreven van den aardbodem, Hebr. *van het aangezicht des aardbodems*. en ik zal voor Uw aangezicht verborgen zijn; en ik zal zwerfende en dolende zijn op de aarde, en het zal geschieden, dat al wie mij vindt Anders, *al wat mij vindt.*, mij zal doodslaan.
15. Doch de HEERE zeide tot hem: Daarom, Dat is, opdat gij, lang dwalende in andere landen, anderen tot een exempel moogt zijn, om hen van den doodslag af te schrikken, en gij tijd van berouw moogt hebben, daar gij vooralsnog u het meest ontstelt over de straf. al wie Kain doodslaat, zal zevenvoudig Dat is, veelvoudig, naar het gebruik der Heilige Schrift, Ps. 12:7, Ps. 79:12. gewroken worden! En de HEERE stelde een teken aan Kain; opdat hem niet versloeg al wie hem vond.
16. En Kain ging uit van het aangezicht des HEEREN Zie boven vs. 14.; en hij woonde in het land Nod, Dit land is alzo genaamd ten aanzien van de straf, die God Kain opgelegd had, vs. 12, want het Hebr.woordje, aldaar en hier gebruikt, betekent *omdolende*. ten oosten van Eden.
17. En Kain bekende zijn huisvrouw, en zij werd bevrucht en baarde Henoeh; en hij bouwde een stad, Hebr. *hij was bouwende*, dat is, hij was bezig om een stad te bouwen tot zijne verzekering, door vrees zijner conscientie. De vrome patriarchen woonden meest in hutten, niet in steden, Hebr. 11:9,10. en noemde den naam dier stad naar den naam zijns zoons, Henoeh.
18. En aan Henoeh werd Hiraad geboren; en Hiraad gewon Mechujael; en Mechujael gewon Methusael; en Methusael gewon Lamech.
19. En Lamech Deze Lamech is de eerste van wien men leest, die twee vrouwen tegelijk gehad heeft, rechtstreeks tegen Gods ordinantie, boven Gen. 2:24; Mal. 2:15. nam zich twee vrouwen; de naam van de

eerste was Ada, en de naam van de andere Zilla.

20. En Ada baarde Jabal; deze is geweest een vader dergenen, Dat is, die eerst uitgevonden heeft het maken en het gebruik der hutten tot weiding en hoeding van het vee Het Hebr. woord betekent *vee*, en ook *bezitting, have, goed.*, gelijk het volgende woordje schijnt mede te delen. die tenten bewoonden, en vee Het Hebr. woord betekent *vee*, en ook *bezitting, have, goed. hadden.*
21. En de naam zijns broeders was Jubal; deze werd de vader van allen, die harpen Of, *citers*, Hebr. *Die harp en orgel handelt.* Dat is, die daarmede omgaat. Hoedanig eertijds de muziekinstrumenten geweest zijn, is onzeker, maar hier is gevolgd het gevoel van het merendeel der geleerden. en orgelen handelen.
22. En Zilla baarde ook Tubal-Kain, een leermeester Het Hebr. woord betekent eigenlijk een *scherper, slijper*, en voorts bij gelijkenis, *onderwijzer, leraar.* van allen werker in koper Hebr. *van het koper en het ijzer.* en ijzer; en de zuster van Tubal-Kain was Naema.
23. En Lamech zeide tot zijn vrouwen Ada en Zilla: Hoort mijn stem, gij vrouwen van Lamech! neemt ter ore mijn rede! Voorwaar, ik sloeg wel een man dood, om mijn wonde, en een jongeling, om mijn buile!
24. Want Kain zal zeventvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventigmaal zevenmaal.
25. En Adam bekende wederom zijn huisvrouw, en zij baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Te weten, met toestemming van haar man, zoals te zien is onder hoofdstuk Gen. 5:3, waar deze naamgeving Adam toegeschreven wordt. Seth; want God heeft mij, *sprak zij*, een ander zaad gezet Dat is, een anderen zoon gegeven; also onder Gen. 21:13, Gen. 38:8; Matth. 22:24,25. voor

Habel; want Kain heeft hem doodgeslagen.

26. En denzelven Seth werd ook een zoon geboren, en hij noemde zijn naam Enos. Toen begon men den naam des HEEREN aan te roepen.

Genesis 5

1. Dit is het boek van Of, *verhaal, register, rekening, optelling der geboorten, of geslachten*, dat is, dergenen die van Adam geboren zijn; versta niet van allen, maar degenen, uit wie de Heere Christus, naar het vlees, door Seths linie geboren is, Luk. 3: en die voor het merendeel den waren godsdienst, tot den zondvloed toe, bewaard hebben. Adams geslacht. Ten dage als God den mens schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis Gods.
2. Man en vrouw schiep Hij hen, en zegende ze, en noemde hun naam Mens, ten dage als zij geschapen werden.
3. En Adam leefde Dat is, toen hij zolang had geleefd, of zo oud was, kreeg hij een zoon. En zo moet men dit ook in het volgende verstaan. honderd en dertig jaren, en gewon *een zoon* naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld, en noemde Te weten, uit occasie der woorden, die Heva sprak, toen zij dezen zoon kreeg, zie boven Gen. 4:25. zijn naam Seth.
4. En Adams dagen, nadat hij Seth gewonnen had, zijn geweest achthonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
5. Zo waren al de dagen van Adam, die hij leefde, negenhonderd jaren, en dertig jaren; en hij stierf.
6. En Seth leefde honderd en vijf jaren, en hij gewon Enos.
7. En Seth leefde, nadat hij Enos gewonnen had, achthonderd en zeven jaren; en hij gewon zonen en dochteren.

8. Zo waren al de dagen van Seth negenhonderd en twaalf jaren; en hij stierf.
9. En Enos leefde negentig jaren, en hij gewon Kenan. Luk. 3:37, genaamd *Kainan*.
10. En Enos leefde, nadat hij Kenan gewonnen had, achthonderd en vijftien jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
11. Zo waren al de dagen van Enos negenhonderd en vijf jaren; en hij stierf.
12. En Kenan leefde zeventig jaren, en hij gewon Mahalal-el.
13. En Kenan leefde, nadat hij Mahalal-el gewonnen had, achthonderd en veertig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
14. Zo waren al de dagen van Kenan negenhonderd en tien jaren; en hij stierf.
15. En Mahalal-el leefde vijf en zestig jaren, en hij gewon Jered.
16. En Mahalal-el leefde, nadat hij Jered gewonnen had, achthonderd en dertig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
17. Zo waren al de dagen van Mahalal-el achthonderd vijf en negentig jaren; en hij stierf.
18. En Jered leefde honderd twee en zestig jaren, en hij gewon Verg. den Zendbrief van Judas vs. 14,15. Henoeh. Hebr. *Chanoeh*.
19. En Jered leefde, nadat hij Henoeh gewonnen had, achthonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
20. Zo waren al de dagen van Jered negenhonderd twee en zestig jaren; en hij stierf.
21. En Henoeh leefde vijf en zestig jaren, en hij gewon Methusalach.
22. En Henoeh wandelde met God, Dat is, hij leidde voor God een heilig leven met groten ijver en bijzondere gestadigheid, zich afzonderende van de goddeloosheid en boze zeden der wereld. Zie onder dezelfde manier van spreken, hoofdstuk Gen. 6:9; Mich. 6:8; en vergelijk Jer. 12, op vs. 3. nadat hij Methusalach gewonnen had, driehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
23. Zo waren al de dagen van Henoeh driehonderd vijf en zestig jaren.
24. Henoeh dan wandelde met God; en hij was niet *meer*; want God nam hem weg.
25. En Methusalach leefde honderd zeven en tachtig jaren, en hij gewon Lamech.
26. En Methusalach leefde, nadat hij Lamech Hebr. *Lamech*. gewonnen had, zevenhonderd twee en tachtig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
27. Zo waren al de dagen van Methusalach negenhonderd negen en zestig jaren; en hij stierf.
28. En Lamech leefde honderd twee en tachtig jaren, en hij gewon een zoon.
29. En hij noemde zijn naam Noach, In het Nieuwe Testament genaamd *Noë*, Luk. 3:36; 1 Petr. 3:20; Hebr. 11:7. De twee Hebreeuwse woorden *Noach* en *Nicham*, die hier beiden gebruikt worden, hebben enige gelijkheid. Het ene betekent *rusten*, waarvan de naam *Noach* genomen is; het andere *vertroosten*, waarmede de reden der benaming aangewezen wordt, want Lamech, zonder twijfel door des Heeren Geest onderricht zijnde, heeft gezien dat Noach tot wat bijzonders zou gebruikt worden. zeggende: Deze zal ons troosten over ons werk, en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk, Zie boven hoofdstuk Gen. 3:17,18,19, Gen. 4:11. dat de HEERE vervloekt heeft!
30. En Lamech leefde, nadat hij Noach gewonnen had, vijfhonderd vijf en negentig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.

31. Zo waren al de dagen van Lamech zevenhonderd zeven en zeventig jaren; en hij stierf.
32. En Noach was vijfhonderd jaren
Hebr. *een zoon van vijf honderd jaar*. Dat is, Noach was zoveel jaren oud, of ging in het vijf honderdste jaar. Deze manier van spreken vindt men zeer dikwijls in de Heilige Schrift. Zie onder Gen. 7:6, Gen. 11:10, Gen. 17:17, enz. **oud; en Noach gewon** Dat is hier te zeggen: hij begon te gewinnen, gelijk hoofdstuk 11:26, want deze drie zonen zijn in één jaar niet geboren; maar eerst Jafeth, daarna Sem en ten laatste Cham. Zie hoofdstuk Gen. 9:24, Gen. 10:10; Sem wordt hier de eerste gesteld, als een godvruchtig voorvader van onzen Heere Jezus Christus naar het vlees, mitsgaders van alle Hebreëen. Zie hoofdstuk Gen. 10:21, enz. **Sem, Cham en Jafeth.**

Genesis 6

1. En het geschiedde, als de mensen op den aardbodem Hebr. *op het aangezicht des aardbodems*, dat is op de vlakke des aardbodems. **begonnen te vermenigvuldigen, en hun dochters geboren werden,**
2. Dat Gods zonen Dat is, de nakomelingen der gelovige voorvaders, die de ware religie beleden, en met hunne huisgezinnen *als zijnde Gods Kerk* van het ongelovig en vleselijk geslacht der Kainieten waren afgescheiden. Gelijk daarentegen door *de dochters der mensen* meest verstaan worden de nakomelingen van Kaïn, plegende afgoderij, en levende naar het vlees. Zie Deut. 14:1; Joh. 1:12; Luk. 17:27; Judas 19. **de dochteren der mensen aanzagen, dat zij schoon waren,** Hebr. *goed*, dat is schoon, also onder Gen. 24:16, Gen. 41:22; Exod. 2:2. **en zij namen zich vrouwen uit allen,** Alleenlijk ziende op de uiterlijke schoonheid en wereldse bevalligheid, niet op de ware religie en de vreze des HEEREN, of den wil van hun vrome ouders. Zie onder Gen. 26:34,35; Gen. 28:8. **die zij verkozen hadden.**
3. Toen zeide de HEERE: Mijn Geest zal niet Dat is, mijn Heilige Geest zal niet langer met deze hardnekkige mensen strijden; te weten, door den mond der overige vromen en bijzonder door Noach. Anders, *mijn gemoed dat is, Ik zal niet langer beraadslagen menselijker wijze gezegd* wat Ik met dit boze geslacht zal doen, daar zij zich door geen vermaning noch bestraffing willen verbeteren. Zie 2 Petr. 2:5. **in eeuwigheid** Dat is, altoos. **twisten met den mens, dewijl hij ook vlees is;** Dat is, bedorven; versta niet alleen de kinderen der mensen, maar ook de kinderen Gods. Alzo wordt het woord *vlees* voor de bedorven natuur des mensen genomen, Joh. 3:6; Rom. 7:18, Rom. 8:7. **doch zijn dagen zullen zijn honderd en twintig jaren.**
4. In die dagen waren er reuzen Dat is, mensen van langere statuur en meerdere sterkte dan anderen. Zie Num. 13:33. Het Hebr. woord komt van *vallen*, omdat zij, van God afvallig zijnde, de mensen met allerlei wrevel en tirannie overvielen, God noch mensen vrezende; waardoor een ieder, die hen zag, het hart als ontviel. Dit wordt hier ook verhaald als een bijzondere oorzaak van Gods toorn. **op de aarde, en ook daarna, als Gods zonen tot de dochteren der mensen ingegaan Of, gekomen.** Hiermede wordt heuselijk en eerbaarlijk bedoeld de bijslaap van man en vrouw. Alzo onder Gen. 16:2, Gen. 30:3, enz. **waren, en zich kinderen Of, zo hebben zij hun te weten haren mannen kinderen gebaard. gewonnen hadden; deze zijn de geweldigen, Of, machtigen. die van ouds geweest zijn, mannen van name.** Dat is, vermaarde, beroemde mannen, die naar het oordeel der wereld grote dingen hadden uitgericht; gelijk integendeel gesproken wordt van mensen *van geen naam*, Job 30:8.
5. En de HEERE In dit vs. is begrepen een zeer duidelijke en grondige beschrijving van de erfzonde en derzelve vruchten. **zag, dat de boosheid des mensen menigvuldig was op de aarde, en al het gedichtsel**

- der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was.
6. Toen berouwde het de HEERE, dat Hij den mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan Zijn hart.
7. En de HEERE zeide: Ik zal den mens, die Ik geschapen heb, verdelgen van den aardbodem, *Hebr. uitwissen van op het aangezicht des aardbodems.* van den mens tot het vee, *Het Hebr. woord betekent hier niet alleen het tam, maar ook het wild gedierte der aarde. Alzo onder vs. 20. Zie boven Gen. 1:26 tot het kruipend gedierte, Te weten, wat op de aarde kruipt, en in het water niet leven kan. Zo wordt het Herb.woord genomen boven Gen. 1:24,25,26,28,30. en tot het gevogelte des hemels toe; want het berouwt Mij, dat Ik hen gemaakt heb.*
8. Maar Noach vond genade *Dat is, heeft hem uit genade behaagd, niet uit eigen waardigheid. Zie deze manier van spreken onder Gen. 19:19; Exod. 33:13, enz. in de ogen des HEEREN.*
9. Dit zijn de geboorten van Noach. Noach was een rechtvaardig, oprecht *Dat is, die in het ware geloof en in de vroomheid des levens, ongeveinsd en zonder valsheid was. Zie onder Gen. 17:1, Gen. 25:27; Job 1:1. man in zijn geslachten. Dat is, onder de mensen, die in zijne eeuw leefden. Alzo onder Gen. 7:1. Noach wandelde met God. Zie boven Gen. 5:22.*
10. En Noach gewon *Zie boven Gen. 5:32.* drie zonen: Sem, Cham en Jafeth.
11. Maar de aarde was verdorven *Versta de mensen, die op de aarde woonden. Zie onder Gen. 41:57; 2 Sam. 15:23; 1 Kon. 10:24; Ezech. 14:13. voor Gods aangezicht; Dat is, openlijk, stoutelijk, vermetelijk zondigende niet alleen zonder schaamte voor de mensen, maar ook zonder vrees voor God. Zie onder Gen. 10:9. en de aarde was vervuld met wrevel.*
12. Toen zag God de aarde, en ziet, zij was verdorven; want al het vlees had zijn weg *Dat is, zijn voornemen, zeden, leven en wandel. Alzo Job 23:10; Ps. 1:1; Spreuk. 12:25, enz. verdorven op de aarde.*
13. Daarom zeide God tot Noach: Het einde *Dat is, de tijd van hun ondergang is aanstaande, gelijk Ezech. 7:2,3,6; Amos 8:2. van alle vlees is voor Mijn aangezicht gekomen; want de aarde is door hen Hebr. van hun aangezicht, en, met de aarde. Anders, van de aarde. vervuld met wrevel; en zie, Ik zal hen met de aarde verderven.*
14. Maak u een ark *Een houten overdekt schip, bijna in de gedaante van een kist, bekwaam om te vloten op het water. van goferhout; Wat gofer voor een boom of hout geweest is, is onzeker. met kameren zult gij deze ark maken; en gij zult die bepekken van binnen en van buiten met pek. Het Hebr. woord betekent een zeer taaie, lijmachtige en vasthoudende materie, niet ongelijk aan ons pek.*
15. En aldus is het, dat gij haar maken zult: driehonderd ellen *Of cubieten, of ellebogen. Veler gevoelen is, dat deze maat drieërlei onderscheiden was: De algemene, de heilige, en de geometrische; en dat de algemene zou geweest zijn vijf palmen, houdende elke palm de breedte van vier vingers. De heilige van zes, Ezech. 40:5 hoewel enigen menen dat de algemene geweest is zes palmen, de heilige tweemalen zo lang, die gebruikt werd in de heilige gebouwen, als van den tabernakel en van den tempel; maar dat de geometrische zesmalen langer dan de algemene zou geweest zijn, en dat Noach in het timmeren van de ark zoals enigen menen de laatste zou gevolgd hebben. zij de lengte der ark, vijftig ellen Of cubieten, of ellebogen. Veler gevoelen is, dat deze maat drieërlei onderscheiden was: De algemene, de heilige, en de geometrische; en dat de algemene zou geweest zijn vijf palmen, houdende elke palm de breedte van vier*

vingers. De heilige van zes, Ezech. 40:5 hoewel enigen menen dat de algemene geweest is zes palmen, de heilige tweemaal zo lang, die gebruikt werd in de heilige gebouwen, als van den tabernakel en van den tempel; maar dat de *geometrische* zesmalen langer dan de *algemene* zou geweest zijn, en dat Noach in het timmeren van de ark *zoals enigen menen* de laatste zou gevolgd hebben. haar breedte, en dertig ellen of cubieten, of ellebogen. Veler gevoelen is, dat deze maat drieërlei onderscheiden was: De *algemene*, de *heilige*, en de *geometrische*; en dat de algemene zou geweest zijn vijf palmen, houdende elke palm de breedte van vier vingers. De heilige van zes, Ezech. 40:5 hoewel enigen menen dat de algemene geweest is zes palmen, de heilige tweemaal zo lang, die gebruikt werd in de heilige gebouwen, als van den tabernakel en van den tempel; maar dat de *geometrische* zesmalen langer dan de *algemene* zou geweest zijn, en dat Noach in het timmeren van de ark *zoals enigen menen* de laatste zou gevolgd hebben. haar hoogte.

16. Gij zult een venster Anders, *klaar licht*, hetwelk door een of meer vensters bekwamelijk in de ark verspreid werd. aan de ark maken, en zult haar volmaken Te weten, de ark. tot een elle van boven; en de deur der ark zult gij in haar zijde zetten; gij zult ze met onderste, tweede en derde *verdiepingen* maken.

17. Want Ik, zie, Ik breng een *watervloed* Hebr. *mabbul*, betekende een vallenden en nedervellenden vloed. over de aarde, om alle vlees, Der mensen en dieren, uitgenomen de vissen, en al wat in de ark was, zoals volgt. waarin een geest des levens Anders, *levende ziel*. Zie boven Gen. 1:20. is, van onder den hemel te verderven; al wat op de aarde is, zal den geest geven Hebr. *uitademen*..

18. Maar met u zal Ik Mijn verbond oprichten; en gij zult in de ark gaan, gij, en uw zonen, en uw huisvrouw, en de vrouwen uwer zonen met u.

19. En gij zult van al wat leeft, Dat is, van allerlei, levende, aardse dieren. van alle vlees, twee van elk, doen in de ark komen, om met u in het leven te behouden: mannetje en wijfje zullen zij zijn;

20. Van het gevogelte naar zijn aard, en van het vee naar zijn aard, van al het kruipend gedierte des aardbodems naar zijn aard, twee van elk zullen tot u komen, Versta, door mijne aandrijving en beschikking, zonder uw moeite of bekommernis. Verg. dit met boven Gen. 2:19. om *die* in het leven te behouden.

21. En gij, neem voor u van alle spijsze, Dat is, allerlei. Zie boven Gen. 1:29,30. die gegeten wordt, en verzamel ze tot u, opdat zij u en hun tot spijsze zij.

22. En Noach deed het; naar al wat God hem geboden had, zo deed hij.

Genesis 7

1. Daarna zeide de HEERE tot Noach: Ga gij, en uw ganse huis Dat is, huisgezin, alzo onder Gen. 17:12, Gen. 34:2, Gen. 39:11; Ex. 1:1; Spreuk. 31:27; Hand. 16:16, enz. in de ark; want u heb Ik gezien rechtvaardig voor Mijn aangezicht in dit geslacht. Zie boven Gen. 6:9.

2. Van alle rein vee *Rein* ten aanzien van Gods ordinantie, waardoor Hij deze beesten van anderen had afgezonderd tot offerande en spijs der mensen; waarvan Hij zijn wil den voorvaders wel geopenbaard had, maar naderhand door Mozes volkomen verklaard heeft. Zie Lev. 11:2. zult gij tot u nemen *zeven en zeven*, Hebr. *zeven zeven*, gelijk ook in het volgende, dat is van iedere soort drie paren, en een overtollig ter offerande na den zondvloed. De Hebreëen stellen dikwijls een woord, of meer, tweemaal, wanneer zij een verdeling willen maken. Zie onder Gen. 32:16; Num. 7:11, Num. 29:10; Mark. 6:39, enz. het mannetje en zijn wijfje; maar

- van het vee, dat niet rein is, twee, het mannetje en zijn wijfje.
3. Ook van het gevogelte Te weten, van het reine, gelijk vs. 2. des hemels zeven *en* zeven, het mannetje en het wijfje, om zaad levend te houden op de ganse aarde. Hebr. *op het aangezicht der ganse aarde*, en zo in het volgende.
4. Want over Dat is, na, of tegen den uitgang van zeven dagen. nog zeven dagen zal Ik doen regenen op de aarde veertig dagen, en veertig nachten; en Ik zal van den aardbodem verdelgen al wat bestaat, Alle levende wezens, te weten, dat om in het leven te blijven zich op de aarde ophouden moet, en zich door de kracht der ziel, die er in is, als overeind zet, gelijk integendeel een dood lichaam nederligt. Zie onder vs. 23. dat Ik gemaakt heb.
5. En Noach deed, naar al wat de HEERE hem geboden had.
6. Noach nu was zeshonderd jaren oud, als de vloed der wateren op de aarde was.
7. Zo ging Noach, en zijn zonen, en zijn huisvrouw, en de vrouwen zijner zonen met hem in de ark, vanwege Hebr. *van het aangezicht der wateren*, of, *voor*, enz. dat is, om de wateren des vloods te ontgaan. de wateren des vloods.
8. Van het reine vee, en van het vee, dat niet rein was, en van het gevogelte, en al wat op den aardbodem kruipt,
9. Kwamen er Zie 1:20. twee *en* twee Zie boven op vs. 2. tot Noach in de ark, het mannetje en het wijfje, gelijk als God Noach geboden had.
10. En het geschiedde na Zie boven vs. 4. die zeven dagen, dat de wateren des vloods op de aarde waren Dat is kwamen of vielen..
11. In het zeshonderdste jaar Gelijk boven vs. 6. Dit was 1656 jaren na de schepping der wereld. des levens van Noach, in de tweede maand, Welke

- deze geweest is, daarvan is tweeërlei gevoelen, omdat de Hebreën het jaar op tweeërlei wijze begonnen zijn: in heilige zaken met de maand Nisan, merendeels overeenkomende met onzen Maart, wanneer de dagen en nachten even lang zijn; in burgerlijke zaken met de maand Tisri, vallende meest in September, wanneer wederom de dagen en nachten even lang zijn. Van welk jaar deze tweede maand te verstaan is, laten wij aan het oordeel van den verstandigen lezer. op de zeventiende dag der maand, op dezen zelfden dag zijn alle fonteinen des groten afgronds Dat is, der diepe wateren, besloten in de holligheden der aarde, waaruit alle fonteinen, rivieren, stromen en watervloeden voortkomen. opengebrosen, en de sluizen Of, *vensters*; aldus worden de regenwolken genoemd, hier en onder Gen. 8:2; 2 Kon. 7:2,19; Jes. 24:18; Mal. 3:10. des hemels geopend.
12. En een plasregen was op de aarde veertig dagen en veertig nachten. Dit is de vervulling van de dreigement, uitgesproken vs. 4.
13. Even op Hebr. *in, of, op het been*, of het *wezen van dien dag*, alzo onder 17:26. Zie Ezech. 2:3. dienzelfden dag ging Noach, en Sem, en Cham, en Jafeth, Hebr. *Jepheth*. Noachs zonen, desgelijks ook Noachs huisvrouw, en de drie vrouwen zijner zonen met hem in de ark;
14. Zij, en al het gedierte Dat is allerlei Hebr. *allen*.; gelijk ook in het volgende en elders meer. Versta dan niet elk bijzonder gedierte, maar van al de soorten der gedierten, hier vermeld, een zeker getal, tevoren uitgedrukt vs. 2. naar zijn aard, en al het vee naar zijn aard, en al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, naar zijn aard, en al het gevogelte naar zijn aard, Het Hebr. woord betekent in het algemeen allerlei Hebr. *allen*. vogels, maar hier eigenlijk grote en zware vogels, omdat het gesteld wordt bij een ander woord,

hetwelk meest kleine vogels betekent. Verg. Lev. 14:4. alle vogeltjes van allerlei Hebr. *allen*. vleugel.

15. En van alle vlees, waarin een geest des levens Zie boven Gen. 6:17. was, kwamen er twee *en twee* Hebr. *twee twee*. Zie boven vs. 2,9. tot Noach in de ark.
16. En die er kwamen, die kwamen mannetje en wijfje, van alle vlees, gelijk als hem God bevolen had. En de HEERE sloot achter hem toe. Hoewel Noach de ark van binnen mocht sluiten, nochtans beduidt dit een bijzondere toesluiting en verzekering der ark, gedaan door God, òf zonder middel, òf door der engelen dienst.
17. En die vloed Versta dit niet van het geweld en de overhand der wateren, dat honderd vijftig dagen duurde, onder. vs. 24, maar van den regen, waarvan gemeld is boven vs. 4, vs. 12. was veertig dagen Te weten, natuurlijke dagen, bestaande uit vier-en-twintig uren, dat is uit een dag en nacht, boven vs. 4, vs. 12. op de aarde, en de wateren vermeerderden, en hieven de ark op, zodat zij oprees boven de aarde.
18. En de wateren namen de overhand, en vermeerderden zeer op de aarde; en de ark ging op de wateren. Hebr. *op het aangezicht der wateren*.
19. En de wateren namen gans zeer Hebr. *zeer zeer*. de overhand op de aarde, zodat alle hoge bergen, die onder den ganse hemel zijn, bedekt werden.
20. Vijftien ellen omhoog Boven de bergen. namen de wateren de overhand, en de bergen werden bedekt.
21. En alle vlees, dat zich op de aarde roerde, gaf den geest, Volgens het voorgegaan dreigement van God, boven Gen. 6:13, en van dit hoofdstuk vs. 4. van het gevogelte, en van het vee, en van

het wild gedierte, en van al het kruipend gedierte, dat op de aarde kroop, en alle mens.

22. Al Verg. hiermede boven Gen. 6:17, de aantekening. wat een adem des geestes des levens in zijn neusgaten had, van alles wat op het droge was, Aldus worden klaarlijk de vissen uitgesloten; verg. hiermede het voorgaande vs. 21. is gestorven.
23. Alzo werd verdelgd al wat bestond, dat op den aardbodem Hebr. *op het aangezicht des aardbodems*. was, van den mens aan tot het vee, tot het kruipend gedierte, en tot het gevogelte des hemels, en zij werden verdelgd van de aarde; doch Noach alleen bleef over, en wat met hem in de ark was.
24. En de wateren hadden de overhand boven de aarde, honderd en vijftig dagen. Hieronder zijn begrepen de dagen van den regen, welke waren veertig dagen, zie boven vs. 17.

Genesis 8

1. En God gedacht Menselijker wijze van God gesproken. God wordt gezegd *te gedenken*, als Hij na enig uitstel, òf zijne weldaden bewijst, onder Gen. 19:29; Exod. 32:13; Nehem. 13:14,22; Job 14:13; Hos. 9:9; Openb. 18:5. aan Noach, en aan al het gedierte, en aan al het vee, dat met hem in de ark was; en God deed een wind over de aarde doorgaan, en de wateren werden stil.
2. Ook werden de fonteinen des afgronds, en de sluizen des hemels gesloten, Die tevoren opengebarsten en opengebroken waren, om dit vreeslijk oordeel van God uit te voeren; boven Gen. 7:11. en de plasregen Die veertig natuurlijke dagen geduurd had. Zie boven Gen. 7:4,12. van den hemel werd opgehouden.
3. Daartoe keerden de wateren weder van boven de aarde, heen en weder

Hebr. *gaande en wederkerende*, dat is, al meer en meer wederkerende, afnemende, alzo in het volgende vs. 5; verg. onder Gen. 26:13, en zie Jona 1:11. *vloeiende, en de wateren namen af ten einde* Te rekenen van het begin van den zondvloed, zie hoofdstuk Gen. 7:11; in welken gansen tijd de wateren op den aardbodem toegenomen zijn. Zie ook Gen. 7:24. *van honderd en vijftig dagen.*

4. En de ark rustte in de zevende maand, op den zeventiende dag der maand, op de bergen van Ararat. Dat is, op een van de bergen van groot Armenië.
5. En de wateren waren gaande, en afnemende tot de tiende maand; in de tiende *maand*, op den eerste der maand, werden de toppen Hebr. *hoofden*, gelijk Deut. 3:27; Joz. 15:8; Richt. 9:7. der bergen gezien.
6. En het geschiedde, ten einde van veertig dagen, Te weten, na den eersten dag der tiende maand; waarvan in het voorgaande vs. gesproken wordt. dat Noach het venster Zie boven Gen. 6:16. der ark, die hij gemaakt had, opendeed.
7. En hij liet een raaf uit, Te weten, om te onderzoeken of de aarde van de wateren ontbloot was. die dikwijls heen en weder ging, Hebr. *die uitging, uitgaande en kerende*; dat is, zij vloog herwaarts en derwaarts, en bijzonder omtrent de ark, omdat de aarde nog meest met de wateren bedekt was. totdat de wateren van boven de aarde verdroogd waren.
8. Daarna liet hij Te weten, zeven dagen nadat de raaf uitgelaten was; zoals te zien is vs. 10. een duif van Die niet lichtelijk haar medepaar verlaat, en gewoon is tot hetzelfde terug te keren. zich uit, om te zien, of de wateren gelicht Dat is, verminderd, meer verlopen. waren van boven den aardbodem.
9. Maar de duif vond geen rust voor het hol van haar voet; zo keerde zij weder tot hem in de ark; want de

wateren waren op de ganse aarde; Op de vlakke der omliggende landstreek; want anders begonnen de toppen der bergen ontdekt te worden, boven vs. 5. en hij stak zijn hand uit, en nam haar, en bracht haar tot zich in de ark.

10. En hij verbeidde nog zeven andere dagen; toen liet hij de Hebr. *hij deed toe; of, hij voer voort uit te laten, of uit te zenden*. Welke manier van spreken ook onder is vs. 12,21, en elders dikwijls, betekenende het herdoen en vernieuwen, of hervatten van enige zaak. duif wederom uit de ark.
11. En de duif kwam tot hem Omdat zij geen voedsel voor zich vond, en zocht in haar gewoon nest te wezen. tegen den avondtijd; en ziet, een afgebroken olijfblad Waarmede God Noach vertroost heeft, hem verzekerende dat zijn verlossing uit de ark nabij was. was in haar bek; Hebr. *monder* zo merkte Noach, dat de wateren van boven de aarde gelicht waren.
12. Toen vertoefde hij nog zeven andere dagen; en hij liet de duif uit; maar zij keerde niet meer weder Want zij had rust en voedsel op den aardbodem gevonden. tot hem.
13. En het geschiedde in het zeshonderd en eerste jaar, Te weten, Noachs ouderdom, hetwelk was het jaar na de schepping der wereld 1657, verg. boven Gen. 7:11, waar gezegd wordt, dat de zondvloed begonnen is in het zes honderdste jaar van Noachs ouderdom. in de eerste *maand*, op den eersten derzelve maand, dat de wateren droogden van boven de aarde; toen deed Noach het deksel der ark af, en zag toe, en ziet, de aardbodem Hebr. *het aangezicht des aardbodems*. was gedroogd.
14. En in de tweede maand, op den zeven en twintigsten dag der maand, was de aarde opgedroogd.

15. Toen sprak God tot Noach, zeggende:
16. Ga uit Op dit bevel had Noach gewacht, gelijk hij ook op Gods bevel in de ark was gegaan; zijnde daarin geweest een jaar en tien dagen. de ark, gij, en uw huisvrouw, en uw zonen, en de vrouwen uwer zonen met u.
17. Al het gedierte, dat met u is, van alle vlees, aan gevogelte, en aan vee, Zie boven Gen. 6:7. en aan al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, doe met u uitgaan; en dat zij overvloediglijk voorttelen op de aarde, en vruchtbaar zijn, en vermenigvuldigen op de aarde.
18. Toen ging Noach uit, en zijn zonen, en zijn huisvrouw, en de vrouwen zijner zonen met hem.
19. Al het gedierte, al het kruipende, en al het gevogelte, al wat zich op de aarde roert, naar hun geslachten, gingen uit de ark.
20. En Noach bouwde den HEERE een altaar; en hij nam van al het reine vee, Zie boven Gen. 7:2. en van al het rein gevogelte, en offerde brandofferen Aldus genaamd, omdat dit offer geheel verbrand werd, en alzo met den rook opwaarts steeg en verdween; in welk opzicht het ook een *klimoffer* zou mogen heten. Zie ook Lev. 6:9. op dat altaar.
21. En de HEERE rook dien Menselijker wijze of bij gelijkenis van God gesproken. Want gelijk een lieflijke reuk den mens zeer vermaakt, alzo had God een welgevallen aan het geloof en de dankbaarheid van Noach. liefelijken reuk, en de HEERE zeide in Zijn hart: Ik zal voortaan den aardbodem niet meer vervloeken Dat is, Ik zal den aardbodem niet meer aldus door een algemenen zondvloed verderven. Hebr. *Ik zal niet toedoen te vervloeken*, gelijk in het einde van dit vs. Zie boven op vs. 10. om des mensen wil; want het Anders, *alhoewel*. gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd aan; en Ik

zal voortaan niet meer al het levende slaan, Dat is, door een algemenen zondvloed ombrengen. Het woord *slaan* is onder andere betekenissen dikwijls genomen voor *doden*, of anders *het leven enigszins beschadigen*, door welk middel het een en het ander ook zou kunnen geschieden. Zie Exod. 21:18; Num. 14:12, 35:16; Deut. 28:22,27; 1 Sam. 17:50, 1 Sam. 26:8; 2 Sam. 3:27; 1 Kon. 22:34; Amos 4:9, enz. # 1Ki 22.34 Am 4.9 gelijk als Ik gedaan heb.

22. Voortaan al de dagen Dat is, zolang als de wereld staan zal. der aarde zullen zaaiing en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht, niet ophouden.

Genesis 9

1. En God zegende God vernieuwt den zegen, dien Hij boven Gen. 1:28, over den mens had uitgesproken, om te tonen dat de onderhouding en vermenigvuldiging des menselijken geslachts, mitsgaders alle heerschappij en macht, die de mens na den val over de onvernunftige dieren behouden had, zowel na als voor den zondvloed, van zijn zegen afhing. Noach en zijn zonen, en Hij zeide tot hen: Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde!
2. En uw vrees, en uw verschrikking zij over al het gedierte der aarde, en over al het gevogelte des hemels; in al wat zich op den aardbodem roert, Of, *kruipt* en zich beweegt, als een onredelijk dier. en in alle vissen der zee; zij zijn in uw hand overgegeven.
3. Al wat zich roert, Dat is, allerlei eetbaar gedierte, op de aarde, in de lucht en in de wateren. dat levend is, Want dat vanzelf, of op kwalijke wijze gestorven is, is door deze wet verboden. zij u tot spijs; Ik heb het u al gegeven, gelijk het groene kruid. Hebr. *het groensel*, of *de groente van het kruid*, gelijk boven Gen. 1:30. Dat is, *naar het algemeen bevoelen* boven het groene kruid en de vruchten, die Ik u tevoren tot spijs

had verordend, geef Ik u nu ook allerlei levend, eetbaar gedierte.

4. Doch het vlees met zijn ziel, *dat is* zijn bloed, zult gij niet eten.
5. En voorwaar, Ik zal uw bloed, *het bloed* uwer zielen Dat is, uwer personen of uw lichamelijk leven. eisen; Dat is, wreken, of op order van Mij ingesteld, of ook buiten dezelve. van de hand van alle gedierte zal Ik het eisen; Dat is, wreken, of op order van Mij ingesteld, of ook buiten dezelve. ook van de hand des mensen, van de hand eens iegelijken Wie hij ook zou mogen zijn, van hogen of lagen staat, van rijk of arm, van man of vrouw, dewijl de mens zijn broeder of zuster en naaste is. zijns broeders zal Ik de ziel des mensen eisen.
6. Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mens Hier wordt het ambt der overheid bevestigd, en het zwaard haar gegeven tot straf der boosdoeners, Rom. 13:1 enz. vergoten worden; want God heeft den mens naar Zijn beeld gemaakt.
7. Maar gijlieden, weest vruchtbaar, en vermenigvuldigt; teelt overvloediglijk voort op de aarde, en vermenigvuldigt op dezelve.
8. Voorts zeide God tot Noach, en tot zijn zonen met hem, zeggende:
9. Maar Ik, Dat is, wat Mij aangaat, om u van mijnentwege te verzekeren, dat Ik alle mensen en dieren niet meer aldus zal verderven, zo verbind Ik Mij aan u met beloften, en geef u het navolgende teken. ziet, Ik richt Mijn verbond op met u, en met uw zaad na u;
10. En met alle levende ziel, die met u is, van het gevogelte, van het vee, en van alle gedierte der aarde met u; van allen, die uit de ark gegaan zijn, tot al het gedierte der aarde toe.
11. En Ik richt Mijn verbond op met u, dat niet meer alle vlees door de wateren des vloed zal worden uitgeroeid; en dat er geen vloed

meer zal zijn, om de aarde te verderven.

12. En God zeide: Dit is het teken des verbonds, dat Ik geef tussen Mij en tussen ulieden, en tussen alle levende ziel, die met u is, tot eeuwige geslachten. Hebr. *tot geslachten der eeuwigheid*, dat is, zolang de wereld staan zal. Alzo ook onder vs. 16.
13. Mijn boog Versta, den *regenboog*, die volgens de natuur wel een teken is van regen, maar naar de ordonnantie Gods een zeker bewijs, dat de wereld door regen en een algemenen watervloed niet weder zal vergaan. heb Ik gegeven in de wolken; die zal zijn tot een teken des verbonds tussen Mij en tussen de aarde.
14. En het zal geschieden, als Ik wolken over de aarde brenge, dat deze boog zal gezien worden in de wolken;
15. Dan zal Ik gedenken Dat is, Ik zal doen wat Ik beloofd heb. Zie boven vs. 8 op vs. 1, idem, hier het volgende vs. 16. aan Mijn verbond, hetwelk is tussen Mij en tussen u, en tussen alle levende ziel van alle vlees; en de wateren zullen niet meer wezen tot een vloed, om alle vlees te verderven.
16. Als deze boog in de wolken zal zijn, zo zal Ik hem aanzien, om te gedenken aan het eeuwig verbond Zie boven Gen. 8:21,22 en boven op vs. 12. tussen God Dat is, Mij. en tussen alle levende ziel, van alle vlees, dat op de aarde is.
17. Zo zeide dan God tot Noach: Dit is het teken des verbonds, dat Ik opgericht heb tussen Mij en tussen alle vlees, dat op de aarde is.
18. En de zonen van Noach, die uit de ark gingen, waren Sem, en Cham, en Jafeth; en Cham is de vader van Kanaan.

19. Deze drie waren de zonen van Noach; en van dezen is de ganse aarde overspreid. Te weten, met inwoners.

20. En Noach begon Of, *ee akkerman of, landman. Hebr. Een man van de aarde, of van het aardrijk, dat is, een akkerman of landbouwer, gelijk onder Gen. 25:27, een man van het veld, dat is, die in het veld zich meer ophoudt dan tehuis. 1 Sam. 16:18, een man des oorlogs, dat is, een oorlogsman. Spreuk. 6:11, een man van het schild, dat is, die schild en wapen in den oorlog gebruikt, enz. zijnde, begon te planten.* een akkerman Of, *landman. Hebr. Een man van de aarde, of van het aardrijk, dat is, een akkerman of landbouwer, gelijk onder Gen. 25:27, een man van het veld, dat is, die in het veld zich meer ophoudt dan tehuis. 1 Sam. 16:18, een man des oorlogs, dat is, een oorlogsman. Spreuk. 6:11, een man van het schild, dat is, die schild en wapen in den oorlog gebruikt, enz. te zijn, en hij plantte een wijngaard.*

21. En hij dronk van dien wijn, en werd dronken; en hij ontblootte Te weten, ontwetend, onverhoeds in den slaap der dronkenschap, en niet met een opzettelijk voornemen. zich in het midden zijner tent.

22. En Cham, Kanaans vader, zag zijns vaders naaktheid, en hij gaf het zijn beiden broederen daar buiten te kennen.

23. Toen namen Sem en Jafeth een kleed, en zij legden het op hun beider schouderen, en gingen achterwaarts, en bedekten de naaktheid huns vaders; en hun aangezichten waren achterwaarts, *gekeerd* zodat zij de naaktheid huns vaders niet zagen.

24. En Noach ontwaakte van zijn wijn; Dat is, van den slaap, waarin hij door het drinken van den wijn gevallen was. en hij merkte Of door Gods ingeven; of door het verhaal zijner twee andere zonen; of ook door zijn eigen onderzoek. wat zijn kleinste zoon hem gedaan had.

25. En hij zeide: Niet als een zondig mens door vleselijken toorn of verbaasdheid, maar als een profeet, door het ingeven des Heiligen Geestes. **Vervloekt** Dat is, hatelijk voor God, verachtelijk bij de mensen, ongelukkig op de aarde, in zichzelf en de zijnen. **zij Kanaan; een knecht der knechten** Dat is, de allerverachtste en snoodste slaaf. Alzo wordt *ijdelheid der ijdelheden* gezegd, Pred. 1:2; *boosheid der boosheid*, Hos. 10:15, voor de allergrootste, enz. Verg. Lev. 2, de aantekening op vs. 3. **zij hij zijn broederen!**

26. Voorts zeide hij: Gezegend zij de HEERE, de God van Sem; Sem wordt hier bijzonder genoemd, niet alleen omdat hij den eersten lof had in de eer aan zijn vader bewezen, boven vs. 23, maar ook omdat uit zijn zaad de *Messias* en Gods volk zouden voortkomen. Zie onder Gen. 10:21. en **Kanaan zij hem een knecht!**

27. God breide Anders, *God lokke, of, overrede Jafeth.* Versta dit als een profetie van de roeping der heidenen. *Jafeths nakomelingen* die door de lieflijke predikatie des Heiligen Evangelies gescheiden zou. **Jafeth uit, en hij wone in Sems tenten** Dat is, zijn nakomelingen zullen tot de gemeenschap van Gods kerk gebracht worden.! en **Kanaan zij hem een knecht!**

28. En Noach leefde na den vloed driehonderd en vijftig jaren.

29. Zo waren al de dagen van Noach negenhonderd en vijftig jaren; en hij stierf.

Genesis 10

1. Dit nu zijn Het oogmerk van dit verhaal is, voornamelijk om aan te wijzen, uit welke vaders de *Messias* naar het vlees gesproten, en onder welk volk intussen de gemeente Gods gevonden werd. Daarna om bekend te maken den oorsprong der volken, en de bedelingen der landen, die zij bewoond hebben; hetwelk alles ook zeer dienstig is tot verklaring van vele Schriftuurplaatsen, gelijk in het vervolg zal blijken. **de geboorten** Of,

geslachten. van Noachs zonen: Sem, Cham, en Jafeth; en hun werden zonen geboren na den vloed.

2. De zonen Dezen hebben zich van de plaatsen hunner woningen het meest noord- en westwaarts verspreid; want zich eerst nedergezet hebbende in *Klein-Azië*, hebben zij langzamerhand de noordse landen en *Europa* het meest vervuld. van Jafeth zijn: **Gomer**, De nakomelingen van dezen hebben het noordelijke gedeelte van Klein-Azië bewoond; waarom zij onder de noordse volken worden geteld. Ezech. 38:6. En daar zij zich ook westwaarts uitgebreid hebben, zo houdt men het er voor dat zij de voorttelers mede zijn der volken in wier landen de *Gallo-Grieken* naderhand gewoond hebben. en **Magog**, De stamvader der *Scythen*; zie van dezen Ezech. 38:2, Ezech. 39:6. en **Madai**, Van wien zijn de *Meden*; zie 2 Kon. 17:6; Jes. 13:17; Jer. 25:25; Dan. 5:6,8. en **Javan**, De vader der *Grieken*; zie van dezen Jes. 66:19; Dan. 8:21; Joël. 3:6; Ezech. 27:13,19. en **Tubal**, Men houdt het er voor dat van dezen de *Iberen* en uit dezen de *Spanjaarden* voortgekomen zijn. Zie Ezech. 27:13, Ezech. 32:28, Ezech. 38:2,3. en **Mesech**, Hebr. *Meschech*, welke van dezen afkomstig zijn, is onzeker. Sommigen menen die van *Cappadocië*; anderen, die van *Mysië*; enigen, de *Moschen*, of *Moskoviëten*. Zie Ezech. 38:2,3. en **Thiras**.
3. En de zonen van Gomer zijn: **Askenaz**, De vader der inwoners van *Pontus* en *Bithynië*, landschappen, gelegen in *Klein-Azië*. Sommigen houden het er voor dat van dezen de *Duitsers* afkomstig zijn. Zie Jer. 51:27. en **Rifath**, en **Togarma**.
4. En de zonen van Javan zijn: **Elisa**, Van wien afkomstig zijn de *Eolen*, een volk in Griekenland. Verg. Ezech. 27:7. en **Tarsis**; Naar dezen wordt genoemd de hoofdstad van *Cilicië*, het vaderland van Paulus, Hand. 23:3, zodat deze *Tarsis* geweest is de stamvader der *Ciliciërs*. Zie Ezech. 27:12; Jona 1:3. de **Chittieten** en **Dodanieten**.
5. Van dezen zijn verdeeld de eilanden **Versta**, de landen aan de zee westwaarts van

Syrië tussen de Middellandse zee en den Oceaan gelegen; namelijk niet alleen die eigenlijk eilanden genoemd worden, maar ook de vaste landen, die door hun ligging eilanden schijnen te zijn. der volken in hun landschappen, elk naar zijn spraak, naar hun huisgezinnen, onder hun volken.

6. En de zonen van Cham zijn: **Cusch** en **Mitsraim**, en **Put**, Men meent dat hij een gedeelte van *Lybië*, waar de rivier *Put* is bewoond heeft. Zie Jer. 46:9; Ezech. 27:10, Ezech. 38:5. en **Kanaan**.
7. En de zonen van Cusch zijn: **Seba** Van dezen komen de *Sabeërs*, in *Woest-Arabië*. Zie #Ps.72:10, en Jes. 43:3. en **Havila**, De vaders der inwoners van een land aldus genaamd, boven Gen. 2:11. en **Sabta**, Het gevoelen der geleerden is dat de nakomelingen van dezen bewoond hebben het onderdeel van *Gelukkig-Arabië*. en **Raema**, Mede een voorvader der inwoners van het bovengenoemde *Arabië*. Zie Ezech. 27:22. en **Sabtecha**. Men houdt het er voor dat deze ook een stamvader van dezelfde natie geweest is. En de zonen van Raema zijn: **Scheba** Zuidwaarts wonende in *Morenland*; van waar men meent dat de koningin van *Scheba* gekomen is. Zie 1 Kon. 10:1,4; Ezech. 27:22; Matth. 12:42; Hand. 8:27. Anderen plaatsen hem in *Gelukkig-Arabië*. en **Dedan**. Een inwoner mede van *Gelukkig-Arabië*, of volgens anderer gevoelen, van *Morenland*. Zie Ezech. 27:15, Ezech. 38:13.
8. En Cusch gewon **Nimrod**; deze begon geweldig Zie boven Gen. 6:4. te zijn op de aarde.
9. Hij was een geweldig jager Hebr. *geweldig in jacht*, namelijk, niet alleen der beesten, maar ook der mensen, met wie hij handelde gelijk de jagers met het wild, dat zij doden of bedwingen naar hun lust. Zie deze manier van spreken Jer. 16:16; Klaagl. 3:52. voor het Dat is, openlijk en stoutelijk, zonder vrees voor God en schaamte voor de mensen; verg. hoofdstuk Gen. 6:11. aangezicht des HEEREN; daarom

wordt gezegd: Gelijk Nimrod, een geweldig jager Hebr. *geweldig in jacht*, namelijk, niet alleen der beesten, maar ook der mensen, met wie hij handelde gelijk de jagers met het wild, dat zij doden of bedwingen naar hun lust. Zie deze manier van spreken Jer. 16:16; Klaagl. 3:52. voor het Dat is, openlijk en stoutelijk, zonder vrees voor God en schaamte voor de mensen; verg. hoofdstuk Gen. 6:11. aangezicht des HEEREN.

10. En het beginsel Nimrod wordt gehouden voor de stichter van de eerste monarchie, en hij heeft het eerst deze vier steden gebouwd; gelijk Kaïn de eerste stad bouwde, vóór den zondvloed. zijns rijks was Babel, en Erech, en Accad, en Calne in het land Sinear. Hebr. *Schinhar*, het land van *Mesopotamië* en *Chaldea*, aldus genaamd naar een gebergte daaraan gelegen, zie omtrent dit Sinear ook onder, Gen. 11:2, en Gen. 14:1, en Joz. 7:21.

11. Uit ditzelve land Anders, uit dit land is hij, namel. Nimrod, uitgegaan naar Assyrië. is Assur uitgegaan, en heeft gebouwd Nineve, en Rehoboth, Anders, *Rechoboth de stad*, of, *de straten der stad*, te weten van *Ninevé*. Ir, en Kalach.

12. En Resen, tussen Nineve en tussen Kalach; deze is die grote stad. Te weten *Ninevé*. Zie Jona 3:3, Jona 4:11.

13. En Mitsraim gewon de Ludieten, en de Anamieten, en de Lehabieten, en de Naftuchieten,

14. En de Pathrusieten, en de Casluchieten, van waar Als ook van *Caphthorim*. Zie Deut. 2:23; Jer. 47:4; Amos 9:7. Het schijnt dat deze twee broeders uit hun woonplaats tezamen zijn opgetogen, en het land *Palestina* hebben ingenomen, waarom zij Filistijnen Dat is, inwoners van *Palestina*. genaamd zijn. de Filistijnen Dat is, inwoners van *Palestina*. uitgekomen Anders, *afgekomen*. zijn, en de Caftorieten.

15. En Kanaan gewon Sidon, Hebr. *Tsidon*, stichter der stad *Tsidon*, of *Sidon* in

Phenicië; zie daarvan Joz. 11:8, Joz. 19:28; Richt. 1:31, enz. zijn eerstgeborene, en Heth, De vader der *Hethieten*, zie van dezen Joz. 1:4, Joz. 9:1, enz.

16. En de Jesubiet, en de Amoriet, en de Girgasiet,

17. En de Hivviet, en de Arkiet, en de Siniët,

18. En de Arvadiet, en de Tsemariet, en de Hamathiet; en daarna zijn de huisgezinnen der Kanaanieten verspreid.

19. En de landpale De grenzen van het land Kanaän worden hier afgetekend; welke waren in de lengte aan de westzijde *Sidon* noordwaarts, en *Gaza* zuidwaarts; aan de oostzijde, *Laza* noordwaarts, en *Sodom* Hebr. *Sedom*. Zie van deze stad en de drie volgende, onder Gen. 13:10, Gen. 14:2. zuidwaarts; zijnde aldus de breedte aan de noordzijde *Sidon* en *Laza*; aan het zuideinde *Gaza* en *Sodom* Hebr. *Sedom*. Zie van deze stad en de drie volgende, onder Gen. 13:10, Gen. 14:2.. der Kanaanieten was van Sidon, daar gij gaat naar Gerar tot Gaza toe; daar gij gaat naar Sodom Hebr. *Sedom*. Zie van deze stad en de drie volgende, onder Gen. 13:10, Gen. 14:2. en Gomorra, Hebr. *Amora*. en Adama, Hebr. *Adma*. en Zoboim, tot Lasa toe. Hebr. *Laschah*.

20. Deze zijn zonen van Cham, naar hun huisgezinnen, naar hun spraken, in hun landschappen, in hun volken.

21. Voorts zijn Sem Hebr. *is geboren*, gelijk vs. 25. *zonen* Dezen hebben meest hun woonplaatsen verkozen, oostwaarts in groot *Azië*, waarin *Syrië*, *Assyrië*, *Mesopotamië*, *Chaldea*, enz. gelegen zijn. geboren; dezelve is ook de vader Dat is, niet alleen de stamvader naar het vlees, ten aanzien van de eerstgeboorte; maar ook een voorganger naar den geest, ten aanzien van de wedergeboorte. aller zonen Dat is, der Hebreën, die daarom ook Heber genaamd worden, Num. 24:24 bij wie de kerk Gods met de ware leer en den waren godsdienst langen tijd gebleven is. Anders, *kinderen van de overvaart*, van de rivier Eurfraat, die Abraham

overgeevaren is, Joz. 24:3. Zie voorts van Sem, boven Gen. 6:10. **van Heber, broeder van Jafeth** Deze wordt bijzonder genoemd, omdat hij mede deel had in de zegeningen over Sem, door God uitgesproken, waarvan Cham uitgesloten was, boven Gen. 9:25,26,27., **den grootste** Dat is, de oudste..

22. Sems zonen Omtrent de woonplaats zijner nakomelingen zie men op het voorgaande vs. **waren Elam**, Van hem zijn afkomstig de *Elamieten*, dat is, de *Perzen*; zie van dezen onder Gen. 14:1,9; Jes. 21:2; Jer. 49:34, enz. Dan. 8:2; Hand. 2:9. **en Assur**, De stamvader der *Assyriërs*, een volk genoeg bekend in de Heilige Schrift. Verg. boven vs. 11. **en Arfachsad, en Lud**, Van wie afkomstig zijn die van *Lydië* in *Klein-Azië*. **en Aram**. De stamvader der *Syriërs*; zie van een anderen *Aram*, onder Gen. 22:21, van welke beiden men meent, dat het land *Syrië* en de *Syriërs* hun naam hebben.

23. En Arams zonen waren Uz, Hebr. *Uts*. Men houdt het er voor dat deze de stamvader is van de bewoners van het land *Trachonitis*; volgens het gevoelen van anderen, van enigen die omtrent Idumea woonden. Zie van *Utz (Uz)*, Job 1:1; Klaagl. 4:21. **en Hul**, Van dezen meent men, dat zij het land der *Palmyrenen* in Syrië bewoond hebben, of *Armenië*. **en Gether** Van dezen waren de *Bactriërs*, of die *Apamene* in Syrië bewoonden., **en Maz**.

24. En Arfachsad gewon Selah, en Selah gewon Heber.

25. En Heber werden twee zonen geboren; des enen naam was Peleg; want in zijn dagen Dat is, omtrent den tijd zijner geboorte zijn de bewoners der aarde van elkander gescheiden door de verdelingen der spraken hetwelk in het volgende hoofdstuk verhaald wordt. **is de aarde verdeeld; en zijns broeders naam was Joktan.**

26. En Joktan Van de nakomelingen van dezen kan men niet veel bericht in de Heilige Schrift, noch bij andere schrijvers vinden.

gewon **Almodad, en selef, en Hatsarmaveth, en Jarach,**

27. En Hadoram, en Usal, en Dikla,

28. En Obal, en Abimael, en Scheba,
Deze is te onderscheiden van een anderen *Scheba*, den zoon van Cus, den zoon *Chams*. Zie boven vs. 7.

29. En Ofir, en Havila, Deze is te onderscheiden van een *Havila*, afkomstig van *Cus*, den zoon *Chams*; zie van dezen boven vs. 7. Sommigen menen dat het land der Ismaëlieten en Amalekieten naar hen aldus genoemd is, Gen. 25:18; 1 Sam. 15:7. **en Jobab; deze allen waren zonen van Joktan.**

30. En hun woning was van Mescha af, daar gij gaat naar Sefar, het gebergte van het oosten. Dat is, van *Chaldea*. Zie Num. 23:7.

31. Deze zijn zonen van Sem, naar hun huisgezinnen, naar hun spraken, in hun landschappen, naar hun volken.

32. Deze zijn de huisgezinnen der zonen van Noach, naar hun geboorten, Zie boven Gen. 5:1. **in hun volken; en van dezen zijn de volken op de aarde verdeeld na den vloed.**

Genesis 11

1. En de ganse aarde Alle bewoners der aarde, vóór en na den zondvloed, totdat deze verdeling der spraken geschied is. **was van enerlei** Het wordt er voor gehouden, dat dit de Hebreeuwse spraak *die haar naam heeft van Heber* geweest is; onder anderen daarom, omdat de eigennamen der eerste mensen van Hebreeuwsen oorsprong zijn, als *Adam, Heva, Kain, Habel*, enz. **spraak en enerlei woorden.**

2. Maar het geschiedde, als zij tegen Dit is vooral te verstaan van Chams nakomelingen en hun hoofd Nimrod. Zie boven Gen. 10:10. **het oosten** Van de plaats waarheen zij eerst getogen waren, toen zij, om de grote menigte, zich wat moesten verspreiden van het gebergte *Ararat*, waar de ark rustte. Zie

- boven 8:4. togen, dat zij een laagte vonden in het land Waarin Babel gelegen was. Zie boven Gen. 10:10. Sinear; en zij woonden aldaar.
3. En zij zeiden een ieder tot zijn naaste: Kom aan, laat ons tichelen Of *bakstenen maken, of bereiden.* strijken, en wel doorbranden! En de tichel was hun voor steen, en het lijm Een taaie stof, vaster klevende dan pek, overvloedig in die landen; zie onder Gen. 14:10. De geschiedschrijvers verhalen dat de muren van Babel hiervan gemetseld waren en zo hard geworden als ijzer. was hun voor leem.
 4. En zij zeiden: Kom aan, laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren, welks opperste Hebr. *Hoofd.* in den hemel zij, en laat ons een naam voor ons maken, opdat wij niet misschien over de ganse aarde Hebr. *het aangezicht der ganse aarde;* zo ook onder vs. 8,9. verstrooid worden!
 5. Toen kwam de HEERE neder, Menselijk van den oneindigen en alwetenden God gesproken. De zin is: God wist en zag al hun vermetel en goddeloos bestaan, openbarende dat Hij zich bereidde ter straf. om te bezien de stad en den toren, die de kinderen der mensen Zie boven Gen. 6:2. bouwden.
 6. En de HEERE zeide: Ziet, zij zijn enerlei volk, en hebben allen enerlei spraak; en dit is het, dat zij beginnen te maken; maar nu, Met deze manier van spreken wordt uitgedrukt Gods toorn, en zijn voornemen om dit werk te beletten. zoude hun niet afgesneden worden al wat zij bedacht hebben te maken?
 7. Kom aan, laat Ons nedervaren, en laat Ons hun spraak aldaar verwarren, opdat iegelijk de spraak zijns naasten niet hore. Dat is, *versta;* alzo wordt het woord *horen* voor *verstaan* genomen, onder Gen. 42:23; Deut. 28:49; 1 Kon. 3:9; Jer. 5:15; 1 Cor. 14:2.
 8. Alzo Wat zij meenden te voorkomen is hun door Gods rechtvaardig oordeel overkomen. verstrooide hen de HEERE van daar over de ganse aarde; en zij hielden op de stad te bouwen.
 9. Daarom noemde Anders, *noemde Hij,* te weten God. men haar naam Babel; Zie boven Gen. 10:10. Het woord betekent *verwarring, of vermenging, of de verwarring is gekomen, of daarin is verwarring.* want aldaar verwarde de HEERE de spraak der ganse aarde, en van daar verstrooide hen de HEERE over de ganse aarde.
 10. Deze zijn de geboorten van Sem: Sem was honderd jaren Hebr. *een zoon van honderd jaar.* Dat is, Sem was honderd jaren oud. Zie Gen. 7:6. oud, en gewon Arfachsad, twee jaren na den vloed.
 11. En Sem leefde, Dat is, hij had geleefd, of, hij was zo oud. Zie boven Gen. 5:3. nadat hij Arfachsad gewonnen had, vijfhonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
 12. En Arfachsad leefde vijf en dertig jaren, en hij gewon Selah. Hebr. *Schelach.*
 13. En Arfachsad leefde, nadat hij Selah gewonnen had, vierhonderd en drie jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
 14. En Selah leefde dertig jaren, en hij gewon Heber.
 15. En Selah leefde, nadat hij Heber gewonnen had, vierhonderd en drie jaren, en hij gewon zonen en dochteren.
 16. En Heber leefde vier en dertig jaren, en gewon Peleg.
 17. En Heber leefde, nadat hij Peleg gewonnen had, vierhonderd en dertig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
 18. En Peleg leefde dertig jaren, en hij gewon Rehu.
 19. En Peleg leefde, nadat hij Rehu gewonnen had, tweehonderd en

- negen jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
20. En Rehu leefde twee en dertig jaren, en hij gewon Serug.
21. En Rehu leefde, nadat hij Serug gewonnen had, tweehonderd en zeven jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
22. En Serug leefde dertig jaren, en gewon Nahor. *Hebr. Nachor.*
23. En Serug leefde, nadat hij Nahor gewonnen had, tweehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
24. En Nahor leefde negen en twintig jaren, en gewon Terah. *Hebr. Thera, en Luk. 3:34 Thara.*
25. En Nahor leefde, nadat hij Terah gewonnen had, honderd en negentien jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
26. En Terah leefde zeventig jaren, en gewon *Dat is, hij begon te gewinnen. Zie boven Gen. 5:32.* Abram, Nahor en Haran.
27. En deze zijn de geboorten van Terah: Terah gewon Abram, Nahor en Haran; en Haran gewon Lot.
28. En Haran stierf voor het aangezicht zijns vaders *Dat is, in het leven en de tegenwoordigheid zijns vaders.* Terah, in het land zijner geboorte, in Ur *Een stad in het land van Chaldeën. Zie Nehem. 9:7; Hand. 7:4.* der Chaldeen.
29. En Abram en Nahor namen zich vrouwen; de naam van Abrams huisvrouw was Sarai, en de naam van Nahors huisvrouw was Milka, een dochter van Haran, *Milka is getrouwd geweest met haar oom Nahor, welke huwelijken door de wetten van dien tijd nog niet uitdrukkelijk verboden waren. Jiska wordt door sommigen gehouden voor Sarai, de huisvrouw van Abram; anderen menen dat Sarai niet was de dochter van Haran, maar diens en Abrams en Nahors zuster, uit één vader Terah, maar niet uit één*

moeder geboren. Verg. onder Gen. 20:12. vader van Milka, en vader van Jiska.

30. En Sarai was onvruchtbaar; zij had geen kind.
31. En Terah nam Abram *Te weten, nadat hij door zijn zoon Abram verstaan had, dat God hem had geroepen om te gaan uit zijn vaderland, volgens het verhaal daarvan gedaan in het 12e hoofdstuk, Gen. 12., zijn zoon, en Lot, Harans zoon, zijns zoons zoon, en Sarai, zijn schoondochter, de huisvrouw van zijn zoon Abram, en zij togen Namel. Terah en Abram. met hen uit Ur der Chaldeen, om te gaan naar het land Kanaan; en zij kwamen tot Haran, Hebr. Charan, Hand. 7:4 leest men Charran, een stad in Mesopotamië, in de historiën bekend. Zie onder Gen. 24:10, en Gen. 28:10, en Gen. 29:4. en woonden aldaar.*
32. En de dagen van Terah waren tweehonderd en vijf jaren, en Terah stierf te Haran.

Genesis 12

1. De HEERE nu had tot Abram *Te weten, eer hij uit Chaldea vertrokken was, want dit bevel van God was de oorzaak zijner verhuizing uit Chaldea, eer hij nog wist waar hij heentrekken zou; hetwelk hem daarna is geopenbaard. Zie boven Gen. 11:31. Verg. hiermede Hand. 7:3,4.* gezegd: Ga gij *Hebr. Ga voor u, of ga u. Dat is, tot uw best; also onder Gen. 22:2, idem, vlied voor u, onder Gen. 27:43, onderken voor u, onder Gen. 31:32, doch overigens is dit woordje u, dikwerf in de Hebr. taal als een overtollig bijvoegsel, zoals het sommigen hier ook verstaan.* uit uw land, en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal. Hij noemt geen land, om aldus Abrams geloof, gehoorzaamheid en geduld door beproeving te oefenen en openbaar te maken.
2. En Ik zal u tot een groot volk *Niet alleen ten aanzien van de veelheid der mensen, wier vader gij zult wezen naar het vlees, maar ook ten aanzien van hun*

waardigheid, omdat zij mijn volk en eigendom zullen zijn, wier vader gij zult zijn naar den geest; Rom. 4:11,12,16,17, Rom. 9:6,7,8; Gal. 3:7. **maken, en u zegenen**, De zegening van God betekent allerlei weldaden, of in het algemeen lichamelijke en geestelijke, aardse en hemelse, tijdelijke en eeuwige, onder 24:1; Deut. 28:2,3,4, enz. of in het bijzonder enige derzelve; boven Gen. 1:22,28; onder Gen. 39:5; Deut. 7:13; Ef. 1:3. **en uw naam groot maken; en wees een zegen!**

3. **En Ik zal zegenen, die u zegenen, en vervloeken, die u vloekt; en in u** Dat is, *in uw zaad*, onder Gen. 22:18, en Gen. 26:4, en Gen. 28:14; welk zaad is Christus, Gal. 3:16; die uit Abrahams zaad naar het vlees moest voortkomen, Matth. 1:1, om allen waren gelovigen, wier vader Abraham is, de eeuwige zegening te verwerven en mede te delen; Gal. 3:28,29. Anders, *met u*, te weten door het geloof in Christus, gelijk Gal. 3:8,9, *in u*, wordt uitgelegd, *met Abraham*. Zie ook Rom. 4:11,12,16. # Ro 4.16 **zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden.**
4. **En Abram toog heen, gelijk de HEERE tot hem gesproken had; en Lot toog met hem; en Abram was vijf en zeventig jaren** Hebr. *een zoon van vijf jaren en zeventig jaar*. oud, toen hij uit Haran ging. Vanwaar hij tevoren met zijn vader Terah uit Chaldea gekomen was, boven Gen. 11:31.
5. **En Abram nam Sarai, zijn huisvrouw, en Lot, zijns broeders zoon, en al hun have**, Dit zijn als de eerstelingen van den beloofden zegen, die Abram en de zijnen ontvangen hebben in Haran. Het Hebr. woord begrijpt in zich allerlei goederen, hetzij vee, of geld en huisraad. **die zij verworven hadden, en de zielen**, Dat is, mensen van dienstbare conditie, die hij veroverd had, en die, welke uit dezen geboren waren; want Abraham had toen nog geen kinderen. Het Hebr. woord hier overgezet *zielen*, wordt aldus genomen voor mensen of personen, onder Gen. 17:14; Exod. 12:15; Lev. 2:1; Num. 23:10; Deut. 24:7; Richt. 16:30; Mark. 3:4,

enz. die zij verkregen hadden in Haran; en zij togen uit, om te gaan naar het land Kanaan, en zij kwamen in het land Kanaan.

6. **En Abram is doorgetogen in dat land, tot aan de plaats Sichem**, Hebr. *Scechem*, gelegen in het midden van het land Kanaän, in het gebergte Efraïm, Joz. 21:21; Richt. 8:31; 1 Kron. 6:67; Hand. 7:16; ook genaamd *Sichar*, Joh. 4:5. **tot aan het eikenbos** Anders, *het effen veld*. Zie Deut. 11:30; want het Hebr. woord betekent dit beide. **More**; Dit kan zijn de naam van een man, naar wien deze plaats aldus genoemd wordt. **en de Kanaanieten waren toen ter tijd in dat land.**
7. **Zo verscheen de HEERE aan Abram, en zeide: Aan uw zaad zal Ik dit land geven. Toen bouwde hij aldaar een altaar** Te weten, om aldaar offeranden, gebeden en dankzeggingen te doen; en den gehelen uiterlijken godsdienst onder de zijnen tegen de afgoderij der Kanaänieten te oefenen; hetwelk geheten wordt *den naam des Heeren aanroepen*; zie vs. 8, en boven Gen. 4:26. **den HEERE, Die hem aldaar verschenen was.**
8. **En hij brak op van daar naar het gebergte, tegen het oosten van Beth-El, en hij sloeg zijn tent op, zijnde Beth-El tegen het westen**, Hebr. *zee*. Hierdoor wordt het westen verstaan, omdat de westzijde van Kanaän aan de zee gelegen was; zie onder Gen. 13:14, en Gen. 28:14; Num. 3:23; Deut. 3:27, enz. **en Ai** Een stad in het land Kanaän, in den stam van Benjamin, oostwaarts van Bethel gelegen; zie Joz. 7:2. **tegen het oosten; en hij bouwde aldaar den HEERE een altaar, en riep den naam** Zie boven Gen. 4:26. **des HEEREN aan.**
9. **Daarna vertrok Abram, gaande en trekkende** Dat is, allengskens en geduriglijk voortreizende. **naar het zuiden.**
10. **En er was honger in** Hier wordt Abrams vertrouwen beproefd. **dat land**; Te weten, Kanaän, hetwelk wel vruchtbaar was,

Deut. 8:7,8, maar nu om de boosheid der inwoners, met onvruchtbaarheid gestraft; Ps. 107:34. **zo toog** Verstaande dat hij, om God niet te verzoeken, wel voor enigen tijd mocht vertrekken, om dezen duren tijd te ontgaan.

Abram af naar Egypte, Een land, in het Hebreeuws genaamd *Mitsraïm*, van *Mitsraïm* den zoon van Cham, gelegen in Afrika, grenzende oostwaarts aan de Rode zee en een deel van Arabië; zuidwaarts aan Ethiopië, westwaarts aan Libyë, en noordwaarts aan de Middellandse zee; zeer goed bekend in de Heilige Schrift; onder Gen. 13:10, en Gen. 39:1, enz. **om daar als een vreemdeling te verkeren,** dewijl de honger zwaar was in dat land.

11. En het geschiedde, als hij naderde, om in Egypte te komen, dat hij zeide tot Sarai, zijn huisvrouw: Zie toch, ik weet, dat gij een vrouw zijt, schoon van aangezicht.

12. En het zal geschieden, als u de Egyptenaars zullen zien, zo zullen zij zeggen: Dat is zijn huisvrouw; en zij zullen mij doden, en u in het leven behouden.

13. Zeg toch: Gij zijt mijn zuster; opdat het mij wel ga om u, en mijn ziel om uwentwil leve.

14. En het geschiedde, als Abram in Egypte kwam, dat de Egyptenaars deze vrouw zagen, dat zij zeer schoon was.

15. Ook zagen haar de vorsten van Farao, en prezen haar bij Farao; Een algemene titel van alle koningen van Egypte, dien zij behouden hebben, totdat zij naderhand den naam van *Plolomaeus* bekomen hebben. **en die vrouw werd weggenomen** Niet naar den koning, maar naar het koninklijke vrouwengetimmer, om aldaar naar de wijze van het land toebereid te worden voor de koning haar tot zijne huisvrouw zou nemen; zie Esth. 2:8,9; intussen droeg God zorg voor Abram en de kuisheid zijner huisvrouw. **naar het huis** Te

weten, om geleid te worden naar Farao's huis. De Hebreëen begrijpen dikwijls onder één woord de betekenis van nog een ander, gelijk hier en elders geschiedt met het woord *Lakach*, *nemen*. Zie onder Gen. 18:7; Ps. 143:3; Ezech. 28:16. **van Farao.**

16. En hij deed Abram goed, om harentwil; Omdat hij voorgenomen had haar te trouwen, en dat liever met Abrams vriendschap dan onwil. **zodat hij had schapen, en runderen,** Onder de woorden van schapen en runderen, wordt allerlei klein en groot vee begrepen, gelijk onder Gen. 13:5, en Gen. 20:14, en Gen. 26:14, enz. Zie ook Lev. 1: 2. **en ezelen, en knechten, en maagden, en ezellen, en kemelen.**

17. Maar de HEERE plaagde Farao met grote plagen, Wat dit voor plagen geweest zijn, is onzeker; het is zeker dat zij gediend hebben, zowel om de schending van Sarai te verhinderen, als om deze daad des konings en zijn huis te straffen. **ook zijn huis, ter oorzaak van Sarai, Abrams huisvrouw.**

18. Toen riep Farao Abram, en zeide: Wat is dit, *dat* gij mij gedaan hebt? waarom hebt gij mij niet te kennen gegeven, dat zij uw huisvrouw is?

19. Waarom hebt gij gezegd: Zij is mijn zuster; zodat ik haar mij tot een vrouw zoude genomen hebben? en nu, zie, daar is uw huisvrouw; neem *haar* en ga henen!

20. En Farao Hier staat niet dat Abram enige woorden van verontschuldiging gebruikt heeft, daar hij zonder twijfel zijn zwakheid en onbedachtzaamheid gevoelde en bekende; als ook een bijzondere genade des Heeren, die hij opmerkte in het Goddelijk beleid dezer zaak. **gebood zijn mannen vanwege hem, en zij geleidden hem, en zijn huisvrouw, en alles wat hij had.**

Genesis 13

1. Alzo toog Abram op uit Egypte naar het zuiden, Dat is, naar het zuidelijke gedeelte van Kanaän. hij en zijn huisvrouw, en al wat hij had, en Lot met hem.
2. En Abram was zeer rijk Hebr. *zeer zwaar*. Aldus gevoelde Abram de waarheid van de goddelijke belofte. Hij meende slechts den honger te ontgaan, en hij werd nog daarenboven zo verrijkt., in vee, in zilver, en in goud.
3. En hij ging, volgens zijn reizen, van het zuiden tot Beth-El toe, tot aan de plaats, waar zijn tent in het begin Zie boven Gen. 12:6,8. geweest was, tussen Beth-El, en tussen Ai;
4. Tot de plaats des altaars, dat hij in het eerst daar gemaakt had; en Abram heeft aldaar den Naam des HEEREN aangeroepen.
5. En Lot, die met Abram toog, had ook schapen, en runderen, en tenten.
6. En dat land droeg Dat is, kon hen niet dragen. hen niet, om samen te wonen; want hun have was vele, zodat zij samen niet konden wonen.
7. En er was twist Zie hoofdstuk Gen. 21:26, waar van gelijken twist gesproken wordt. tussen de herders van Abrams vee, en tussen de herders van Lots vee. Ook woonden Dewijl de oude ingezetenen niet veel plaats in een gedeelte van het land voor de vreemden overlieten, zo konden Abram en Lot, die zeer machtig in vee waren, en daarom bij de inwoners buiten twijfel benijd waren, niet wel tezamen in één oord hun behoeften aan weiden vinden; waaruit niet alleen twist onder de herders van Abram en Lot gerezen is, maar ook zwaarigheid van de Kanaänieten hun overkomen kon. Zie onder Gen. 21:25, en Gen. 26:15,20,21. toen de Kanaänieten en Ferezieten in dat land.
8. En Abram zeide tot Lot: Laat toch geen twisting zijn tussen mij en

tussen u, en tussen mijn herders en tussen uw herders; want wij zijn mannen broeders. *Wij zijn mannen broeders*, niet alleen naar het vlees, want ik ben uw oom, en gij zijt mijn neef, maar ook naar den geest, want wij dienen één God, en zouden met onzen twist de ingezetenen ergeren en onzen godsdienst schande aandoen.

9. Is niet het ganse land Zulk een manier van vragen betekent een grote verzekering; also onder Gen. 20:5; Exod. 14:12; Richt. 4:6. voor uw aangezicht? Dat is, voor u open, om door u gebruikt te mogen worden. Zie gelijke manier van spreken, onder Gen. 20:15, en Gen. 34:10,21, Gen. 47:6. Scheid u toch van mij; zo gij de linkerhand *kiest*, Dit woord is hier ingevoegd uit het volgende vs. 11. zo zal ik ter rechterhand gaan; en zo gij de rechterhand, zo zal ik ter linkerhand gaan.
10. En Lot hief zijn ogen op, en hij zag de ganse vlakte der Jordaan, Dit is de naam van een rivier, bevochtigende het land Kanaän, en spruitende uit twee fonteinen aan het gebergte Libanon, welke genaamd worden *Jor* en *Dan*. dat zij die geheel bevochtigde; eer de HEERE Sodom en Gomorra verdorven had, was zij als de hof Hiermede wordt verstaan de hof *Eden*, dien God geplant had, of *de hof des Heeren*, dat is, een uitermate schone hof; gelijk het *leger Gods*, 1 Kron. 12:22. *Gods bergen*, Ps. 36:7. *De cederen Gods*, Ps. 80:11. *De worstelingen Gods*, onder Gen. 30:8. Dat is, zeer grote. Het woord *God* /bt hier uitnemendheid. des HEEREN, als Egypteland, Zie Ezech. 31, waar een vergelijking gemaakt wordt tussen de vruchtbaarheid van Egypte en Assyrië. als gij komt te Zoar. Hebr. *Tsohar*, een stad gelegen omtrent Sodom en Gomorra, welke dezen naam heeft gekregen toen *Lot* daarin vluchtte; onder Gen. 19:23; zijnde tevoren genaamd *Bela*; onder Gen. 14:2.
11. Zo koos Lot voor zich de ganse vlakte der Jordaan, en Lot trok tegen

- het oosten; en zij werden gescheiden, de een van den ander.
12. Abram *dan* woonde in het land Kanaan; en Lot woonde in de steden der vlakke, en sloeg tenten tot aan Sodom toe.
13. En de mannen van Sodom waren boos, en grote zondaars *Hebr. Zondaars tegen den Heere zeer.* Niettegenstaande de grote boosheid der Sodomieten en andere omliggende volken, verkoos Lot deze landstreek, vanwege haar schoonheid. Anders, *voor den Heere.* Verg. boven Gen. 6:11, en Gen. 10:9. tegen den HEERE.
14. En de HEERE zeide God troost Abram over het vertrek van zijn neef, en de verkiezing der schone landstreek. tot Abram, nadat Lot van hem gescheiden was: Hef uw ogen op, en zie van de plaats, waar gij zijt noordwaarts en zuidwaarts, en oostwaarts en westwaarts. *Hebr. naar de zee,* boven Gen. 12:8.
15. Want al dit land, dat gij ziet, zal Ik Wel tot een aardse herberg voor uw vleselijk zaad, maar ook tot een teken van het hemelse vaderland voor uw geestelijk zaad. Verg. *Hebr. 11:9,10,14,15,16.* u geven, Te weten, u het recht tot het aardse Kanaän, en uw zaad naar het vlees te zijner tijd de dadelijke bezitting; daarna u en uw geestelijk zaad, hier het recht tot het hemelse Kanaän en hierna de eeuwige bezitting daarvan; alles uit genade. en aan uw zaad, tot in eeuwigheid. Dat is, een langen tijd, te weten, totdat de *Messias,* het zaad der zegening, uit uw vlees geboren zijnde, het werk der verlossing op aarde zal volbracht hebben. Het /hw wordt in andere betekenissen dikwijls genomen voor den gansen tijd der wet. Zie onder Gen. 17:13, en Gen. 48:4; Ps. 132:4. Of, eigenlijk in eeuwigheid, ten aanzien van het geestelijke Kanaän en het geestelijke zaad.
16. En Ik zal uw zaad Abrams zaad en het stof der aarde worden vergeleken met elkander, ten aanzien niet van een gelijk getal, maar van een grote menigte, die bij de

mensen ontelbaar is; zie dergelijke manier van spreken, onder Gen. 15:5, en Gen. 22:17, en Gen. 32:12. stellen als het stof der aarde, zodat, indien iemand het stof der aarde zal kunnen tellen, zal ook uw zaad Abrams zaad en het stof der aarde worden vergeleken met elkander, ten aanzien niet van een gelijk getal, maar van een grote menigte, die bij de mensen ontelbaar is; zie dergelijke manier van spreken, onder Gen. 15:5, en Gen. 22:17, en Gen. 32:12. geteld worden.

17. Maak u op, wandel door dit land, in zijn lengte en in zijn breedte, want Ik zal het u geven.
18. En Abram sloeg tenten op, Dat is, in het reizen en vertrekken sloeg hij hier en daar zijn tenten op. en kwam en woonde aan de eikenbossen *Anders, in de effen velden.* van Mamre, Deze Mamre was een Amorieter, wonende bij Hebron. Zie onder Gen. 14:13,24, en hij is te onderscheiden van More, boven Gen. 12:6. die bij Hebron zijn; Of, *die te Hebron is;* welke stad in dezen tijd was genoemd *Kiriath-Arba,* of de stad *Arba,* maar naderhand *Hebron.* Zie onder Gen. 23:2, en Gen. 35:27; Num. 13:22; Joz. 14:15; 2 Sam. 5:5. en hij bouwde aldaar den HEERE een altaar.

Genesis 14

1. En het geschiedde in de dagen van Amrafel, de koning van Sinear, Zie boven Gen. 10:10. van Arioch, de koning van Ellasar, *Opper(noordelijk)-Susan in Assyrië;* verg. boven vs. 2, de aantekening op den naam *Havila,* vs. 11. van Kedor-Laomer, de koning van Elam, Een landschap in Perzië, genaamd *Elymais,* van Elam den zoon van Sem, boven Gen. 10:22. en van Tideal, den koning Versta onder dezen geen zo machtige of grote koningen en monarchen, als wel enigen naderhand geworden zijn; maar zulke regenten, die over enige landen of plaatsen en menigte van mensen regeerden; hetgeen blijkt daaruit, dat die vijf steden Sodom, Gomorra, enz. elk een

koning gehad hebben, vs. 2. **der volken;** Het schijnt dat de onderdanen en krijgslieden van dezen koning uit onderscheiden natiën bestonden. Enigen menen dat het Hebr. woord *Gojim* hier een naam is van zekere plaats of landschap.

2. **Dat zij krijg voerden** Dit is de eerste oorlog in de Heilige Schrift duidelijk vermeld. Men vindt in geen andere historiën der wereld van enigen oorlog gewag gemaakt, die zo oud is als deze. **met Bera, koning van Sodom, en met Birsa, koning van Gomorra, Sinab, koning van Adama, en Semeber, koning van Zeboim, en de koning van Bela, dat is Zoar.** Zie boven Gen. 13:10.
3. **Deze allen voegden zich samen in** Anders *na*, of *tot*. Dit was de laagte, waarin de voormelde steden gelegen waren. **het dal Siddim, dat is de Zoutzee.** Na den ondergang dezer steden aldus genoemd, omdat die landstreek *waarin veel zout- of brakke lijmpotten waren, vs. 10*, geworden is tot een groten stinkenden poel, ook genoemd *Lacus Asphaltites*. Dat is, de *Pek-*, of *Lijm-zee*, als ook de *Dode-zee*, omdat daarin geen dier levend kon blijven.
4. **Twaalf jaren hadden zij Kedor-Laomer gediend;** Zijnde door hem door een voorgaanden krijg, zoals het schijnt, zover bemachtigd, dat zij hem tribuut moesten geven. **maar in het** Hebr. *dertien jaren*, dat is, dertiende jaar, en zo ook in het volgende vs. *veertien*, voor het veertiende. **dertiende jaar vielen zij af.**
5. **Zo kwam Kedor-Laomer in het veertiende jaar, en de koningen, die met hem waren, en sloegen de Refaiten in Asteroth-Karnaim, en de Zuzieten in Ham, en de Emieten in Schave-Kiriathaim;**
6. **En de Horieten** Hebr. *Chorieten*, een volk, dat in Seir woonde, gelijk ook Ezau, onder Gen. 32:3, totdat de Edomieten of Ezaus nakomelingen hen van daar verdreven hebben, onder Gen. 36:20; Deut. 2:12,22. **op hun gebergte Seir, tot aan het effen veld van Paran,** Dit is de naam van een

stad, het gebergte en het omliggende land. Zie Num. 13:3; Deut. 33:2; 1 Sam. 25:1; Habak. 3:3. Hiervan heeft de woestijn *Paran* haar naam; onder Gen. 21:21; Num. 10:12. **hetwelk aan de woestijn is.**

7. **Daarna keerden zij wederom, en kwamen tot En-Mispat,** Ten tijde van Mozes genoemd *Kades*, gelegen in de woestijn *Sin*. Zie Num. 20:1,14,16,22, onderscheiden, naar eniger gevoelen, van *Kades Barnea*; waarvan te zien is Num. 32:8; Deut. 1:19. **dat is Kades, en sloegen al het land der** Dat is, de inwoners van het land. **Amalekieten,** Een volk, afkomstig van Ezau, die dit land daarna bewoond hebben. Zie onder Gen. 36:12. **en ook den Amoriet, die te Hazon-Thamar woonde.**
8. **Toen toog de koning van Sodom uit, en de koning van Gomorra, en de koning van Adama, en de koning van Zeboim, en de koning van Bela, dat is Zoar; en zij stelden tegen hen slagorden in het dal Siddim,**
9. **Tegen Kedor-Laomer, den koning van Elam, en Tidal, den koning der volken, en Amrafel, den koning van Sinear, en Arioch, den koning van Ellasar; vier koningen tegen vijf.**
10. **Het dal nu van Siddim was vol lijmpotten;** Hebr. *putten putten*. Aldus wordt een woord bij de Hebreëen tweemaal gesteld, om de veelheid van enig ding uit te drukken, 2 Kon. 3:16; Jer. 2:13. **en de koningen van Sodom en Gomorra vluchtten, en vielen** Een manier van spreken omtrent degenen, die omkomen in den slag, of anderszins, zie Joz. 8:24,25; Richt. 8:10; Richt. 12:6; 1 Kron. 21:14. De vallenden worden hier gesteld tegen de overgeblevenen. Anders, *vielen daar in, of daar heen. aldaar; en de overgeblevenen vluchtten naar het gebergte.*
11. **En zij namen al de have** Zie boven Gen. 12:5, en onder vs. 16,21. **van Sodom**

- en Gomorra, en al hun spijs, en trokken weg.
12. Ook namen zij Lot, den zoon van Abrams broeder, en zijn have, en trokken weg; want hij *Namel. Lot*; zie boven Gen. 13:12. woonde in Sodom.
13. Toen kwam er een, die ontkomen was, en boodschapte het aan Abram, den Hebreer, die woonachtig was aan de eikenbossen *Zie boven Gen. 13:18. van Mamre, den Amoriet, broeder van Eskol, en broeder van Aner, welke Abrams bondgenoten Hebr. Heeren des verbonds.* Het woord *BAAL* betekent in het algemeen dengene, die wat heeft, of ook gebruikt, of die tot iets genegen is, enz. gelijk onder Gen. 37:19, *Heer der dromen*, die veel dromen heeft; en Gen. 49:23, *Heeren der pijlen*, die veel pijlen gebruiken; 2 Kon. 1:8. *Heer van het haar*, die veel van haar heeft; Spreuk. 29:22. *Heer der vergrimming*, die tot gramschap genegen is. *Alhier, Heeren des verbonds*; zijn degenen die een verbond met elkander hebben gesloten. waren.
14. Als Abram hoorde, dat zijn broeder *Dat is, zijn neef, zijns broeders Harans zoon*; zie boven Gen. 11:27. gevangen was, zo wapende hij zijn onderwezenen, *Of, leerlingen.* Het Hebr. woord betekent een, die van jongsaf in enig ding onderwezen is, zij in religie, krijgsvaken, of in iets anders. *Anders toegeëigenden van zijn huis.* de ingeborenen van zijn huis, driehonderd en achttien, en hij jaagde hen na tot Dan toe. Een stad aan den voet van het gebergte Libanon en de noordelijke grens van het land Palestina, tevoren genoemd *Leschem*, Joz. 19:47, of *Lais*, Richt. 18:27.
15. En hij verdeelde zich tegen hen des nachts, hij en zijn knechten, Mitsgaders het volk van Aner, Eskol en Mamre, die als bondgenoten met hem uitgetogen waren. *Zie vs. 24.* en sloeg ze; en hij jaagde hen na tot Hoba toe, hetwelk is ter linkerhand van Damaskus. Dit is de wijdvermaarde hoofdstad in Syrië. *Zie Jes. 7:8, Jes. 17:1; Jer. 49:25; Hand. 9:2.*
16. En hij bracht alle have weder, en ook Lot zijn broeder en deszelfs have bracht hij weder, als ook de vrouwen, en het volk.
17. En de koning van Sodom toog uit, hem tegemoet (nadat hij wedergekeerd was van het slaan van Kedor-Laomer, en van de koningen, die met hem waren), tot het dal *Aldus genoemd van wege deze geschiedenis. Zie ook van dit dal, 2 Sam. 18:18.* Schave, *Zie boven vs. 5. dat is, het dal Aldus genoemd van wege deze geschiedenis. Zie ook van dit dal, 2 Sam. 18:18.* des konings.
18. En Melchizedek, *Hebr. Melchitsedek, die een voorbeeld was op Christus. Zie Ps. 110:4; Hebr. 7:1.* koning van Salem, *Hebr. Schalem, daarna genoemd Jeruzalem.* bracht Om Abram te vereren en zijn vermoeid heir te verversen, en niet om God daarmede offerande te doen. Want het Hebr. woord, dat hier staat, wordt nergens in de Heilige Schrift voor *offeren* gebruikt. voort brood en wijn; en hij was een priester des allerhoogsten Gods.
19. En hij zegende hem, Als een priester des Allerhoogsten. *Zie Hebr. 7:7.* en zeide: **Gezegend** *Dat is, van den Heere begenadigd, en met allerlei weldaden naar ziel en lichaam begaafd.* zij Abram Gode, de Allerhoogste, Die hemel en aarde bezit!
20. En gezegend *Dat is, geloofd en gedankt; gelijk boven Gen. 9:26, onder Gen. 24:27.* zij de allerhoogste God, Die uw vijanden in uw hand geleverd heeft! En hij gaf hem Abram gaf aan Melchizedek tienden. *Zie Hebr. 7:4 enz., en vergelijk dit met het volgende vs. 23.* de tiende van alles.
21. En de koning van Sodom zeide tot Abram: Geef mij de zielen; *Hebr. de ziel, dat is, de mensen, of personen, of lieden.*

Zie boven Gen. 12:5. maar neem de have voor u.

22. Doch Abram zeide tot den koning van Sodom: Ik heb Dat is, Ik heb gezworen met opgeheven hand. Zie deze manier van zweren ook Exod. 6:7; Num. 14:30; Deut. 32:40; Ezech. 20:5,6; Openb. 10:5,6. mijn hand opgeheven tot den HEERE, den allerhoogste God, Die hemel en aarde bezit;

23. Zo ik Dit is een afgebroken rede, bij de Hebreëen zeer gebruikelijk, waardoor zij de straf, die zij verdienen, zo zij vals zweren, plegen te verzwijgen, tonende daarmee dat zij generlei straf uitnemen, maar die overlaten aan het rechtvaardig oordeel van God. Versta dan hier: *Wee mij, of God doe mij dit of dat, zo ik*, enz. Zie onder Gen. 26:29. van een draad aan tot een schoenriem toe, ja, zo ik van alles, dat het uwe is, *iets* neme! opdat gij niet zegt: Ik heb Abram rijk gemaakt!

24. *Het zij* buiten mij; alleen wat de jongelingen verteed hebben, en het deel dezer mannen, die met mij getogen zijn, Aner, Eskol en Mamre, laat Laat volgen niet alleen den jongelingen, wat zij van den roof der vijanden verteed hebben, maar ook aan de drie mannen, wat zij daarvan nog voor hun deel zouden mogen eisen. die hun deel nemen!

Genesis 15

1. Na deze dingen geschiedde het woord des HEEREN tot Abram in een Een soort der goddelijke openbaring, waardoor den mens, als hij niet slaapt, òf uitwendig van God iets voorkomt, òf in zijn geest opgetrokken wordt, om door denzelfden inwendig te zien, of te verstaan hetgeen de Heere hem wil bekendmaken, Num. 12:6,7,8, Num. 24:4; Jes. 1:1; Hand. 10:10,11. Het schijnt dat God in dit gezicht Abram ook uitwendig op zichtbare wijze verschenen is; zie vs. 5 enz. gezicht, zeggende: Vrees niet, Abram! Ik ben Deze woorden begrijpen de volheid aller gelukzaligheid, die God zijn kinderen in den *Messias* belooft en

geeft, bestaande in de bescherming tegen alle kwaad, en toevoeging van alles goeds, hier aanvankelijk en hierna volmaaktelijk. u een Schild, uw Loon zeer groot.

2. Toen zeide Abram: Heere, HEERE! wat zult Dat is, welke gave zal mij vermaken, zolang ik niet zie de vervulling uwer belofte, aangaande mijn zaad, waaruit de *Messias* zal voortkomen? Gij mij geven, daar ik Anders, *ik ga toch zonder kinderen*. zonder kinderen heenga en de bezorger van Hebr. *de zoon der beloping*, of, *besturing*, of, *der bezorging van mijn huis*. Dat is, de verzorger van mijn huis. Aldus wordt een *zoon der vroomheid* gezegd, 1 Kon. 1:52, voor een vroom man; aldus *zonen der gevangenis*, Ezra 4:1, voor degenen, die gevangen geweest waren; *zonen der verdrukking*, Spreuk. 31:5, voor verdrukten; en Jer. 48:45, *zonen der beroerte*, voor degenen die beroerte maken. mijn huis is deze Damaskener Hebr. *Dammeseck*, dat is, van Damaskus, of Damaskener. Dit is een afgebroken rede, die Abram vervolgt en ten einde brengt in het volgende vs. 3. Eliezer?

3. Voorts zeide Abram: Zie, mij hebt Gij geen zaad gegeven, Dat is zoon. Zie boven Gen. 4:25. en zie, de zoon Dat is, mijn knecht, die in mijn huis geboren is, vergelijk boven Gen. 14:14. Met deze manier van spreken worden de ingeboren knechten onderscheiden van de zonen des lichaams, of eigen kinderen, zoals Job 19:17; Spreuk. 31:2; Jer. 2:14. van mijn huis zal mijn Hebr. *zal mij erven*, zo ook vs. 4. erfgenaam zijn!

4. En ziet, het woord des HEEREN was tot hem, zeggende: Deze zal Nam. Eliëzer de Damaskener. uw erfgenaam niet zijn; maar die uit uw Hebr. *uit uw ingewand*. Zie 2 Sam. 7:12; verg. onder Gen. 35:11, en 2 Kron. 6:9. lijf voortkomen zal, die zal uw erfgenaam zijn.

5. Toen leidde Hij Te weten, God. hem Nam. Abram. uit naar Buiten de tent. buiten, en zeide: Zie nu op naar den hem Nam. Abram.el, en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; en Hij Te

- weten, God. zeide tot hem Nam. Abram.: Zo zal Verg. boven Gen. 13:16; 1 Kon. 4:20. uw zaad zijn!
6. En hij geloofde Niet dat Abram hier eerst begon te geloven, maar dat hij sterker werd in het geloof, zijn vlees overwinnende, en de grote belofte, die hem God. vs. 1,4,5, van zijn zaad en voornamelijk van den *Messias* gedaan had, tot troost en zaligheid van zijn ziel langs zo meer aannemende. in den HEERE; en Hij rekende Dat is, God heeft uit loutere genade, hem, die geen gerechtigheid had in zichzelf, om voor zijn gericht te bestaan, voor rechtvaardig geacht, door het geloof aan zijn belofte en den beloofden Middelaar; Rom. 4:2,3, enz. het hem *tot* Het woordje *tot*, wordt hier bijgevoegd uit Ps. 106:31; Rom. 4:3; Gal. 3:6; Jak. 2:23. gerechtigheid.
7. Voorts zeide Hij tot hem: Ik ben de HEERE, Die u uitgeleid heb uit Ur Zie boven Gen. 11:31. der Chaldeen, om u dit land te geven, om dat erfelijk te bezitten.
8. En hij zeide: Heere, HEERE! waarbij zal ik weten, dat ik Abram, hoewel gelovende, begeert nochtans van God nader bericht en versterking gelijk ook andere gelovigen eertijds gedaan hebben; Richt. 6:27; 2 Kon. 20:8. het erfelijk bezitten zal?
9. En Hij zeide tot hem: Neem Mij een driejarige vaars, en een driejarige geit, en een driejarige ram, en een tortelduif, en een jonge duif.
10. En hij bracht Hem deze alle, en hij deelde Zonder twijfel door God onderwezen zijnde. ze middendoor, en hij legde elks deel Hebr. *den man zijns deels tegen over zijn naaste, of vriend*; dat is, de stukken die tezamen behoorden, legde hij tegen elkander over, zoals de rechterzijde van de vaars tegen de linkerzijde, enz. tegen het andere over; maar het gevogelte deelde hij niet.
11. En het wild gevogelte kwam neder op het aas; maar Abram joeg het Met geblaas, naar de eigenschap van het Hebr. woord. *weg*.
12. En het geschiedde, als de zon was aan het ondergaan, zo viel een diepe slaap op Abram; en ziet, een schrik, en grote duisternis Duisternis betekent dikwijls in de Heilige Schrift droefheid, ellende, tegenspoed, Ps. 35:14 Ps. 38:7, enz. viel op hem.
13. Toen zeide Hij tot Abram: Weet voorzeker, Hebr. *wetende zult gij weten*. dat uw zaad vreemd zal zijn in een land, dat het Versta het land Kanaän, maar voornamelijk Egypte. hunne niet is, en zij zullen hen dienen, De landzaten. en zij zullen hen verdrukken vier Het getal van deze vier honderd jaren *volgens het eenvoudigste gevoelen*, wordt hier in het groot, en niet in het volkomen gesteld; zijnde het even getal genomen, en het oneven nagelaten, gelijk dit dikmaals in zulke gezegden voorkomt, zoals Richt. 11:26, Richt. 20:46; 2 Sam. 5:4,5; 1 Kon. 15:25. Het volle getal is 430 jaren, Exod. 12:41; Gal. 3:17, waarvan het begin is de tijd des verbonds, dat God hier met Abram heeft gemaakt tot bevestiging zijner voorgaande beloften, zoals dit blijkt uit de woorden van Paulus, Gal. 3:17. Het einde van het genoemd aantal jaren is de uitgang der kinderen Israëls uit Egypte, of de wetgeving. Anderen beginnen deze jaren van den uitgang van Abram uit Ur der Chaldeën, of uit Haran, òf van de geboorte van Izak, òf van dien tijd af dat Ismaël Izak bespote, welke bespotting door Paulus een vervolging genoemd wordt, Gal. 4:29. honderd jaren.
14. Doch Ik zal het volk ook rechten, *Rechten* is dikwijls zoveel als iemands zaak te beoordelen en uit te wijzen, òf tot zijn nadeel om hem te straffen, zoals hier en Ps. 51:6, òf tot zijn voordeel om hem te beschermen, zoals onder Gen. 30:6; Ps. 7:9; Jer. 5:28, Jer. 22:16. hetwelk zij zullen dienen; en daarna zullen zij uittrekken met grote have.
15. En gij zult tot Dat is, gij zult sterven naar het lichaam, maar naar de ziel vergaderd worden tot den staat van het andere leven;

verg. onder Gen. 25:8,17. uw vaderen gaan met vrede; gij zult in goeden Hebr. *in goede grijsheid*. Een goede ouderdom bestaat eigenlijk niet alleen in de langheid des levens en het tijdelijk geluk, maar in het voorgaande leven, doorgebracht in Godvruchtigheid voor God, rechtvaardigheid jegens de mensen, matigheid en gerustheid bij zichzelf. Alzo onder Gen. 25:8; Richt. 8:32; 1 Kron. 29:28. ouderdom begraven worden.

16. En het vierde Anders, *in het vierde geslacht zullen zij wederkeren*, dat is, na het einde van vier honderd jaren; het leven des mensen in dien tijd op omtrent honderd jaren gerekend zijnde. **geslacht zal herwaarts wederkeren; want de ongerechtigheid der Amorieten** En van andere boze natiën, die hieronder genoemd worden, vs. 19,20,21. Alzo onder Gen. 48:22; 1 Kon. 21:2; 2 Kon. 21:11. **is tot nog** Dewijl God dit land den Amorieten gegeven, en besloten had hen daaruit niet te verdelen, eer zij zulks ten hoogste zouden verdiend hebben, zo heeft Hij hun dien tijd willen laten vervullen, en intussen de zijnen beproeven en oefenen; Jer. 51:13; Matth. 23:32. **toe niet volkomen.**

17. En het geschiedde, dat de zon onderging en het duister werd, en ziet, daar was een rokende Hebr. *oven des rooks*. De verdrukking des Israelietischen volks in Egypte wordt vergeleken bij een ijzeren oven. Deut. 4:20; 1 Kon. 8:51; Jer. 11:14. **oven en vurige** Hebr. *fakkels des vuurs*; betekende Gods tegenwoordigheid en de toekomstige verlossing uit de verdrukking. Zie Richt. 6:21; Jes. 62:1; Zach. 12:6. **fakkels, die tussen die stukken doorging.** God maakt hier zijn verbond met Abram op een bijzonder solemnele doch zeer vriendelijke wijze, gelijk de ene mens, vriend en bondgenoot, in dien tijd met den ander gewoon was te doen, te weten, door het slachten van beesten, en de verdeling der stukken, waar de bondgenoten midden door gingen, tot een teken, dat de verbreker van het verbond waardig was aldus in stukken gehouwen te worden. Zie Jer. 34:18,19.

18. Ten zelfden dage maakte de Hebr. *sneed*, of, *hieuw*. Een manier van spreken genomen van het slachten der beesten, en de verdeling der stukken, vermeld vs. 17. **HEERE een verbond met Abram, zeggende: Aan uw zaad heb Ik dit land gegeven,** Te weten, door mijn besloten voornemen en verklaarde belofte; boven hoofdstuk Gen. 13:15, hoewel de uitvoering nog tot den tijd voornoemd, vs. 13, moet uitgesteld worden. **van de** Hierdoor wordt verstaan de rivier *Sichor*, welke Egypte van Kanaän scheidt; Num. 34:5; Joz. 13:3; 1 Kron. 13:5. Anderen verstaan hier de rivier *Nilus (de Nijl)*. **rivier van Egypte af, tot aan die grote rivier, de rivier Frath:**

19. Den Keniet, en den Keniziet, en den Kadmoniet,

20. En den Hethiet, en den Fereziet, en de Refaieten,

21. En den Amoriet, en den Kanaaniet, en den Girgaziet, en den Jebusiet.

Genesis 16

1. Doch Sarai, Abrams huisvrouw, baarde hem niet; en zij had een Egyptische dienstmaagd, welke naam was Hagar.

2. Zo zeide Sarai tot Abram: Zie toch, de HEERE heeft mij toegesloten, Dat is, onvruchtbaar gemaakt. Verg. onder, hoofdstuk Gen. 20:18. **dat ik niet bare; ga toch** Zie boven Gen. 6:4; zo ook onder vs. 4. Sarai aan eigen lijfsvrucht wanhopende, en nochtans naar het beloofde zaad hartelijk verlangende, vergeet zichzelf zover, dat zij, zonder God te vragen, haar man raadt door dit middel, dat wel in dien tijd algemeen, maar tegen de eerste instelling des huwelijks strijdig was, de vervulling van Gods belofte te verzoeken. **in tot mijn dienstmaagd, misschien** Zo deed dan Sarai dit om te beproeven of Abram uit Hagar een zoon zou bekomen, dien zij voor haar eigen mocht houden, als uit hare maagd in haar huis haar geboren. Zie onder Gen. 30:3; Exod. 21:4. **zal**

- ik uit haar gebouwd De manier van spreken, *bouwen*, of *het huis bouwen*, vindt men ook onder, Gen. 30:3; Ruth 4:11; Deut. 25:9; zij betekent het geslacht onderhouden en uitbreiden. worden. En Abram hoord Abram, zonder God, wiens belofte dit aanging, eens te vragen, laat zich van Sarai, niet door onkuisen lust, maar om de redenen die zij voortbracht, en die hem mede ter harte gingen, overreden; te meer, omdat het hem nog verborgen was, of het beloofde zaad hem uit Sarai, of uit een andere zou geboren worden.e naar de stem van Sarai.
3. Zo nam Sarai, Abrams huisvrouw, de Egyptische Hagar, haar dienstmaagd, ten einde Te weten, nadat hij uit Haran gescheiden, en in het land Kanaän gekomen was. van tien jaren, welke Abram in het land Kanaän gewoond had, en zij gaf Misbruikende de macht *die zij overigens had* over haar dienstmaagd en het lichaam van haar man, 1 Cor. 7:4. haar aan Abram, haar man, hem tot Versta, ene vrouw, zijnde van minder waardigheid dan de eerste, daar Hagar dienstmaagd en onder het gebied van haar vrouwe Sarai bleef, vs. 4,8,9. Zie voorts van dusdanige bijvrouwen onder Gen. 25:6, en Gen. 30:3,9. Omtrent de geestelijke beduiding van dit huwelijk, zie Gal. 4:22, enz. een vrouw.
 4. En hij ging in tot Hagar, en zij ontving. Als zij nu zag, dat zij ontvangen had, zo werd haar vrouw veracht in Hebr. *licht*, dat is, klein *geacht*. haar ogen.
 5. Toen zeide Sarai tot Abram: Mijn ongelijk Dat is, het ongelijk, dat mij wordt aangedaan. Dit heeft Sarai gesproken uit ongeduld. is op u; Of, *om u, om uwentwille*, het is u toe te rekenen, omdat gij wel merkt dat Hagar mij versmaadt, en gij haar daarover niet bestraft. ik heb mijn dienstmaagd in uw schoot gegeven; nu zij ziet, dat zij ontvangen heeft, zo ben ik veracht in haar ogen; de HEERE Uit zwakheid beveelt zij de zaad aan Gods oordeel, mits Hij straffe dengene die ongelijk heeft, zo hij daarin niet voorziet. Vergelijk 1 Sam. 24:13,16. rechte tussen mij en tussen u!
 6. En Abram zeide tot Sarai: Zie uw dienstmaagd is in uw hand; doe haar, wat goed is in uw ogen. En Sarai vernederde haar, en zij vluchtte van haar aangezicht.
 7. En de Engel des HEEREN vond haar Dit woordje drukt uit het wakende oog des Heeren over deze dwalende en bedroefde Hagar. aan een waterfontein in de woestijn, aan de fontein op den weg van Sur. Hebr. *Schur*. Vanwaar men ging naar Egypte, waarvan zij was; zie onder Gen. 25:18; Exod. 15:22; en 1 Sam. 15:7.
 8. En hij zeide: Hagar, gij, dienstmaagd van Sarai! van waar komt gij, en waar zult gij heengaan? En zij zeide: Ik ben vluchtende van het aangezicht mijner vrouw Sarai!
 9. Toen zeide de Engel des HEEREN tot haar: Keer weder tot uw vrouw, en verneder u onder haar handen.
 10. Voorts zeide de Engel des HEEREN tot haar: Ik zal uw Hier wordt den engel een Goddelijk werk toegeschreven, waaruit men verstaan kan, dat hij niet een schepsel, maar de Schepper zelf is. zaad grotelijks Hebr. *vermenigvuldigende vermenigvuldigen*. Deze lichamelijke zegen is te onderscheiden van den geestelijken, welke bleef bij het zaad der belofte. vermenigvuldigen, zodat het vanwege de menigte niet zal geteld worden.
 11. Ook zeide des HEEREN Engel tot haar: Zie, gij zijt zwanger, en zult een zoon baren, en gij zult zijn naam Ismael noemen, omdat de HEERE uw verdrukking aangehoord heeft.
 12. En hij zal een woudezel Dat is een wild, woest mens, gelijk een wilde of woudezel, daaronder begrepen dat hij zou zijn een onversaagd en vreeslijk krijgsman. Zie onder, hoofdstuk Gen. 21:20. *van een mens zijn*; zijn hand zal Dat is, tot vechten en oorlogen zal hij ieder tergen, en zal ook daarom door anderen getergd

worden. Versta dit niet alleen van zijn persoon, maar ook van zijn nakomelingen. tegen allen zijn, en de hand van allen tegen hem; en hij zal wonen De zin is, dat hij de grenzen zijner woning wijd en breed zou uitspreiden, tot onder zijn maagschap, die hij niet zou vrezen, maar haar stoutelijk het aangezicht bieden. Zie onder, Gen. 25:18. voor het aangezicht van al zijn broederen.

13. En zij noemde den Naam des HEEREN, Die tot haar sprak: Gij, God des aanzien! want zij zeide: Heb ik ook Dat is, is het geen wonder, dat ik hier nu nog het licht aanschouw, en in het leven ben, nadat Hij mij verschenen is, die naar mij in dezen mijn bedrukten staat omgezien heeft? Zij meende dat zij sterven zou, omdat zij den Heere gezien had. Verg. onder Gen. 32:30; Exod. 24:11; Richt. 13:22. hier gezien naar Dien, Die mij aanziet?
14. Daarom noemde men dien put, den put Lachai-Roi; ziet, hij is tussen Kades Zie boven Gen. 14:7, en de aant. en tussen Bered.
15. En Hagar baarde Abram een zoon; en Abram noemde den naam zijns zoons, die Hagar gebaard had, Ismael.
16. En Abram was zes en tachtig jaren oud, toen Hagar Ismael aan Abram baarde.

Genesis 17

1. Als nu Abram negen en negentig Hebr. *een zoon van negentig jaar en negen jaren*. Dit was het vijf en twintigste jaar ndat hij de belofte van de vermenigvuldiging zijns zaads in *Haran* ontvangen had; boven Gen. 12:2,3,4. jaren oud was, zo verscheen de HEERE aan Abram, en zeide tot hem: Ik ben God, de Almachtige! Wandel voor Mijn aangezicht, en zijt oprecht!
2. En Ik zal Mijn verbond stellen Dat is, vernieuwen, en met een heilig sacrament bevestigen; zie vs. 10. tussen Mij en

tussen u, en Ik zal u gans Hebr. *in zeer zeer*. zeer vermenigvuldigen.

3. Toen viel Abram Betuigende daarmede niet alleen zijn nietigheid en onwaardigheid, maar ook zijn eerbiedig en dankbaar hart jegens den almachtigen en genadigen God; also onder vs. 17; Lev. 9:24; Ezech. 43:3. op zijn aangezicht, en God sprak met hem, zeggende:
4. Mij aangaande, zie, Mijn verbond is met u; en gij zult tot een vader van Niet alleen naar het vlees, als der Israëlieten, Ismaëlieten, Idumeërs, Kethureërs, maar inzonderheid naar den geest, als van alle ware gelovigen door de ganse wereld, van welk geslacht en welke natie zij ook mogen zijn; Rom. 4:16,17; verg. boven Gen. 12:2, en de aantekening daarop. menigte der volken worden!
5. En uw naam zal niet meer genoemd worden Abram; maar uw naam zal wezen Abraham; want Ik heb u gesteld tot een vader van menigte der volken.
6. En Ik zal u gans zeer vruchtbaar maken, en Ik zal u tot volken Zie boven op vs. 4. stellen, en koningen zullen uit u voortkomen.
7. En Ik zal Mijn verbond oprichten Of, *bevestigen*. tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig Eeuwig voor alle gelovigen in *Christus*, ten aanzien van het lichamelijke, mitsgaders de gevolgen daarvan, en in het bijzonder dit sacrament der besnijdenis. verbond, om u te zijn tot een God, en Dat is, tot uw Zaligmaker, door den toekomstigen *Messias*. Deze manier van spreken begrijpt de goederen, die dit verbond der genade medebrengt. Zie Lev. 26:12; Ps. 33:12, en Ps. 144:15; Jer. 31:33. uw zaad na u.
8. En Ik zal u, en uw zaad na u, het land uwer Waarin gij als vreemdeling gekomen zijt, gereisd hebt, en nog verkeert en verkeren zult. Zie onder, Gen. 28:4, en Gen. 36:7, en Gen. 37:1. Het woord staat in het getal van

velen, om aan te wijzen de gedurigheid en lengte van den tijd, waarin hij daar vreemdeling zou wezen. vreemdelingschappen geven, het gehele land Kanaan, tot eeuwige Hebr. *tot bezitting der eeuwigheid*. Zie vs. 7. bezitting; en Ik zal hun tot een God zijn.

9. Voorts zeide God tot Abraham: Gij nu Dat is, wat u aangaat, of van uw zijde. Nadat God zijn beloften gegeven had, zo eist Hij ook den plicht van zijn volk, zijnde het andere deel des verbonds. Vergelijk dit met vs. 4. zult Mijn verbond houden, gij, en uw zaad na u, in hun geslachten.

10. Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is Gelijk de natuurlijke onreinheid der vrouwen met de mannen gemeen was, zo behoorde ook haar de belofte der genade; niettemin heeft God een sacrament ingesteld, hetwelk alleen aan het mannelijk geslacht kon bediend worden, omdat de mannen de voornaamste oorzaak zijn van de geboorte, en, door de voortplanting, ook der natuurlijke onreinheid. Dit was genoeg voor dien tijd, totdat de *Messias* komende, een ander teken voor beiderlei geslacht instellen zou. Dat evenwel de vrouwen mede onder het verbond begrepen zijn, blijkt onder Gen. 34:14; Exod. 12:3,4; Joël. 2:15,16., u besneden worde.

11. En gij zult het vlees Van de manier der besnijdenis, zie Joz. 5:2,3. uwer voorhuid besnijden; en *dat* zal tot een teken Hier spreekt God van de besnijdenis eigenlijk; want zij was eigenlijk *een teken* des verbonds, en niet het verbond zelf, gelijk Hij ook aldus spreek van de andere sacramenten als van het pascha, Exod. 13:9: van den heiligen doop, Matth. 3:11; van het heilige avondmaal, 1 Cor. 11:28. zijn van het verbond tussen Mij en tussen u.

12. Een zoontje dan van acht dagen zal u besneden worden, al wat mannelijk is in uw geslachten: de ingeborene Zie boven, Gen. 14:14, en Gen.

15:3. van het huis, en de gekochte Hebr. *verkrijging* of *koping des gelds*, dat is, met geld verkregen of gekocht. met geld van allen vreemde, welke niet is van uw zaad;

13. De ingeborene van uw huis, en de gekochte met uw geld zal zekerlijk Hebr. *besnijdenende besneden worden*. besneden worden; en Mijn verbond zal zijn in ulieder vlees, tot een eeuwig Zie vs. 7. verbond.

14. En wat mannelijk is, de voorhuid hebbende, wiens Welverstaande, desgenen, die, bejaard zijnde, de besnijdenis door ongeloof of verachting zou nalaten, of die de nalating van zijn ouders aan hem begaan, niet zou verbeteren, mits de besnijdenis te ontvangen. Anders, *die het vlees der voorhuid niet zal besnijden*. voorhuids vlees niet zal besneden worden, dezelve Dat is, de mens zal uit de gemeenschap van Gods volk gebannen zijn. Deze manier van spreken begrijpt ook, volgens sommiger gevoelen, een lijfstraf, door de overheid uit te voeren. Verg. Exod. 31:14, en Lev. 17:4. ziel zal uit haar volken uitgeroeid worden; hij heeft Mijn verbond gebroken.

15. Nog zeide God tot Abraham: Gij zult den naam van uw huisvrouw Sarai, niet Sarai noemen; maar haar naam zal zijn Sara.

16. Want Ik zal haar zegenen, Zie boven Gen. 1:28. en u ook uit haar een zoon geven; ja, Ik zal haar zegenen, Zie boven Gen. 1:28. zodat zij tot volken worden zal: koningen der volken zullen uit haar worden!

17. Toen viel Abraham Zie boven vs. 3. op zijn aangezicht, en hij lachte; Te weten, niet uit twijfeling, gelijk Sara, onder Gen. 18:12, maar uit verwondering en blijdschap, sterk in het geloof zijnde, en ten volle vertrouwende, dat God, hetgeen Hij beloofd had, kon en zou volbrengen. Zie Rom. 4:19,20,21. en hij zeide in zijn hart: Zal een, die honderd Hebr. *een zoon van*

honderd jaar. jaren oud is, een kind geboren worden; en zal Sara, die negentig Hebr. *een dochter van negentig jaar. jaren oud is, baren?*

18. En Abraham zeide tot God: Och, Abraham wenste dat Ismaël niet geheel van God mocht verlaten worden, maar dat God zijn ogen over hem wilde houden, om hem te beschermen en te zegenen. dat Ismael mocht leven voor Uw aangezicht!

19. En God zeide: Voorwaar, Sara, uw huisvrouw, zal u een zoon baren, en gij zult zijn naam noemen Izak; Hebr. *Jitschak*. God geeft hem dezen naam van wege zijns vaders lachen. Zie vs. 17. en Ik zal Mijn verbond met hem oprichten, tot een eeuwig verbond Zie boven vs. 7. zijn zade na hem.

20. En aangaande Ismael heb Ik u verhoord; zie, Ik heb hem gezegend, en zal hem vruchtbaar maken, en hem gans zeer vermenigvuldigen; twaalf Zie de namen dezer vorsten onder Gen. 25:13,14,16. vorsten zal hij gewinnen, en Ik zal hem tot een groot volk stellen;

21. Maar Mijn verbond zal Ik met Izak oprichten, die u Sara op dezen gezetten tijd in het andere jaar Dat is, het naastvolgende. baren zal.

22. En Hij eindigde met hem te spreken, en God voer op Te weten, naar den hemel, in zulk een gedaante gelijk Hij hem verschenen was; boven vs. 1. van Abraham.

23. Toen nam Abraham zijn zoon Ismael, en al de ingeborenen van zijn huis, en alle gekochten met zijn geld, al wat mannelijk was onder de lieden van het huis van Abraham, en hij besneed het vlees hunner voorhuid, even ten zelfden dage, gelijk als God met hem gesproken had.

24. En Abraham was oud negen Hebr. *een zoon van negen en negentig jaar*. Alzo in

het volgende vs. en negentig jaren, als hem het vlees zijner voorhuid besneden werd.

25. En Ismael, zijn zoon, was dertien jaren oud, als hem het vlees zijner voorhuid besneden werd.

26. Even op dezen Op welken God Abraham het bevel der besnijdenis heeft gegeven, zodat hij geen uitstel heeft genomen. Verg. boven vs. 23. zelfden dag werd Abraham besneden, en Ismael, zijn zoon.

27. En alle mannen van zijn huis, de ingeborenen des huizes, en de gekochten met geld, van den Hebr. *van met den zoon des vreemden*. De zin is, dat niet alleen de ingeborene van Abrahams huis en de gekochte besneden werden, maar ook de vreemden, die hem dienden, niet ingeboren noch gekocht zijnde. Anders, *van den vreemden te weten, zijnde* niet van Abrahams geslacht. Anders *van den vreemden gekocht*. Hebr. *van den zoon, of kind eens vreemden*, gelijk elders. *vreemde af*, werden met hem besneden.

Genesis 18

1. Daarna verscheen hem de HEERE Namel, Abraham. aan de eikenbossen Zie boven, hoofdstuk. Gen. 13:18. Hier had Abraham zijn woonstede gekozen, nadat Lot van hem gescheiden was; boven Gen. 13:18. van Mamre, als hij in de deur der tent zat, toen de dag heet werd.

2. En hij hief zijn ogen op en zag; en ziet, daar stonden drie mannen In gedaante en naar de mening van Abraham; maar in waarheid twee engelen en de derde de HEERE zelf, die voor den tijd van dit gezantschap met menselijke lichamen zich vertoonden; met welke zij gingen, zaten, spraken en aten; zie Hebr. 13:2. Dat de een de HEERE God was, blijkt hier vs. 1, en uit het vervolg van deze historie. tegenover hem; als hij hen zag, zo liep hij hun tegemoet van de deur der tent, en boog zich Te weten, om politieke en

- burgerlijke eer te bewijzen. Alzo onder Gen. 23:7,12; 1 Sam. 25:24; 2 Sam. 14:4; 1 Kon. 1:23; Esth. 3:2. **ter aarde.**
3. En hij zeide: Heere! heb ik nu Dat is, zo gij mij waardig acht deze gunst, eer en vriendschap. Bij de mensen genade te vinden is hun gunst, toegenegenheid en vriendschap te bekomen. Zie onder Gen. 32:5, en Gen. 34:11, en Gen. 39:4, enz. **genade gevonden in Uw ogen, zo gaat toch niet aan Uw knecht voorbij.**
 4. Dat toch een weinig waters gebracht worde, Hebr. *genomen*. Zie boven Gen. 15:9,10. en wast Uw voeten, en leunt onder Dat is, *rust*. **dezen boom.**
 5. En ik zal een bete broods langens, De Hebreënen noemen *brood* allerlei spijs, 1 Sam. 14:24; Matth. 6:11, Matth. 15:2; Luk. 14:1,15. Verg. boven Gen. 3:19. **dat Gij Uw hart sterkt;** Zie deze manier van spreken, Richt. 19:8; Ps. 104:15; 1 Kon. 13:7. *Sterken*, is hier verkwikken en voeden, wat het brood doet, Ps. 104:15; niet uit zichzelf, maar door den zegen Gods; Deut. 8:3; Matth. 4:4. **daarna zult Gij voortgaan, daarom Anders, want gij daarom,** enz. Niet dat hij meende, dat dit hun voornemen geweest was, maar dat God hen door zijn voorzienigheid daarom derwaarts geleid had. Zie onder, Gen. 33:10. **omdat Gij tot Uw knecht overgekomen zijt. En zij zeiden: Doe zo als gij gesproken hebt.**
 6. En Abraham haastte zich naar de tent tot Sara, en hij zeide: Haast u; kneed drie maten Hebr. *Seim*. Een zekere maat van droge waren, houdende 144 hennep-schalen, het derde deel van een efa. Zie van deze maat ook Exod. 16:36. **meelbloem, en maak koeken.** Het Hebr. woord betekent koeken, die op een heten haard onder of op kolen of in hete as gebakken worden. Zie Exod. 12:39; Num. 11:8; 1 Kon. 17:3, 1 Kon. 19:6.
 7. En Abraham liep tot de runderen, en hij nam een kalf, Hebr. *een zoon van een rund*. Dat is, een kalf of een jong rund. **teder en goed, en hij gaf het aan den knecht, die haastte, om dat toe te maken.**
 8. En hij nam boter en melk, en het kalf, dat hij toegemaakt had, en hij zette het hun voor, Hebr. *voor hun aangezicht*. en stond bij Om hen te dienen. **hen onder dien boom, en zij aten.** Zie boven vs. 2.
 9. Toen zeiden zij tot hem: Waar is Niet alsof zij het niet wisten, maar om gelegenheid te nemen van te komen tot de volgende handeling. Sara, uw huisvrouw? En hij zeide: Ziet, in de tent. Abraham wijst op de tent van zijn huisvrouw, gelijk blijkt uit het volgende vs. 10, want de huisvaders en de huismoeders hebben elk hun bijzondere tenten gehad; onder Gen. 23:2, en Gen. 24:67, en Gen. 31:33.
 10. En Hij zeide: Ik zal voorzeker weder Hebr. *wederkomende wederkomen*. Deze wederkomst moet men niet juist verstaan van zulk een verschijning gelijk deze was, maar van de vervulling dezer belofte, genoemd een *bezoeking*, hoofdstuk Gen. 21:1. **tot u komen, omtrent dezen** Dat is, in het volgende jaar, omtrent dezen tijd van het leven der mensen. Anders, *als deze tijd zal leven, of levend zijn*. Zie dezelfde manier van spreken in dit hoofdstuk vs. 14; 2 Kon. 4:16. **tijd des levens; en zie, Sara, uw huisvrouw, zal een zoon hebben! En Sara hoorde het aan de deur der tent, welke achter Hem was.**
 11. Abraham nu en Sara waren oud, en wel bedaagd; het had Sara opgehouden te gaan Hebr. *te zijn*. naar de Of, *naar de gewoonte*. Hebr. *naar den weg, gang, of pad*. Zo is bij de Hebreënen weg voor wijze of gewoonte gesteld. Alzo onder Gen. 19:31, en Gen. 31:35. **wijze der vrouwen.**
 12. Zo lachte Niet uit geloof, gelijk tevoren Abraham, maar uit zwakheid, ziende meer op de natuur, dan op Gods macht. Sara bij zichzelf, Hebr. *in haar midden*. zeggende: Zal ik wellust hebben,

- nadat ik oud geworden ben, en mijn heer oud is?
13. En de HEERE Merk op dat Hij, die tot nog toe het woord gevoerd heeft en vs. 2 een *man* genoemd wordt, hier *Jehovah*, de HEERE genoemd wordt. zeide tot Abraham: Waarom heeft Sara gelachen, zeggende: Zou ik ook waarlijk baren, nu ik oud geworden ben?
14. Zou iets Te weten, om te volbrengen wat Hij beloofd heeft? Anders, *zou enig ding verborgen zijn voor den HEERE?* Namelijk dat Hij niet zou weten? voor den HEERE te wonderlijk zijn? Ter gezetter tijd zal Ik tot u wederkomen, omtrent dezen Zie boven, vs. 10. tijd des levens, en Sara zal een zoon hebben!
15. En Sara loochende het, zeggende: Ik heb niet gelachen; want zij vreesde. Van wege de ontdekte zonde tegen God, schande bij de gasten en ondank bij haar man. En Hij zeide: Neen! maar gij hebt gelachen.
16. Toen stonden die mannen op van daar, en zagen naar Sodom toe; en Abraham ging met hen, om hen Uit beleefdheid. Zie van zulke gediensigheid, Hand. 20:38, en Hand. 21:5; Rom. 15:24; 1 Cor. 16:11; Tit. 3:13. te geleiden.
17. En de HEERE zeide: Zal Ik voor Abraham verbergen, wat Ik doe?
18. Dewijl Abraham gewisselijk tot een groot en machtig volk worden zal, *Hebr. zijnde zijn zal.* en alle volken der aarde in hem Dat is, in zijn zaad *Christus Jezus.* Zie boven Gen. 12:3, en Gen. 22:18. gezegend zullen worden?
19. Want Ik heb hem gekend, Dat is, Ik heb hem uitverkoren, bezind en verzorgd als mijn eigendom. Alzo wordt het woord *kennen* genomen in verscheidene plaatsen, als Ps. 1:6; Jer. 1:5, en Jer. 24:5; Hos. 13:5; Amos 3:2; Joh. 10:27; 2 Tim. 2:19. opdat hij Aldus worden de Hebreeuwse woordjes, die hier gebruikt zijn, genomen Lev. 17:5; Deut. 20:18, en Deut. 27:3, enz. zijn kinderen en zijn huis na hem zoude bevelen, en zij den weg Dat is, het voorschrift van Gods Woord, ons onderwijzende in al hetgeen ons geloof en onzen wandel aangaat. Zie Ps. 51:15, enz. des HEEREN houden, om te Een manier van spreken dikwijls in de Heilige Schrift gebruikt, betekende al wat goed en recht is, begrepen in de eerste en tweede tafel der wet, tot het privaat of publiek leven behorende. Verg. Ps. 119:121. doen gerechtigheid en gerichte; opdat de HEERE over Abraham brenge, hetgeen Hij over hem gesproken heeft.
20. Voorts zeide de HEERE: Dewijl het geroep Zie boven 4, op vs. 10. van Sodom en Gomorra groot is, en dewijl haar zonde zeer zwaar is,
21. Zal Ik nu afgaan en bezien, of zij God weet alles volkomenlijk van zichzelf, maar Hij spreekt hier menselijker wijze, als een, die niet wil straffen zonder onderzoek en volle kennis der zaken. naar hun geroep, Namelijk, der stad Sodom, of, *naar het geroep desgenen, tot dat,* enz. dat tot Mij gekomen is, het uiterste gedaan hebben, en zo niet, Ik zal het weten.
22. Toen keerden die mannen Versta de twee engelen; zie hoofdstuk Gen. 19:1, want de HEERE bleef spreken met Abraham. het aangezicht van daar, en gingen naar Sodom; maar Abraham bleef nog staande voor het aangezicht des HEEREN.
23. En Abraham trad toe, en zeide: Zult Gij ook den rechtvaardige met den goddeloze ombrengen?
24. Misschien zijn er vijftig rechtvaardigen in de stad; zult Gij hen ook ombrengen, en de plaats niet sparen, om de vijftig rechtvaardigen, die binnen haar zijn?
25. Het zij *Hebr. Het zij u verre van te doen naar deze zaak.* Hieruit blijkt dat Abraham met de voorgaande vragen God geenszins heeft willen verdenken van onrechtvaardigheid of straf der onschuldigen, want hij wil God niet vermanen omtrent zijn

officie, om hem aan te wijzen wat Hij doen moest, maar zichzelf verzekeren van Gods natuur, waardoor Hij niet anders dan recht doen kon. verre van U, zulk een ding te doen, te doden den rechtvaardige met den goddeloze! dat de rechtvaardige zij gelijk de goddeloze, verre zij het van U! zou de Rechter Hier kent Abraham dezen persoon, die met hem sprak, voor den Rechter der wereld, welke is de Heere Christus, Joh. 5:22,27; Hand. 10:42, en Hand. 17:31. der ganse aarde geen recht doen?

26. Toen zeide de HEERE: Zo Ik te Sodom binnen de stad vijftig rechtvaardigen zal vinden, zo zal Ik de ganse plaats sparen om hunnentwil.

27. En Abraham antwoordde en zeide: Zie toch; ik heb mij onderwonden te spreken tot den Heere, hoewel ik stof Te weten, naar het lichaam, ten aanzien van mijn oorsprong en einde in deze wereld. Zie boven Gen. 3:19; Job 4:19; Pred. 12:7; 1 Cor. 15:47,48; 2 Cor. 5:1. en as ben!

28. Misschien zullen aan de vijftig rechtvaardigen vijf ontbreken; zult Gij dan om vijf de ganse stad verderven? En Hij zeide: Ik zal haar niet verderven, zo Ik er vijf en veertig zal vinden.

29. En hij voer voort nog tot Hem te spreken, en zeide: Misschien zullen aldaar veertig gevonden Te weten, rechtvaardigen, en zo in het volgende vs. 30. worden! En Hij zeide: Ik zal het niet doen om der veertigen wil.

30. Voorts zeide hij: Dat toch Hebr. *dat de Heere niet ontsteke*. Te weten, zijn toornigheid. Zie boven Gen. 4:5,6, en onder, vs. 32, en Gen. 31:36. de Heere niet ontsteke, dat ik spreke; misschien zullen aldaar dertig gevonden worden! En Hij zeide: Ik zal het niet doen, zo Ik aldaar dertig zal vinden.

31. En hij zeide: Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere; misschien zullen er twintig gevonden worden! En Hij zeide: Ik zal haar niet verderven om der twintigen wil.

32. Nog zeide Merk in dit voorgaande gesprek eensdeels in Abraham een bijzondere vrijmoedigheid, vermengd met behoorlijke nederigheid en onderwerping in zijn ijverig voorbidden; anderdeels, in God een wonderlijke vriendelijkheid en verdraagzame goedertierenheid in het antwoorden; waardoor Hij Abraham volkomen bevredigd heeft aangaande de rechtvaardigheid van dit schrikkelijk oordeel, dat Hij over Sodom en Gomorra wilde laten gaan, omdat de maat van hun zonden geheel vol was. hij: Dat toch de Heere niet ontsteke, dat ik alleenlijk ditmaal spreke: misschien zullen er tien gevonden worden. En Hij zeide: Ik zal haar niet verderven om der tien wil.

33. Toen ging de HEERE weg, als Hij geeindigd had tot Abraham te spreken; en Abraham keerde weder naar zijn plaats.

Genesis 19

1. En die twee Van welke boven Gen. 18:22, gesproken wordt, waar zij *mannen* genoemd worden; gelijk onder, vs. 5, enz. Het Hebr. woord betekent *gezanten*, of *boden*, gelijk ook het woord *engelen*, dat uit de Griekse taal genomen is. engelen kwamen te Sodom in den avond; en Lot zat Verg. boven Gen. 18:1,2. in de poort te Sodom; en als Lot hen zag, stond hij op hun tegemoet, en boog zich met het aangezicht ter aarde.

2. En hij zeide: Ziet nu, mijne heren! keert toch in ten huize van uw Dat is, in mijn huis. knecht, en vernacht, en wast uw voeten; en gij zult vroeg opstaan, en gaan uws weegs. En zij zeiden: Neen, maar wij zullen op de straat Wel verstaande, ten ware Lot met

hard aanhouden hen bewoog om bij hem te vernachten, gelijk geschied is. Verg. Luk. 24:28,29. vernachten.

3. En hij hield bij hen zeer aan, zodat zij tot hem inkeerden, en kwamen in zijn huis; en hij maakte hun een maaltijd, en bakte ongezuurde Die eerder vaardig konden zijn, opdat zij zich te spoediger ter rust mochten begeven. Verg. boven Gen. 13:2. koeken, en zij aten. Zie boven hoofdstuk Gen. 18:2.
4. Eer zij zich te slapen Hebr. *eer zij nederlagen, of, neder gelegen waren*, te weten om te slapen; also onder Gen. 28:13; Lev. 14:47, en Lev. 26:6, enz. legden, zo hebben de mannen dier stad, de mannen van Sodom, van den Een overgegeven gruwzame moedwilligheid, waarin zij allen hebben samengespannen, jong en oud, van alle hoeken der stad, en dat wel in den nacht. jongste tot den oudste toe, dat huis omsingeld, het ganse volk, van het uiterste Te weten, der stad. Versta, van het ene en het andere einde der stad. einde af.
5. En zij riepen Zij schaamden zich niet hun eigen zonde en schande openbaar uit te roepen, en voor ieder man bekend te staan, Dezen Sodomietischen roem in het kwaad verwijt God den Israëlieten, Jes. 3:9, waar Hij zegt: *Hun zonden spreken zij vrijuit, gelijk Sodom, zij verbergen haar niet*. Lot toe, en zeiden tot hem: Waar zijn die mannen, die deze nacht tot u gekomen zijn? breng hen uit tot ons, opdat Wat gruwel zij door deze manier van spreken verstaan kan men uit het antwoord van Lot klaarlijk zien. Zie Lev. 18:22, en Lev. 20:13; Rom. 1:26,27; 1 Cor. 6:10; Judas 7. wij ze bekennen.
6. Toen ging Lot uit tot hen aan de deur, en hij sloot de deur achter zich toe;
7. En hij zeide: Mijn broeders! doet toch geen kwaad!
8. Ziet toch, ik heb twee dochters, die geen Zie deze manier van spreken, onder

Gen. 24:16; Num. 31:18; Richt. 11:39; Luk. 1:34. man bekend hebben; ik zal haar nu tot u uitbrengen, en doet haar Lot, een schrikkelijke zonde willende beletten, laat door menselijke verbaasdheid en radeloosheid een andere zonde toe, tegen zijn vaderlijken plicht en den regel; Rom. 3:8., zoals het goed is Dat is, alzo het u wel gevalt en belieft. Zie deze manier van spreken onder Gen. 20:15, en Gen. 41:37; Num. 24:1, enz. in uw ogen; alleenlijk doet dezen mannen niets; want daarom Te weten, om vrij te zijn van alle schade en geweld. *Onder iemands schaduw te komen*, is zich onder zijn schut en scherm te begeven; verg. Richt. 9:15; Ps. 36:8; Jer. 48:45. zijn zij onder de schaduw mijns daks ingegaan.

9. Toen zeiden zij: Kom verder Alsof zij hem bedreigden, zo zij hem in handen hadden kunnen krijgen. aan! Voorts zeiden zij: Deze ene is gekomen, om als vreemdeling *hier* te wonen, en zoude hij alleszins rechter zijn? Nu zullen wij u meer kwaads doen, dan hun. En zij drongen zeer op den man, op Lot, en zij traden toe om de deur open te breken.
10. Doch die mannen Die twee engelen, Lots gasten. staken hun hand uit, en deden Lot tot zich inkomen in het huis, en sloten de deur toe.
11. En zij sloegen de mannen, die aan de deur van het huis waren, met verblindheden, Te weten, niet alleen des lichaams, maar ook des geestes. Deze mirakeleuze straf was niet zozeer in het gezicht der ogen, zodat De deur met groten arbeid zoekende, en niet kunnende vinden, werden zij zo vermoeid, dat zij moesten ophouden en vertrekken. Zij gans niet konden zien, maar was meest in het oordeel des verstands, zodat De deur met groten arbeid zoekende, en niet kunnende vinden, werden zij zo vermoeid, dat zij moesten ophouden en vertrekken. zij niet konden onderscheiden hetgeen zij enigszins zagen. Zie iets dergelijks, 2 Kon. 6:18. van den kleinste tot aan den

grootste, zodat De deur met groten arbeid zoekende, en niet kunnende vinden, werden zij zo vermoeid, dat zij moesten ophouden en vertrekken. zij moede werden, om de deur te vinden.

12. Toen zeiden die mannen tot Lot: Wien hebt gij hier nog meer? een schoonzoon, of uw zonen, of uw dochteren, en allen, die gij Anders, *wat gij hebt*, enz. hebt in deze stad, breng uit deze plaats;

13. Want wij gaan deze plaats verderven, omdat haar geroep Versta het geroep der inwoners van Sodom. groot Zie boven Gen. 4:10, en Gen. 18:20. geworden is voor het Alzo gekomen tot zijne kennis, dat Hij naar zijn gerechtigheid wraak daarover doen wilde. Want *het aangezicht des Heeren is tegen degenen, die kwaad doen, om hun gedachtenis van de aarde uit te roeien*, Ps. 34:17. aangezicht des HEEREN, en de HEERE ons uitgezonden heeft, om haar te verderven.

14. Toen ging Lot uit, en sprak tot zijn schoonzonen, die zijn dochteren nemen Dat is, trouwen. Alzo boven Gen. 6:2, en onder Gen. 24:3, en Gen. 28:6, en Gen. 34:9; Deut. 7:3. zouden, en zeide: Maakt u op, gaat uit deze plaats; want de HEERE gaat deze stad verderven. Maar hij was in de ogen zijner schoonzonen als jokkende. Een levend beeld van de zorgeloze en vleselijke mensen, ten tijde van nakende straffen. Zie Matth. 24:38; Luk. 17:28,29; 1 Thess. 5:3.

15. En als de dageraad opging, drongen de engelen Lot aan, zeggende: Maak u op, neem uw huisvrouw, en uw twee dochteren, die voorhanden Hebr. *die gevonden worden*. Hieruit leiden enigen af, dat Lot meer dochters gehad heeft, die bij haar mannen in Sodom gebleven en vergaan zijn. zijn, opdat gij in de Of, *in de straf der ongerechtigheid*. Zie boven Gen. 4:13.

ongerechtigheid dezer stad niet omkomt.

16. Maar hij vertoefde; Zonder twijfel belet zijnde door menigerlei vleselijke gedachten en bekommelingen. zo grepen dan die mannen zijn hand, en de hand zijner vrouw, en de hand zijner twee dochteren, om de verschoning Die Lot bekent, onder Gen. 19:19. des HEEREN over hem; en zij brachten hem uit, en stelden hem buiten de stad.

17. En het geschiedde als zij hen uitgebracht hadden naar buiten, zo zeide Hij: behoud u om uws levens Hebr. *ziel*, gelijk onder Gen. 37:21; Deut. 22:26; Joz. 2:13; 1 Kon. 19:3; 2 Kon. 7:7; Matth. 2:20. De zin is: dat hij zijn goederen moest vergeten, maar op zijn leven denken. wil; zie niet achter u om, en sta niet op deze ganse vlakte; behoud u naar het gebergte heen, opdat gij niet omkomt.

18. En Lot zeide tot hen: Te weten tot de engelen; richtende nochtans zijn woorden in het vervolg tot den Heere, die nu bij de twee engelen schijnt tegenwoordig geweest te zijn, zoals in het voorgaande hoofdst. bij Abraham geschied was. Neen toch, Heere!

19. Zie toch, Uw knecht heeft genade gevonden in Uw ogen, en Gij hebt Uw weldadigheid groot gemaakt, die Gij aan mij gedaan hebt, om mijn ziel te behouden bij het leven; maar ik zal niet kunnen behouden worden naar het gebergte heen, opdat mij niet misschien dat kwaad aankleve, en ik sterve!

20. Ziet toch, deze stad is nabij, om derwaarts te vluchten, en zij is Anders, *het is toch wat kleind, of gerings*; en zo in het volgende. klein; laat mij toch derwaarts behouden worden (is zij niet And. *Is dat niet een kleine zaak?* klein?) opdat mijn ziel leve.

21. En Hij zeide tot hem: Zie, Ik heb Dat is, Ik zal u goedertieren zijn, en deze bede uit genade vergunnen. Zie deze manier van spreken onder Gen. 32:20, en vergelijk de aantekening. uw aangezicht opgenomen ook in deze zaak, dat Ik deze stad niet omkere waarvan gij gesproken hebt.

22. Haast, behoud u derwaarts; want Ik Omdat mijn goddelijk besluit is, u genadiglijk te verschonen. zal niets kunnen doen, totdat gij daarhenen ingekomen zijt. Daarom noemde men den naam dezer stad Zoar Dat is, kleine, tevoren genoemd Bela boven Gen. 14:2. Zie ook boven Gen. 13:10..

23. De zon ging op boven de aarde, als Lot te Zoar inkwam.

24. Toen deed de HEERE Te weten, de Zoon van God, die van één wezen, macht en heerlijkheid is met den Vader, en hier tevoren in dit en het voorgaande hoofdstuk dikwijls JEHOVAH of HEERE is genoemd geweest; aan wien de Vader alle oordeel heeft overgegeven; Joh. 5:22. zwavel en vuur Tevoren heeft God een algemeen oordeel uitgevoerd door het water; hier gebruikt Hij een schrikkelijk en particulier oordeel door vuur, om daarmede te verteren de heilloze, verhitte Sodom Voeg hierbij Adama en Zeboïm uit Deut. 29:23; Hos. 11:8. Want al deze vier streden zijn tegelijk verbrand.ieten. Een voorbeeld van de eeuwige straf; Openb. 19:20. Dit is geschied volgens sommige berekening in het jaar na de schepping 2048. over Sodom Voeg hierbij Adama en Zeboïm uit Deut. 29:23; Hos. 11:8. Want al deze vier streden zijn tegelijk verbrand. en Gomorra regenen, van den Dat is, naar het gevoelen van vele treffelijke uitleggers, van den Vader, die door den Zoon werkt; Joh. 5:19. HEERE uit den hemel.

25. En Hij keerde deze steden om, en die ganse vlakte, en alle inwoners dezer steden, ook het gewas des lands.

26. En zijn huisvrouw zag om van Tegen het gebod, Gen. 19:17, in welke overtreding met ongeloof en ongehoorzaamheid vermengd geweest zijn gierigheid en ondankbaarheid. achter Dat is, van achter Lot, die de Leidsman en voorganger was, zich haastende om te komen ter plaatse, waar hij mocht behouden worden. hem; en zij werd een zoutpilaar. Versta, haar lichaam, hetwelk veranderd is geworden in een zoutachtige materie zeer hard, om lang te duren en staande te blijven. Zie Luk. 17:32. Josefus getuigt dat deze zoutpilaar nog tot zijn tijd gestaan heeft, lib.Ant 1, c 12 Deze landstreek is naderhand genoemd de Zoutzee. Zie boven Gen. 14:3.

27. En Abraham maakte zich deszelfs morgens vroeg op, naar de plaats, waar hij Zie boven Gen. 18:22. voor het aangezicht des HEEREN gestaan had.

28. En hij zag naar Sodom en Gomorra toe, en naar het ganse land van die vlakte; en hij zag, en ziet, er ging een rook van het land op, gelijk de rook eens ovens.

29. En het geschiedde, toen God de steden dezer vlakte verdoemde, dat God aan Abraham gedacht, Eensdeels aan Abrahams voorbede. Zie boven Gen. 18:23,24. Anderdeels aan zijn beloften. Zie boven Gen. 12:3. en Hij leidde Lot uit het midden dezer omkering, in het omkeren dier steden, in welke Dat is, in welker ene. Zie dergelijke manier van spreken, boven Gen. 18:9, en Gen. 19:12; Jona 1:5; Matth. 27:44. Lot gewoond had.

30. En Lot toog op uit Zoar, en woonde op den berg, en zijn twee dochters met hem; want Waar hij nochtans tevoren meende zich allerveiligst te zullen bergen. Zie Gen. 19:20; maar nu vreest hij dat God die stad mede zou mogen verderven, of dat hij aldaar enig geweld mocht lijden van de inwoners. hij vreesde binnen Zoar te wonen. En hij

woonde in een spelonk, hij en zijn twee dochters.

31. Toen zeide de eerstgeborene tot de jongste: Hebr. *kleine*, en alzo in de volgende vs. 34, 35, 38. Dat is, de jongste. Onze vader is oud, en er is geen man in dit Zij wisten wel dat te Zoar mannen waren, maar vreesden dat die gelijk de anderen, mede vergaan zouden. land, om tot Zie deze manier van spreken, boven Gen. 6:4, en Gen. 16:2,4; Deut. 25:5. ons in te gaan, naar de Hebr. *naar den weg*. Zie boven, Gen. 18:11. wijze der ganse aarde.
32. Kom, laat ons onze vader wijn te Die zij tot voorraad op haar reis van Sodom of Zoar medegebracht hadden. drinken geven, en bij hem Een schrikkelijke voorslag, en val in Lots huisgezin. liggen, opdat wij van onze vader zaad in Een zoon, of kind; aldus onder Gen. 19:34. Zie boven Gen. 4:25. het leven behouden.
33. En zij gaven dien nacht haar vader wijn te drinken; en de eerstgeborene kwam, en lag bij haar vader, en hij werd het niet gewaar in haar nederliggen, noch in haar opstaan.
34. En het geschiedde des anderen daags, dat de eerstgeborene zeide tot de jongste: Zie, ik heb gisteren nacht bij mijn vader gelegen; laat ons ook dezen nacht hem wijn te drinken geven; ga dan in, lig bij hem, opdat wij van onzen vader zaad in het leven behouden.
35. En zij gaven haar vader ook dien nacht wijn te drinken, en de jongste stond op, en lag bij hem. En hij werd het niet gewaar in haar nederliggen, noch in haar opstaan.
36. En de twee dochters van Lot werden bevrucht van haar vader.
37. En de eerstgeborene baarde een zoon, en noemde zijn naam Moab; deze is de vader der Moabieten, tot op dezen dag.

38. En de jongste baarde ook een zoon, en noemde zijn naam Ben-Ammi; deze is de vader der kinderen Dat is, der Ammonieten; een volk in de Heilige schrift mede genoeg bekend; hebbende mede gewoond oostwaarts van Palestina, doch noordwaarts van de Moabieten. Ammons, tot op dezen dag.

Genesis 20

1. En Abraham reisde van daar Te weten, van de eikenbossen, Mamre, bij Hebron. Zie Gen. 13:18, en Gen. 14:13 en Gen. 18:1. naar het Hebron en Mamre waren wel in het zuidelijk einde van Palestina gelegen, maar Abraham is nog meer zuidwaarts getrokken, om redenen die de Heilige Schrift niet meldt. land van het zuiden, en woonde tussen Kades Zie boven Gen. 14:7. en tussen Sur; Zie boven Gen. 16:7. en hij verkeerde als vreemdeling te Gerar. Een stad, gelegen in het zuiden van Kanaän, niet ver van Berseba en Ziklag; zie boven Gen. 10:19, onder Gen. 26:1, en 2 Kron. 14:13.
2. Als nu Abraham van Sara, zijn huisvrouw, gezegd Te weten, uit gelijke vrees, als hem ook tevoren toen hij naar Egypte reisde, overkomen was. Zie boven Gen. 11:29, en Gen. 12:13, en in dit hoofdst. Gen. 20:12. had: Zij is mijn zuster, zo zond Abimelech, Men meent dat deze naam den koningen van dat land gemeen is geweest, gelijk de naam *Farao* in Egypte. Zie boven Gen. 12:15, verg. onder Gen. 26:1; Ps. 34:1. de koning van Gerar, en nam Sara weg.
3. Maar God kwam tot Abimelech in een God heeft in voorgaande tijden zich geopenbaard door dromen, niet alleen den zijnen, maar ook aan degenen, die vreemd van zijn volk waren, en dat ten beste van de zijnen. Zie onder Gen. 28:12, en Gen. 31:24, en Gen. 40:8, en Gen. 41:1; Dan. 2:1, en Dan. 4:5. droom des nachts, en Hij zeide tot hem: Zie, gij zijt Anders, *gij gaat sterven*; dat is, gij zult straks sterven, zo gij deze vrouw niet terstond ongeschonden wedergeeft. Verg. onder Gen. 20:7, en zie

deze manier van spreken onder Gen. 30:1, en Gen. 48:21, en Gen. 50:24. **dood om der vrouwe wil, die gij weggenomen hebt; want zij is met een man getrouwd.**

4. Doch Abimelech was tot haar niet genaderd; Dat is, hij had haar niet beslapen. Deze manier van spreken komt overeen met *een vrouw bekennen*, boven Gen. 4:1; *tot een vrouw ingaan*, boven Gen. 6:4; of *een vrouw aanroeren*, Spreuk. 6:29; 1 Cor. 7:1, en onder Gen. 20:6. Versta, dat hij door God belet was door ziekte. Zie onder Gen. 20:6,17. **daarom zeide hij: Heere! zult Gij dan ook een rechtvaardig** Dat is, onschuldig en onnozel in deze zaak. Verg. 2 Sam. 4:11. **volk** Dat is, niet alleen mijn huisgezin, gelijk Gen. 20:17, maar ook de andere onderdanen, gelijk Gen. 20:9. **doden?**
5. Heeft hij zelf mij niet gezegd: Zij is mijn zuster? en zij, ook zij heeft gezegd: Hij is mijn broeder. In Dat is, hierin is mijn hart zuiver van een overspelig voornemen, en mijn lichaam van onkuise daad. Zo wordt de inwendige en uitwendige onschuld en ongeveinsdheid, of in het algemeen van den gehelen wandel der vromen, of in het bijzonder van enige zaak en enig werk ook elder uitgedrukt, zo als 1 Kon. 9:4; 1 Kron. 29:17; Ps. 24:4, en Ps. 73:13, en Ps. 78:72, en Ps. 101:2. **oprechtheid mijns harten en in reinheid mijner** Hebr. *mijner palmen, of van het hol mijner handen*. Zie Job 17:9. **handen, heb ik dit gedaan.**
6. En God zeide tot hem in den droom: Ik heb ook geweten, dat gij dit Hiermede wil God niet zeggen dat hij ten enenmale in het nemen van Sara onschuldig was, maar ten aanzien van het voornemen en de daad des overspels. Zelfs een enkel ongeveinsd voornemen, in een kwade daad, maar uit onbedachtzaamheid of onwetenden ijver spruitende, wordt aldus uitgedrukt, gelijk 2 Sam. 15:11; 1 Kon. 22:34, en 2 Kron. 18:33. **in oprechtheid uws harten gedaan hebt, en Ik heb u ook belet van**

tegen De misdaad aan Sara en Abraham rekt God als hemzelve aangedaan; verg. Ps. 51:6, en Ps. 105:14,15, Hand. 9:5. **Mij te zondigen; daarom heb Ik u niet toegelaten** Hebr. *gegeven.*, haar aan te roeren.

7. Zo geef dan nu dezes mans huisvrouw weder; want hij is een profeet Dat is, een man Gods, van zonderlinge wetenschap en godvruchtigheid, aan wien Ik Mij zeer vrijelijk openbaar, en dien Ik zeer liefheb en die Mij waardig is., en hij zal Of, *laat hem voor u bidden*. **voor u bidden, opdat gij leeft; maar zo gij haar niet wedergeeft, weet, dat gij voorzeker sterven zult, gij, en al wat** Of, *al wie de uwen zijn*. **uwes is!**
8. Toen stond Abimelech des morgens vroeg op, en riep al zijn knechten, Versta, *raadsheren, officieren en voornaamste hovelingen*. Alzo 1 Kon. 1:2, en 1 Kon. 10:5; 2 Kon. 6:8; 2 Kron. 24:25. en sprak al deze **woorden** Of, *zaken*; te weten, die hem in den droom waren wedervaren. Alzo ook onder, Gen. 20:10, en Gen. 24:66, enz. **voor hun** Dat is, dat zij die hoorden. **oren. En die mannen vreesden** Als hebbende ten dienste van hun koning het nemen van Sara gevorderd. Verg. boven Gen. 12:15. **zeer.**
9. En Abimelech riep Abraham, en zeide tot hem: Wat hebt gij ons gedaan? en wat heb ik tegen u gezondigd, dat gij over mij en over mijn koninkrijk een grote Dat is, gij zoudt, door uw onbedachtzaamheid, de grote zonde des overspels en de straf daarvan over ons allen gebracht hebben. Het is opmerkelijk in dezen heidensen koning, dat hij het overspel, zelfs in den tijd *vóór de wet* gehouden heeft voor zulk een gruwelijke zonde, dat ook zijn ganse koninkrijk zijnenthalve daarom zou hebben moeten lijden. Zie onder Gen. 38:24; Lev. 20:10; Deut. 22:22; 2 Sam. 12:5; 10,11; Jer. 29:22,23; Ezech. 16:38,40, en Ezech. 23:45,47; Joh. 8:5. # Eze 16.38,40 23.45,47 Joh 8.5 **zonde gebracht hebt? gij hebt daden met**

mij gedaan, die niet Dat is, die ongeoorloofd en onbetamelijk zijn. Zie dezelfde manier van spreken onder Gen. 34:7; Lev. 4:2,13. zouden gedaan worden.

10. Voorts zeide Abimelech tot Abraham: Wat hebt Of, *wat hebt gij ingezien, of opgemerkt*, dat u bewogen heeft om dit te doen? gij gezien, dat gij deze zaak gedaan hebt?

11. En Abraham zeide: Want ik dacht: alleen is Hij schijnt te willen zeggen: hier is wel een schone landstreek en alle overvloed, maar alleen ontbreekt de vreze Gods. And. *zekerlijk is*, enz. de vreze Gods in deze plaats niet, zodat zij mij om mijner huisvrouw Hebr. *om de zaak van mijns huisvrouw*. wil zullen doden.

12. En ook is zij waarlijk mijn zuster; zij is Zie boven Gen. 11:29. mijns vaders dochter, maar niet mijner moeder dochter; en zij is Zie boven Gen. 11:29. mij ter vrouwe geworden.

13. En het is geschied, als God mij uit mijns vaders huis deed dwalen, Hoewel de naam Gods *ELOHIM*, die in het getal van velen staat, gewoonlijk gevoegd wordt bij een woord, dat in het eenvoudig staat, hetwelk betekent *de enigheid des Goddelijken wezens*, nochtans wordt het hier gevoegd bij een woord, dat ook in het getal van velen staat, om *zoals sommige geleerden oordelen* te betekenen *de drievuldigheid der personen*, Hebr. *als mij ELOHIM deden dwalen*. Zie dergelijke manier van spreken, onder Gen. 35:7; Joz. 24:19; 2 Sam. 7:23; Ps. 58:12; Jer. 10:10. zo sprak ik tot haar: Dit zij uw weldadigheid, die gij bij mij doen zult; aan alle Hiermede schijnt Abraham te willen zeggen dat hij, uit zijns vaders huis trekkende, vermoedde dat hij geen vreze Gods vinden zou bij enige volken, tot welke hij zou komen; zodat die van Gerar dit zich in het bijzonder niet hadden aan te trekken. plaatsen waar wij komen zullen, zeg van mij: Hij is mijn broeder!

14. Toen nam Dit, mitsgaders het voorafgaande en volgende, is een uitzonderlinge beleefdheid in een heidensen koning, voortgekomen uit Gods beleid en regering. Abimelech schapen en runderen, ook dienstknechten en dienstmaagden, en gaf dezelve aan Abraham; en hij gaf hem Sara zijn huisvrouw weder.

15. En Abimelech zeide: Zie, mijn land is voor uw Dat is, voor u open en ten uwen beste. And. deed Farao, boven Gen. 12:19,20. Zie boven, Gen. 12:13. aangezicht; woon, waar het goed is in uw ogen.

16. En tot Sara zeide hij: Zie, ik heb uw broeder Hiermede geeft hij Sara bedektelijk te verstaan, dat zij gelegenheid gegeven had tot dit kwaad, zeggende dat Abraham haar broeder was. duizend Hebr. *duizend zilvers*. Dat is, naar het algemeen gevoelen, duizend zilveren sikkels, of zilverlingen. En alzo er tweeërlei sikkels waren, de burgerlijke sikkels, bedragende wat meer dan een oord (een vierde deel van een rijksdaalder); de ander, des heiligdoms, wegende dubbel zoveel; zo wordt gemeend dat hier gemeente of burgerlijke sikkels te verstaan zijn; makende deze duizend zilverlingen weinig meer dan de som van 250 rijksdaalders. zilverlingen gegeven; zie, hij zij u Dat is, beken na dezen vrijelijk dat hij uw echte man is, en dek uw aangezicht, tot een teken dat gij getrouwd zijt, en dat hij daarom een schut en scherm uwer kuisheid is. Zie van dit *dekken des aangezichts van de vrouwen*, onder Gen. 24:65, en 1 Cor. 11:10. Anders, *het zij u tot een deksel, enz.*, te weten, het geld zij u gegeven om zulk een deksel te kopen. een deksel der ogen, allen, Dat is, niet alleen, die bij u verkeren, maar ook bij de vreemden. die met u zijn, ja, bij allen, Dat is, niet alleen, die bij u verkeren, maar ook bij de vreemden. en wees Dat is, wees geleerd en gewaarschuwd, om hierna voorzichtiger te zijn; of, *en dit alles opdat gij geleerd zijt*. Sommigen nemen dit, gelijk Mozes' woorden, aldus: *zo werd zij bestraft. geleerd*.

17. En Abraham Zie boven, Gen. 20:7. bad tot God; en God genas Zodat hij niet stierf aan de ziekte, gelijk God de HEERE hem bedreigd had, Gen. 20:3,7. Abimelech, en zijn huisvrouw, en zijn dienstmaagden, zodat Dat is, baren konden. Zie het volgende vers, Gen. 20:18. zij baarden.
18. Want de HEERE had al de baarmoeders van het huis van Abimelech ganselijk Hebr. *toesluitende toegesloten voor alle baarmoeder*, dat is, Hij had haar onvruchtbaar gemaakt. Zie deze manier van spreken 1 Sam. 1:5,6; daarentegen betekent de *opening der baarmoeder*, de gave der vruchtbaarheid, ond Gen. 29:31. toegesloten, ter oorzake Hebr. *om de zaak van Sara*. van Sara, Abrahams huisvrouw.

Genesis 21

1. En de HEERE bezocht God bezoekt op tweeërlei wijze: òf met enige bijzondere weldaad en vervulling zijner belofte, als onder Gen. 50:24; Exod. 4:31; Ruth 1:6; Ps. 8:5, gelijk het woord hier ook genomen wordt; òf met uitvoering van dreigementen en straffen, Exod. 20:5; Deut. 5:9; Ps. 59:6; Jes. 27:1. Sara, gelijk als Hij gezegd had; en de HEERE deed aan Sara gelijk als Hij gesproken had.
2. En Sara werd bevrucht, en baarde Abraham een zoon in zijn *And. voor zijn ouderdom*, en alzo ook Gen. 21:7. ouderdom, ter gezetter Zie boven, Gen. 18:10,14. tijd, dien hem God gezegd had.
3. En Abraham noemde Maar het bevel des Heeren, boven Gen. 17:19. Zie aldaar de aant. den naam zijns zoons, dien hem geboren was, dien hem Sara gebaard had, Izak.
4. En Abraham besneed zijn zoon Izak, zijnde Hebr. *een zoon van acht dagen*. Alzo in het volgende vs. Gen. 21:6. acht dagen oud, gelijk als hem God geboden had.
5. En Abraham was honderd jaren oud, als hem Izak zijn zoon geboren werd.
6. En Sara zeide: God heeft mij een lachen gemaakt; al die het hoort, zal met Dat is, zich met mij verblijden, Luk. 1:58. mij lachen.
7. Voorts zeide zij: Wie zou Abraham gezegd hebben: Sara heeft zonen Dat is, *een zoon*, zijnde het getal van velen naar het gebruik der Heilige Schrift, voor het getal van *een* somtijds genomen; zoals onder Gen. 46:7,23; Num. 20:8. gezoogd? want ik heb een zoon gebaard in zijn ouderdom.
8. En het kind werd groot, en werd gespeend; toen maakte Abraham een groten maaltijd op den dag, als Izak gespeend werd.
9. En Sara zag den zoon van Hagar, de Egyptische, dien zij Abraham gebaard had, spottende. Zonder twijfel den spot daarmede drijvende, dat men zoveel werk van Izak maakte, die lang na hem geboren was. Deze bespotting is uit zulke bitterheid gesproten, dat de apostel haar noemt *vervolging*, Gal. 4:29.
10. En zij zeide tot Abraham: Drijf deze dienstmaagd en haar zoon uit; want de zoon dezer dienstmaagd zal met mijn zoon, met Izak, niet erven. Hieruit is af te nemen dat Ismael zonder twijfel door insteking van zijn moeder, mede gewag gemaakt heeft van het recht der eerstgeboorte en beërving der goederen. En hierom is Sara zozeer verstoord geweest, zowel tegen de moeder als tegen den zoon.
11. En dit woord was zeer Dat is, misviel hem zeer, om de liefde, die bij zijn zoon Ismael toedroeg, en om de belofte, die hij van God voor hem gekregen had; boven Gen. 17:18,20. *Kwaad*, wordt gezegd, *in iemands ogen te zijn*, wat hem mishaaft en onaangenaam is; alzo in het volgende vs. Gen. 21:12 en onder Gen. 28:8; Exod. 21:8; Num. 11:10. *kwaad in Abrahams ogen*, ter oorzake van zijn zoon.

12. Maar God Te weten, des nachts, Gen. 21:14 zeide tot Abraham: Laat het niet kwaad zijn in uw ogen, over den jongen, en over uw dienstmaagd; al wat Aangaande deze zaak van Ismaël en Hagar. Sara tot u zal zeggen, hoor naar haar stem; want in Izak Dat is, Gods volk, bij hetwelk het verbond Gods zal berusten, en inzonderheid de *Messias*, zullen niet voortkomen van Ismael, maar van Izak; mitsgaders die alleen zullen het ware geslacht van Abraham zijn; niet die naar de natuur vleselijk uit hem zullen voortkomen, gelijk Ismael; maar die door de genade en kracht der geestelijke belofte zijn kinderen zullen zijn, gelijk Izak; zie Rom. 9:6,7,7. zal uw zaad genoemd Anders, *geroepen worden*. worden.
13. Doch Ik zal ook den zoon dezer dienstmaagd tot een Zie boven, Gen. 16:10, en Gen. 17:20 volk stellen, omdat hij Dat is, omdat hij uw zoon is, en dat hij van u afkomstig is. uw zaad is.
14. Toen stond Abraham des morgens vroeg op, en nam brood, Versta door *brood* en *water*, alles wat tot deze reis nodig was. en een fles water, en gaf ze aan Hagar, die leggende op haar schouder; ook *gaf hij haar* het kind, Te weten, Ismaël, boven genoemd *jongen*, Gen. 21:12, en ond. Gen. 21:17. De geestelijke beduiding van deze gehele zaak, zie Gal. 4:23,24, enz. en zond haar weg. En zij ging voort, en dwaalde in de Gelegen op de zuidelijke grens van Palestina, niet ver van Gerar, en op dezen tijd aldus nog niet genoemd, maar daarna, toen de koning Abimelech omtrent die plaats met Abraham een verbond heeft gemaakt. Zie onder, Gen. 21:31. woestijn Ber-seba.
15. Als nu het water van de fles uit was, zo Als hij niet langer kunnende aan haar hand gaan, en te groot zijnde om door Hagar te kunnen gedragen worden; want hij was nu omtrent 17 jaren oud. Zie ond. Gen. 21:18. wierp zij het kind onder Te weten, om bevrijd te zijn tegen de hitte van de zon, opdat het in stilte onder de schaduw zijn geest, zoals zij meende, mocht geven. een van de struiken.
16. En zij ging en zette zich tegenover, afgaande zo verre, als die met de boog schieten; want zij zeide: Dat ik Hebr. *dat ik niet zie, als het kind sterft, of het sterven des kinds*. het kind niet zie sterven; en zij zat tegenover, en hief haar stem op, en weende.
17. En God hoorde de stem van den Die ontwijfelbaar niet minder dan de moeder, in dezen droevigen staat zijnde, geschreid heeft. jongen; en de Engel Gods riep Hagar toe uit den hemel, en zeide tot haar: Wat is u, Hagar? Vrees niet; want God heeft naar des jongens stem gehoord, ter plaatse Hebr. *in hetwelk, of in hetgeen waar hij is.*, waar hij is.
18. Sta op, hef den jongen op, en houd hem vast met uwe hand; want Ik zal hem tot een groot volk stellen.
19. En God Niet dat zij tevoren niet zag, maar dat God haar ogen zo bestuurd en gehouden heeft, dat zij dien put niet bemerkte. Verg. Luk. 24:31. opende haar ogen, dat zij een waterput zag; en zij ging, en vulde de fles met water, en gaf den jongen te drinken.
20. En God was God was hem gunstig, en zegende hem naar den inhoud zijner belofte, zoveel het tijdelijke betreft. Verg. ond. de aant. op Gen. 21:22 met den jongen; en hij werd groot, en hij woonde in de woestijn, en werd een boogschutter. Hebr. *een schietende boogschutter*. Dat is, een *kloek jager* en *krijgsman*. Zie boven, Gen. 16:12.
21. En hij woonde in de woestijn Paran; Zie bov. Gen. 14:6. en zijn Merk hier op het recht der ouders over de kinderen in huwelijkszaken, ja zelfs der moeder alleen. Verg. ond. Gen. 24:3,4, enz. moeder nam hem een vrouw uit Egypteland.
22. Voorts geschiedde het ter zelfder tijd, dat Abimelech, Konint te Gerar, van

wien boven Gen. 20:2 gesproken wordt. mitsgaders Pichol, zijn krijgsoverste, tot Abraham sprak, zeggende: God is God de Heere is met de zijnen niet alleen door lichamelijk, maar ook door geestelijke zegeningen, hoewel Abimelech en Pichol eigenlijk hun ogen op den lichamelijken en tijdelijken zegen geslagen hadden. Zie deze manier van spreken ond. Gen. 39:3; Joz. 3:7, en Joz. 7:12; 2 Kron. 1:1. met u in alles, wat gij doet.

23. Zo Versta hierdoor: *dat u wee of straf wedervaren moet, of God doe u dit of dat.* Zie bov. Gen. 14:23. zweer mij nu hier bij God: Zo Versta hierdoor: *dat u wee of straf wedervaren moet, of God doe u dit of dat.* Zie bov. Gen. 14:23. gij mij, of mijn zoon, of mijn neef liegen *Of bedriegelijk sprken, of handelen zult met mij.* zult! naar de weldadigheid, die ik bij u gedaan heb, zult gij doen bij mij, en bij het land, waarin gij als vreemdeling verkeert.
24. En Abraham zeide: Ik zal zweren.
25. En Abraham Eer Abraham zweert, wil hij alle achterdocht wegnemen. berispte Abimelech ter oorzaak Aangezien hij hem gegraven had, en door de dorheid des lands het water zeer moeilijk te bekomen, en daarom hoog nodig en van grote waarde was. Verg. onder, Gen. 26:19,20,21, enz. Richt. 1:15. van een waterput, die Abimelechs knechten met geweld genomen hadden.
26. Toen zeide Abimelech: Ik heb niet geweten, wie dit stuk *Hebr. woord, zaak ding.* gedaan heeft; en ook hebt gij het mij niet aangezegd, en ik heb er ook niet van gehoord, dan heden.
27. En Abraham nam schapen en runderen, en gaf die aan Abimelech; en die beiden maakten *Hebr. sneden, hieuwen.* Zie boven Gen. 15:18. een verbond.
28. Doch Abraham stelde zeven oilammeren der kudde bijzonder. *Hebr. hier alleen;* alzo Gen. 21:29.

29. Zo zeide Abimelech tot Abraham: Wat zullen hier deze zeven oilammeren, die gij bijzonder gesteld hebt?
30. En hij zeide: Dat gij de zeven oilammeren van mijn hand nemen zult, opdat het mij tot een getuigenis zij, dat ik dezen put gegraven En dat hij dienvolgens mij en den mijnen wettelijk toekomt. Abrahams zorg is niet tevergeefs geweest. Zie onder Gen. 26:15. heb.
31. Daarom noemde men die plaats Ber-seba, omdat die beiden daar gezworen hadden.
32. Alzo maakten zij een verbond te Ber-seba. Daarna stond Abimelech op, en Pichol, zijn krijgsoverste, en zij keerden wederom naar het land der Filistijnen.
33. En hij plantte Te weten, Abraham. een bos in Ber-seba, en riep Ontvangen hebbende nieuwe oorzaak tot dankbaarheid, heeft hij den openbaren Godsdienst aldaar gepleegd, zie boven Gen. 4:26. aldaar den Naam des HEEREN, des eeuwigen *Hebr. van den God der eeuwigheid.* Gods, aan.
34. En Abraham woonde als vreemdeling vele dagen Dat is, langen tijd, aangezien hem de Heere hier zekerheid en rust verleende. in het land der Filistijnen.

Genesis 22

1. En het geschiedde Nadat Abraham zoveel beloften ontvangen had, ja zelfs van de geboorte van den *Messias*, van welke er geen konden vervuld worden, indien Izak zonder zaad ware gestorven, zo heeft de Heere Abraham aldus willen beproeven, alsof Hij al de voorgemelde beloften had willen vernietigen. na deze dingen, dat God Abraham verzocht; en Hij zeide tot hem: Abraham! En hij zeide: Zie *Hebr. Zie ik,* te weten, ben hier. Een manier van spreken, dengenen eigen, die, geroepen zijnde, bereid zijn om aan te horen wat hun

voorgehouden wordt. Zie onder Gen. 22:7,11, en Gen 27:1; 1 Sam. 3:4,6, enz., *hier ben ik!*

- 2. En Hij zeide: Neem** Elk woord kon des vaders hart doorsnijden. Dit en hetgeen onder Gen. 22:6,9,10, verhaard wordt, kan ons enigszins afbeelden het genadewerk Gods, die zijn eigen, welbeminden Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgeven heeft, om onze zonden te dragen op het hout; Rom. 8:32; 1 Petr. 2:24. **nu uw zoon, uw enige, dien gij liefhebt, Izak, en ga heen naar het land** Alzo, naar het algemeen gevoel genoemd naar de uitkomst dezer verzoeking. Zie onder, Gen. 22:14, met de aant. Dit is het land, waarin Jeruzalem gelegen en de tempel op den berg Moria gebouwd is, 1 Kron. 22:1; 2 Kron. 3:1, ter zijde van den berg Zion, omtrent drie dagreizen van Berseba. Zie onder, Gen. 22:4. **Moria, en offer hem** Dat is, dood hem eerst met uw eigen hand, en verbrand daarna het dode lichaam tot as toe; gelijk men doet met de beesten, die ten brandoffer geëigend zijn; Lev. 6:9,10, enz. Dit bevel was door geen natuurlijk vernuft, maar alleenlijk door het geloof, met Gods belofte en Abrahams vaderlijken plicht en genegenheid tot zijn enigen zoon overeen te brengen; maar van Gods verborgen raad en voornemen in dit bevel; zie op Gen. 22:1 en onder Gen. 22:12. **aldaar tot een brandoffer,** Zie de aantekening boven Gen. 8:20. **op een van de bergen, dien Ik u zeggen zal.**
- 3. Toen stond** Abraham is terstond vaardig, overwinnende vlees en bloed, en vastelijk gelovende dat God, niettegenstaande dit alles, zijn beloften zou volbrengen, als machtig zijnde om hem Izak uit de doden weder te geven, hetwelk ook naar gelijkenis geschied is, gelijk de apostel betuigt, Hebr. 11:19. **Abraham des morgens vroeg op, en zadelde zijn ezel, en nam twee van zijn jongeren met zich, en Izak zijn zoon; en hij kloofde hout tot** Hebr. *houten des brandoffers.* **het brandoffer, en maakte zich op, en**

ging naar de plaats, die God hem gezegd had.

- 4. Aan den** Deze verheid van plaats en reis van omtrent drie dagen, diende tot klaarder openbaring van Abrahams zonderlinge bestendigheid. **derden dag, toen hief Abraham zijn ogen op, en zag die plaats van verre.**
- 5. En Abraham zeide tot zijn jongeren: Blijft gij hier met den ezel, en ik en de jongen** Dit woord wordt niet alleen op de kleine kinderen toegepast, maar ook op de volwassenen, gelijk Abrahams gewapende knechten, boven, Gen. 14:14,24; idem, op den jonkman Sichem, die *Dina* verkrachtte, on. Gen. 34:19; Jozef, toen hij Farao's dromen uitlegde, ond. Gen. 41:12; Jozua, toen hij Mozes diende, Exod. 33:1; Absalom, toen hij zijn vader oorlog aandeed, 2 Sam. 18:29, en hier op Izak en Abrahams knechten; verg. het volgende vers Gen. 22:6. **zullen heengaan tot daar; als wij aangebeden** Zie ond. Gen. 24:26. **zullen hebben, dan zullen** Hoewel het voornemen van Abraham was zijn zoon te offeren, en hem de uitkomst van dit werk specialijk onbekend was, nochtans geloofde hij dat God zijn zoon hem wedergeven kon; en alzo heeft hij onwetend wat toekomstig was voorzeggd. **wij tot u wederkeren.**
- 6. En Abraham** Hoewel het onzeker is hoe oud Izak in dezen tijd was *enigen menen vijf en twintig jaren, anderen minder, anderen meer* nochtans is hieruit af te nemen dat hij tamelijk oud was, omdat hij het hout, waarmede de ezel was beladen geweest, heeft kunnen dragen op het gebergte. Zie boven Gen. 22:5 **nam het hout des brandoffers, en legde het op Izak, zijn zoon; en hij nam het vuur en het mes in zijn hand, en zij beiden gingen samen.**
- 7. Toen sprak Izak tot Abraham, zijn vader, en zeide: Mijn vader** De liefelijke woorden van Izak zouden Abraham naar het vlees wel veel hebben kunnen hinderen, maar door des Heeren Geest verwekten zij in hem meerder vertrouwen

van een goede uitkomst, gelijk zijn antwoord getuigt.! En hij zeide: Zie, *hier* ben ik, mijn zoon! En hij zeide: Zie het vuur en het hout; maar waar is het lam tot het brandoffer?

8. En Abraham zeide: God zal Zichzelven een lam ten brandoffer voorzien, Hebr. *zien*. Verg. onder Gen. 22:14. mijn zoon! Zo gingen zij beiden samen.

9. En zij kwamen ter plaatse, die hem God gezegd had; en Abraham bouwde aldaar een altaar, en hij schikte het hout, en bond zijn Gelijk de beesten ter offerande aan hun vier voeten gebonden worden, also heeft Abraham zijn zoon Izak aan handen en voeten gebonden, zoals enigen menen, omdat het Hebreeuwse woord, van de offeranden gebruikt zijnde, zulks dikwijls betekent. Merk hier de bijzondere lijdzaamheid en gehoorzaamheid van Izak, die zonder twijfel door zijn vader daartoe tevoren was overreed. **zoon Izak**, en legde hem op het altaar boven op het hout.

10. En Abraham strekte zijn hand uit, en nam het mes om zijn zoon te slachten *Anders, de keel af te snijden..*

11. Maar de Engel des HEEREN riep tot hem van den hemel en zeide: **Abraham**, De naam wordt verdubbeld, omdat de zaak haast vereiste, dewijl Abraham bezig was om het mes aan de keel te brengen en de snede te geven. **Abraham!** En hij zeide: Zie, *hier* ben ik!

12. Toen zeide Hij: Streck uw hand niet uit aan den jongen, en doe hem niets! want nu weet Menselijker wijze van God gesproken, gelijk Gen. 22:1, want Abrahams godvruchtigheid was God tevoren genoeg bekend, maar Hij wordt gezegd nu daarvan kennis te hebben, omdat Hij haar door deze verzoeking aan zijn ganse kerk ten volle bekend had gemaakt. Zo wordt het Hebreeuwse woord genomen Ps. 139:23. *Beproef mij en ken mijn gedachten*. Want tevoren had hij gezegd Gen. 22:2: *Gij verstaat*

mijn gedachten van verre. Ik, dat gij God vrezende zijt, en uw zoon, uw enige, van Mij Hieruit blijkt dat het God zelf is, die hier spreekt. **niet hebt onthouden.**

13. Toen hief Abraham zijn ogen op, en zag om, en ziet, achter Het schijnt dat de engel Abraham van achteren geroepen heeft, zodat hij, omziende, meteen den ram gezien heeft; verstaande terstond door Gods ingeven, dat hij dien in zijns zoons plaats zou slachten. **was een ram in de** Te weten, van een haag of doornbos. **verwarde** struiken vast met zijn hoornen; en Abraham ging, en nam dien ram, en offerde hem ten brandoffer in zijns zoons plaats.

14. En Abraham Vergelijkende zijn vertrouwen Gen. 22:8, met deze uitkomst. **noemde den naam van die plaats: De HEERE** Versta, dat de berg Moria den naam heeft van het antwoord, dat Abraham zijn zoon gaf, Gen. 22:8, gelijk ook het woord *Moria* schier hetzelfde betekent; dat is, *het gezicht Gods*. **zal het voorzien!** **Waarom heden ten dage gezegd wordt: Op den** Een spreekwoord, gebruikt van degenen, die in den uitersten nood zijnde, en geen menselijke uitkomst ziende, zich op de trouwe voorzienigheid Gods verlieten. **berg des HEERE** Versta, dat de berg Moria den naam heeft van het antwoord, dat Abraham zijn zoon gaf, Gen. 22:8, gelijk ook het woord *Moria* schier hetzelfde betekent; dat is, *het gezicht Gods*. **N zal het voorzien worden!**

15. Toen riep de Engel des HEEREN tot Abraham ten tweeden male van den hemel;

16. En zeide: Ik zweer bij Mijzelven, Want Hij had geen meerderen, om bij te zweren; Hebr. 6:13. Zie ook Jer. 22:5. Elders zweert God bij zijn *groten naam*, Jer. 44:26; ook bij *zijn ziel*, Jer. 51:14; en bij *zijn heiligheid*, Amos 4:2. Dat is, *bij zichzelf*. In het volgende: *spreekt*. Hebr. *Neüm*. Zie van dit woord Jer. 23:31. **spreekt de HEERE; daarom** Versta hierdoor geen verdienende

oorzaak der volgende belofte, die ook tevoren Abraham gedaan was, maar de vrucht of het einde der gehoorzaamheid Abrahams, die God uit genade met de vernieuwing zijner belofte, en met dezen zijn eed heeft willen vereren en belonen, tot meerdere versterking van het geloof Abrahams en zijner ganse kerk; zie hiervan Hebr. 6:13,14,17,18. **dat gij deze zaak gedaan hebt, en uw zoon, uw enige, niet onthouden hebt;**

17. Voorzeker *Hebr. zegenende zegenen, en vermenigvuldigende zal Ik vermenigvuldigen.* zal Ik u grotelijks zegenen, en uw zaad zeer vermenigvuldigen, als de sterren des hemels, en als het zand, dat aan den *Hebr. aan de lip der zee;* also onder, Gen. 41:4; Joz. 11:4, 1 Sam. 13:5. **oever der zee is; en uw zaad zal de poort** Dat is, *gebied, geweld, steden en landen,* want bij de ouden is in de poort het gericht geweest, Deut. 21:19; en Deut. 22:15; Amos 5:12,15; Zach. 8:16, idem, der steden sterkte. Zie Richt. 5:8; Ps. 147:13; Jes. 22:7; Ezech. 21:22. Hierom zijn ook *poorten* de steden zelf, Deut. 22:15 en Deut. 18:6, ja de steden van een geheel land, Jer. 14:2. Dit is ten aanzien van het lichamelijke vervuld in Jozua, David, enz., maar voornamelijk en geestelijk in den *Messias*, Ps. 2:8,9 en Ps. 110:1,2,3; Col. 2:15, die zijn kerk en dienstknechten zijnen overwinning deelachtig maakt; 1 Cor. 15:57; 2 Cor. 2:14 en 2 Cor. 10:5,6. # Eze 21.22 De 22.15 18.6 Jer 14.2 Ps 2.8,9 110.1,2,3 Col 2.15 # 1Co 15.57 2Co 2.14 10.5,6 **en zijner vijanden erfelijk bezitten.**

18. En in uw Dat is, in Christus, die uit uw zaad naar het vlees voortkomen zal. Zie boven Gen. 12:3. **zaad zullen** Zie Hand. 3:25; Gal. 3:8,16. **gezegend worden alle** Niet alleen, die uit uw vlees zullen voortkomen, maar ook alle andere volken, die in uw zaad aan den *Messias* geloven zullen. Zie Gal. 3:29. **volken der aarde, naardien** Zie Gen. 22:16. **gij Mijn stem gehoorzaam geweest zijt.**

19. Toen keerde Abraham weder tot zijn jongeren, en zij maakten zich op,

en zij gingen samen naar Ber-seba; Zie boven, Gen. 21:31. en Abraham woonde te Ber-seba.

20. En het geschiedde na deze dingen, dat men Abraham boodschapte, zeggende: Zie, Milka die met Abraham uit Ur der Chaldeën niet was vertrokken naar het land Kanaän, maar had zich met ter woon begeven naar Mesopotamië. Zie boven, Gen. 11:29,31, en Gen. 24:10. **heeft ook Nahor, uw broeder, zonen gebaard:**

21. Uz, Deze Uz, de zoon van Nahor, is van twee anderen van denzelfden naam te onderscheiden: de ene is geweest de zoon van Aram, Sems zoon, boven Gen. 10:23, de andere, de zoon van Dischan, de zoon van Seir den Horiet, ond. Gen. 36:28. **zijn eerstgeborene, en Buz,** Van dezen menen sommigen dat Elihu de Buziet afkomstig is van welken men zie Job 32:2. **zijn broeder, en Kemuel, de vader van Aram,**

22. En Chesed, en Hazo, en Pildas, en Jidlaf, en Bethuel;

23. (En Bethuel gewon Rebekka) **deze acht baarde Milka aan Nahor, den broeder van Abraham.**

24. En zijn bijwif, Versta een zodanige vrouw, die wel tot voortteling van kinderen getrouwd werd, naar het misbruik van dien tijd, maar evenwel werd genomen zonder bruidschat en huwelijkscontract, staande onder de wettelijke en principale huisvrouw; gelijk ook haar kinderen geen erfgenamen waren, maar werden met giften of legaten uitgezet; bov. Gen. 21:14,15 en Gen. 25:6. Het Hebreeuwse woord betekent *een gedeelde of halve vrouw.* **welker naam was Reuma, diezelve baarde ook Tebah, en Gaham, en Tahas, en Maacha.**

Genesis 23

1. En het leven van Sara was honderd zeven en twintig jaren; dit waren de jaren des levens van Sara.

2. En Sara stierf te Kiriath-Arba, dat is Hebron, Een stad, die daarna in den stam van Juda geweest is, gelegen bij het eikenveld Mamre, waar Abraham langen tijd gewoond heeft. Zie voorts boven, Gen. 13:18 in het land Kanaan; en Abraham kwam om Te weten, in de tent zijner vrouw. Zie boven Gen. 18:6,9. Sara te beklagen Dit gebruik is bij de vromen vanouds af geweest, om hun droefenis te verklaren in het algemeen over de ellende aller mensen, en in het bijzonder over het tijdelijk verlies van hun vrienden, of enige uitnemende personen. Zie hiervan ond. Gen. 50:3; Deut. 34:8; 1 Sam. 25:1; 2 Sam. 3:32; Hand. 8:39, enz. Welk gebruik bijgelovig door de ongelovigen nagebootst is geweest. Zie Mark. 5:38,39, enz., en haar te bewenen.

3. Daarna stond Abraham op van Als een gelovig patriarch, zijn droefenis en rouw over Sara matigende, willende haar nu een eerlijke begrafenis in een vreemd land bezorgen. het aangezicht van zijner dode, en hij sprak tot de zonen Anders, kinderen; also ook Gen. 23:5,7,10,11,16,18,20. Dat is, tot de regenten, of voornaamsten der Hethieten, die Kanaänieten waren, afkomstig van Heth, Chams kindskind. Zie boven, Gen. 10:15. Heths, zeggende:

4. Ik ben een vreemdeling en inwoner bij u; geef mij een erfbegrafenis bij u, opdat De begrafenis der dode lichamen is van oude tijden af bij de mensen gebruikelijk geweest, gelijk hier blijkt, en uit het volgende vers Gen. 23:5, omdat de natuur leert, dat men het ene deel des redelijken mensen niet behoort weg te werpen tot onttering en schending en de religie ons vermaant hetzelfde te bewaren en op te sluiten tegen den dag der opstanding uit de doden. Zie onder Gen. 50:5,6; Num. 33:4; Deut. 21:23; Job 5:26. ik mijn dode van voor mijn aangezicht begrave.

5. En de zonen Heths antwoordden Abraham, zeggende tot hem:

6. Hoor ons, mijn heer! gij zijt een vorst Dat is, met wien God is, gelijk bov. Gen. 21:22, of een prins Gods, dat is, een voortreffelijk

heer en vorst. Zie boven Gen. 13:10. Gods in het midden van ons; begraaf uw dode in de keur Dat is, in de beste, uitgelezenste der graven. Verg. Jer. 22:7. e onzer graven; niemand van ons zal zijn graf voor u weren, dat gij uw dode niet zoudt begraven.

7. Toen stond Abraham op, en boog zich neder voor het volk des lands, voor de zonen Heths;

8. En hij sprak met hen, zeggende: Is het Hebr. *is het met uw ziel, of, zo het is met uw ziel.* Het woord *ziel* betekent dikwijls *wil, liefste, goedvinden*, gelijk Deut. 21:14; 1 Kon. 19:3; 2 Kon. 9:15; Ps. 27:12 en Ps. 41:3, en Ps. 105:22. met uw wil, dat ik mijn dode begrave van voor mijn aangezicht; zo hoort mij, en spreekt voor mij bij Efron, den zoon van Zohar,

9. Dat hij mij geve de spelonk van Machpela, De eigennaam van dezen akker, gelijk blijkt Gen. 23:17,19. die hij heeft, die in het einde van zijn akker is, dat hij dezelve mij om het volle Ten aanzien van den prijs des akkers, en van het gewicht des gelds. geld geve, tot een erfbegrafenis in het midden van u.

10. Efron Hij was niet alleen een burger onder de Hethieten, maar een der voornaamsten onder hen, zittende in de vergadering voor welke Abraham verscheen. Aldus wordt het woord *zitten* genomen voor den staat der publieke raden of regeerders des volks; gelijk Ps. 119:23. nu zat in het midden van de zonen Heths; en Efron Hij was niet alleen een burger onder de Hethieten, maar een der voornaamsten onder hen, zittende in de vergadering voor welke Abraham verscheen. Aldus wordt het woord *zitten* genomen voor den staat der publieke raden of regeerders des volks; gelijk Ps. 119:23. de Hethiet antwoordde Abraham, voor de oren van de zonen Heths, van al degenen, die ter poorte zijner Of, waar hij geboren was, gelijk Luk. 2:3,4, of waar hij woonde, gelijk

onder Gen. 24:10; Matth. 9:1. stad ingingen, Dat is, die burgers of inwoners der stad waren. Alzo onder, Gen. 23:18. Verg. Gen. 34:24. zeggende:

11. Neen, mijn heer! hoor mij; den akker geef ik u; ook de spelonk, die daarin is, die geef ik u; voor de ogen van de zonen mijns volks geef ik u die; begraaf uw dode.
12. Toen boog zich Abraham neder voor het aangezicht van het volk des lands;
13. En hij sprak tot Efron, voor de oren van het volk des lands, zeggende: Trouwens, zijt gij Anders, maar of lieve zo gij het zijt, enz. Te weten, den man van wien ik spreek, namelijk Efron. Het schijnt dat Abraham hem kende bij naam maar niet van aangezicht, en dat Abraham niet geweten heeft dat Efron daar zat. **het?** lieve, hoor mij; ik zal Hebr. *ik heb gegeven*, dat is, ik ben gereed om te geven. **het geld des akkers geven; neem het van mij, zo zal ik mijn dode aldaar begraven.**
14. En Efron antwoordde Abraham, zeggende tot hem:
15. Mijn heer! hoor mij; een land van vierhonderd sikkelen De *sikkel* was een soort van munt, hebbende zijn naam van *wegen*; er waren tweeërlei, de *algemene*, wegende omtrent als een oord, of het vierde deel van een rijkdsdaalder; en de *heilige*, bedragende nog eens zoveel; zie boven Gen. 20:16, waar van den zilverling *die van een prijs was* gesproken is. Aldus bedroeg deze som weinig meer dan 100 rijkdaalders, zijnde hier van den algemenen of burgerlijken sikkel gesproken. **zilver, wat is dat tussen mij en tussen u? begraaf slechts uw dode.**
16. En Abraham luisterde naar Efron; en Abraham woog Eertijds woog men elkander het geld toe, in het kopen en verkopen, gelijk men het nu elkander toetelt. Efron het geld, waarvan hij gesproken had voor de oren van de

zonen Heths, vierhonderd sikkelen zilver, onder den koopman gangbaar.

17. Alzo werd de akker van Efron, die in Machpela was, dat tegenover Mamre *lag*, de akker en de spelonk, die daarin was, en al het geboomte, dat op den akker *stond*, dat rondom in zijn ganse landpale was gevestigd, Hebr. *stond*, of *stond op*. Dat is, kwam en verbleef aan Abraham. Als ook ond Gen. 23:20.
18. Aan Abraham tot een bezitting, voor de ogen van de zonen Heths, bij allen, die tot zijn stadspoort Zie bov. Gen. 23:10. ingingen.
19. En daarna begroef Abraham zijn huisvrouw Sara in de spelonk des akkers van Machpela, tegenover Hebr. *tegen het aangezicht Mamre*. Mamre, hetwelk is Hebron, Zie bov. Gen. 23:2. in het Hetwelk wel Abraham en zijn zaad door God gegeven was, om te zijner tijd erfelijk te bezitten, maar daar hij vooralsnog een vreemdeling daarin was, heeft hij *gelijk ook andere gelovige voorvaders* begeerd daarin begraven te worden, tot een teken dat zij geloofden de belofenis Gods, van dit land te zullen bezitten, hetwelk hun een pand was van het hemelse Kanaän. land Kanaän.
20. Alzo werd die akker, en de spelonk die daarin was, aan Abraham gevestigd tot een erfbegravenis van de zonen Heths.

Genesis 24

1. Abraham nu was oud Zie boven Gen. 18:11. Abraham was in dezen tijd omtrent 140 jaren oud; want hij was honderd jaren oud toen Izak geboren werd, boven, Gen. 21:5; en Izak was 40 jaren oud, toen hij Rebekka trouwde; onder Gen. 25:20., *en wel* Hebr. *gaande in dagen*; Zie deze manier van spreken boven, Gen. 18:11. **bedaagd; en de HEERE had Abraham in alles gezegend.** Zie bov. Gen. 12:2.

2. Zo sprak Abraham tot zijn knecht, den Hebr. *den ouden*. Versta den verzorger en opperknecht zijns huisgezins, genoemd Eliëzer van Damaskus. Zie boven, Gen. 15:2. oudste van zijn huis, regerende over alles, wat hij had: Leg Een manier van doen, gebruikelijk in het eedzweren, dat de huisheer van zijn huisvolk vorderde, tot een teken van onderwerping en trouw. Zie ook onder Gen. 47:29. Anders heeft men ook in het zweren de handen opgeheven; boven, Gen. 14:22; Openb. 10:5. **toch uw hand onder mijn heup,**
3. Opdat ik u doe zweren bij den HEERE, den God des hemels, en den God der aarde, dat gij voor mijn zoon geen vrouw nemen zult van de dochteren der Kanaanieten, in het midden van welke ik woon;
4. Maar dat gij naar mijn land Abrahams vaderland was Ur der Chaldeën, zijnde een gedeelte des gehelen lands, gelegen tussen de rivieren Eufraat en Tigris, waarin Mesopotamië, alwaar Nahor woonde, mede begrepen was., en naar mijn maagschap trekken, en voor mijn zoon Izak een vrouw nemen zult.
5. En die Hier en in het vervolg blijkt de zonderlinge voorzichtigheid en godvruchtigheid van dezen dienstknecht, die vóór het zweren de mening van zijn heer volkomenlijk begeert te verstaan. **knecht zeide tot hem: Misschien zal die vrouw** Versta een jonge dochter, die Izaks vrouw zou worden. **mij niet willen volgen** Hebr. *achter mij gaan*. Alzo ond. Gen. 24:8. **in dit land; zal ik dan uw zoon moeten** Hebr. *wederbrengende wederbrengen*. Dit wordt gezegd niet ten aanzien van Izak, die daar nimmer geweest was, maar ten aanzien van Abraham, in wiens lenden Izak in dien tijd besloten was. **wederbrengen in het land, waar gij uitgetogen zijt?**
6. En Abraham zeide tot hem: Wacht u, Eensdeels, omdat God hem en zijn toekomstig zaad in dit land Kanaän, met belofte van dat

te erven, uit Chaldeën geroepen had; anderdeels om het perikel van afgoderij, waartoe Izak had mogen verleid worden. Hebr. *wordt bewaard, of behoed voor u, dat gij mijn zoon niet weder daarheen brengt!*

7. De HEERE, de God des hemels, Die mij uit mijns vaders huis en uit het land mijner maagschap genomen heeft, en Die tot mij gesproken heeft, en Die mij gezworen heeft, zeggende: Aan uw zaad zal Ik dit land geven! Die Zelf zal Zijn Engel voor uw aangezicht zenden, dat gij voor mijn zoon van daar een vrouw neemt.
8. Maar indien de vrouw u niet volgen wil, zo zult gij rein zijn Dat is, ontslagen en vrij of onschuldig zijn van den eed, dien ik u opleg. van dezen mijn eed; alleenlijk breng mijn zoon daar niet weder heen.
9. Toen legde de knecht zijn hand onder de heup van Abraham, zijn heer, en hij zwoer hem over deze zaak.
10. En die knecht nam tien kemelen van zijns heren kemelen, en toog heen; en al het Dat is, allerlei nodig en kostbaar goed nam hij met goedvinden van zijn heer mede, zo tot de reis, als tot verering, daar het in deze zaak dienstig zou wezen. Zie Gen. 24:54. **goed zijns heren was in zijn hand; en hij maakte zich op, en toog heen naar Mesopotamie, naar de stad van** Dat is, waar Nahor woonde; zie boven Gen. 23:10. Versta de stad Haran, gelijk afgenomen wordt uit Gen. 28:10, en Gen. 29:4. **Nahor.**
11. En hij deed de Om te rusten, of te pleisteren, zoals de gewoonte is van beesten wanneer zij vermoeid zijn. **kemelen nederknielen buiten de stad, bij een waterput, des avondtijds, ten tijde, als de putsters uitkwamen.**

12. En hij zeide: HEERE! God van mijn heer Abraham! doe *haar* Te weten, de jonge dochter, of ook, mijn begeerte mij toch Hebr. voor mijn aangezicht. heden ontmoeten, en doe weldadigheid bij Abraham, mijn heer.
13. Zie, ik sta bij de waterfontein, en de dochteren der mannen dezer stad zijn uitgaande om water te putten;
14. Zo Dit teken begeert hij niet uit mistrouwen of vermetelheid, maar uit een bijzonder vertrouwen, dat God in hem wrocht, die door zijn beleid dit alles zo geschikt had, gelijk de uitkomst zulks heeft bewezen, zoals in het volgende blijkt; zie dergelijke exempelen Richt. 6:17, Sam. 14:9,10 geschiede, dat die jonge dochter, tot welke ik zal zeggen: Neig toch uw kruik, dat ik drinke; en zij zal zeggen: Drink, en ik zal ook uw kemelen drenken; diezelve *zij*, die Gij Uw knecht Izak toegewezen Anders, toegeschikt, of voorbereid. hebt, en dat ik daaraan bekenne, dat Gij weldadigheid bij mijn heer gedaan hebt.
15. En het geschiedde, eer hij geeindigd had te spreken, ziet, zo kwam Rebekka uit, welke aan Bethuel geboren was, de zoon van Milka, de huisvrouw van Nahor, de broeder van Abraham; en zij had haar kruik op haar schouder.
16. En die jonge dochter was zeer schoon Hebr. goed; zie boven, Gen. 6:2. van aangezicht, een maagd, en geen man Zie deze manier van spreken boven, Gen. 19:8. had haar bekend; en zij ging af naar de fontein, en vulde haar kruik, en ging op.
17. Toen liep die knecht haar tegemoet, en hij zeide: Laat mij toch een weinig waters uit uw kruik drinken.
18. En zij zeide: Drink, mijn heer! en zij haastte zich en liet haar kruik neder op haar hand, en gaf hem te drinken.
19. Als zij nu voleindigd had van hem drinken te geven, zeide zij: Ik zal ook voor uw kemelen putten, totdat zij voleindigd hebben te drinken.
20. En zij haastte zich, en goot haar kruik uit in de drinkbak, en liep weder naar den put om te putten, en zij putte voor al zijn kemelen.
21. En de man ontzette Te weten, door grote blijdschap en verwondering, ziende dat het teken, hetwelk hij van de Heere verzocht had, zo haastelijk hem voor ogen kwam. **zich over haar, stilzwijgende,** Bedenkende bij zichzelf hoe wonderlijk de genadige voorzienigheid Gods zich hier vertoonde, en willende voortaan wel waarnemen of het volgende met dit begin geheel overeenkomen zou. om te merken, of de HEERE zijn weg voorspoedig gemaakt had, of niet.
22. En het geschiedde, als de kemelen voleindigd hadden te drinken, dat die man een gouden voorhoofdsiersel Het Hebr. woord betekent hier *voorhoofdsiersel*, gelijk blijkt onder Gen. 24:47, Jes. 3:21; Ezech. 16:12. Soms betekent het ook een oorring of oorsiersel, onder, Gen. 35:4, en Exod. 32:2,3. nam, welks gewicht was een halve Het Hebr. woord wordt verklaard een halven sikkal; Exod. 38:26. sikkal, en Omtrent den zilveren sikkal, zie boven, Gen. 20:16. De gouden en de zilveren sikkals hadden beiden een gewicht, de *algemene* wegende 160 gastkorrels, of een half lood; de *heilige* nog eens zoveel, namelijk 320 korrels, of een geheel lood. Een lood goud was tienmaal zoveel als een lood zilvers. Een lood zilvers deed een halven rijksdaalder, en bijgevolg een lood gouds vijf rijksdaalders, of twaalf en een halven gulden. **twee armringen** Die men nu gewoonlijk noemt *braceletten*. aan haar Versta hierbij, *hij gaf die, of legde die aan*

haar handen, gelijk het woord *nemen*, in dit vs. Gen. 24:22 gesteld, dikwijls gebruikt wordt, hebbende niet alleen zijn eigen betekenis, maar ook een andere daaronder begrijpende; zie boven, Gen. 12:15. *handen*, welker gewicht was tien *sikkelen* gouds.

23. Want hij Verg. ond. Gen. 24:47. had gezegd: Wiens dochter zijt gij? geef het mij toch te kennen; is er ook ten huize uws vaders plaats voor ons, om te vernachten?

24. En zij had tot hem gezegd: Ik ben de dochter van Bethuel, de zoon van Milka, die zij Nahor geboort heeft.

25. Voorts had zij tot hem gezegd: Ook is er stro en veel voeders bij ons, ook plaats om te vernachten.

26. Toen neigde Het Hebr. woord betekent eigenlijk *met het hoofd nederwaarts bukken*. die man zijn hoofd, en aanbad Het Hebr. woord betekent *het nederbukken en krommen des gehelen lichaams*; hetwelk hierin zich sluit een religieuzen en godsdienstigen eerbied tot God; verenigd met aanbidding; zie ook boven Gen. 22:5; idem, Ps. 66:4; Neh. 9:3, enz. den HEERE;

27. En hij zeide: Geloofd Zie boven Gen. 14:20. zij de HEERE, de God van mijn Hebr. *van met*, of *van bij mijnen heer*; versta te bewijzen, of te oefenen. heer Abraham, Die Zijn weldadigheid en waarheid De getrouwheid in het houden zijner beloften. Alzo ond. Gen. 32:10; Ps. 143:1; Jes. 38:18,19. niet nagelaten heeft van mijn Hebr. *van met*, of *van bij mijnen heer*; versta te bewijzen, of te oefenen. heer; **aangaande** Hebr. *ik*, dat is, wat mij aangaat; alzo wordt het genomen boven Gen. 9:9, en Gen. 17:4; 1 Kron. 28:2; Ps. 35:13, en Ps. 41:13, en elders. mij, de HEERE heeft mij op dezen weg geleid, ten huize van mijn Hebr. *van met*, of *van bij mijnen heer*; versta te bewijzen, of te oefenen. **S heren broederen.** Dat is, magen, bloedvrienden. Zie boven, Gen. 13:8, en onder Gen. 24:48; Mark. 3:31,32.

28. En die jonge dochter liep, en gaf ten huize harer moeder te kennen, gelijk deze zaken waren.

29. En Rebekka had een broeder, wiens naam was Laban; en Laban liep tot die man naar buiten tot de fontein.

30. En het geschiedde, als hij dat voorhoofdsiersel gezien had, en de armringen aan de handen zijner zuster; en als hij gehoord had de woorden zijner zuster Rebekka, zeggende: Alzo heeft die man tot mij gesproken, zo kwam hij tot dien man, en ziet, hij stond bij de kemelen, bij de fontein.

31. En hij zeide: Kom in, gij, gezegende des HEEREN! waarom zoudt gij buiten staan? want ik heb het huis bereid, Of, *gezuiverd, gereinigd, uitgeruimd*, en alles wat in den weg was, *weggedaan*. Alzo wordt het Hebreeuwse woord genomen Lev. 14:36. en de plaats voor de kemelen.

32. Toen kwam die man naar het huis toe, en men ontgordde de kemelen, en men gaf den kemelen stro en voeder; en water om zijn Zie boven, Gen. 18:4, en de aantek. **voeten te wassen**, en de **voeten der mannen**, die bij hem waren.

33. Daarna werd hem Hebr. *voor zijn aangezicht werd gezet om te eten*. te eten voorgezet; maar hij zeide: Te weten Laban. Ik zal niet eten, totdat ik mijn woorden gesproken heb. En hij zeide: Te weten Laban. **Spreek!**

34. Toen zeide hij: Ik ben een knecht van Abraham;

35. En de HEERE heeft mijn heer zeer gezegend, zodat hij groot Dat is, rijk en machtig; alzo onder Gen. 26:13; 2 Kon. 4:8. geworden is; en Hij heeft hem gegeven schapen, en runderen, en zilver, en goud, en knechten, en maagden, en kemelen, en ezelen.

36. En Sara, de huisvrouw van mijn heer, heeft mijn heer een zoon gebaard, nadat zij *Hebr. na haar ouderdom*; dat is, door een bovennatuurlijke werking des Heeren, waaruit een ongewone zegening, volgens zijn belofte, te verwachten is. oud geworden was; en hij heeft *Dat is, hij heeft hem erfgenaam van alles gemaakt.* hem gegeven alles, wat hij heeft *Dat is, hij heeft hem erfgenaam van alles gemaakt.*
37. En mijn heer heeft mij doen zweren, zeggende: Gij zult *Zie boven, Gen. 24:3.* voor mijn zoon geen vrouw nemen van de dochteren der Kanaanieten, in welker land ik wone;
38. Maar gij *Anders, zult gij niet trekken? of , zo gij niet trekt, enz;* waarop dan verstaan moet worden: *wee u of, zo doe u God dit of dat.* *Zie bov. Gen. 14:22,23, en Gen. 21:23.* zult trekken naar het huis mijns vaders, en naar mijn geslacht, en zult voor mijn zoon een vrouw nemen!
39. Toen zeide ik tot mijn heer: Misschien zal mij de vrouw niet volgen.
40. En hij zeide tot mij: De HEERE, voor Wiens aangezicht ik gewandeld *Zie boven Gen. 17:1.* heb, zal Zijn Engel met u zenden, en Hij zal uw weg voorspoedig maken, dat gij voor mijn zoon een vrouw neemt, uit mijn geslacht en uit mijns vaders huis.
41. Dan zult gij van mijn eed rein *Anders, vloek, of eed van den vloek;* dat is, van de straf die ieder, valselijk zwerende, op zich haald. zijn, wanneer gij tot mijn geslacht zult gegaan zijn; en indien zij haar u niet geven, zo zult gij rein zijn van mijn eed.
42. En ik kwam heden aan de fontein; en ik zeide: O, HEERE! God van mijn heer Abraham! zo Gij nu mijn weg voorspoedig maken zult, op welke ik ga;
43. Zie, ik sta bij de waterfontein; zo geschiede, dat de maagd, die uitkomen zal om te putten, en tot welke ik zeggen zal: Geef mij toch een weinig waters te drinken uit uw kruik;
44. En zij tot mij zal zeggen: Drink gij ook, en ik zal ook uw kemelen putten; dat deze die vrouw zij, die de HEERE aan den zoon van mijn heer heeft toegewezen.
45. Eer ik geeindigd had te spreken in mijn hart, ziet, zo kwam Rebekka uit, en had haar kruik op haar schouder, en zij kwam af tot de fontein en putte; en ik zeide tot haar: Geef mij toch te drinken!
46. Zo haastte zij zich en liet haar kruik van zich neder, en zeide: Drink gij, en ik zal ook uw kemelen drenken; en ik dronk, en zij drenkte ook de kemelen.
47. Toen vraagde ik haar, en zeide: Wiens dochter zijt gij? En zij zeide: De dochter van Bethuel, den zoon van Nahor, welken Milka hem gebaard heeft. Zo legde ik het voorhoofdsiersel op haar *Of, op haar neus,* zodat het van het voorhoofd nederwaarts hing op den neus. aangezicht, en de armringen aan haar handen;
48. En ik neigde mijn hoofd, en aanbad de HEERE; en ik loofde den HEERE, den God van mijn heer Abraham, Die mij op den *Hebr. den weg der waarheid;* dat is, den waren of den rechten weg. rechten weg geleid had, om de dochter des broeder *Dat is, bloedverwant, want Bethuel was de zoon van Nahor, Abrahams broeders.* *Zie bov. Gen. 24:27.*s van mijn heer voor zijn zoon te nemen.
49. Nu dan, zo gijlieden weldadigheid en trouw *Hebr. waarheid.* aan mijn heer doen zult, *Hebr. zo gij zijt doende.* geeft het mij te kennen; en zo niet, geeft

het mij ook te kennen, opdat ik Dat is, opdat ik mij elders op den enen of op den anderen weg begeven mag, om mijns heren last uit te voeren. mij ter rechterhand of ter linkerhand wende. Of, omzie ter rechter-, of ter linkerhand.

50. Toen antwoordde Laban De zoon wordt hier vóór den vader gesteld, omdat hij, zoals men houdt, van den vader last had het woord te voeren, en het huisbestuur meest bij hem stond, zijnde zijn vader niet alleen dedaasd, maar ook misschien ziekelijk. en Bethuel, en zeiden: Van den Hier blijkt dat bij deze lieden nog enige kennis en vreze van den waren God geweest is; zie hier Gen. 24:50 en Gen. 24:51. HEERE is deze zaak voortgekomen; wij kunnen kwaad Dat is, wij kunnen er niets in tegenspreken; verg. onder, Gen. 31:24,25,29; en 2 Sam. 13:22. noch goed tot u spreken.

51. Zie, Rebekka is voor uw aangezicht; neem haar Zie boven, Gen. 24:3. en trek henen; zij zij de vrouw van den zoon uws heren, gelijk de HEERE gesproken heeft!

52. En het geschiedde, als Abrahams knecht hun woorden hoorde, zo boog hij zich ter aarde voor den HEERE.

53. En de knecht langde voort zilveren kleinoden, en gouden kleinoden, en klederen, en hij gaf die aan Rebekka; hij gaf ook aan haar broeder en haar moeder kostelijkheden. Het Hebr. woord beduidt alles wat uitgelezen en kostelijk is, en in het bijzonder uitgelezen en kostelijke vruchten des lands. Zie Deut. 33:13,14,15; en 2 Kron. 21:3, en 2 Kron. 32:23; Ezra 1:6.

54. Toen aten en dronken zij, hij en de mannen, die bij hem waren; en zij vernachtten, en zij stonden des morgens op, en hij zeide: Laat mij trekken tot mijn heer!

55. Toen zeide haar broeder, en haar moeder: Laat de jonge dochter enige Zie boven, Gen. 4:3. Sommigen verstaan door

dagen of tien, een vol jaar hetwelk een jaar der dagen genoemd wordt of tien maanden. Het woord of wordt ook wel eens verstaan als: immers. dagen, of tien, bij ons blijven; daarna zult gij Anders, zal zij. gaan.

56. Maar hij zeide tot hen: Houdt mij niet op, dewijl de HEERE mijn weg voorspoedig gemaakt heeft! laat mij trekken, dat ik tot mijn heer ga.

57. Toen zeiden zij: Laat ons Dat is, laat ons horen wat zij van dit haastig vertrek zal zeggen; want zij heeft toegestaan het huwelijk, om den wil van haar ouders en vrienden, en tot een teken daarvan de geschenken ontvangen. de jonge dochter roepen, en haar mond vragen.

58. En zij riepen Rebekka, en zeiden tot haar: Zult gij met deze man trekken? En zij antwoordde: Ik zal trekken.

59. Toen lieten zij Rebekka, hun zuster, en haar voedster Genaamd Debora: onder, Gen. 35:8. trekken, mitsgaders Abrahams knecht en zijn mannen.

60. En zij zegenden Zie bov. Gen. 14:19. Rebekka, en zeiden tot haar: O, onze zuster! word Zij wensen haar dat zij mag worden een moeder van ontelbare mensen; verg. Dan. 7:10. t gij tot duizenden millioenen, Dat is tienduizenden. en uw zaad Zie bov., Gen. 22:17. bezitte de poort zijner haters!

61. En Rebekka maakte zich op met haar jonge Die de vrienden haar tot gezelschap en dienst medegaven. dochteren, en zij reden op kemelen, en volgden den man; en die knecht Te weten, Abrahams knecht. nam Rebekka, en toog heen.

62. Izak nu kwam, van daar men komt tot den put Zie omtrent dezen put boven, Gen. 16:14, en Gen. 25:11. Lachai-Roi; en hij woonde in het In het zuiden van het

land Kanaän, omtrent Berseba en Gerar. zuiderland.

63. En Izak was uitgegaan om te bidden *Of, om te denken, om te peinzen*, dat is, om zijn zinnen met godzalige gedachten en aanbiddingen voor den Heere te oefenen. **in het veld, tegen** *Hebr. tegen, of met het aanzien van den avond*, Alzo ook Exod. 14:27, *tegen, of met het aanzien van den morgenstond*, dat is, tegen het nalen, enz. het nalen van den avond; en hij hief zijn ogen op en zag toe, en ziet, de kemelen kwamen!
64. Rebekka hief ook haar ogen op, en zij zag Izak; en zij viel *Dat is, zij is haastig afgeklommen, uit ontsteltenis en bedenking of die persoon Izak mocht zijn; tegelijk den knecht daarnaar vragende. Anderen menen dat zij niet afgeklommen is, voordat zij van den knecht verstaan had, dat het Izak was; en in dien zin wordt het volgende vers door sommigen overgezet; want zij had gezegd tot den knecht, enz. van den kemel af.*
65. En zij zeide tot den knecht: Wie is die man, die ons in het veld tegemoet wandelt? En de knecht zeide: Dat is mijn heer! Toen nam zij den sluier, en bedekte *Tot een teken van schaamte en onderwerping. zich.*
66. En de knecht vertelde aan Izak al de zaken, die hij gedaan had.
67. En Izak bracht haar in de *Zie bov. Gen. 18:10, en Gen. 23:2.* tent van zijn moeder Sara; en hij nam Rebekka, en zij werd hem ter vrouw, en hij had haar lief. Alzo werd Izak getroost na zijner *Die nu drie jaren dood was. De langdurigheid van dezen rouw was een teken van zijn liefde jegens zijn moeder. moeders dood.*

Genesis 25

1. En Abraham voer *De zin is, dat hij na den dood van zijn huisvrouw en het trouwen van zijn zoon niet weduwnaar gebleven is; maar is voortgevaren om weder te trouwen. voort,*

en nam een vrouw, wier naam was Ketura.

2. En zij baarde *Hoewel Abraham nu omtrent 140 jaren oud mocht zijn, en zijn lichaam al verstorven was, toen hij honderd jaren oud was, boven Gen. 17:17; Rom. 4:19; nochtans heeft hij kinderen van deze Ketura gekregen, niet omdat hij weder wonderbaarlijk gesterkt was, evenals toen hij Izak gewon, maar omdat hij de mirakeleuse sterkte behouden had. hem Zimran* Dezen en de volgenden zijn meest inwoners geweest van Arabië en andere van Kanaän oostwaarts gelegen plaatsen. **en Joksan, en Medan en Midian,** *De vader en oorsprong der Midianieten; zie van dezen onder Gen. 36:35; Richt. 6:2; Jes. 10:26; zij waren naburen van de Moabieten, Num. 22:4, en zijn haastig van het geloof van Abraham tot afgoderij vervallen; Num. 25:16,17,18; hun land wordt ook Midian genoemd, Exod. 2:16; 1 Kon. 11:18. # 1Ki 11.18 en Jisbak en Suah. Hebr. Schuah.* Van dezen schijnt Bildad, Jobs vriend, afkomstig te zijn geweest, Job 2:11.
3. En Joksan *Hebr. Jokschan.* gewon Seba en Dedan; en de zonen van Dedan waren de Assurieten, en Letusieten, en Leummieten.
4. En de zonen *Onder de zonen zijn hier mede begrepen de zonen van de zonen. van Midian waren Efa en Efer, en Henoeh en Abida, en Eldaa. Deze allen waren zonen* *Onder de zonen zijn hier mede begrepen de zonen van de zonen. van Ketura.*
5. Doch Abraham gaf *Zie boven, Gen. 15:4 en Gen. 24:26.* aan Izak al wat hij had.
6. Maar aan de zonen der bijwijven, *Van het woord bijvrouwen, zie boven, Gen. 22:24. Versta door deze bijwijven Hagar en Ketura, hoewel zij ook vrouwen genoemd worden. die Abraham had, gaf Abraham geschenken; en zond hen weg van zijn zoon Izak, terwijl hij nog leefde, oostwaarts naar het land* *Versta, de landen oostwaarts van Kanaän gelegen, als Arabië en GrootAzië, enz. van het Oosten.*

7. Dit nu zijn de dagen der jaren des levens van Abraham, welke hij geleefd heeft, honderd vijf en zeventig jaren.
8. En Abraham gaf den geest en stierf, in goede ouderdom, Hebr. *grijsheid*, of *grauwheid* gelijk God hem beloofd had; bov., Gen. 15:15. *oud en des levens zat*, Dat is, moede zijnde van den arbeid dezes levens, en verlangende naar de rust des toekomenden. en hij werd tot Verg. boven Gen. 15:15.; idem, zie deze manier van spreken onder, Gen. 25:17, en Gen. 49:29; Num. 20:24, en Num. 27:13; Richt. 2:10. zijn volken verzameld.
9. En Izak en Ismael, zijn zonen, begroeven hem, in de spelonk van Machpela, in den akker Zie boven, Gen. 23:9,17,19,20. van Efron, den zoon van Zohar, den Hethiet, welke tegenover Mamre is;
10. *In* den akker, dien Abraham van de zonen Heths gekocht had, daar is Ook zijn naderhand daar begraven Izak en Jakob, met hun vrouwen; onder, Gen. 49:29,31. Abraham begraven, en Sara, zijn huisvrouw.
11. En het geschiedde na Abrahams dood, dat God Izak, zijn zoon, zegende; Naar de beloften, die Hij Abraham tevoren gedaan had; boven, Gen. 17:7,19. en Izak woonde bij de put Lachai-Roi.
12. Dit nu zijn de geboorten Dat is, nakomelingen uit hem geboren. Dit wordt hier verhaald om te bevestigen de waarheid der beloften Gods, gedaan boven, Gen. 16:10 en Gen. 17:20. van Ismael, den zoon van Abraham, dien Hagar, de Egyptische, dienstmaagd van Sara, Abraham gebaard heeft.
13. En dit zijn de namen der zonen van Ismael, met hun namen Dat is, zoals zij genaamd worden naar de orde hunner geboorten; men meent dat deze twaalf zonen van Ismael gewoond hebben in het land *Nabathea*, gelegen tussen de *Eufraat* en de *Rode zee*. naar hun geboorten. De eerstgeborene van Ismael, Nabajoth; daarna Kedar, Zie Ps. 120:5; Hoogl. 1:5; Jes. 21:16; Jer. 49:28; Ezech. 27:21. en Adbeel, en Mibsam, Van een anderen *Mibsam*, die de zoon van Simeon was, lezen wij 1 Kron. 4:25.
14. En Misma, en Duma, Zie Jes. 21:11; het is ook de naam van een stad in den naam van Juda, Joz. 15:52. en Massa, Aldus heet ook de plaats aan den berg Horeb, waar het volk Israels met Mozes twistte.
15. Hadar en Thema, Zie Job 6:19; Jer. 25:23. Jetur, Nafis en Kedma.
16. Deze zijn de zonen van Ismael, en dit zijn hun namen, in hun dorpen en paleizen, twaalf Dit is de vervulling der belofte, gegeven boven Gen. 17:20. vorsten naar hun volken.
17. En dit zijn de jaren des levens van Ismael, honderd zeven en dertig jaren; en hij Zie boven Gen. 15:15, en boven, Gen. 25:8. gaf den geest, en stierf, en hij Zie boven Gen. 15:15, en boven, Gen. 25:8. werd verzameld tot zijn volken.
18. En zij woonden van Havila Zie boven, Gen. 2:11, en de aantekening daarop. tot Sur Zie boven, Gen. 16:7, en Gen. 20:1. toe, hetwelk tegenover Egypte is, daar gij gaat naar Assur; hij heeft Te weten, met ter woon. Zie Num. 34:2; Richt. 7:12. Hebr. *hij is gevallen*, te weten, met zijn lot en erf, Joz. 23:4; Ps. 78:55. zich nedergeslagen voor het Zie boven, Gen. 16:12. aangezicht van al zijn broederen.
19. Dit nu zijn de geboorten Dat is, afkomst en nakomelingen. van Izak, den zoon van Abraham: Abraham gewon Izak.
20. En Izak was veertig jaren Hebr. *zoon van veertig jaar*. oud, als hij Rebekka, de dochter van Betuel, den Syrier, uit Of, het landschap Mesopotamië boven genoemd *Syrië der twee rivieren*, Gen. 24:10, of een stad, of omtrek aldaar gelegen.

Paddan-Aram, de zuster van Laban, den Syrier, zich ter vrouw nam.

21. En Izak bad den Anders, *hield aan met bidden*. In deze oefening des gebeds schijnt Izak zeer lang geweest te zijn, dewijl hij zijn twee zonen eerst gekregen heeft zestig jaren oud zijnde, onder, Gen. 25:26, toen hij twintig jaren met Rebekka was getrouwd geweest, Gen. 25:20. Het schijnt een plechtig of bestemd gebed geweest te zijn, hetwelk zij beiden eendrachtiglijk samen gedaan hebben, om God den HEERE kinderen af te bidden. Anderen verstaan dus, dat Izak alleen gebeden heeft voor Rebekka, als hebbende haar voor zich in zijn gedachten. HEERE zeer in de tegenwoordigheid van zijn huisvrouw; want zij was onvruchtbaar; en de HEERE liet zich van hem Hebr. *voor*, of *aan hem*, dat is, de HEERE liet zich tot zijn best verbidden. **verbidden, zodat Rebekka, zijn huisvrouw, zwanger werd.**

22. En de kinderen Hebr. zonen. **stieten** Te weten, op een ongewoon, zeldzame, smartelijke wijze, betekende de scheiding en vijandschap dezer twee kinderen en hun nakomelingen. **zich samen in haar lichaam** Hebr. *in het binnenste van haar..* Toen zeide zij: Is het zo? waarom Hebr. *waarom ik dus?* of *waartoe ik dit?* Het zijn afgebroken woorden, voortkomende uit ongeduld en ontzetting over dit zeldzame werk. De zin schijnt te zijn: is het zo te doen! waarom mocht ik naar kinderen wensen? of waarom geeft die mij God? of waarom ben ik dragende geweest? of *waartoe ben ik* nog in het leven? **ben ik dus?** en zij ging om Te weten, in een eenzame plaats, om den HEERE in dezen nood vuriglijk te bidden; of om zijn mening te verstaan door enigen profeet, zoals Abraham zelf, of enigen anderen nog levenden godzaligen patriarch. **den HEERE te vragen.**

23. En de HEERE Te weten, door enige tegenwoordige aanspraak, of door een gezicht, of in den droom, of door inwendige ingeving, geschied aan haarzelve, of aan enig profeet, die het haar van Gods wege heeft

aangediend. zeide tot haar: Twee Dat is, vaders van twee volken, te weten: *Edomieten* en *Israëlieten*. **volken zijn in uw buik, en twee natien zullen zich uit uw ingewand van een scheiden; en het ene** De zin is, dat de ene broeder den anderen en het ene volk het andere in macht zouden te boven gaan. **volk zal sterker zijn dan het andere volk; en de meerdere** Deze woorden verklaren de voorgaande. Versta door den *meerderen Ezau*, welke, ten aanzien van de eerstgeboorte, van de sterkte des lichaams en van het uiterlijk vermogen, de grootste geweest is; gelijk ook zijn nakomelingen lang het gebergte Seir bezeten en daarin geregeerd hebben, toen de kinderen Israels vreemdelingen in Kanaän, slaven in Egypte, en arme reizigers in de woestijn waren. Niettemin zou deze meerdere den minderen onderworpen zijn en dienen; hetwelk vervuld is, eerst in Jakob, toen hij, het recht der eerstgeboorte verkregen hebbende, een heer zijns broeders geworden is; daarna in zijn nakomelingen, toen zij het land Kanaän geërf en de Edomieten aan zich cijnsbaar gemaakt hebben; zie 2 Sam. 8:14. Dit wordt ook vervuld in de ware kerk, welke, hoewel zij naar de uiterlijke heerlijkheid en macht veel geringer is dan de valse, is nochtans *Christus* door zijn woord en Geest in het midden van haar, over al zijne en hare vijanden heersende. **zal den mindere dienen.**

24. Als nu haar dagen vervuld waren om te baren, ziet, zo waren tweelingen in haar buik.

25. En de eerste kwam uit, ros; hij was geheel als een haren kleed; Het Hebr. woord betekent *een overkleed*, bijv. een mantel, rok. **daarom noemden zij zijn naam Ezau.** Dat is, *gemaakt, volmaakt*, omdat hij haar had als een volwassen man.

26. En daarna kwam zijn broeder uit, wiens hand Ezau's verzenen hield; daarom noemde men zijn naam Jakob. Hebr. *Jaacob*. Deze naam betekent zoveel, alsof men zeide: *hielhouder*; zie onder, Gen. 27:36. En Izak was zestig Hebr. *een*

zoon van zestig jaar. Gelijk Abraham honderd jaren oud zijnde, 25 jaren gewacht had naar de vervulling der belofte Gods, boven Gen. 12:4; also heeft Izak, nu oud zijnde zestig jaren, tevoren twintig jaren moeten wachten op de vervulling dezer belofte. Zo weet God de zijnen te beproeven en te oefenen. **jaren oud, als hij** Of, *als zij hen baarde*, want de tekst kan beide betekenen. **hen** gewon.

27. Als nu deze jongeren groot werden, werd Ezau een man, **verstandig** Hebr. *verstaande de jacht*, dat is, jager. **op de jacht, een veldman**; Dat is, die liever op het veld dan tehuis was; zie boven, Gen. 9:20. **maar Jakob werd een oprecht** Zie boven, Gen. 6:9. **man, wonende** Dat is, hij leidde een stil leven, zijnde niet woest noch uithuizig, zoals zijn broeder; maar de huislijke zaken en het veewerk verzorgende. Tot beiden dienende de tenten en hutten; zie boven, Gen. 4:20, en Hebr. 11:9. **in tenten.**

28. En Izak had Ezau lief; want het **wildbraad** Anders, *wildvang*, of *jachtvang*. **was naar** Dat is, was hem een aangename spijs, en mondde hem goed. Een menselijke zwakheid in dezen vromen patriarch, dat hij daarom dezen meer beminde, omtrent wien hij Gods mening tevoren klaar genoeg verstaan had. **zijn mond; maar Rebekka had Jakob lief.**

29. En Jakob had een kooksel Het Hebreeuwse woord betekent allerlei kooksel, als moes, potaadje, enz., maar onder, Gen. 25:34, wordt het genoemd een *linzenkooksel*. **gekookt; en Ezau kwam uit het veld, en was moede.**

30. En Ezau zeide tot Jakob: Laat mij toch slorpen van dat rode Het woord wordt verdubbeld, om te tonen zijn onmatige begeerte tot dit kooksel, dat hem zeer schoon en smakelijk toescheen; of omdat het zeer ros was; also *goed, goed* voor; zeer goed, Richt. 11:25; *kwaad, kwaad*, voor: zeer kwaad, Spreuk. 20:14., **dat rode** Het woord wordt verdubbeld, om te tonen zijn onmatige begeerte tot dit kooksel, dat hem zeer schoon en smakelijk toescheen; of omdat het zeer ros

was; also *goed, goed* voor; zeer goed, Richt. 11:25; *kwaad, kwaad*, voor: zeer kwaad, Spreuk. 20:14. **daar, want ik ben moede; daarom heeft men zijn naam genoemd Edom.** Dat is, *rood*, eensdeels omdat hij rood was van huid gelijk boven, Gen. 25:25, anderdeels, vanwege dit rode kooksel, waarop hij zo verzot was.

31. Toen zeide Jakob: Verkoop mij op dezen dag uw eerstgeboorte. Dat is, het recht der eerstgeboorte, bestaande I. in de eer en heerschappij over zijn broeders; boven, Gen. 4:7, en Gen. 49:3; 2 Kron. 21:3, en Ps. 89:28; II. in de dubbel portie van de goederen. Deut. 21:17; III. in het recht tot het priesterschap na het overlijden van den huisvader, inzonderheid na het doden der eerstgeborenen in Egypte, totdat het priesterschap op en stam van Levi gekomen is; Num. 8:16,17,18,19.

32. En Ezau zeide: Zie, ik ga Dat is, ik ben toch dagelijks op de jacht in perikel van den een of den anderen tijd om het leven te geraken; of, ik moet toch eenmaal sterven; wat zal mij dan baten het recht der eerstgeboorte? Sommigen verstaan dat hij spreekt van zijn afgematheid en honger. **sterven; en waartoe** Alzo verwerpt Ezau met een onheilig hart dit groot en treffelijk recht der eerstgeboorte. Zie Hebr. 12:16, en onder, Gen. 25:34. **mij dan de eerstgeboorte?**

33. Toen zeide Jakob: Zweer mij op dezen Hebr. *als heden*. dag! en hij zwoer hem; en hij verkocht aan Jakob zijn eerstgeboorte.

34. En Jakob gaf aan Ezau brood, en het linzenkooksel; en hij at en dronk, en hij stond op en ging heen; also verachtte Ezau de eerstgeboorte.

Genesis 26

1. En er was honger in dat Te weten, in het land Kanaän, waar Izak destijds woonde. land, behalve den eerste honger, die in de Zie boven, Gen. 12:10. dagen van Abraham geweest was; daarom toog Izak tot Abimelech, Zie boven, Gen. 20:2.

Het is onzeker of deze dezelfde geweest is van wien in het voorgaande hfdst. gesproken is, daar hij dan een zeer groten ouderdom zou moeten gehad hebben. Het schijnt dat hij zijn opvolger in de regering geweest is. de koning der Filistijnen, naar Gerar. Zie boven, Gen. 10:19, en Gen. 20:1.

2. En de HEERE verscheen hem en zeide: Trek niet Gelijk gij voorgenomen hebt te doen, naar het exempel uws vaders; boven, Gen. 12:10. af naar Egypte; woon in het land, dat Ik u aanzeggen Zie het volgende vers Gen. 26:3. zal;
3. Woon als vreemdeling in dat land, en Ik zal met u zijn, en zal u zegenen; want aan u en uw zaad zal Ik al deze Die op het einde van het 15e hoofdstuk verhaald en genoemd worden. landen geven, en Ik zal den eed bevestigen, dien Ik Zie boven, Gen. 22:16,17. Abraham uw vader gezworen heb.
4. En Ik zal uw zaad Zie de aantekening boven, Gen. 22:18. vermenigvuldigen, als de sterren des hemels, en zal aan uw zaad Zie de aantekening boven, Gen. 22:18. al deze landen geven; en in uw zaad Zie de aantekening boven, Gen. 22:18. zullen gezegend worden alle volken der aarde,
5. Daarom Zie boven, Gen. 22:16. dat Abraham Mijn stem gehoorzaam geweest is, en heeft onderhouden Mijn bevel, Mijn geboden, Mijn inzettingen en Mijn wetten.
6. Alzo woonde Izak te Gerar.
7. En als de Zie soortgelijke exempelen in Abraham; boven Gen. 12:13, en Gen. 20:2. mannen van die plaats hem vraagden van zijn huisvrouw, zeide hij: Zij is mijn zuster; want hij vreesde te zeggen, mijn huisvrouw; opdat mij misschien, *zeide hij*, de mannen dezer plaats niet doden, om Rebekka; want zij was schoon van aangezicht.

8. En het geschiedde, als hij Hebr. *als de dagen hem aldaar verlengd, of lang geworden waren.* een langen tijd daar geweest was, dat Abimelech, de koning der Filistijnen, ten venster uitkeek, en hij zag, dat, ziet, Izak was jukkende Versta, enige vrije, doch eerlijke gebaarden gebruikende, waaruit de koning kon afnemen, dat zij man en vrouw waren. met Rebekka zijn huisvrouw.
9. Toen riep Abimelech Izak, en zeide: Voorwaar, zie, zij is uw huisvrouw! hoe hebt gij dan gezegd: Zij is mijn zuster? En Izak zeide tot hem: Want ik zeide: Te weten, bij mijzelf, dat is, ik dacht. Zie boven, Gen. 20:11. Dat ik niet misschien om harentwil sterve.
10. En Abimelech zeide: Wat is dit, *dat* gij ons gedaan hebt? Lichtelijk had een van dit volk bij uw huisvrouw gelegen, zodat gij een schuld Dat is, een misdaad, die straf verdient. Zie boven Gen. 20:9. over ons zoudt gebracht hebben.
11. En Abimelech gebod het ganse volk, zeggende: Zo wie deze man of zijn huisvrouw aanroert, Dat is, beschadigt, hetzij met woorden of werken, aan lijf, eer of goed. *Aanroeren*, voor: *beschadigen*, wordt ook gebruikt onder, Gen. 26:29; Joz. 9:19; Ruth 2:9; Job 1:11; Ps. 105:15; Zach. 2:8. zal voorzeker Hebr. *stervende gedood worden, of met den dood gedood worden.* gedood worden!
12. En Izak zaaide in datzelve land, en hij vond in Dat is, hij kreeg, ontving, bekwam. datzelve jaar honderd Dat is, voor één maat, die hij gezaaid had, kreeg hij honderd maten in den oogst. Het Hebreeuwse woord betekent publieke bekende maten van droge waren. maten; want de HEERE zegende hem.
13. En die man werd groot, Dat is, rijk en machtig, gelijk boven, Gen. 24:35. ja, hij werd doorgaans groter, totdat hij zeer groot geworden was.

14. En hij had bezitting van schapen, Dat is, verscheidenheid van klein en groot Dat is, veel werkvolk en grote bouwerij van akkers, wijngaarden, hoven, boomgaarden. Zie Job 1:3. vee; ze boven, Gen. 12:16. en bezitting van runderen, en groot Dat is, veel werkvolk en grote bouwerij van akkers, wijngaarden, hoven, boomgaarden. Zie Job 1:3. gezin; zodat hem de Filistijnen benijdden.
15. En al de putten, die de knechten van zijn vader, in de dagen van zijn vader Abraham, gegraven hadden, die stopten de Filistijnen, en vulden dezelve met aarde. Hebr. *met stof*.
16. Ook zeide Abimelech tot Izak: Trek van ons; want gij zijt veel machtiger geworden, dan wij.
17. Toen toog Izak van daar, en hij legerde Zie gelijke manier van spreken onder, Gen. 33:18, en elders. zich in het Dat is, in een laag land, een eindwegs van daar gelegen. dal van Gerar, en woonde aldaar.
18. Als nu Hebr. *en Izak keerde weder en groefop*. Anders, *en Izak groef weder op*. Izak wedergekeerd was, groef hij die waterputten op, die zij ten tijde van Abraham, zijn vader, gegraven, en die de Filistijnen na Abrahams dood toegestopt hadden; en hij noemde derzelve namen naar de namen, waarmede zijn vader die genoemd had.
19. De knechten van Izak dan groeven in dat dal, en zij vonden aldaar een put van levend Dat voortkwam uit verborgen aders, altijd klaar, vers en drinkbaar water opwellende. Verg. Lev. 14:5,50, en 15:13; Num. 19:17; Hoogl. 4:15. water.
20. En de herders van Gerar twistten met Izaks herders, zeggende: Dit water hoort ons toe! Daarom noemde hij de naam van die put Esek, Dat is, *twist, gekijf*. omdat zij met hem gekeven hadden.
21. Toen groeven zij een andere put, en daar twistten zij ook over; daarom noemde hij deszelfs naam Sitna. Dat is, *vijandschap, haat, wederstand*. Van hetzelfde Hebreeuwse woord wordt de duivel genoemd *Satan*, dat is, wederpartijder, hater.
22. En hij brak op van daar, en groef een andere put, en zij twistten over dien niet; daarom noemde hij deszelfs naam Rehoboth, Dat is, *ruimten, uitbreidingen*. en zeide: Want nu heeft ons de HEERE ruimte gemaakt, en wij Anders, *opdat wij wassen; of, wij zullen wassen*. zijn gewassen in dit land.
23. Daarna toog hij van daar op naar Ber-seba. Waar zijn vader langen tijd gewoond had. Zie boven, Gen. 21:31,32,33.
24. En de HEERE verscheen hem in denzelfen nacht, en zeide: Ik ben de Zie boven, Gen. 17:7. God van Abraham, uw vader; vrees niet; want Ik ben met u; Zie Gen. 21:22. en Ik zal u zegenen, en uw zaad vermenigvuldigen, om Abrahams Dat is, niet om zijn verdienste, maar om het verbond, dat Ik met hem gemaakt heb., Mijns knechts, wil.
25. Toen bouwde Om daarmee te tonen dat hij geen anderen God eren noch dienen wilde dan den God zijns vaders Abrahams. hij daar een altaar, en riep den Zie boven, Gen. 4:26. Naam des HEEREN aan. En hij sloeg aldaar zijn tent op; en Izaks knechten groeven daar een put.
26. En Abimelech trok tot hem van Gerar, met Ahuzzat, zijn vriend, en Pichol, Zie boven, Gen. 21:22. Dit schijnt een ander geweest te zijn van denzelfden naam. Enigen menen dat deze naam den krijgsoversten in dat land gemeen is geweest, gelijk de naam *Abimelech* den koningen. zijn krijgsoverste.
27. En Izak zeide tot hen: Waarom zijt gij tot mij gekomen, daar gij mij

haat, en hebt Zie boven, Gen. 26:16. mij van u weggezonden?

28. En zij zeiden: Wij hebben merkkelijk Hebr. *ziende gezien*. gezien, dat de HEERE met u is; daarom hebben wij gezegd: Laat toch een eed Of, *vloek*, zie boven, Gen. 14:23, en Gen. 24:41. tussen ons zijn, tussen ons en tussen u, en laat ons een verbond met u maken: Zie boven, Gen. 15:10,17,18.

29. Zo gij Of, *zo gij bij ons kwaad doet! naardien wij u niet*, enz., *naardien wij bij u*, enz. Een vorm van eedzweren waarbij de straf verzwegen wordt; zie boven, Gen. 14:23. **bij ons kwaad doet, gelijk als wij u niet aangeroerd** Dat is, niet beschadigd. Zie boven, Gen. 26:11. Maar wat Izak integendeel wedervaren is; zie Gen. 26:14,15,16. **hebben, en gelijk als wij bij u alleenlijk goed gedaan hebben, en hebben u in vrede** Dat is, wij hebben noch uw persoon, noch uw huisgezin, noch uw goederen beschadigd. **laten trekken! Gij zijt nu** Dit is een afgebroken reden. Het schijnt dat zij willen zeggen: dewijl gij zo opmerkelijk door God gezegend zijt, bedenk dan een klein leed niet, dat u wedervaren is. **de gezegende des HEEREN!**

30. Toen maakte hij hun een maaltijd, en zij aten en dronken.

31. En zij stonden des morgens vroeg op, en zwoeren de een Hebr. *de man zijn broeder*. den ander; daarna liet Izak hen gaan, en zij togen van hem in vrede.

32. En het geschiedde ten zelfde dage, dat Izaks knechten kwamen, en boodschapten hem van de zaak des puts, dien zij Zie Gen. 26:25. gegraven hadden, en zij zeiden hem: Wij hebben water gevonden.

33. En hij noemde Zie boven, Gen. 21:31. denzelven Seba; daarom is de naam dier stad Ber-seba, Dat is, *Eed-bron*, of *put van den eed*. Boven, Gen. 21:31, wordt

gezegd dat het land *Ber-seba* heet, om den eed, dien Abraham en Abimelech daar elkander deden; maar hier wordt gesproken van een stad in dat land, die ook dezen naam verkregen heeft van den eed van Izak en Abimelech. **tot op dezen dag.**

34. Als nu Ezau veertig Hebr. *een zoon van veertig jaar*; zo oud was ook zijn vader Izak, toen hij trouwde, boven Gen. 25:20. jaren oud was, nam hij tot een vrouw Judith, Hebr. *Jehudith*. Enigen menen dat deze dezelfde geweest is, die onder, Gen. 36:2, Aholibama genoemd wordt. Zodat zij twee namen gehad zou hebben, gelijk ook haar vader, die hier Beëri, en Gen. 36 Anna geheten wordt. Maar zij kunnen wel onderscheiden vrouwen geweest zijn, daar het blijkt dat Ezau tot het misbruik van meer vrouwen tegelijk te hebben genegen was. **de dochter van Beerli, den Hethiet**, Ee van de Kanaänietische volken, zie boven, Gen. 10:15. Deze huwelijken deed Ezau tegen den dank en den wil van zijn ouders; zie boven, Gen. 24:3, en onder, Gen. 27:24, en Gen. 28:2. **en Basmath**, Onder, Gen. 36:2, genaamd, Ada. **de dochter van Elon, den Hethiet.**

35. En deze waren voor Izak en Rebekka een bitterheid des geestes.

Genesis 27

1. En het geschiedde, als Izak oud Enigen berekenen dat hij honderd zeven en dertig jaren oud geweest is. **geworden was, en zijn ogen** Niet zonder de wonderbare voorzienigheid Gods, die door deze blindheid niet alleen zijn knecht Izak geoefend, maar ook het recht der eerstgeboorte aan Jakob gebracht heeft. **donker geworden waren, en hij niet zien kon; toen riep hij Ezau, zijn grootsten** Dat is, de eerstgeborene. zoon, en zeide tot hem: **Mijn zoon!** En hij zeide tot hem: Zie, Zie boven, Gen. 22:1. *hier ben ik!*

2. En hij zeide: Zie nu, ik ben oud geworden, ik weet Dat is, zo weinig tijds van leven is mij overig, dat ik niet weet hoe haast mij de dood zal overvallen, alle uur en

- ogenblik dien verwachtende. den dag mijns doods niet.
3. Nu dan, neem toch uw gereedschap, uw pijlkoker en uw boog, en ga uit in het veld, en jaag mij Hebr. *jaag mij een jacht*; dat is, vang met jagen enig wild, dat mij ter spijs zij. Alzo onder, Gen. 27:5. een wildbraad;
 4. En maak mij smakelijke Of, *wat smakelijks*. spijzen, zo als ik die gaarne heb, en breng ze mij, dat ik ete; opdat mijn ziel Dat is, *ik*, met een oprecht voornemen des gemoeds. u zegene, Versta dit niet van een algemene zegening, die de ouders aan al hun kinderen bij elke gelegenheid geven kunnen, maar van een bijzondere, zeer uitnemende en statelijke profetische zegening in den vorm van testament ingesteld, om zijn zoon van de geestelijke en lichamelijke beloften, hem en zijn vader gedaan, erfgenaam te verklaren; alzo onder, Gen. 28:1. eer ik sterve.
 5. Rebekka nu hoorde toe, als Izak tot zijn zoon Ezau sprak; en Ezau ging in het veld, om een wildbraad te jagen, dat hij het inbracht.
 6. Toen sprak Rebekka tot Jakob, haar zoon, zeggende: Zie, ik heb uw vader tot Ezau, uw broeder, horen spreken, zeggende:
 7. Breng mij een wildbraad, en maak mij smakelijke spijzen toe, dat ik ete; en ik zal u zegenen voor het Dat is, welke zegening in Gods naam, en als in zijn tegenwoordigheid uitgesproken, en door zijn bestuur bekrachtigd zal worden. aangezicht des HEEREN, voor mijn dood.
 8. Nu dan, mijn zoon! hoor mijn Hoewel Rebekka in dit werk middelen gebruikt, die niet geheel kunnen verontschuldigd worden, nochtans de zaak zelve, dat zij het recht der eerstgeboorte aan Jakob poogde te brengen, kwam met den wil en de verklaring van God overeen; zie boven, Gen. 25:23. stem in hetgeen ik u gebiede.
 9. Ga nu heen tot de kudde, en haal mij Hebr. *neem*; maar het Hebr. woord bevat hier ook in zich het woord *brengen*, en die twee tezamen zijn zoveel als *halen*. Zie boven, Gen. 12:15. van daar twee goede Dat is, vette, wel aangekomen, en in groei toegenomen. Verg. onder, Gen. 41:5. geitenbokjes; en ik zal die voor uw vader maken tot smakelijke spijzen, gelijk als hij gaarne heeft.
 10. En gij zult ze tot uw vader brengen, en hij zal eten, opdat hij u zegene voor zijn dood.
 11. Toen zeide Jakob tot Rebekka, zijn moeder: Zie, mijn broeder Ezau is een harig man, Dat is, ruw van huid. en ik ben een glad man. Dat is, zacht van huid.
 12. Misschien zal mij mijn vader betasten, en ik zal in zijn ogen zijn als een Hebr. *verleider*. Het woord *als* wordt somtijds gebruikt niet voor hetgeen wat schijnt, maar wat inderdaad is. Zie Neh. 7:2; Joh. 1:14, en 2 Cor. 3:18. bedrieger; zo zou Verg. Deut. 27:18. de ik een vloek over mij halen, en niet een zegen.
 13. En zijn moeder zeide tot hem: Uw vloek Rebekka spreekt zo vrijmoedig, niet uit lichtvaardigheid, maar *zoals het schijnt* uit een zeker vertrouwen op een goede uitkomst, wel bedenkende niet alleen om de klare uitspraak van God, maar ook om het onheilig leven van Ezau, dat het recht der eerstgeboorte niet hem, maar zijn broeder Jakob toekwam. zij op mij, mijn zoon! hoor alleen naar mijn stem, en ga, haal ze Hebr. *neem mij*, dat is, *neem en breng mij*, te weten, twee kleine bokjes, gelijk ik bevolen heb. Zie boven, Gen. 27:9. mij.
 14. Toen ging hij, en hij haalde ze, en bracht ze zijn moeder; en zijn moeder maakte smakelijke spijzen, gelijk als zijn vader gaarne had.
 15. Daarna nam Rebekka de kostelijke Hebr. *begeerlijke klederen*, of *klederen der begeerlijkheid*, dat is, waar men lust en begeerte toe heeft; dat zijn schone en

- kostelijke klederen. klederen van Ezau, haar grootsten zoon, die zij Dat is, die zij bewaarde in welriekende koffers, gelijk blijkt Gen. 27:27. bij zich in huis had, en zij Dit en het volgende middel, Gen. 27:16, dat Rebekka gebruikt om tot haar voornemen te geraken, is wel een soort van bedrog, doch minder berispelijk, omdat het haar bedoeling was haar man uit zijn dwaling op den rechten weg te helpen, den wil van God te volbrengen, en haar zoon Jakob te stellen in de bezitting van hetgeen hem door Gods ordinantie toekwam. trok ze Jakob, haar kleinsten zoon, aan.
16. En de vellen van de geitenbokjes trok zij over zijn handen, en over de gladdigheid van zijn hals.
17. En zij gaf de smakelijke spijzen, en het brood, welke zij toegemaakt had, in de hand van Jakob, haar zoon.
18. En hij kwam tot zijn vader, en zeide: Mijn vader! En hij zeide: Zie, *hier* ben ik; wie zijt gij, mijn zoon?
19. En Jakob zeide tot zijn vader: Ik ben Het is wel prijslijk in Jakob, dat hij het recht der eerstgeboorte in grote waarde houdt en met ernst begeert; maar te misprijzen is de weg, dien hij ingaat, zich met onwaardigheid behelpende. Het eerste was in hem van God, door het geloof aan zijn beloften; het andere van hemzelf, door de zwakheid der verdorven natuur. Ezau uw eerstgeborene; ik heb gedaan, gelijk als gij tot mij gesproken hadt; sta toch op, zit, en eet van mijn wildbraad, opdat uw ziel mij zegene. Zie boven, Gen. 27:4.
20. Toen zeide Izak tot zijn zoon: Hoe is dit, *dat* gij Hebr. *Dat gij zo haast hebt te vinden.* Deze woorden kunnen ook aldus vertaald worden; *Wat is dit dat gij zo haast gevonden hebt? of, hoe hebt gij dat zo haast gevonden?* het zo haast gevonden hebt, mijn zoon? En hij zeide: Omdat de HEERE uw God *dat* heeft doen ontmoeten voor mijn aangezicht.
21. En Izak zeide tot Jakob: Nader toch, dat ik u betaste, mijn zoon! of gij mijn zoon Ezau zelf zijt, of niet.
22. Toen kwam Jakob bij, tot zijn vader Izak, die hem betastte; en hij zeide: De stem Dat is, zij luidt even alsof het Jakobs stem is. is Jakobs stem, maar de handen zijn Ezau's handen.
23. Doch hij kende hem Merkelijk door een wonderbaar beleid der voorzienigheid Gods, die boven de blindheid der ogen hem laat overkomen een onwetendheid des verstands, waardoor hij voortvaart met de zegening, hoewel hij Jakobs stem kende, en daarom nog twijfelde, gelijk dit blijkt uit het volgende vers Gen. 27:24. niet, omdat zijn handen harig waren, gelijk zijns broeders Ezau's handen; en hij zegende hem.
24. En hij zeide: Zijt gij mijn zoon Ezau zelf? En hij zeide: Ik ben het!
25. Toen zeide hij: Stel het nabij mij, dat ik van het wildbraad Te weten, wat gij voor mij gevangen en toebereid hebt. mijns zoons ete, opdat mijn ziel u zegene. En hij stelde het nabij hem, en hij at; hij bracht hem ook wijn, en hij dronk.
26. En zijn vader Izak zeide tot hem: Kom toch bij, en kus mij, De kus is bij de ouden in zulke statelijke zegeningen gebruikelijk geweest, tot verering en bewijs van goedwilligheid. Zie onder, Gen. 48:10. mijn zoon!
27. En hij kwam bij, en hij kuste hem; toen rook hij de reuk zijner klederen, en zegende hem; en hij zeide: Zie, de reuk mijns zoons is als de reuk des velds, hetwelk de HEERE gezegend heeft.
28. Zo geve u Dit is niet alleen een wens, maar ook een profetie, die naar de letter niet zozeer in Jakob, als in zijn nakomelingen vervuld zou worden. Niettemin zijn de geestelijke weldaden, daardoor afgebeeld, hem met alle ware gelovigen gemeen geweest. dan God van de dauw des

Begrijp onder den naam *dauw*, die in het land Kanaän om de schaarsheid van den regen zeer nodig was, allerlei zegen, die door middel van de lucht en den hemel over het aardrijk komt. Verg. Deut. 33:13,14. hemels, en de vettigheid der aarde, en menigte van tarwe en most.

29. Volken Deze wens of zegen is voornamelijk vervuld ten tijde van David, Salomo en de koningen van Juda, tot Joram toe. Zie boven, Gen. 25:23. zullen u dienen, en natien zullen zich voor u nederbuigen; wees heer Gelijk het recht der eerstgeboorte medebrengt. Zie boven, Gen. 25:31. over uw broederen, en de zonen uwer moeder zullen zich voor u nederbuigen! Vervloekt moet hij zijn, wie u vervloekt; en wie u zegent, zij gezegend!

30. En het geschiedde, als Izak voleindigd had Jakob te zegenen, zo geschiedde het, toen Jakob maar even van Hebr. *uitgaande was uitgegaan*. het aangezicht van zijn vader Izak uitgegaan was, dat Ezau, zijn broeder, van zijn jacht kwam.

31. Hij nu maakte smakelijke spijzen toe, en bracht die tot zijn vader; en hij zeide tot zijn vader: Mijn vader sta op en ete van het wildbraad zijns zoons, opdat uw ziel mij zegene.

32. En Izak, zijn vader, zeide tot hem: Wie zijt gij? En hij zeide: Ik ben uw zoon, uw eerstgeborene, Ezau.

33. Toen verschrikte Het Hebr. woord betekent zeer grote vrees en schrik, verenigd met sidderen en beven; gelijk onder, Gen. 42:28; Exod. 19:16,18. Dezen schrik liet God over hem vallen eensdeels om hem te wederhouden van toornigheid tegen Jakob, anderdeels om hem te doen bedenken dat de uitkomst der gegeven zegening was door zijn besluit en eeuwig voornemen. Zie boven, Gen. 25:23. Izak met zeer grote verschrikking, gans zeer, en zeide: Wie is hij dan, die het wildbraad gejaagd en tot mij gebracht heeft?

en ik heb van alles gegeten, eer gij kwaamt, en heb hem gezegend; ook zal hij gezegend wezen.

34. Als Ezau de woorden zijns vaders hoorde, zo schreeuwde hij met een groten en bitteren schreeuw, gans zeer; en hij zeide tot zijn vader: Zegen mij, ook mij, Anders, *ik ben ook mijns vaders, of, ik ben ook uw zoon mijn vader*; alzo Gen. 27:38. mijn vader!

35. En hij zeide: Uw broeder is gekomen met bedrog, De daad van Jakob noemt Izak wel bedrog, gelijk zij in der waarheid was, maar nu verstond hij redelijk dat hij daarvan de oorzaak was, door zijn voorgaande onverstandigheid; gelijk dit blijkt omdat hij volhardde bij hetgeen, wat hij, bedrogen zijnde, gedaan had. Zie boven, Gen. 27:23. en heeft uw zegen Dat is, die u van nature toekwam, en dien ik u meende te geven. weggenomen.

36. Toen zeide hij: Is het Waarom hij Jakob genoemd is, is te zien boven, Gen. 25:26, te weten, omdat hij zijn broeder Ezau bij de verzenen hield in de geboorte; maar Ezau duidt dezen naam, alsof hij hem den voet gezet of gelicht, dat is, verschalkt en bedrogen had, welke betekenis het Hebr. woord ook lijden kan; zie Jer. 17:9. niet omdat men zijn naam noemt Jakob, dat hij mij nu twee reizen heeft bedrogen? mijn eerstgeboorte heeft hij genomen, en zie, nu heeft hij mijn zegen De zegen behoorde tot het recht der eerstgeboorte. Dewijl hij nu dit verkocht had, zo kwam de zegen hem niet toe. genomen! Voorts zeide hij: Hebt gij dan geen zegen voor mij uitbehouden?

37. Toen antwoordde Izak, en zeide tot Ezau: Zie, ik heb hem tot een heer over u gezet, en al zijn broeders Dat is, Ezaus geslacht en nakomelingen. heb ik hem tot knechten gegeven; en ik heb hem met koorn en most ondersteund; Dat is, voorzien, gestoffeerd, verzorgd, opdat hij daarvan niet alleen de gemene nooddrift hebbe, maar ook wat hem

- dienen kan tot bijzondere versterking. wat zal ik u dan nu doen, mijn zoon?
38. En Ezau zeide tot zijn vader: Hebt gij *maar* dezen enen Versta door dezen *enen zegen*, den voornaamsten, waardoor Jakob was verklaard een erfgenaam van het goddelijk verbond en van het land Kanaän. zegen, mijn vader? Zegen mij, ook mij, mijn vader! En Ezau hief zijn stem op, en weende.
39. Toen antwoordde zijn vader Izak en zeide tot hem: Zie, de vettigheden der aarde zullen uw woningen zijn, en van den dauw des hemels van boven af *zult gij gezegend zijn*.
40. En op uw Dat is, door geweld van wapenen zult gij uw volk, land en middelen moeten voorstaan, en daarom een ongerust leven leiden, in het midden van vele oorlogen. zwaard zult gij leven, en zult uw Zie boven, Gen. 25:23. broeder dienen; doch het zal geschieden, als gij heersen zult, dan zult gij zijn juk van Zie 2 Sam. 8:14. uw hals afrukken. Zie de vervulling hiervan 2 Kon. 8:20,22.
41. En Ezau haatte Deze haat is overgeërfd op de kinderen en nakomelingen; Ezech. 35:5; Amos 1:11; Obadja:10 Jakob om dien zegen, waarmede zijn vader hem gezegend had; en Ezau zeide in Te weten, bij zichzelf. Hoewel hij het niet alleen gedacht heeft, maar ook met woorden of gebaren geopenbaard, aldus dat het ter oren van zijn moeder gekomen is, gelijk blijkt Gen. 27:42. zijn hart: De dagen van den rouw mijns vaders naderen, en ik zal mijn broeder Jakob doden.
42. Toen aan Rebekka deze woorden van Ezau, haar grootsten zoon, geboodschapt werden, zo zond zij heen, en ontbood Jakob, haar kleinsten zoon, en zeide tot hem: Zie, uw Rebekka openbaart haar zoon wat zij verstaan had, aangaande het voornemen van Ezau, om hem tot de reis aan te sporen.
- broeder Ezau troost zich over u, dat hij u doden zal.
43. Nu dan, mijn zoon! hoor naar mijn stem, en maak u op, vlied gij Hebr. *vlied u*, of *voor u*. Zie boven, Gen. 12:1. naar Haran, Zie boven, Gen. 11:31. tot Laban, mijn broeder.
44. En blijf bij hem enige dagen, Dat is, enigen tijd. Hebr. *ene dagen*. Alzo ook onder, Gen. 29:20. totdat de hittige Het Hebr. woord betekent een *heten* en *brandenden toorn*, zoals deze toorn van Ezau was. gramschap uws broeders kere;
45. Totdat de toorn uws broeders van u afkere, en hij vergeten hebbe, hetgeen gij hem gedaan hebt; dan zal ik zenden, en u van daar nemen; waarom zoude ik ook van u beiden Dat is, van u, indien u Ezau kwam te vermoorden, en van Ezau, indien hij om zijn moord door de overheid gestraft werd, of door enig rechtvaardig oordeel Gods omkwam, of, gelijk Kain, van Gods aangezicht verdreven werd. beroofd worden op een dag?
46. En Rebekka zeide tot Izak: Ik heb verdriet aan mijn leven vanwege de dochteren Heths! Indien Jakob een vrouw neemt van de dochteren Heths, gelijk deze zijn, van de dochteren dezes lands, waartoe zal mij het leven zijn?

Genesis 28

1. En Izak riep Jakob, en zegende Dat is, den zegen, dien hij onwetend tevoren gegeven had, heeft hij nu wetens en willens, meer verlicht zijnde, bevestigd; wensende Jakob tevens geluk op zijn reis, gelijk Joz. 22:7. hem; en gebod hem, en zeide tot hem: Neem geen vrouw van de dochteren van Kanaan.
2. Maak u op, ga naar Paddan-Aram, Zie boven, Gen. 25:20. ten huize van Bethuel, Zie boven, Gen. 25:22,23. den vader uwer moeder, en neem u van

- daar een vrouw, van de dochteren van Laban, uwer moeders broeder.
3. En God Zie boven, Gen. 17:1, en de aantekening. almachtig zegene u, en make u vruchtbaar, en vermenigvuldige u, dat gij tot een hoop volken wordt.
 4. En Hij geve u den zegen Dat is, die Abraham beloofd is, boven, Gen. 12:3,7, en Gen. 15:1,4,5,7 en Gen. 17:5,6,8. van Abraham; aan u, en uw zaad met u, opdat gij erfelijk bezit het land uwer Zie boven, Gen. 17:8. vreemdelingschappen, hetwelk God aan Abraham gegeven heeft.
 5. Alzo zond Izak Jakob weg, dat hij toog naar Paddan-Aram, tot Laban, den zoon van Bethuel, den Syrier, den broeder van Rebekka, Jakobs en Ezau's moeder.
 6. Als nu Ezau zag, dat Izak Jakob gezegend, en hem naar Paddan-Aram weggezonden had om zich van daar een vrouw te nemen; en als hij hem zegende, dat hij hem geboden had, zeggende: Neem geen vrouw van de dochteren van Kanaan;
 7. En dat Jakob zijn vader en zijn moeder gehoorzaam geweest was, en naar Paddan-Aram getrokken was;
 8. En dat Ezau zag, dat de dochteren van Kanaan kwaad waren Dat is, onaangenaam of mishagelijk waren; zie boven, Gen. 21:11. in de ogen van Izak, zijn vader;
 9. Zo ging Ezau tot Ismael, Dat is, tot Ismaels geslacht of nakomelingen; daar Ismael in deze tijd reeds overleden was, zoals sommigen afleiden uit Gen. 25:17. en nam zich tot een vrouw boven zijn Dat is, boven die vrouwen, welke hij tevoren had, die twee waren; boven, Gen. 26:34. Deze Mahalath was de derde. Het schijnt dat Ezau dit gedaan heeft, menende zijn vader te behagen, met een vrouw te nemen uit zijn geslacht. vrouwen, Mahalath, de dochter van Ismael, den zoon van Abraham, de zuster van Nebajoth. Ismaels eerstgeboren zoon. Zie boven, Gen. 25:13.
 10. Jakob dan toog uit van Ber-seba, Zie boven, Gen. 21:31. en ging naar Haran.
 11. En hij geraakte op een Zie onder, Gen. 28:18. plaats, waar hij vernachtte; want de zon was ondergegaan; en hij nam van de Dat is, een van de stenen, gelijk af te nemen is uit Gen. 28:18. stenen dier plaats, en maakte zijn hoofdpeluw, en legde zich te slapen te dierzelfer plaats.
 12. En hij droomde; Te weten, een droom, dien God buiten order hem toezond, om hem enige verborgen en heilige zaken te openbaren. Zie ook van zodanige goddelijke openbaring, boven, Gen. 20:3. en ziet, een ladder was gesteld op de aarde, welke opperste Hebr. *hoofd*. aan de hemel raakte; en ziet, de engelen Versta hier, de goede, heilige engelen. Gods klommen daarbij op en neder.
 13. En ziet, de HEERE stond op dezelve en zeide: Ik ben Zie boven, Gen. 28:3,4. de HEERE, de God van uw vader Dat is, bestevaders of grootvaders. Abraham, en de God van Izak; dit land, waarop gij ligt te slapen, zal Ik aan u geven, en aan uw zaad.
 14. En uw zaad zal wezen als het Zie boven, Gen. 13:16. stof der aarde, en gij zult Dat is, krachtiglijk in korten tijd zeer vermenigvuldigd en uitgebreid worden. Alzo ook onder, Gen. 30:30; Jes. 54:3. uitbreken in menigte, westwaarts Hebr. *zeewaarts*, of naar de zee; zie boven, Gen. 12:8. en oostwaarts, en noordwaarts en zuidwaarts; en in Zie boven, Gen. 12:3, en Gen. 22:18 . u, en in Zie boven, Gen. 12:3, en Gen. 22:18 . uw zaad zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.

15. En zie, Ik ben Zie boven, Gen. 21:22, en Gen. 26:24. met u, en Ik zal u behoeden overal, waarheen gij trekken zult, en Ik zal u wederbrengen in dit land; want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik Dat is, *nimmermeer*; zoals deze manier van spreken dikwijls gebruikt wordt; 2 Sam. 6:23; Matth. 1:25, en Matth. 18:34. zal gedaan hebben, hetgeen Ik tot u gesproken heb.
16. Toen nu Jakob van zijn slaap ontwaakte, zeide hij: Gewisselijk Te weten, op een bijzondere wijze, ten aanzien van de voorgaande openbaring; anderszins is God overal. is de HEERE aan deze plaats, en ik heb Dat is, ik dacht tevoren niet dat mij hier zulk een goddelijke openbaring zou wedervaren. het niet geweten!
17. En hij vreesde, en zeide: Hoe vreselijk is deze plaats! Dit is niet dan een huis Dat is, een plaats, waar God op een bijzondere manier woont, om de mensen door zijn openbaring aan te spreken, en om door hen aangesproken te worden, door hun gebeden en godsdiensten, die van hier, als door een poort, in den hemel opklimmen. Gods, en dit is de poort des hemels!
18. Toen stond Jakob des morgens vroeg op, en hij nam dien steen, dien hij tot zijn hoofdpeluw gelegd had, en zette hem tot een opgericht teken, en goot daar Tot een teken dat hij dezen steen heiligde, om in het tegenwoordige zijn dankbaarheid jegens God te bewijzen, en in het toekomstige een gedachtenis na te laten, dat God hem hier verschenen was. olie Deze olie had hij tot zijn eigen nooddrift op de reis medegenomen, om die te gebruiken tot spijs en zalving, naar de gewoonte in die landen. De olie werd ook gebruikt in de offeranden, en wanneer men God iets heiligde. Zie Exod. 29. **boven op.** Hebr. *op zijn hoofd*.
19. En hij noemde den naam dier plaats Beth-El; Dat is, *een huis Gods*. Zie boven, Gen. 12:8, en Gen. 13:3. daar toch de naam dier stad te voren was Luz. Zie onder, Gen. 35:6, en Gen. 48:3.
20. En Jakob beloofde Te weten, begerende van God enige weldaden, waarvoor hij zich verbond tot dankbaarheid. een gelofte, zeggende: Wanneer God met mij geweest zal zijn, en mij behoed zal hebben op dezen weg, dien ik reize, en mij gegeven zal hebben brood om Zie boven, Gen. 3:19. te eten, en klederen om aan te trekken;
21. En ik ten huize mijns vaders in vrede Verg. boven, Gen. 26:29. zal wedergekeerd zijn; zo zal de HEERE mij tot een Dat is, ik zal hem geduriglijk voor den waren God en Zaligmaker erkennen en belijden; en tot dat einde den godsdienst instellen, gelijk volgt. God zijn!
22. En deze steen, dien ik tot een opgericht teken gezet heb, zal een Dat is, een plaats, welke ik heiligen zal tot den godsdienst voor mij en de mijnen. Verg. boven, Gen. 28:17, en zie de vervulling onder, Gen. 35:1,3,7. huis Gods wezen, en van alles, wat Gij mij geven zult, zal ik U voorzeker Hebr. *ik zal tiendende tienden*, dat is, zekerlijk de tienden geven; te weten, tot onderhouding van den godsdienst en tot oefening van alle weldadigheid aan de nooddriftigen. Verg. onder, Gen. 35:3,7. **de tienden geven!**

Genesis 29

1. Toen hief Door deze manier van spreken wordt te kennen gegeven dat Jakob, door de voorgaande goddelijke toespraak getroost en versterkt zijnde, met lust en vreugde zijn weg reisde. Jakob zijn voeten op, en ging naar het land der kinderen Dat is, van het volk, dat tegen het oosten van Kanaän woonachtig is. Alzo Richt. 6:33; 1 Kon. 4:30; Job 1:3; Jer. 49:28. **van het Oosten.**

2. En hij zag toe, en ziet, er was een put in het veld; en ziet, er waren drie kudde schapen nevens dien nederliggende; want uit dien put drenkten zij de kudde; en er was een grote steen op den mond van dien put.
3. En derwaarts werden al de kudde verzameld, en zij wentelden den steen van den mond des puts, en drenkten de schapen, en legden den steen weder op den mond van dien put, op zijn plaats.
4. Toen zeide Jakob tot hen: Mijn broeders! van waar zijt gij? En zij zeiden: Wij zijn van Haran.
5. En hij zeide tot hen: Kent gij Laban, den zoon van *Dat is, zoons zoon. Nahor?* En zij zeiden: Wij kennen *hem*.
6. Voorts zeide hij tot hen: Is het *Hebr. is hem vrede? of heeft hij vrede?* also onder, Gen. 43:27; 2 Sam. 18:32; 2 Kon. 4:26, enz. Zie van het woord *vrede*, onder Gen. 37:14. *wel met hem?* En zij zeiden: Het is wel; en zie, Rachel, zijn dochter, komt met de schapen.
7. En hij zeide: Ziet, het is *Hebr. het is nog grootdag. nog hoog dag, het is Hebr. het is nog grootdag.* geen tijd, dat het vee verzameld worde; drenkt de schapen, en gaat heen, weidt *dezelve*.
8. Toen zeiden zij: Wij kunnen *Hebr. wij zullen niet kunnen.* Te weten, om de zwaarheid van den steen, dien wij met ons weinigen niet kunnen afnemen, en om de gewoonte die wij hebben, naar elkander te wachten. *niet, totdat al de kudde samen zullen vergaderd zijn, en dat men den steen van den mond des puts afwentele, opdat wij de schapen drenken.*
9. Als hij nog met hen sprak, zo kwam Rachel met de schapen, die haar vader toebehoorden; want zij was Zie dergelijke exempelen Exod. 2:16; Hoogl. 1:7,8. een herderin.
10. En het geschiedde, als Jakob Rachel zag, de dochter van Laban, zijner moeders broeder, en de schapen van Laban, zijner moeders broeder, dat Jakob toetrad, en wentelde *Dat is, hij hielp de herders den steen afwentelen in Rachels plaats. Want alleen kon hij het niet doen. Zie Gen. 29:8.* den steen van den mond des puts, en drenkte de schapen van Laban, zijner moeders broeder.
11. En Jakob kuste *Naar het gebruik van die landen, bij manier van groetenis; zo in het komen, gelijk hier Gen. 29:13, en onder Gen. 33:4; Exod. 4:27, en Exod. 18:7; als in het scheiden, Ruth 1:14; 1 Sam. 20:41; 1 Kon. 19:20.* Rachel; en hij hief zijn stem op en weende. Te weten, van blijdschap, omdat hij daar zijn nicht zo bekwamelijk en tijdig ontmoette. Zie van dergelijk wenen ook onder, Gen. 33:4.
12. En Jakob gaf Rachel te kennen, dat hij een broeder van haar vader, en dat hij de zoon van Rebekka was. Toen liep zij heen, en gaf het aan haar vader te kennen.
13. En het geschiedde, als Laban *Hebr. toen Laban de horing Jakobs hoorde.* die tijding hoorde van Jakob, zijner zusters zoon, zo liep hij hem tegemoet, en omhelsde hem, en kuste hem, en bracht hem tot zijn huis. En hij vertelde Laban al deze *Te weten, de oorzaak van zijn reis, en wat hem op den weg bejegend was, hetwelk alles Laban diende te weten, om voor te komen alle kwaad vermoeden van een zo schielijke en slechte aankomst, in vergelijking van Eliëzers aankomst; boven, Gen. 24.* dingen.
14. Toen zeide Laban tot hem: Voorwaar, gij zijt mijn gebeente *Dat is, mijn verwant, mijn maagschap. Zie dergelijke manier van spreken boven, Gen. 2:23, en Richt. 9:2; 2 Sam. 19:12,13, en 1 Kron. 11:1, als ook in het geestelijke, Ef. 5:30.*

- en mijn vlees! En hij bleef bij hem een volle *Hebr. een maand der dagen*, dat is, een volle maand, of, zoveel dagen als er in een maand gaan. Alzo is *een jaar der dagen*, onder Gen. 41:1, te zeggen een geheel jaar. maand.
15. Daarna zeide Laban tot Jakob: Omdat gij mijn broeder zijt, zoudt gij mij derhalve om niet dienen? verklaar mij, wat zal uw loon zijn?
16. En Laban had twee dochters: de naam der grootste *Dat is, der oudste.* was Lea; en de naam der kleinste *Dat is, der jongste.* was Rachel.
17. Doch Lea had tedere *Dat is, zwakke en gebrekkelijke.* ogen; maar Rachel was schoon van gedaante, en schoon van aangezicht.
18. En Jakob had Rachel lief; en hij zeide: Ik zal u zeven *Jakob biedt aan, een langen tijd te dienen, zowel omdat de gierigheid van zijn oom hem niet onbekend was; alsook omdat hij, Rachel zeer beminnde, begeerde aldus meteen den bruidsschat te betalen, dien de bruidegoms in dien tijd geven moesten; zoals blijkt uit Exod. 22:17, en 1 Sam. 18:25.* jaren dienen, om Rachel, uw kleinste dochter.
19. Toen zeide Laban: Het is *Een twijfelachtig en listig antwoord, gelijk de uitkomst wel geleerd heeft.* beter, dat ik haar aan u geve, dan dat ik haar aan een anderen man geve; blijf bij mij.
20. Alzo diende Jakob om Rachel zeven jaren; en die waren in zijn ogen als enige *Hebr. ene dagen.* Zie deze manier van spreken ook boven, Gen. 27:44. De zin dezer woorden is dat Jakob deze tijd zeer kort viel. dagen, omdat hij haar liefhad.
21. Toen zeide Jakob tot Laban: Geef mijn huisvrouw, *Dat is, mijn ondertrouwde vrouw, uit kracht van het verdrag des huwelijks. Zie dergelijke manier van spreken, Matth. 1:18,19, en Luk. 2:5.* want mijn dagen zijn vervuld, dat ik

Zie boven, Gen. 6:4, en Gen. 16:2. tot haar inga.

22. Zo verzamelde Laban al de *Dat is, zeer velen; te weten, al zijn vrienden en goede bekenden, naburen en de aanzienlijksten der stad, volgens de gewoonte; zie Richt. 14:10,11; Joh. 2:1,2, enz. en dezen noodde hij in des te meerder getal, opdat Jakob minder zou durven veranderen den snoden vond, dien hij bedacht had om hem te bedriegen.* mannen dier plaats, en maakte een maaltijd.
23. En het geschiedde des avonds, dat hij zijn dochter Lea nam, en bracht *Het schijnt uit deze plaats dat het in die tijden gebruikelijk was, dat men de bruid tot den bruidegom in de slaapkamer bracht, bedekt zijnde met een doek of sluier, om haar beschaamdheid; doch onder dezen schijn is Jakob bedrogen.* haar tot hem; en hij ging tot haar in.
24. En Laban gaf haar Zilpa, zijn dienstmaagd, aan Lea, zijn dochter, *tot* *Dit woordje wordt hier ingevoegd uit het volgende 29e vers. Gen. 29:29. Het was in die tijden een gebruik, dat de ouders, hun dochters ten huwelijk uitgevende, een dienstmaagd of andere vrouwelijke persoon medegaven. Zie boven, Gen. 24:59.* een dienstmaagd.
25. En het geschiedde des morgens, en ziet, het was Lea. Daarom zeide hij tot Laban: Wat is dit, *dat* gij mij gedaan hebt; heb ik niet bij u gediend om Rachel? waarom hebt gij mij dan bedrogen?
26. En Laban zeide: Men doet *Indien dit zo was, zo behoorde Laban dit Jakob tevoren gezegd, en hem zo lelijk niet bedrogen of behandeld te hebben.* alzo niet te dezer onzer plaatse, dat men de kleinste uitgeve voor de eerstgeborene.
27. Vervul *Dat is, houd deze zeven dagen van het begonnen bruiloftsfeest met Lea uit; zie een dergelijk exempel van een zevendaagse bruiloft, Richt. 14:12,15,17. Sommigen nemen deze week voor een*

- jaarweek. de week van deze; dan zullen Te weten, na het einde van deze week, zoals volgt, Gen. 29:28. wij u ook die geven, voor den dienst, dien gij nog andere zeven jaren bij mij dienen zult.
28. En Jakob deed alzo; en hij vervulde de week van deze. Toen gaf hij Hoewel het schijnt dat deze vrijheid van twee zusters aan één man uit te geven, door menselijke wetten nog niet verboden was; nochtans streed zij tegen de natuur en de wet, daarna door Mozes gegeven, Lev. 18:18. hem Rachel, zijn dochter, hem tot een vrouw.
29. En Laban gaf aan zijn dochter Rachel zijn dienstmaagd Bilha, haar tot een dienstmaagd.
30. En hij ging Jakob laat zich overreden twee vrouwen tegelijk te nemen, dat wel was naar het gebruik van dien tijd, maar niet naar de instelling Gods; boven, Gen. 2:24; Mal. 2:15. Zie ook de aantekening, Gen. 4:19. ook in tot Rachel, en had ook Rachel liever dan Lea; en hij diende bij hem nog andere zeven jaren.
31. Toen nu de HEERE zag, dat Lea gehaat Dat is, dat zij haar man zo lief een aangenaam niet was als Rachel; zie boven, Gen. 29:20. Het woord *haten* wordt somtijds gebruikt voor *minder* liefhebben. Zie Deut. 21:15; Matth. 6:24, en Luk. 14:26. was, opende Dat is, Hij maakte haar vruchtbaar. Zie boven, Gen. 20:18. Hij haar baarmoeder; maar Rachel was onvruchtbaar.
32. En Lea werd bevrucht, en baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Ruben; Dat is, *zie een zoon*, of *een zoon des aanzien*, alsof zij zeide: zie hoe mij nu God een zoon gegeven heeft in mijn verdrukking, want haar man had haar zo lief niet als haar zuster. want zij zeide: Omdat de HEERE mijn verdrukking heeft aangezien, daarom zal mijn man mij nu liefhebben Dat is, liever dan tevoren..

33. En zij werd wederom bevrucht, en baarde een zoon, en zeide: Dewijl de HEERE gehoord heeft, dat ik gehaat was, zo heeft Hij mij ook dezen gegeven; en zij noemde zijn naam Simeon. Hebr. *Schimon*. Deze naam komt van een woord, hetwelk betekent *horen*, of *verhoren*. Want God verhoorde haar gebed en haar zuchten.
34. En zij werd nog bevrucht, en baarde een zoon, en zeide: Nu zal zich ditmaal mijn man bij mij voegen, dewijl ik hem drie zonen gebaard heb; daarom noemde zij zijn naam Levi. Dat is, *toegevoegd* of *bijvoeging*, of *mijn bijvoeging*. De oorzaak voor dezen naam staat in den tekst.
35. En zij werd wederom bevrucht, en baarde een zoon, en zeide: Ditmaal zal ik den HEERE loven; Hiervan komt de naam *Jehudah*, dat is, *lof*, *dankzegging*, *belijdenis*, *bekentenis*. daarom noemde zij zijn naam Juda. Hebr. *Jehudah*. En zij hield op Hebr. *zij stond van baren*; alzo onder, Gen. 30:9. van baren.

Genesis 30

1. Als nu Rachel zag, dat zij Jakob niet baarde, zo benijdde Of, *zij werd jaloers*. Rachel haar zuster; en zij zeide tot Jakob: Geef mij kinderen! of indien niet, zo ben Dat is, zo moet ik sterven van hartzeer. Woorden van menselijke zwakheid, gesproken uit ongeduld; zie deze manier van spreken boven, Gen. 20:3. ik dood.
2. Toen ontstak Jakobs toorn tegen Rachel, en hij zeide: Ben ik Dat is, ben ik dan almachtig, dat ik u vruchtbaar maken kan? Het is God alleen, die kinderen geven kan. Zie 1 Sam. 2:5; Ps. 113:9, en Ps. 127:3. Gelijke woorden spreekt Jozef, onder, Gen. 50:19. dan in plaats van God, Die de vrucht des Dat is, *kinderen*; Deut. 7:13, en Deut. 28:4; Ps. 132:11; Jes. 13:18. Zo wordt ook Christus genoemd ten aanzien van zijn menselijke natuur, Luk. 1:42. buiks van u geweerd heeft?

3. En zij Zij volgt liever het exempel van Sara, boven, Gen. 16:2, dan het loffelijk exempel van Izak en Rebekka, boven, Gen. 25:21. zeide: Zie, daar is mijn dienstmaagd Bilha, ga tot haar in; dat zij op mijn knieën bare, en ik ook uit haar gebouwd Zie deze manier van spreken boven, Gen. 16:2. worde.
4. Zo gaf zij hem haar dienstmaagd Bilha tot een Zie boven, Gen. 16:3. vrouw; en Jakob ging tot haar in.
5. En Bilha werd zwanger, en baarde Jakob een zoon.
6. Toen zeide Rachel: God Dat is, Hij heeft mijn zaak tot mijn voordeel uitgewezen. Zie boven, Gen. 15:14. heeft mij gericht, en ook mijn stem verhoord, en heeft mij een zoon gegeven; daarom noemde zij zijn naam Dan. Dat is, die een zaak uitvoert, terechtwijst of gericht oefent.
7. En Bilha, Rachels dienstmaagd, werd wederom bevrucht, en baarde Jakob den tweeden zoon.
8. Toen zeide Rachel: Ik heb worstelingen Dat is, zeer grote, zware, uitnemende. Zie boven Gen. 13:10. De zin is: Ik en mijn zuster hebben *om zo te zeggen* tegen elkander gekampt en gestreden, om kinderen te krijgen. En het is mij gegaan naar mijn wens, boven het vermoeden van mijn zuster; of *worstelingen Gods*, dat is, met gebeden tot God, waarmede ik tegen mijn zuster geworsteld, en door zijn genade overwonnen heb. Gods met mijn zuster geworsteld; ook heb ik de overhand gehad; en zij noemde zijn naam Nafthali. Dat is, *mijn worsteling*.
9. Toen nu Lea zag, dat zij ophield van baren, nam zij Uit een menselijke ontevredenheid zich niet vergenoegende met den voorgaanden zegen. ook haar dienstmaagd Zilpa, en gaf die aan Jakob tot een vrouw.
10. En Zilpa, Lea's dienstmaagd, baarde Jakob een zoon.
11. Toen zeide Lea: Er komt een hoop! en zij noemde zijn naam Gad. Dat is, *hoop, schaar, bende*.
12. Daarna baarde Zilpa, Lea's dienstmaagd, Jakob een tweeden zoon.
13. Toen zeide Lea: Tot mijn Of, *met mijn geluk*; versta, wordt mij nog deze zoon geboren. geluk! want de dochters Versta, de vrouwen in het algemeen. zullen mij gelukkig achten; en zij noemde zijn naam Aser. Dat is, *gelukkig, of die gelukkig maakt, of geluk aanbrengt*.
14. En Ruben ging in de dagen van de tarweoogst, en hij vond Dudaim in het veld, en hij bracht die tot zijn moeder Lea. Toen zeide Rachel tot Lea: Geef mij toch van uws zoons Dudaim.
15. En zij zeide tot haar: Is het weinig, dat gij mijn man genomen hebt, dat gij ook mijns zoons Dudaim nemen zult? Toen zeide Rachel: Daarom zal hij dezen nacht voor uws zoons Dudaim bij u liggen.
16. Als nu Jakob des avonds uit het veld kwam, ging Lea uit hem tegemoet, en zeide: Gij zult tot mij inkomen; want ik heb u om loon Hebr. *Ik heb u om loon hurende, om loon gehurd*, dat is vastelijk, zekerlijk, uitdrukkelijk. Anders, *om bedongen, of bestemd loon heb ik u gehurd*. zekerlijk gehurd voor mijns zoons Dudaim; en hij lag dien nacht bij haar.
17. En God verhoorde Uit genade, niettegenstaande haar menselijke zwakheid en verkeerdheid. Lea; en zij werd bevrucht, en baarde Jakob den vijfden zoon.
18. Toen zeide Lea: God heeft mijn Dat is, ik houd mij genoeg beloond voor mijns zoons dudaïm, dewijl mij God, nadat ik uit mijn dienstmaagd kinderen gekregen heb, nog daarenboven, buiten mijn verwachting, uit mijn eigen lichaam dezen zoon gegeven heeft. Voor de woorden *nadat*, hebben

anderen *omdat*. loon gegeven, nadat ik mijn dienstmaagd aan mijn man gegeven heb; en zij noemde zijn naam Issaschar. Hebr. *Ischsachar*, dat is, *daar is een loon*.

19. En Lea werd wederom bevrucht, en zij baarde Jakob den zesden zoon.

20. En Lea zeide: God heeft mij, mij heeft Hij begiftigd Het Hebreeuwse woord met het volgende *gift*, wordt in de Heilige Schrift nergens dan hier gevonden. Het gevoel van de meesten is, dat dit een bijzondere en voortreffelijke gift betekent. met een goede gift; ditmaal zal mijn man mij bijwonen; want ik heb hem zes zonen gebaar; en zij noemde zijn naam Zebulon. Hebr. *Zebulun*, dat is, *woning of bijwoning*.

21. En zij baarde daarna een dochter; en zij noemde haar naam Dina. Dat is, *rechtshandel of gericht*.

22. God dacht Zie boven, Gen. 8:1. ook aan Rachel; en God verhoorde haar, en opende Zie boven, Gen. 20:18. haar baarmoeder.

23. En zij werd bevrucht, en baarde een zoon; en zij zeide: God heeft mijn smaadheid Die in dien tijd bestond in de onvruchtbaarheid; 1 Sam. 1:6; Jes. 4:1; Luk. 1:25, en dat meest om twee redenen. I. Omdat de onvruchtbaren van de belofte aan Abraham gedaan, aangaande de vermenigvuldiging van zijn zaad, schenen uitgesloten te zijn. II. Omdat zij waren buiten de hoop, die zij anders hebben konden, dat de *Messias, die uit het zaad van Abraham voortkomen moest* van hun nakomelingen een zou worden. **wegenomen!**

24. En zij noemde zijn naam Jozef, Deze naam schijnt te doelen op twee woorden, te weten, het voorgaande *wegnemen*, en wat hier staat, *toevoegen*. zeggende: De HEERE voege mij een anderen zoon daartoe.

25. En het geschiedde, Als Rachel Jozef gebaar had, dat Jakob Te weten, als de andere zeven jaren van zijn

dienst om waren, en hij zijn schoonvader niets meer schuldig was. tot Laban zeide: Laat mij vertrekken, dat ik ga tot mijn plaats, en naar mijn land.

26. Geef mijn vrouwen, en mijn kinderen, om welke ik u gediend heb, dat ik vertrek; want gij weet mijn dienst, die ik u gediend heb.

27. Toen zeide Laban tot hem: Zo ik nu genade Zie over deze manier van spreken boven, Gen. 18:3. Het is een afgebroken reden in zulke toespraken gebruikelijk, die men aanvullen kan met deze woorden: *Zo blijf toch bij mij, en zeg maar het loon, dat gij van mij begeert*. gevonden heb in uw ogen; ik heb waargenomen, dat de HEERE mij om uwentwil gezegend heeft.

28. Hij zeide dan: Noem mij Hebr. *over*, of *op mij*. Hij wil zeggen, leg mij op zulk een loon als gij wilt. Het Hebreeuwse woord betekent: *doorsteken, doorboren, hechten, vastzetten*, en dienvolgens *uitdrukkelijk noemen*. **uitdrukkelijk uw loon, dat ik geven zal.**

29. Toen zeide hij tot hem: Gij weet, hoe ik Of, *welken dienst ik u gedaan heb: en wat uw verovering, of verkrijging door mij geweest is*. Dat is, hoe wèl gij u bij mijn dienst bevonden hebt. u gediend heb, en hoe uw vee bij mij geweest is.

30. Want het weinige, dat gij voor mij gehad hebt, dat is tot een menigte uitgebroken; Zie van de eigenschap van dit woord boven, Gen. 28:14. en de HEERE heeft u gezegend bij mijn Dat is, nadat ik uw zaken beleid en belopen heb; of sinds ik mijn voet in uw huis gezet heb. **voet; nu dan, wanneer zal ik ook werken Of, wat doen voor mijn huisgezin. voor mijn huis?**

31. En hij zeide: Wat zal ik u geven? Toen zeide Jakob: Gij zult mij niet met al Te weten, geen door u gezet loon, maar wat Gods voorzienigheid mij gunnen en toeschikken zal. **geven, indien gij mij deze zaak doen zult; ik zal ik zal**

wederkeren, ik zal weiden, enz. wederom uw kudde weiden, en bewaren.

32. Ik zal heden door uw ganse kudde gaan, daarvan afzonderende al het gespikkelde Dat is, getekend met kleine stipjes. en geplekte Dat is, met grotere plekken of vlekken. vee, en Versta, klein vee, als schapen, lammeren, geieten. al het bruine Of, *brandkleurig*. Het Hebreeuwse woord komt van *brand, hitte, warmte*. vee onder de lammeren, en het geplekte Dat is, met grotere plekken of vlekken. en gespikkelde Dat is, getekend met kleine stipjes. onder de geiten; en zulks Dat is, welke uit de eenkleurige beesten, namelijk de geheel witte, die ik weiden zal, gesprenkeld, of geplekt, of bruin zullen geworpen worden, zullen mijn loon zijn. zal mijn loon zijn.
33. Zo zal Dat is, wanneer gij heden of morgen Dat is, in den toekomenden tijd. Alzo is dit woord *morgen* dikwijls in de Heilige Schrift genomen; gelijk Exod. 13:14; Deut. 6:20; Joz. 4:6; Matth. 6:34. eens zult komen bezichtigen, wat mij ter beloning toegevallen is, zo zal duidelijk en onwedersprekelijk blijken wat mijn rechtvaardig loon is, of het tegendeel. mijn gerechtigheid op den dag van morgen Dat is, in den toekomenden tijd. Alzo is dit woord *morgen* dikwijls in de Heilige Schrift genomen; gelijk Exod. 13:14; Deut. 6:20; Joz. 4:6; Matth. 6:34. met mij getuigen, als gij Anders, *als zij komen zal om mijn loon*. komen zult over mijn loon, voor uw aangezicht; al wat niet gesprenkeld en geplekt is onder de geiten en bruin onder de lammeren, dat zij bij mij gestolen.
34. Toen zeide Laban: Zie, och ja, het zij naar uw woord!
35. En hij zonderde Te weten, Laban af ten zelfden dage de gesprenkelde Te weten, aan de poten met een ronde streep in de gelijkenis van een band, naar de eigenschap van het woord. en geplekte bokken en al de gespikkelde en geplekte geiten, al waar wit aan was, en al het bruine onder de lammeren;

en hij gaf dezelve in de hand zijner zonen.

36. En hij stelde een weg Of, *drie dagreizen*; dat is, de ruimte van drie dagreizen; versta, tussen de kudde van Labans zonen en de anderen, die Jakob weidde; opdat de witte toch niet met de gevlekte of bruine enigszins zouden vermengd worden. van drie dagen tussen hem, en tussen Jakob; en Jakob weidde de overige kudde van Laban.
37. Toen nam Dit heeft Jakob gedaan door ingeving en regering van God; zie onder, Gen. 31:9. Aldus heeft God voor Jakob gezorgd, opdat Laban hem niet ledig naar huis zou laten gaan; zie onder, Gen. 31:42. zich Jakob roeden Of, *stokken, of roeden*. van groen Of, *vers*. populierenhout, en van hazelaar, en van kastanjen; en hij schildte daarin witte strepen, ontblotende het wit, hetwelk aan die roeden Of, *stokken, of roeden*. was.
38. En hij legde deze roeden, die hij geschild had, in de goten, en in de drinkbakken van het water, waar de kudde kwam drinken, tegenover de kudde; en zij werden Dat is, verhit zijnde ontvingen zij. verhit, als zij kwamen om te drinken.
39. Als dan de kudde verhit werd bij de roeden, zo lammerde de kudde gesprenkelde, gespikkelde, en geplekte.
40. Toen scheidde Jakob de lammeren Te weten, die veelkleurig of bruin waren. Dezen liet hij voorgaan; de anderen liet hij volgen, opdat dezen die zouden zien wanneer zij zich paarden., en hij wendde het gezicht der kudde op het gesprenkelde, en al het bruine onder Labans kudde; en hij stelde zijn kudde alleen, en hij zette Te weten, opdat zij door het aanschouwen daarvan niet haars gelijken, dat is eenkleurigen, zouden voortbrengen. ze niet bij de kudde van Laban.

41. En het geschiedde, telkens als de kudde der vroegelingen Dat is, die in het voorjaar geworpen werden, zijnde, naar de eigenschap van het Hebr. woord, *vast, sterk, gebonden van lichaam.* verhit werd, zo stelde Jakob de roeden voor de ogen der kudde in de goten, opdat zij hittig werden bij de roeden.
42. Maar als de kudde spade hittig Dat is, in het najaar; die zwak en onsterk van lichaam waren. werd, zo stelde hij ze niet, zodat de spadelingen Laban, en de vroegelingen Jakob toekwamen.
43. En die man brak Zie boven, Gen. 28:14. gans zeer Hebr. *zeer zeer.* uit *in menigte*, en hij had vele kudden, en dienstmaagden, en dienstknechten, en kemelen, en ezelen.

Genesis 31

1. Toen hoorde hij de woorden der zonen van Laban, zeggende: Jakob heeft genomen alles, wat onzes vaders was, en van hetgeen, dat onzes vaders was, heeft hij al deze Dat is, al dezen rijkdom, waaruit eer en heerlijkheid plachten te volgen. heerlijkheid gemaakt.
2. Jakob zag ook het aangezicht van Laban aan, en ziet, het was jegens hem niet als gisteren Dat is, gelijk te voren. Zo worden deze woorden ook genomen onder, Gen. 31:5; Exod. 4:10 en Exod. 5:7,8, en Exod. 21:29; Joz. 3:4, Joz. 4:18, enz. *en eergisteren.*
3. En de HEERE zeide tot Jakob: Keer weder tot het land Dat is, het land Kanaän, hetwelk Ik uw vader Izak en uw grootvader Abraham beloofd heb; hoewel zij in dezen tijd daar niet in hadden dan den akker en de spelonk, waarin Sara begraven was. uwer vaders, en tot uw maagschap, en Ik zal Zie boven Gen. 21:22, en Gen. 26:24; idem, onder, Gen. 32:9 waar Jakob zelf deze woorden verklaart. met u zijn.
4. Toen zond Jakob heen, en riep Rachel en Lea, op het veld Om zonder verlet van zijn werk, en met meerdere vrijheid te spreken met zijn vrouwen. tot zijn kudde;
5. En hij zeide tot haar: Ik zie het aangezicht uws vaders, dat het jegens mij niet is als gisteren *en eergisteren*; doch de God Zie boven, Gen. 28:13. mijns vaders is bij mij Dat is, mij verschenen, en heeft mij bevolen naar mijn land te trekken. Zie onder, Gen. 31:13. geweest.
6. En gijlieden weet, dat ik met al mijn macht uw Zowel des geestes met zorgen, als des lichaams met waken, lopen en slapen. Verg. onder, Gen. 31:40,42. vader gediend heb.
7. Maar uw vader heeft bedriegelijk Anders, *met mij gespot.* met mij gehandeld, en heeft mijn loon tien malen Dat is, *dikwijls*, alzo wordt het getal *tien*, voor *dikwijls* genomen; onder, Gen. 31:41; Lev. 26:26; Num. 14:22; 1 Sam. 1:8, en Job 19:3. veranderd; doch God heeft hem niet toegelaten, om mij kwaad te doen.
8. Wanneer Merk op, dat het verdrag, hetwelk Jakob met Laban gemaakt had, boven Gen. 30:32,33, enz., menigmalen is veranderd door Labans gierigheid; en de verandering verdragen door Jakobs lijdzaamheid. hij aldus zeide: De gespikkelde zullen uw loon zijn, zo lammerden al de kudden gespikkelde; en wanneer hij alzo zeide: De gesprenkelde zullen uw loon zijn, zo lammerden al de kudden gesprenkelde.
9. Alzo heeft God uw vader het vee ontruikt, en aan mij gegeven. Hieruit blijkt dat dit ganse werk niet gekomen is uit enig bedriegelijk beleid van Jakob, maar door Gods regering.
10. En het geschiedde ten tijde, als de kudde hittig werd, dat ik mijn ogen ophief, en ik zag in den droom; Zie boven, Gen. 31:5. en ziet, de bokken,

Anders, *rammelaars*; dat is, zowel rammen als bokken. die de kudde beklommen, waren gesprekeld, gespikkeld, en hagelvlakkig.

11. En de Engel Gods zeide tot mij in de droom: Jakob! En ik zeide: Zie, *hier* ben ik!
12. En Hij zeide: Hef toch uw ogen op, en zie! alle bokken, die de kudde beklommen, zijn gesprekeld, gespikkeld, en hagelvlakkig; want Ik heb gezien alles, wat Laban u doet.
13. Ik ben die God van Dat is, die u te Bethel verschenen ben, en beloofd heb u bij te blijven, u te bewaren, en in Kanaän wederom te brengen. Beth-El, alwaar gij het opgerichte teken gezalfd hebt, waar gij Mij een gelofte beloofd hebt; nu, maak u op, vertrek uit dit land, en keer weder in het land Zie boven, Gen. 31:3, en onder, Gen. 31:18. uwer maagschap.
14. Toen antwoordden Rachel en Lea, en zeiden tot hem: Is er nog Zij willen zeggen, *neen*, want hij ook gunt ons het bedongen loon niet, maar heeft dit dikwijls veranderd. voor ons een deel of erfenis, in het huis onzes vaders?
15. Zijn wij Hij heeft ons niet als dochters met eerlijke bruidsgift uitgezet, maar als dienstboden voor loon uitgestoten. niet vreemden van hem geacht? Want hij heeft ons Te weten voor uw dienst van veertien jaren, hetwelk een manier van verkopen was. verkocht, en hij heeft ook steeds Hebr. *gegeten etende*; dat is, steeds of doorgaans gegeten. ons geld verteerd. Zij verstaan door dit *geld* de vrucht en het gewin van Jakobs dienst, dat Laban haar niet alleen onthouden, maar ook voor zich verteerd heeft, zonder haar daarvan iets mede te delen. In het volgende, *verteerd*, Hebr. *opgegeten*.
16. Want al de rijkdom, Zie boven, Gen. 31:9. welke God onze vader heeft ontrukkt, die is onze, en van onze zonen; Dat is, *kinderen*; gelijk elders dikwijls.

nu dan, doe alles, wat God tot u gezegd heeft.

17. Toen maakte zich Jakob op, en laadde zijn zonen en Of, *kinderen*. zijn vrouwen op kemelen.
18. En hij voerde al zijn vee weg, en al zijn have, die hij gewonnen had, het vee Hebr. *het vee zijner bezitting.*, dat hij bezat, hetwelk hij in Paddan-Aram geworven had, om te komen tot Izak, zijn vader, naar het land Kanaän.
19. Laban nu was gegaan, om zijn schapen te scheren; zo stal Rachel de terafim, *Terafim* zijn geweest een soort van beelden naar figuur van een mens gemaakt; 1 Sam. 19:13,16, tot afgoden, Gen. 31:30,32, om die van toekomstige dingen te vragen; Ezech. 21:21, en waardoor zij van den duivel antwoord kregen, naar waarheid of naar leugen; Zach. 10:2. Van de terafim wordt ook gesproken Richt. 17:5, en Richt. 18:14,17,18,20; 1 Sam. 15:23; 2 Kon. 23:24, en Hos. 3:4. Deze terafim heeft Laban *hoewel de ware God hem niet onbekend was, boven, Gen. 30:27, en in dit hoofdst. Gen. 31:24,29,* godsdienstige eer bewezen, willende aldus tezamen God en de afgoden dienen, of de kennis van den waren God gans door afgoderij in ongerechtigheid tenonder houden. Dit is de eerste plaats waar de Heilige Schrift van de afgoden spreekt, alhoewel zij er tevoren lang geweest zijn. # Jud 18.18,20 1Sa 15.23 2Ki 23.24 Ho 3.4 Ge 30.27 31.24,29 die haar vader had.
20. En Jakob ontstal zich aan het hart van Laban, den Syrier, overmits hij hem niet te kennen gaf, dat hij vlood.
21. En hij vlood, en al wat het zijne was, en hij maakte zich op, en voer over de rivier, Te weten, *Frath* of *Eufraat*, vloeiende tussen Chaldeën en Kanaän, boven, Gen. 2:14, en Gen. 15:18, zonder bijvoeging van den eigennaam wordt hij de *Rivier* genaamd, om zijn grootte en vermaardheid, hier en Exod. 23:31; Joz. 24:2,3, enz. en hij zette zijn Of, *richtte*, of *stelde*, dat is, hij

- besloot vastelijk den weg daarheen te nemen; zie Jer. 50:5, en Luk. 9:51,53. aangezicht naar het gebergte Gilead.
22. En ten Labans kudde was drie dagreizen van Jakobs kudde gelegen; bov. Gen. 30:36. derden dage werd aan Laban geboodschapt, dat Jakob gevloeden was.
23. Toen nam hij zijn broeders met zich, en jaagde hem achterna, een weg Dat is, zeven dagreizen. Zie boven, Gen. 30:36. van zeven dagen, en hij kreeg hem op het gebergte van Gilead.
24. Doch God kwam Te weten, eer hij Jakob achterhaalde, of bij hem kwam. tot Laban, den Syrier, in een droom Zie boven, Gen. 20:3. des nachts, en Hij zeide tot hem: Wacht u, dat gij met Jakob spreekt, noch goed, Hebr. *van het goede tot het kwade*, dat is, noch met goede, noch met kwade woorden zult gij hem van zijn reis afbrengen, maar laten hem in zijn reis voortgaan. Verg. boven, Gen. 24:50. noch kwaad.
25. En Laban achterhaalde Jakob; Jakob nu had zijn tent geslagen Hebr. *vastgemaakt, gehecht*. op dat gebergte; ook sloeg Laban met zijn broederen *de zijne* op het gebergte van Gilead.
26. Toen zeide Laban tot Jakob: Wat hebt gij gedaan, dat gij u aan mijn hart ontstolen hebt, en mijn dochteren ontvoerd hebt, als gevangenen Dat is, die met geweld en tegen haar wil weggevoerd worden; hetwelk Laban ten onrechte Jakob verwijt. Zie boven, Gen. 31:14,15,16. met het zwaard?
27. Waarom zijt Hebr. *waarom hebt gij u verborgen om te vluchten?* gij heimelijk gevloeden, en hebt *u* Dat is, waarom zijt gij steelsgewijze, buiten mijn weten, van mij weggetrokken? Verg. dit met Gen. 31:20. Anders, aldus: *hebt mij bestolen, of mij gestolen*, dat is, het mijne gestolen. aan mij ontstolen? en hebt het mij niet aangezegd, dat ik u geleid had Zie
- boven, Gen. 18:16. met vreugde, en met gezangen, met trommel en met harp? Zie Gen. 4:21.
28. Ook hebt gij mij niet toegelaten mijn zonen en mijn dochteren te kussen; Zie boven, Gen. 29:13. nu, gij hebt dwaselijk gehandeld, zo doende.
29. Het ware in de macht mijner hand aan ulieden kwaad te doen; maar de God van ulieder vader heeft tot mij gisteren nacht gesproken, zeggende: Wacht u, van met Jakob te spreken, of goed, Zie boven, Gen. 31:24. of kwaad.
30. En nu, gij hebt Hebr. *gij zijt gaande gegaan*. immers willen vertrekken, omdat gij zo zeer begerig waart naar uws vaders huis; waarom hebt Een grote verblindheid in Laban, dat hij zijn beelden voor goden houdt, die men hem nochtans, naar zijn mening, kon ontstelen; verg. boven, Gen. 31:19. gij mijn goden gestolen?
31. Toen antwoordde Jakob, en zeide tot Laban: Omdat ik vreesde; want ik zeide: Te weten, bij mijzelf, dat is, ik dacht. Zie boven, Gen. 20:11. Anders, *ik zeide tot mijn huisvrouwen, of tot mijn huisgezin*. Opdat gij niet misschien uw dochteren mij ontweldigdet!
32. Bij wien gij uw goden vinden zult, laat hem niet leven! Onderken gij voor onze broederen, wat bij mij Te weten, van uw goederen. is, en neem het tot u. Want Jakob wist niet, dat Rachel dezelve gestolen had.
33. Toen ging Laban in de tent van Jakob, en in de tent van Lea, en in de tent van de beide dienstmaagden, en hij vond niets; en als hij uit de tent van Lea gegaan was, kwam hij in de tent van Rachel.
34. Maar Rachel had de terafim genomen, en zij had die in een kemels zadeltuig gelegd, en zij zat op

- dezelve. En Laban betastte die ganse tent, en hij vond niets.
35. En zij zeide tot haar vader: Dat *de toorn* niet ontsteke in mijns heren ogen, omdat ik voor uw aangezicht niet kan opstaan; want *het gaat* mij naar der vrouwen wijze; en hij doorzocht; maar hij vond de terafim niet.
36. Toen ontstak Jakob, en twistte met Laban; en Jakob antwoordde en zeide tot Laban: Wat is mijn overtreding, wat is mijn zonde, dat gij mij *Hebr. dat gij gebrand hebt achter mij*, het woord betekent dikwijls iemand met een brandend, heftig, grimmig en vijandig gemoed vervolgen, gelijk 1 Sam. 17:53; Ps. 10:2, Klaagl. 4:19. *zo hittiglijk hebt nagejaagd?*
37. Als gij al mijn *Hebr. al mijn vaten*, en zo straks, *van al de vaten van uw huis*. huisraad betast hebt, wat hebt gij gevonden van al het huisraad uws huizes! Leg het hier voor mijn broederen en uw broederen, en laat hen richten tussen ons beiden.
38. Deze twintig jaren ben ik bij u geweest; uw ooen en uw geiten hebben niet misdragen, en de rammen uwer kudde heb ik niet gegeten.
39. Het verscheurde heb ik tot u niet gebracht; ik heb het *Dat Jakob Laban heeft moeten vergoeden wat de wilde beesten verscheurd hadden, was onbillijk en tegen de wet; Exod. 22:13.* geboet; gij hebt het van mijn hand geeist, het ware des daags gestolen, of des nachts gestolen.
40. Ik ben geweest, dat mij bij dag de hitte verteerde, en bij nacht de vorst, en dat mijn slaap van mijn ogen week. *Anders, vluchtte, of vlood*, dezelfde manier van spreken vindt men ook Esth. 6:1.
41. Ik ben nu *Hebr. dit zijn mijn twintig jaren in uw huis.* twintig jaren in uw huis geweest; ik heb u veertien jaren gediend om uw beide dochteren, en zes jaren om uw kudde; *Dat is, om zulk een gedeelte der kudde als mij, volgens ons verdrag, ten loon zou vallen.* en gij hebt *Zie boven, Gen. 31:7.* mijn loon tien malen veranderd.
42. Ten ware de God van mijn vader, de God van Abraham, en de Vreze van Izak, bij mij geweest was, zekerlijk, gij zoudt mij nu ledig weggezonden hebben! God heeft mijn ellende, en den arbeid mijner handen aangezien, *Het zien van God betekent zijn tegenwoordige weldaad, gelijk boven, Gen. 16:13, en Gen. 29:32; Exod. 3:7,9; Ps. 31:8, en hier; of zijn straf, boven, Gen. 11:5; 1 Kron. 12:17, enz. en heeft u gisteren nacht bestraft.*
43. Toen antwoordde Laban en zeide tot Jakob: Deze dochters zijn mijn dochters, en deze zonen zijn mijn zonen, en deze kudde is mijn kudde, ja, al wat gij ziet, dat is mijn; en wat zoude ik aan deze mijn dochteren heden doen? of aan haar zonen, die zij *Anders, kinderen.* gebaard hebben?
44. Nu dan, kom, laat ons een verbond maken, ik *Zie boven, Gen. 15:18.* en gij, dat het tot een getuigenis zij tussen mij en tussen u!
45. Toen nam *Daarmede tonende dat hij alle klachten laat varen, en gewillig was het verbond aan te gaan.* Jakob een steen, en hij verhoogde die, *tot* een opgericht teken.
46. En Jakob zeide tot zijn broederen: *Dat is, bloedverwanten, vrienden. Zie boven, Gen. 31:32,37, en onder, Gen. 31:54.* Vergadert stenen! En zij namen stenen, en maakten een hoop; en zij aten *Te weten, na het maken en bevestigen van het verbond.* op dien hoop.

47. En Laban noemde hem Jegar-Sahadutha; Dat is, in de Syrische taal, die Laban sprak, *een hoop van getuigenis*, betekende het verbond, dat zij daar met elkander maakten. maar Jakob noemde denzelven Gilead. Hebr. *Gales*; deze naam betekent even hetzelfde in het Hebr. wat de voorgaande in het Syrisch betekent; want Jakob, die een Hebreër was, wilde ook in zijn spraak aan dezen steenhoop een naam geven.

48. Toen zeide Laban: Deze hoop zij heden een getuige tussen mij en tussen u! Daarom noemde men zijn naam Gilead,

49. En Mizpa; omdat hij zeide: Dat de HEERE opzicht neme tussen mij en tussen u, wanneer wij de een van Hebr. *de man van zijn naasten, of, vriend*; dat is, wanneer wij nu zo ver van elkander zullen gescheiden zijn. den ander zullen verborgen zijn!

50. Zo gij mijn dochteren beledigt, Of, *verdrukt*. en zo gij vrouwen neemt boven mijn dochteren, niemand is Dat is, er is niemand vreemds bij ons, die getuige kan zijn, en den overtreder straffen. Anders, *niemand zal bij ons zijn*, te weten, als wij van elkander zullen gescheiden zijn, dan God, enz. bij ons; zie toe, God zal getuige zijn tussen mij en tussen u!

51. Laban zeide voorts tot Jakob: Zie, daar is deze zelfde hoop, en zie, daar is dit opgericht teken, hetwelk ik opgeworpen heb tussen mij en tussen u;

52. Deze zelfde hoop zij getuige, en dit opgericht teken zij getuige, dat ik tot Anders, *indien ik*, te weten, mij verongelijkt mocht houden en voorbij passeren, dat ik het niet doen zal in vijandschap, maar in het vriendelijke; en gij insgelijks. Of anders aldus: *indien ik het ben, die hier passeren zal na u, dat ik het niet ten kwade zal doen, noch gij van gelijken*. U voorbij deze hoop niet komen zal, en dat gij tot mij, voorbij deze hoop en

dit opgericht teken, niet komen zult ten kwade!

53. De God van Abraham, en de God van Nahor, de God huns vaders richte tussen ons! En Jakob zwoer bij de Vreze zijn vaders Izaks.

54. Toen slachtte Jakob Te weten, slachtbeesten tot een vrolijken maaltijd. Het Hebreeuwse woord betekent wel *offereren*, maar ook *slachten* tot een maaltijd; gelijk 1 Sam. 28:24; 1 Kon. 1:9; 2 Kron. 18:2, enz. een slachting op dat gebergte, en hij nodigde zijn broederen, om brood te Dat is, om den maaltijd te houden. Zie onder, Gen. 37:25; Exod. 18:12; 2 Kon. 6:22, en Luk. 14:1, enz. eten; en zij aten brood, en vernachtten op dat gebergte.

55. En Laban stond des morgens vroeg op, en kuste zijn Zie boven, Gen. 29:11. zonen, en zijn dochteren, en zegende hen; Dat is, hij wenste hun in het afscheid alle geluk en welvaart; gelijk dit gebruikelijk was wanneer de mensen elkander groetten, niet alleen bij het vertrekken, maar ook bij het komen. Zie onder, Gen. 47:7,10; Ruth 2:4; 1 Sam. 13:10; 2 Sam. 8:10. en Laban trok heen, en keerde weder tot zijn plaats.

Genesis 32

1. Jakob toog ook zijns weegs; en de engelen Om Jakob van Gods tegenwoordigheid en bijstand te meer te verzekeren. Gods ontmoetten hem.

2. En Jakob zeide, met dat hij hen zag: Dit is een heirleger Gods! en hij noemde den naam derzelve plaats Mahanaim. Dat is, *twee heirlegers*, of *een dubbel heirleger*, hetzij dat de engelen zich verdeeld hebben in twee legers, om Jakob tussen beide te laten passeren, of omdat er een leger was, bestaande uit engelen, en een ander, bestaande uit Jakobs huisgezin. Te dezer plaatse is naderhand een stad geweest, die *Mahanaim* heette, Joz. 13:26, en Joz. 21:38.

3. En Jakob zond boden uit voor zijn Dat is, vóór zijn aankomst, of eer hij daar komen zou, te weten, om den weg te bereiden tot de gunst zijns broeders. Dergelijke manier van spreken hebben wij Mal. 3:1; Matth. 11:10; Luk. 9:52; en Luk. 10:1. aangezicht tot Ezau, zijn broeder, naar het land Seir, de landstreek van Edom.
4. En hij gebood hun, zeggende: Zo zult gij zeggen tot mijn heer, Hoewel Jakob door het recht der eerstgeboorte een heer was van Ezau, boven, Gen. 27:29, nochtans noemt hij zich aldus met behoud van zijn recht, om te beter in zijn gunst en vriendschap door deze vernedering te geraken; te meer, omdat hij nog niet terstond op de bezitting van zijn recht, hetwelk zag op den toekomstigen tijd, gesteld was. Zo deed ook David jegens Saul, 1 Sam. 24:7,9, en 1 Sam. 26. tot Ezau: Zo zegt Jakob, uw knecht: Ik heb als vreemdeling gewoond bij Laban, en heb er tot nu toe vertoefd;
5. En ik heb ossen en ezelen, schapen en knechten en maagden; en ik heb gezonden om mijn heer aan te Te weten, van mijn aankomst en gelegenheid. zeggen, opdat ik Zie boven, Gen. 18:3. Hij verzoekt vriendschap, eensdeels om vergetenheid van alle voorgaande onmin; anderdeels om met vrede door het land te mogen trekken. genade vinde in uw ogen.
6. En de boden kwamen weder tot Jakob, zeggende: Wij zijn gekomen tot uw broeder, tot Ezau; en ook trekt hij u tegemoet, en vierhonderd Zonder twijfel gewapend, gelijk af te nemen is uit Gen. 32:8,11. mannen met hem.
7. Toen vreesde Uit menselijke zwakheid; te weten, omdat de bode geen andere tijding van Ezau bracht, dan dat hij hem met 400 mannen tegemoet kwam, zonder enig ander bescheid. Jakob zeer, en hem was bange; en hij verdeelde het volk, dat met hem was, en de schapen, en de runderen, en de kemels, in twee heiren;
8. Want hij zeide: Indien Ezau op het ene heir komt, en slaat het, zo zal het overgeblevene heir ontkomen. Hebr. *zal zijn tot ontkoming, of behoud.*
9. Voorts zeide Jakob: O, God mijns vaders Abrahams, Dat is, *grootvaders.* en God mijns vaders Izaks, o HEERE! Die tot mij gezegd hebt: Keer weder tot uw land, en tot uw maagschap, en Ik zal wel bij u doen!
10. Ik ben geringer Dat is, ik ben geenszins waardig het goede, wat Gij mij vroeger gedaan hebt, ook niet datgene wat ik nu begeer, maar steun alleen op uw genade, en niet op mijn waardigheid of verdiensten. dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Hebr. *waarheid.* Zie boven, Gen. 24:27. Gij aan Uw knecht gedaan hebt; want ik ben met mijn staf over Versta, een wandelstaf; hiermede geeft Jakob zijn armoede te kennen. deze Jordaan Zie boven, Gen. 13:10. gegaan, en nu ben ik tot twee heiren geworden!
11. Ruk mij toch uit mijns broeders hand, uit Ezau's hand; want ik vreze hem, dat hij niet misschien kome, en mij sla, de moeder met de zonen!
12. Gij hebt immers gezegd: Ik zal gewisselijk Hebr. *ik zal weldoende weldoen.* bij u weldoen, en Ik zal uw zaad stellen als het zand der zee, dat vanwege de menigte niet geteld kan worden!
13. En hij vernachtte aldaar dienzelfden nacht; en hij nam Dat is, hij nam in de haast uit al zijn vee tot een verering voor zijn broeder; daar eensdeels de nacht, anderdeels de vrees voor het aanstaande perikel hem niet toelieten een grote keus te doen. Anders, *van hetgeen wat in zijn vermogen gekomen was;* dat is, wat hij verworven had en vermocht. van hetgeen,

- dat hem in zijn hand kwam, een geschenk voor Ezau zijn broeder;
14. Tweehonderd geiten en twintig bokken, tweehonderd ooien en twintig rammen;
15. Dertig zogende kemelinnen met haar veulens, *Hebr. zonen.* veertig koeien en tien varren, twintig ezelinnen en tien jonge *Of, ezelveulens.* ezels.
16. En hij gaf die Een zeer treffelijk geschenk van zoveel honderd beesten, grote en kleine, van bijzondere soorten, die hedendaags een grote som gelds bedragen zouden. in de hand zijner knechten, elke kudde *Hebr. kudde kudde voor zich alleen.* Zie deze manier van spreken boven, Gen. 7:2. bijzonder; en hij zeide tot zijn knechten: Gaat gijlieden door, voor mijn aangezicht, en stelt ruimte *Hebr. eigenl. ademing, en ook ruimte, omdat de ruimte adem geeft. Dit diende daartoe, opdat zijn giften, elk in het bijzonder door zijn broeder bezichtigd zijnde, te aanzienlijker mochten wezen, en zijn gemoed allengskens verzachten; zie onder, Gen. 32:20.* tussen kudde en tussen kudde.
17. En hij gebod de eerste, zeggende: Wanneer Ezau, mijn broeder, u ontmoeten zal, en u vragen, zeggende: Wiens zijt gij? en waarheen gaat gij? en wiens zijn deze voor uw *Dat is, die gij voor u heen drijft, of die voor u heen gaan.* aangezicht?
18. Zo zult gij zeggen: Dat is een geschenk van uw knecht Jakob, gezonden tot mijn heer, tot Ezau, en zie, hij zelf is ook achter ons!
19. En hij gebod ook den tweede, ook den derde, ook allen, die de kudden nagingen, zeggende: Naar ditzelfde *Dat is, achtervolgens hetgeen ik tevoren gezegd heb.* woord zult gij spreken tot Ezau, als gij hem vinden zult.
20. En gij zult ook zeggen: Zie, uw knecht Jakob is achter ons! Want hij zeide: Te weten, bij zichzelf; dat is, hij dacht. Zie boven, Gen. 20:11. Ik zal zijn *Dat is, ik zal zijn toorn, dien men in het aangezicht gewoonlijk ziet, stillen; zie Spreuk. 21:14.* aangezicht verzoenen met dit geschenk, dat voor mijn aangezicht gaat, en daarna zal ik zijn aangezicht zien; misschien zal hij mijn *Deze manier van spreken, te goede genomen zijnde, betekent iemand gunstig zijn, en goed doen uit vriendelijke en redelijke aanmerking van het goede wat in hem is. Het wordt gezegd van God, wanneer Hij uit enkele genade het goede, dat van hem alleen gekomen is, vriendelijk aanziet; boven, Gen. 19:21; en van de mensen, wanneer zij om enige billijke redenen hun naasten gunstig zijn; gelijk hier en 1 Sam. 25:35; 2 Kon. 3:14.* aangezicht aannemen.
21. Alzo ging dat geschenk heen voor zijn aangezicht; doch hijzelf vernachtte dienzelfden nacht in het leger.
22. En hij stond op in dienzelfden nacht, en hij nam zijn twee vrouwen, en zijn twee dienstmaagden, en zijn elf kinderen, en hij toog over het veer *Anders, de ondiepte, wadden.* van de Jabbok. Dit is de naam van een beek of rivier, spruitende bij Rabba, de hoofdstad der Ammonieten, en zich stortende in de Jordaan, beneden de Galilese zee; zie Num. 21:24; Deut. 2:37, en Deut. 3:16; Joz. 12:2; Richt. 11:13.
23. En hij nam ze, en deed hen over die beek trekken; en hij deed overtrekken hetgeen hij had.
24. Doch Jakob bleef *Dat is, hij bleef alleen aan deze zijde van de beek, aan het gebergte Gilead, om in de eenzaamheid God te bidden.* alleen over; en een man *Dat is, de Zoon van God, die zich in een menselijk lichaam hier vertoonde; gelijk men afleiden kan uit Gen. 32:28,30, enz., en Hos. 12:3,4.*

worstelde met hem, totdat de dageraad opging.

25. En toen Dit is menselijker wijze gesproken. De Heere, zich voegende naar de menselijke zwakheid, laat zich overwinnen, om Jakob te verzekeren van een goede uitkomst uit het aanstaande perikel; maar Hij kwetst hem ook, om hem zijn eigen zwakheid te leren gevoelen. Hij zag, dat Hij hem niet overmocht, roerde Hij het gewricht *Anders, hol, pan.* zijner heup aan, zodat het gewricht *Anders, hol, pan.* van Jakobs heup verwrongen werd, als Hij met hem worstelde.

26. En Hij zeide: Laat Mij gaan, want de dageraad is opgegaan. Maar hij zeide: Ik zal U Omdat hij nu gevoelde dat hij niet met een mens had te doen, maar met een meerderen; daarom begeerde hij door hem gezegend te zijn. niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent.

27. En Hij zeide tot hem: Hoe is Dit vraagt God niet, omdat de naam van Jakob hem onbekend was, maar om aanleiding te hebben zijn naam te veranderen tot een eeuwige gedachtenis aan dezen kamp. uw naam? En hij zeide: Jakob.

28. Toen zeide Hij: Uw naam zal voortaan niet Jakob *Niet* is hier zoveel gezegd als *niet alleen*, of *niet zoveel*, *zozeer*, want hij wordt hierna ook wel *Jakob* genoemd; zie deze manier van spreken, 1 Sam. 8:7; Joh. 7:16; 1 Cor. 1:17; 1 Joh. 3:18. heten, maar Israel; want gij hebt u vorsteljik gedragen met God Hebbende den strijd uitgestaan, dien hem God aandeed, en overwonnen. en met de mensen, Te weten, eerst met Ezau, en daarna met Laban, en nu komt hij weder te strijden met Ezau. en hebt overmocht.

29. En Jakob vraagde, en zeide: Geef toch Uw naam te kennen. En Hij zeide: Waarom is het, Dit is een ontkennende vraag, gelijk Richt. 13:17,18. Hij weigert hem zijn naam te openbaren, om hem te beter te verzekeren dat hij met geen mens geworsteld had. dat gij naar Mijn

naam vraagt? En Hij zegende hem aldaar.

30. En Jakob noemde den naam dier plaats Pniel: Want, *zeide hij*, ik heb God gezien Niet in zijn goddelijk wezen, maar in zulk een gedaante, waardoor Hij zich klaarder aan mij geopenbaard heeft dan immer tevoren. *van aangezicht tot aangezicht*, en mijn ziel is gered geweest.

31. En de zon rees hem op, als hij door Pniel gegaan was; en hij was hinkende aan zijn heup.

32. Daarom eten Versta mede dat zij niet eten het vlees omtrent die zenuw. Niet uit bijgeloof of een mening van godsdienstigheid, maar tot een gedachtenis van dien wonderbaren kamp en victorie, aan Jakob en zijn nakomelingen vergund. Dit had zijn gebruik voor de komst van den *Messias*, maar kan daarna zonder superstitie niet gebruikt worden. *de kinderen Israels de verrukte* Of, *verkrompen, verwrongen*, dat is, die haar kracht verloren heeft, en verdoofd of verstuikt is, en haar plaats, als er uit verwrongen zijnde *om zo te spreken* vergeten heeft; de Joden noemen deze zenuw ook zo in de dieren, naar hetgeen hier Jakob wedervaren is. *Anders, de geleende zenuw*, omdat zij van de pan des heiligen beens tot aan de heup overgaat, als zijnde van het heilige been daaraan ontleend. *zenuw niet*, die op het gewricht der heup is, tot op dezen dag, omdat Hij het gewricht van Jakobs heup aangeroerd Dat is, aanroerende gekwetst had. had, aan de verrukte Of, *verkrompen, verwrongen*, dat is, die haar kracht verloren heeft, en verdoofd of verstuikt is, en haar plaats, als er uit verwrongen zijnde *om zo te spreken* vergeten heeft; de Joden noemen deze zenuw ook zo in de dieren, naar hetgeen hier Jakob wedervaren is. *Anders, de geleende zenuw*, omdat zij van de pan des heiligen beens tot aan de heup overgaat, als zijnde van het heilige been daaraan ontleend. *zenuw*.

1. En Jakob hief zijn ogen op en zag; en ziet, Ezau kwam, en vierhonderd mannen met hem. Toen verdeelde hij de kinderen onder Lea, en onder Rachel, en onder de twee dienstmaagden.
2. En hij stelde de dienstmaagden en haar kinderen vooraan; en Lea en haar kinderen meer achterwaarts; maar Rachel Hij plaatst de liefste in het achterste en zekerste, opdat die, zo de voorsten verslagen werden, nog enigszins ontkomen mochten; zie boven, Gen. 32:7,8. en Jozef de achterste.
3. En hij ging voorbij hun aangezicht heen, en hij boog zich Zie boven, Gen. 18:2. zeven malen Dat is, dikwijls een zeker getal voor een onzeker; zie Lev. 26:8. ter aarde, totdat hij bij zijn broeder kwam.
4. Toen liep Ezau hem tegemoet, en nam hem in den arm, en viel hem aan den hals, en kuste hem; Zie boven, Gen. 29:11. en zij weenden. Dit is dikwijls geschied bij de ontmoeting van vrienden, gelijk hier en boven, Gen. 29:11, en onder, Gen. 43:30 en Gen. 46:29, of in het scheiden, Ruth 1:14, Hand. 20:37.
5. Daarna hief hij zijn ogen op, en zag die vrouwen en die kinderen, en zeide: Wie zijn deze bij u? En hij zeide: De kinderen, die God aan uw knecht genadiglijk verleend heeft.
6. Toen traden de dienstmaagden toe, zij en haar kinderen, en zij bogen zich neder.
7. En Lea trad ook toe, met haar kinderen, en zij bogen zich neder; en daarna trad Jozef Anders, *hij werd genaderd, of gehetten te naderen*; daar hij in dezen tijd slechts omtrent zes jaren oud was. toe en Rachel, en zij bogen zich neder.
8. En hij zeide: *Voor Of, wat is u al dit heir?* Dat is, waartoe zal dat dienen? Wat bedoelt

gij daarmede? Hij had zonder twijfel dit wel verstaan van de knechts, die de kudde leidden, maar hij zocht gelegenheid uit Jakobs antwoord, om zijn geschenken beleefdelijk te weigeren. wien is u al dit heir, dat ik ontmoet heb? En hij zeide: Om genade te vinden in de ogen mijns heren!

9. Maar Ezau zeide: Ik heb veel, Dat is, ik heb daarvan genoeg. Hier zien wij vervuld de beloften Gods, boven, Gen. 27:39. mijn broeder! het zij het Dat is, behoud voor u wat gij hebt. uwe, wat gij hebt!
10. Toen zeide Jakob: Och neen! indien ik nu genade in uw ogen gevonden heb, zo neem mijn geschenk van mijn hand; daarom, omdat ik uw aangezicht gezien heb, als had Alsof hij zeide: gelijk de gunst van God den mens zeer verkwikt, alzo ben ik ok door deze uw minnelijke en vreedzame ontmoeting zeer vermaakt, houdende haar voor een zeker teken van Gods genade te mijwaarts, alsof God zelf mij zo vriendelijk verschenen ware. ik Gods aangezicht gezien, en gij welgevallen aan mij genomen hebt.
11. Neem toch mijn zegen, die Dat is, *geschenk*, dat aldus genoemd wordt, Joz. 15:19; en 1 Sam. 25:27, en 1 Sam. 30:26, 2 Kon. 5:15, en 2 Cor. 9:5,6; omdat het bestaat uit dingen, die door de milde zegening des HEEREN den mensen toegezonden worden, en met gelukwensing plegen gegeven en met dankzegging ontvangen te worden. u tegemoet gebracht is, dewijl het God mij genadiglijk verleend heeft, en dewijl ik alles heb; en hij hield bij hem aan, zodat hij het nam.
12. En hij zeide: Namelijk, Ezau. Laat ons reizen en voorttrekken; en ik zal voor u Dat is, nevens, tegenover u, *met u, bezijden u, in uw gezelschap*, mij naar u voegende in het reizen, al is mijn volk kloeker en frisser dan het uwe. trekken.
13. Maar hij zeide Namelijk, Jakob. tot hem: Mijn heer weet, dat deze

kinderen teder zijn, Ruben, de oudste, mocht in dezen tijd omtrent twaalf of dertien jaren oud geweest zijn. en dat ik zogende Anders, dragende. schapen en koeien bij mij Of, op mij, dat is tot mijn last en zorg. heb; indien men dezelve maar een dag afdrijft, zo zal de gehele kudde sterven.

14. Mijn heer trekke toch voorbij, voor het aangezicht van zijn knecht; en ik zal mij op mijn gemak Of, zachtjes, zoetjes. als leidsman voegen, naar den Hebr. naar den voet; en zo in het volgende. gang van het werk, Alzo noemt Jakob zijn vee, hetwelk gade te slaan zijn dagelijks werk was; alzo ook Exod. 22:8, en Exod. 36:6. hetwelk voor mijn aangezicht is, en naar den Hebr. naar den voet; en zo in het volgende. gang dezer kinderen, totdat ik bij mijn heer te Seir kome.

15. En Ezau zeide: Laat mij toch van dit volk, dat met mij is, u bijstellen. En hij zeide: Waartoe dat? laat mij genade vinden in mijns heren ogen!

16. Alzo keerde Ezau dien dag wederom zijns weegs naar Seir toe.

17. Maar Jakob reisde naar Sukkoth, en Dezen naam had die plaats toen nog niet, maar kreeg zij daarna, zoals aan het einde van dit vs. gezegd wordt. bouwde een huis voor zich, en maakte hutten voor zijn vee; daarom noemde hij den naam dier plaats Sukkoth. Dat is, hutten, tenten, daken, kooien. Deze plaats was gelegen over de Jordaan, in den stam van Gad, niet ver van Pnuel; zie Joz. 13:27; Richt. 8:5,14,15. Er wordt van een ander Sukkoth gesproken, Exod. 12:37.

18. En Jakob kwam behouden Hebr. Schalem, wat anderen houden voor den naam van een stad bij de Jordaan, waar omtrent Johannes de Doper, daarna gedoopt heeft; onderscheiden van een ander Salem, daarna genoemd Jeruzalem; zie boven, Gen. 14:18; Ps. 76:3. tot de stad Sichem, Zie boven, Gen. 12:6. welke is in het land Kanaan,

als hij kwam van Paddan-Aram; en hij legerde zich in het gezicht Of, voor aan de stad. der stad.

19. En hij kocht een deel des velds, waarop hij zijn tent gespannen had, van de hand der zonen van Hemor, den Hebr. Chamor, Hand. 7:16 wordt hij Emmor genoemd. vader van Sichem, voor honderd stukken gelds. Genaamd Lammeren, omdat de figuur van een lam daarop getekend was. Zie Joz. 24:32; Job 42:11, en verg. Hand. 7:16. Anderen verstaan natuurlijke schapen, die hij voor dat land gegeven heeft, gelijk het ook gebruikelijk geweest is te kopen en te verkopen met verwisseling van waren.

20. En hij richte aldaar een altaar Om dankoffer daarop te offeren, en den gehelen godsdienst te plegen, naar het exempel van zijn vaderen. Zie boven, Gen. 12:7 en Gen. 13:18. op, en noemde het: De God Israels is God!

Genesis 34

1. En Dina, de dochter van Lea, die zij Jakob gebaard had, ging uit, Te weten, uit de plaats waar hare ouders woonden, welke lag bij Sichem, boven, Gen. 33:18, waar zij beter mocht gebleven zijn; Tit. 2:5. Te meer, omdat zij in dezen tijd maar omtrent veertien jaren oud geweest is. om de Sommigen menen dat in dezen tijd een bijzonder feest of markt te Sichem gehouden is, met groten toeloop van volk. dochteren van dat land te bezien.

2. Sichem nu, de zoon van Hemor den Heviet, Zie boven, Gen. 10:7. den landvorst, zag haar, en hij nam ze, en lag bij haar, en verkrachtte Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk verdrukken, vernederen. Zo noemt de Heilige Schrift het schenden en schofferen der vrouwen, Richt. 19:24; 2 Sam. 13:14. ze.

3. En zijn ziel Dat is, zijn hart, zijn gemoed, lust, begeerte, hingen aan haar. kleefde aan Dina, Jakobs dochter; en hij had de jonge dochter lief, en sprak naar

- het Dat is, wat haar aangenaam en behagelijk mocht zijn, om haar tevreden te stellen en te vertroosten; daar zij buiten twijfel over deze onverwachte daad zeer ontsteld was. Zie dergelijke manier van spreken onder, Gen. 50:21; Richt. 19:3; Jes. 40:2; Hos. 2:13. hart van de jonge dochter.
4. Sichem sprak ook tot zijn vader Hemor, zeggende: Neem mij Een exempel ook onder de heidenen, dat de kinderen met den wil en onder het bestuur van hun ouders behoorden te huwen. deze dochter tot een vrouw.
 5. Toen Jakob hoorde, dat hij zijn dochter Dina verontreinigd had, zo waren zijn zonen met het vee in het veld; en Jakob zweeg, totdat zij kwamen.
 6. En Hemor, de vader van Sichem, ging uit tot Jakob, om met hem te spreken.
 7. En de zonen van Jakob kwamen van het veld, als zij dit hoorden; en het smartte deze mannen, en zij ontstaken Hebr. *en hen ontstak zeer*, te weten, *de toorn*; zie boven, Gen. 4:5,6. zeer, omdat hij dwaasheid Of, *een schendig stuk, of schandelijkheid, afvalligheid, onzinnigheid*. Dit woord betekent een zonde, die, voortkomende uit een bozen en onbeschaamden lust, geschiedt niet alleen tegen Gods gebod, maar ook tegen de burgerlijke eerbaarheid, of ook somtijds tegen de natuur, veroorzakende grote ergernis en schande. Verg. Deut. 22:21; Joz. 7:15; Richt. 19:23, en Richt. 20:6; 2 Sam. 13:12. in Israel gedaan had, Jakobs dochter beslapende, hetwelk Of, *alzo geschiedt het niet*; dat is, alzo placht en behoorde het niet te geschieden. Zie dergelijke manier van spreken, boven Gen. 20:9. alzo niet zoude gedaan worden.
 8. Toen sprak Hemor met hen, zeggende: Mijns zoons Sichems ziel is verliefd op ulieder dochter; geeft hem haar toch tot een vrouw.
 9. En verzwagert u Of, *verhuwelijkt u*; alzo Deut. 7:3. met ons; geeft ons uw Te weten, ten huwelijk aan onze zonen, alzo onder, Gen. 38:14; Deut. 7:3, enz. dochteren; en neemt voor u Te weten, ten huwelijk aan uw zonen; zie boven, Gen. 19:14. onze dochteren;
 10. En woont met ons; en het land zal voor uw Zie boven, Gen. 13:9. aangezicht zijn; woont, en handelt daarin, en stelt u Of, *neemt een vast bezit daarin, of onthoudt u daarin*. tot bezitters daarin.
 11. En Sichem zeide tot haar vader, Te weten, van *Dina*. en tot haar broederen: Laat mij genade Zie boven, Gen. 18:3. vinden in uw ogen; en wat gij tot mij zeggen zult, zal ik geven.
 12. Vergroot Dat is, legt mij dien zo groot op als gij wilt. zeer over mij den bruidschat en het geschenk; en ik zal geven, gelijk als gij tot mij zult zeggen; geef mij slechts de jonge dochter tot een vrouw.
 13. Toen antwoordden Jakobs zonen aan Sichem en Hemor, zijn vader, bedriegelijk, Hebr. *in, of, met bedrog*; want zij waren niet gezin in het huwelijk te consenteren, gelijk naderhand gebleken is. en spraken Te weten, hetgeen Gen. 34:14 volgt. (overmits dat hij Dina, hun zuster, verontreinigd had);
 14. En zij zeiden tot hen: Wij zullen Zij zeggen wel de waarheid, maar zondigen daarin, dat zij de besnijdenis misbruiken tot een deksel van hun bedriegelijk opzet, want het was hun om de besnijdenis niet te doen, maar om een moord aan te richten uit wraakgierigheid. deze zaak niet kunnen doen, dat wij onze zuster aan een man geven zouden, die de voorhuid heeft; want dat ware ons een schande.
 15. Doch hierin zullen wij u ter wille zijn, zo gij wordt gelijk als wij, dat onder u besneden worde al wat mannelijk is.

16. Dan zullen wij u onze dochteren geven, en uw dochteren zullen wij ons nemen, en wij zullen met u wonen, en wij zullen tot een volk zijn.
17. Maar zo gij naar ons niet zult horen, om besneden te worden, zo zullen wij onze dochter Dat is, de dochter van onzen vader, of de dochter van ons huis, gelijk boven, Gen. 34:8. en nemen, en wegtrekken.
18. En hun woorden waren goed Dat is, zij bevielen hem wel. Dàt wordt gezegd *goed in iemands ogen te zijn*, wat hem behaagt en wel bevalt, boven, Gen. 16:6; 1 Sam. 29:6, enz. in de ogen van Hemor, en in de ogen van Sichem, Hemors zoon.
19. En de jongeling vertoogde niet, deze zaak te doen; want hij had lust in Jakobs dochter; en hij was geeerd boven al zijns vaders huis. Dat is, huisgezin, kinderen, huisgenoten, hovelingen, officieren; alzo onder, Gen. 41:40, 1 Kon. 2:24, en 1 Kon. 4:6.
20. Zo kwam Hemor en Sichem, zijn zoon, tot hunner Alwaar de burgerlijke zaken onder het beleid der overheden behandeld werden, gelijk heden op de stad- of raadhuizen. Zie boven, Gen. 22:17. stadspoort; en zij spraken tot de mannen hunner stad, zeggende:
21. Deze mannen zijn vreedzaam met ons; daarom laat hen in dit land wonen, en daarin handelen, en het land (ziet het is wijd van Hebr. *wijd van handen*; alzo Richt. 18:10. begrip) voor hun Dat is, open zijn, zie boven, Gen. 13:9. aangezicht zijn; wij zullen ons hun dochteren tot vrouwen nemen, en wij zullen onze dochteren aan hen geven.
22. Doch hierin zullen deze mannen ons ter wille zijn, dat zij met ons wonen, om tot een volk te zijn; als al wat mannelijk is onder ons besneden wordt, gelijk als zij besneden zijn.
23. Hun vee, en hun bezitting, en al hun beesten, zullen die niet onze zijn? Alleen laat ons hun te wille zijn, en zij zullen met ons wonen.
24. En zij Zij laten zich bewegen tot verandering van religie niet door onderwijs of liefde tot de waarheid, maar door de belofte en op hoop van aards profijt. hoorden naar Hemor, en naar Sichem, zijn zoon, allen, die ter zijner stadspoort Dat is, alle burgers der stad, die gezegd worden hun stadspoorten in of uit te gaan, gelijk hier; of in te gaan; gelijk boven, Gen. 23:10, en Jer. 17:20. uitgingen; en zij werden besneden, al wat mannelijk was, allen, die ter zijner stadspoort Dat is, alle burgers der stad, die gezegd worden hun stadspoorten in of uit te gaan, gelijk hier; of in te gaan; gelijk boven, Gen. 23:10, en Jer. 17:20. uitgingen.
25. En het geschiedde ten derden dage, toen zij in Dat is, toen zij met de meeste smart of pijn bevangen waren; want de wonden op den derden dag gewoonlijk zwaarder smartten. de smart waren, zo namen de twee zonen van Jakob, Simeon Deze twee zijn de leidlieden geweest van dezen aanslag, en waren volle broeders van Dina, van één vader en één moeder: zo waren wel Ruben en Juda en Issaschar en Zebulon, maar deze hebben aan deze bloedige daad geen gemeenschap gehad, zowel omdat de twee laatsten te jong, als omdat de twee anderen meer tot zachtzinnigheid dan tot wreedheid geneigd waren. Zie onder, Gen. 37:21,22,26. en Levi, broeders van Dina, een iegelijk zijn zwaard, en kwamen stoutelijk in de stad, en doodden al wat mannelijk was.
26. Zij sloegen Zie van dit woord boven, Gen. 8:21. ook Hemor, en zijn zoon Sichem, dood met de Hebr. *aan of in den mond des zwaards*. scherpte des

zwaards; en zij namen Dina uit Sichems huis, en gingen van daar.

27. De zonen Velen verstaan dit van de andere zonen Jakobs, die, gehoord hebbende van den moord, welke in de stad door hun broeders geschied was, toegelopen zijn, om de vermoorden en de gehele stad te plunderen. van Jakob kwamen over de verslagenen, en plunderden de stad, omdat zij hun zuster Wat Sichem alleen gedaan had, werd den burgers in het algemeen ten laste gelegd, omdat zij, deze daad niet tegengesproken noch verhinderd hebbende, daarin een welgevallen schenen te hebben. Of, *zij*, dat is, een van hen, te weten, Sichem; also Exod. 4:19; Matth. 2:20. verontreinigd hadden.

28. Hun schapen, en hun runderen, en hun ezelen, en hetgeen dat in de stad, en hetgeen dat in het veld was, namen zij.

29. En al hun vermogen, en al hun kleine kinderen, en hun vrouwen, voerden zij gevankelijk weg, en plunderden denzelfden, en al wat binnenshuis was.

30. Toen zeide Hieruit blijkt dat Jakob van den aanslag zijner twee zonen niets heeft geweten, veel minder daarin bewilligd; verg. onder, Gen. 49:5,6,7. Jakob tot Simeon en tot Levi: Gij hebt mij beroerd, Of, gij hebt mij onrust aangericht, of verstoord, niet alleen mijn gemoed door deze daad ontstellende, maar ook al mijn zaken in groot perikel, onzekerheid en verwarring brengende, daar ik hier tevoren in vrede gewoond heb; zie Joz. 7:25, en 1 Kon. 18:7. mits mij stinkende Dat is, gehaat te maken, zodat men mij niet zal mogen luchten of lijden. Het is een gelijkenis ontleend aan stinkende dingen, waarvan de mensen het aangezicht afkeren; zie Exod. 5:21; 1 Sam. 13:4, en 1 Sam. 27:12; 1 Kron. 19:6. te maken onder de inwoners Hebr. *inwoner*. dezes lands, onder de Kanaanieten, en onder de Ferezieten; en ik ben weinig volk Hebr. *lieden van getal*; dat is, van klein getal,

die spoedig te tellen zijn, gelijk Num. 9:20; Deut. 4:27, en Deut. 33:6.s in getal; zo zij zich tegen mij verzamelen, zo zullen zij mij slaan, en ik zal verdelgd worden, ik en mijn huis.

31. En zij zeiden: Zou Anders, *zou men dan*, enz., te weten, zonder wraak of straf. hij dan Te weten, Sichem. *met* onze zuster als *met* een hoer doen?

Genesis 35

1. Daarna zeide God tot Jakob: Maak u op, trek op naar Beth-El, en woon aldaar; en maak daar Om te gedenken aan de beloften, die Ik daar aan u gedaan heb, en gij aan mij; boven, Gen. 28:13,14,20. Dit schijnt daartoe te dienen, dat Jakob getroost en gesterkt mocht worden tegen de vrees, waarmede hij bevangen was; zie Gen. 34:30. een altaar dien God, Die u verscheen, toen gij vluchtet voor het aangezicht van uw broeder Ezau.
2. Toen zeide Jakob tot zijn huisgezin, Hebr. *huis*; zie boven, Gen. 7:1. en tot allen, Knechts en dienstmaagden, en die van buiten er bij gekomen waren. die bij hem waren: Doet weg de vreemde Hebr. *Goden des vreemden*. Versta er onder de beelden der afgoden, die van vreemde volken gediend waren, niet zijnde de ware God, die zich aan Abraham, Izak en Jakob geopenbaard had. Aldus werden de afgoden genoemd, Deut. 31:16, en Deut. 32:12; Joz. 24:20; Ps. 81:10. Dezen werden geheten, *andere goden*, Deut. 6:14; Joz. 23:16; Richt. 10:13, idem, *nieuwe goden*, Richt. 5:8. # Jud 5.8 **goden, die in** Het blijkt hieruit dat onder Jakobs gezin nog enige beelden verborgen waren, hetzij dat deze afgoden waren van Laban, boven, Gen. 31:19, of enige kostbare beelden, die zij bij de plundering van Sichem gekregen, of die andere gevangenen daar gebracht hadden. **het midden van u zijn, en reinigt u,** Om met deze uitwendige ceremonie te betuigen de inwendige zuivering en bekering des harten, die zij niet alleen ten aanzien van de afgodische besmetting, maar ook vooral van dien moord der Sichemieten

- nodig hadden, om zich te bereiden tot den statelijken godsdienst, dien Jakob op Gods bevel met zijn huisgezin zou verrichten. Zie Exod. 19:10,14. **en verandert uw klederen;**
3. En laat ons ons opmaken, en optrekken naar Beth-El; en ik zal daar een altaar maken dien God, Die mij antwoordt ten dage mijner benauwdheid, en met mij geweest is op den weg, Te weten, van Haran tot hiertoe. die ik gewandeld heb.
4. Toen gaven zij Jakob al die vreemde goden, die in hun Dat is, die zij bij zich hadden; zie 2 Sam. 8:10. hand waren, en de oorsierselen, Dezen heeft Jakob hun afgenomen, òf omdat die bij de plundering der afgoden te Sichem gekregen, òf ter ere van die afgoden gedragen waren; òf tot enig misbruik der zijnen hadden mogen dienen. die aan hun oren waren, en Jakob verborg ze onder den eikeboom, die bij Sichem is.
5. En zij reisden heen; en Gods verschrikking Dat is, die van God toegezonden en zeer groot was; alzo Exod. 23:27; 2 Kron. 14:14, en 2 Kron. 17:10. Het woord *God* wordt somtijds gebruikt om de grootheid en uitnemendheid van enige zaak uit te drukken; zie boven, Gen. 13:10. Zonder deze verschrikking zou Jakob met al de zijnen lichtelijk overvallen en vernield geweest zijn, om de daad van Simeon en Levi, te Sichem begaan; boven Gen. 34:25. **was over de steden, die rondom hen waren, zodat zij de zonen van Jakob niet achterna jaagden.**
6. Alzo kwam Jakob te Luz, Zie boven, Gen. 12:8, en Gen. 28:19. **hetwelk is in het land Kanaan (dat is Beth-El), hij en al het volk, dat bij hem was.**
7. En hij bouwde aldaar een altaar, en noemde die plaats El Beth-El; want God was Zie boven, Gen. 28:13, en de manier van spreken, Gen. 20:13. **hem aldaar geopenbaard geweest, als hij voor zijns broeders aangezicht vlood.**
8. En Debora, Die met Rebekka uit Mesopotamië gezonden was, naar het land Kanaän. Zie boven, Gen. 24:59. **de voedster van Rebekka, stierf, en zij werd begraven onder aan Beth-El; onder dien eik, welks naam hij noemde Allon-Bachuth. Dat is, elk des wenens, omdat zij Debora daar beklaagd en beweend hebben.**
9. En God verscheen Jakob wederom, als hij van Paddan-Aram gekomen was; en Hij zegende hem.
10. En God zeide tot hem: Uw naam is God bevestigd hier aan Jakob hetgeen Hij hem tevoren gezegd had; zie boven, Gen. 32:28. **Jakob, uw naam zal voortaan niet Jakob genoemd worden, maar Israel zal uw naam zijn; en Hij noemde zijn naam Israel.**
11. Voorts zeide God tot hem: Ik ben God de Zie boven, Gen. 17:1. **Almachtige! wees God bevestigd hier den zegen van zijn vader Izak, dien hij hem gaf toen hij vluchtte naar Mesopotamië; zie boven, Gen. 28:3,4. vruchtbaar, en vermenigvuldig! Een volk, ja, een hoop der volken zal uit u worden, en koningen zullen uit uw lenden Dat is, uit uw eigen vlees en bloed geboren worden; alzo 1 Kon. 8:19; 2 Kron. 6:9; Hand. 2:30, verg. onder, Gen. 46:26. voortkomen.**
12. En dit land, dat Ik aan Abraham en Izak gegeven heb, dat zal Ik u geven; en aan uw zaad na u zal Ik dit land geven.
13. Toen voer God Hebr. *voer op van boven hem.* God wordt gezegd op te klimmen en neder te dalen, de plaatsen niet veranderende, aangemerkt Hij overal is, maar de tekenen zijner tegenwoordigheid, die Hij openbaart door zijn nederdalen; gelijk boven, Gen. 11:5; Exod. 3:8, en Num. 11:17, of wegneemt door zijn opklimmen gelijk hier en boven, Gen. 17:22; Richt. 13:20. **van hem**

op in die plaats, waar Hij met hem gesproken had.

14. En Jakob Jakob vernieuwt hier het gedenkteken, dat hij tevoren opgericht had, boven, Gen. 28:18, omdat het door langheid ingezetenen mocht vervallen of omgeworpen zijn; opdat het strekken van Gods weldaad en zijn schuldigen plicht. stelde een opgericht teken op in die plaats, waar Hij met hem gesproken had, een stenen opgericht teken; en hij stortte daarop drankoffer, Versta hierdoor, òf de olie, zoals terstond volgt; òf den wijn, òf enig ander vocht, dat gewoonlijk gebruikt werd in drankoffers, of in plengoffers tot dankzegging. en goot olie daarover.
15. En Jakob noemde den Zijn belofte willende volbrengen, vernieuwt hij niet alleen het gedenkteken, maar ook den naam. Deze plaats schijnt onderscheiden te zijn van *El Bethel*, boven, #Gen.35:7. naam dier plaats, alwaar God met hem gesproken had, Beth-El.
16. En zij reisden van Beth-El; en er was nog een kleine Anders, omtrent een voeding, of pleistering lands; dat is, zoveel land als men reist eer men pleistert, een mijl van den weg. Zie Gen. 48:7; 2 Kon. 5:19. streek lands om tot Efrath Dit is de naam van een stad, die gewoonlijk Bethlehem genoemd wordt. Zie deze beide namen onder, Gen. 35:19; Micha 5:1. te komen; en Rachel baarde, en zij had het hard in haar baren.
17. En het geschiedde, als zij het hard had in haar baren, zo zeide de vroedvrouw tot haar: Vrees niet; want deze zoon zult gij Of, hebt gij ook, boven Jozef; gelijk gij gewent hebt, dat u nog een boven hem zou toegevoegd worden; boven Gen. 30:24. ook hebben!
18. En het geschiedde, als haar ziel uitging (want zij Of, dat zij stierf, en noemde, of had genoemd. stierf), dat zij zijn naam noemde Ben-oni; Dat is, zoon mijner smart, mijns weedom. maar zijn vader noemde hem Benjamin.

Dat is zoon der rechterhand; dat is, die mij altijd nabij en zeer lief zal zijn, als den mens zijn rechterhand; Ps. 80:18.

19. Alzo stierf Rachel; en zij werd begraven aan den weg naar Efrath, Deze naam schijnt Bethlehem gegeven te zijn door Kalebs huisvrouw, zie 1 Kron. 2:19,24; en daarmede wordt ook dit Bethlehem, gelegen in den stam van Juda, *Micha 5:1; Matth. 2:6*, onderscheiden van een ander Bethlehem, gelegen in den stam van Zebulon; Joz. 19:15. hetwelk is Bethlehem. Bethlehem betekent een huis des broods.
20. En Jakob richtte een gedenkteken op boven haar graf, dit is het gedenkteken van Rachels graf tot op dezen Te weten, ten tijde toen Mozes dit schreef; ja het bestond nog ten tijde van Samuel en Saul; 1 Sam. 10:2. Omtrent den kindermoord, dien Herodes hieromtrent heeft laten plegen, ten tijde van *Christus'* geboorte, zie Jer. 31:15; Matth. 2:16,17. dag.
21. Toen verreisde Israel, en hij spande zijn tent op gene zijde van Migdal-Eder. Dat is, een toren der kudde; zie ook Micha 4:8.
22. En het geschiedde, als Israel in dat land woonde, dat Ruben heenging, en lag bij Bilha, zijns vaders bijwif; Zie boven, Gen. 22:24. en Israel hoorde het. En de zonen van Jakob waren twaalf.
23. De zonen Deze twaalf zonen van Jakob worden hier vermeld, omdat hun getal na Benjamins geboorte en Rachels dood nu vol was, en hem geen zonen meer geboren zijn; en dat deze twaalf geweest zijn de vaders der twaalf stammen Israëls, van welke hierna dikwijls zal gesproken worden. van Lea waren: Ruben, Jakobs eerstgeborene, daarna Simeon, en Levi, en Juda, en Issaschar, en Zebulon.
24. De zonen van Rachel: Jozef en Benjamin.
25. En de zonen van Bilha, Rachels dienstmaagd: Dan en Nafthali.

26. En de zonen van Zilpa, Lea's dienstmaagd: Gad en Aser. Deze zijn de zonen van Jakob, die hem Uitgenomen *Benjamin*, die bij Efrath in het land Kanaän geboren is, boven, Gen. 35:16. Maar Mozes spreekt zo, aangezien al de anderen daar geboren zijn. Dit is een manier van spreken, waardoor iets niet precieselijk wordt gesteld, maar in het algemeen en in een zeker opzicht; zie boven, Gen. 15:13; nder, Gen. 46:15; Richt. 20:46; 1 Cor. 15:5. geboren zijn in Paddan-Aram.

27. En Jakob kwam tot Izak, zijn vader, in Mamre, Een plaats vanwaar men zien mag boven, Gen. 23:17. Alzo genoemd door Abrahams bondgenoot, die Mamre heette; zie boven, Gen. 13:18, en Gen. 14:13,24. te Kirjath-Arba, Zie boven, Gen. 23:2. hetwelk is Hebron, Zie boven, Gen. 13:18, en Gen. 23:2,19. waar Abraham als vreemdeling had verkeerdt, en Izak. Die er nog als vreemdeling woonde.

28. En de dagen van Izak waren honderd jaren, en tachtig jaren.

29. En Izak gaf den Verg. boven, Gen. 25:8. geest en stierf, en werd verzameld tot zijn volken, oud en zat van dagen; en zijn zonen Ezau en Jakob begroeven hem. Te weten, in de spelonk, waarvan te lezen is boven, Gen. 23, waarin ook Abraham begraven lag, boven, Gen. 25:9. Deze was in Hebron, waar Izak gestorven is. Dit is geschied lang na dezen tijd, overmits Jakob wel 23 jaren in Kanaän na zijn wederkomst uit Mesopotamië gewoond had, eer zijn vader stierf. Maar het wordt hier door Mozes verhaald, om hiermede Izaks historie te eindigen, en Jakobs historie te vervolgen.

Genesis 36

1. Dit nu zijn de geboorten Dat is nakomelingen; anders *geslachten*. van Ezau, welke is Edom. Zie boven, Gen. 25:30.

2. Ezau Zie boven, Gen. 26:34. nam zijn vrouwen uit de dochter Dat is, kindskind; aldus wordt Athalia genoemd zowel de dochter van Omri haar grootvader,

als de dochter van Achab haar vader; 2 Kon. 8:18,26. en van Kanaan, Ada, de dochter Dat is, kindskind; aldus wordt Athalia genoemd zowel de dochter van Omri haar grootvader, als de dochter van Achab haar vader; 2 Kon. 8:18,26. van Elon, de Hethiet, Een uit de volken van Kanaän, afkomstig van Kanaän, den zoon van Cham; boven Gen. 10:15. en Aholibama, Zie boven, Gen. 26:34. de dochter Dat is, kindskind; aldus wordt Athalia genoemd zowel de dochter van Omri haar grootvader, als de dochter van Achab haar vader; 2 Kon. 8:18,26. van Ana, Hebr. *Anah*, anders genoemd, *Beëri*, boven, Gen. 26:34, wel verstaande, indien Judith, aldaar vermeld, en deze Aholibama, één en dezelfde vrouw zijn geweest. de dochter Dat is, kindskind; aldus wordt Athalia genoemd zowel de dochter van Omri haar grootvader, als de dochter van Achab haar vader; 2 Kon. 8:18,26. van Zibeon, de Heviet;

3. En Basmath, Boven, Gen. 28:9, genoemd *Mahaloth*. de dochter van Ismael, zuster Zie van deze boven, Gen. 28:9, en van Nabajoth Gen. 25:13. van Nebajoth.

4. Ada nu baarde aan Ezau Elifaz, Denzelfden naam heeft een van Jobs vrienden gehad, genaamd Elifaz van Teman, Job 2:11; zodat men meent, dat hij van dezen Elifaz voortgekomen is, door middel van zijn zoon Teman, die onder Gen. 36:11 genoemd wordt onder de kinderen van Elifaz. en Basmath baarde Rehuel. Dezen naam had ook de vader van Jethro, Mozes' vrouws vader. Exod. 2:18; Num. 10:29.

5. En Aholibama baarde Jehus, en Jaelam, en Korah. Dit zijn de zonen van Ezau, die hem geboren zijn in het land Kanaan.

6. Ezau nu had genomen zijn vrouwen, en zijn zonen, en zijn dochters, en al de zielen zijns Dat is, de personen, gelijk boven, Gen. 12:5. huizes, en zijn vee, en Door *vee* versta men de kleine, en door *beesten* de grote dieren; gelijk ook boven, Gen. 34:24; 2 Kon. 3:17. al zijn beesten,

en al zijn bezitting, die hij in het land Kanaan geworven had, en was vertrokken naar een *ander* Namelijk, naar Seir, gelijk volgt. land, van het Of voor het aangezicht, dat is van wege Jakob. Dit is geschied door een heimelijke regering van God, omdat het land Kanaän hem door zijn vader, naar Gods bevel, beloofd was, en hij schuldig was dat voor zijn broeder te ruimen. aangezicht van zijn broeder Jakob.

7. Want hun have Namelijk, van Jakob en Ezau; hoewel Ezau in dezen tijd in Seir woonde, nochtans schijnt het, dat hij, met zijn broeder verzoend zijnde, met ter woon wedergekeerd is naar het land Kanaän; maar aangezien zij daar, beiden vreemdelingen zijnde, geen ruimte genoeg hadden voor hun vee, zo zou Ezau wedergekeerd zijn naar Seir. was te veel, om samen te wonen; en het land hunner Dat is, het land Kanaän. Zie boven, Gen. 17:8. vreemdelingschappen kon ze niet dragen vanwege hun vee.
8. Derhalve woonde Ezau op het Zie boven, Gen. 14:6. gebergte Seir. Ezau is Dat is, Ezau is dezelfde man die ook Edom genoemd wordt. Edom.
9. Dit nu zijn de geboorten van Ezau, de vader der Edomieten Hebr. *Edoms.*, op het gebergte van Seir.
10. Dit zijn de namen der zonen Dat is, kinderen en kindskinderen, of nakomelingen. van Ezau: Elifaz, de zoon van Ada, Ezau's huisvrouw; Rehuel, de zoon van Basmath, Ezau's huisvrouw.
11. En de zonen van Elifaz waren: Teman, Omar, Zefo, en Gaetam, en Kenaz.
12. En Timna was een bijwif van Elifaz, den zoon van Ezau, en zij baarde aan Elifaz Amalek; dit zijn de zonen Zie boven, Gen. 36:10, en zo vervolgens. van Ada, Ezau's huisvrouw.
13. En dit zijn de zonen van Rehuel: Nahath, en Zerah, Zie onder, Gen. 36:33. Samma en Mizza; dat zijn geweest

de zonen van Basmath, Ezau's huisvrouw.

14. En dit zijn geweest de zonen van Aholibama, dochter van Ana, dochter van Zibeon, Ezau's huisvrouw; en zij baarde aan Ezau Jehus, en Jaelam, en Korah.
15. Dit zijn de vorsten Deze vorsten hebben niet de een na des anderen dood geregeerd, maar tegelijk op één tijd, een iegelijk over de zijnen. Doch zij zijn geen machtige vorsten geweest; zij waren hoofden, of de voornaamsten der geslachten, gelijk gouverneurs of leidsmannen. der zonen van Ezau: de zonen van Elifaz, den eerstgeborene van Ezau, waren: de vorst Teman, de vorst Omar, de vorst Zefo, de vorst Kenaz.
16. De vorst Korah, de vorst Gaetam, de vorst Amalek; dat zijn de vorsten van Elifaz in het land Edom; dat zijn de zonen van Ada.
17. En dit zijn de zonen van Rehuel, den zoon van Ezau: de vorst Nahath, de vorst Zera, de vorst Samma, de vorst Mizza; dat zijn de vorsten van Rehuel in het land Edom; dat zijn de zonen van Basmath, de huisvrouw van Ezau.
18. En dit zijn de zonen van Aholibama, de huisvrouw van Ezau: de vorst Jehus, de vorst Jaelam, de vorst Korah; dat zijn de vorsten van Aholibama, de dochter van Ana, de huisvrouw van Ezau.
19. Dat zijn de zonen van Ezau, en dat zijn hunlieder vorsten; hij is Edom.
20. Dit zijn de zonen van Seir, den Horiet, inwoners van dat land: Lotan, en Sobal, en Zibeon, en Ana,
21. En Dison, en Die ook *Disan* genoemd wordt, Gen. 36:26. Ezer, en Disan; dat zijn de vorsten der Horieten, Hebr. *des Horieters.* zonen van Seir, in het land van Edom.

22. En de zonen van Lotan waren Hori en Hemam; en Lotans zuster was Timna. Zie boven, Gen. 36:12.
23. En dit zijn de zonen van Sobal: Alvan en Manahath, en Ebal, en Sefo, en Onam.
24. En dit zijn de zonen van Zibeon: Aja en Ana, hij is die Ana, die de muilen Dat is, die eerst bedacht heeft een merrie bij een ezel te voegen, waaruit een derde soort van gedierte, half-ezel half-paard, is voortgebracht, welk gebruik nog duurt, alhoewel God verboden heeft, Lev. 19:19, onderscheiden geslachten van beesten te vermengen. in de woestijn gevonden heeft, toen hij de ezels van zijn vader Zibeon weidde.
25. En dit zijn de zonen van Dat is, zoon, of kinderen. Zo is het veelvoudig getal voor het enkelvoudige genomen. Zie boven, Gen. 21:7. Ana: Dison; en Aholibama Zie boven, Gen. 36:2,5. was de dochter van Ana. Deze is een ander dan van wien boven, Gen. 36:20, gesproken wordt.
26. En dit zijn de zonen van Dison: Hemdan, en Esban, en Ithran, en Cheran.
27. Dit zijn de zonen van Ezer: Hebr. *Etsers*. Bilhan, en Zaavan, en Akan. Anders, *Jaacan*; 1 Kron. 1:42.
28. Dit zijn de zonen van Disan: Uz Hebr. *Uts*. en Aran.
29. Dit zijn de vorsten der Horieten: Hebr. *des Chorieters*, en alzo in het volgende. de vorst Lotan, de vorst Sobal, de vorst Zibeon, de vorst Ana.
30. De vorst Dison, de vorst Ezer, de vorst Disan; dit zijn de vorsten der Horieten, naar hun Anders, *onder hun vorsten, of naar hun vorstendommen*. vorsten in het land Seir.
31. En dit zijn koningen, die Gesproten uit Ezaus nakomelingen, die de Horieten verdrukt en van hun vorstendommen een koninkrijk gemaakt hebben. geregeerd hebben in het land Edom, eer een Ezaus geslacht heeft welhaast gebloed, doch

is haast vergaan; maar Jacobs geslacht, later opgekomen zijnde, heeft veel langer geduurd, ja het duurt eeuwiglijk in zijn gebenedijd zaad van onzen Heere *Jezus Christus*. koning regeerde over de kinderen Of, *zonen, nakomelingen*. Israels.

32. Bela dan, de zoon van Beor, regeerde in Edom, en de naam zijner stad Waar hij geboren was. Aldus worden vervolgens de geboorteplaatsen dezer koningen aangewezen; welke, daar zij onderscheiden geweest zijn, zo schijnen die koningen, niet bij orde van successie maar door verkiezing of geweld, aan de regering gekomen te zijn. was Dinhaba.
33. En Bela stierf, en Jobab, de zoon van Zerah, van Bozra, Hebr. *Botsrah*. Een hoofdstad in Idumea; zie van deze Jes. 34:6, en Jes. 63:1; Amos 1:12. regeerde in zijn plaats.
34. En Jobab stierf, en Husam, uit der Hebr. *des Temanietiers*; aldus genoemd naar Teman, den zoon van Elifaz; zie van dezen boven, Gen. 36:4,11,15; van het land, Jer. 49:7,20. Van hier schijnt ook afkomstig geweest te zijn Elifaz van Teman, een der vrienden van Job, Job 2:11. Temanieten land, regeerde in zijn plaats.
35. En Husam stierf, en in zijn plaats regeerde Hadad, de zoon van Bedad, die Midian Dat is, de Midianieten; zie boven, Gen. 25:2. versloeg in het veld van Moab; en de naam zijner stad was Avith.
36. En Hadad stierf, en Samla, van Masreka, regeerde in zijn plaats.
37. En Samla stierf, en Saul van Deze is wel te onderscheiden van Saul, den zoon van Kis, die de eerste koning was van Israel. Rehoboth, aan de Dat is aan de rivier gelegen; tot onderscheid van een ander *Rehoboth*, boven Gen. 10:11. rivier, regeerde in zijn plaats.
38. En Saul stierf, en Baal-Hanan, de zoon van Achbor, regeerde in zijn plaats.

39. En Baal-Hanan, de zoon van Achbor, stierf, en Hadar regeerde in zijn plaats; en de naam zijner stad was Pahu; en de naam zijner huisvrouw was Mechetabeel, een dochter van Matred, de dochter Dat is, nicht, kindskind; verg. boven, Gen. 36:2. van Mezahab.

40. En dit zijn de namen der vorsten Dat is, van Ezau afkomstig, die na de koningen het regiment in Idumea, òf tezamen, òf na elkander gehad hebben. van Ezau, naar hun geslachten, naar hun plaatsen, met hun Dat is, niet alleen van hun personen, maar ook van hun geslachten, huisgezinnen en woonplaatsen, welke veel genoemd zijn geweest naar de personen. namen: de vorst Timna, Dit is hier een mansnaam, gelijk ook Gen. 36:41, *Aholibama*, en onderscheidene personen van degenen, die boven, Gen. 36:2,5,12, genoemd staan. de vorst Alva, de vorst Jetheth,

41. De vorst Aholibama, de vorst Ela, de vorst Pinon,

42. De vorst Kenaz, de vorst Teman, de vorst Mibzar, Hebr. *Mibtsar*.

43. De vorst Magdiel, de vorst Iram; dit zijn de vorsten van Edom, naar hun woningen, in het land hunner bezitting; hij is Ezau, de vader van Edom. Dat is, der Edomieten.

Genesis 37

1. En Jakob woonde in het land der Zie boven, Gen. 17:8. vreemdelingschappen zijns vader Zie boven, Gen. 17:8.s, in het land Kanaan.

2. Dit zijn Jakobs geschiedenissen. Hebr. *geboorten*; dat is, hetgeen Jakob in zijn geslacht en nakomelingen wedervaren is. Zo wordt het Hebreeuwse woord somtijds genomen. Zie boven, Gen. 6:8. Jozef, zijnde een zoon van zeventien jaren, weidde de kudde met zijn broeders (en hij was een jongeling), met de zonen van Bilha, en de zonen van

Zilpa, zijns vaders vrouwen; en Jozef bracht hun kwaad gerucht Dat is, wat zij kwaads mochten zeggen, of bedrijven, strekkende tot ontering van henzelfen en het ganse huis. tot hun vader.

3. En Israel had Jozef lief, boven al zijn zonen; want hij was hem een zoon des ouderdoms; Omdat hij hem omtrent een en negentig jaren oud zijnde gewonnen had, alsook omdat hij de eerstgeborene uit Rachel was, dien zij na lange en verdrietige onvruchtbaarheid Jakob gebaard had; verg. onder, Gen. 44:20. en hij maakte hem een veelvervigen rok.

4. Als nu zijn broeders zagen, dat hun vader hem boven al zijn broederen liefhad, haatten zij hem, en konden hem niet vredelijk Hebr. *tot, of ten vrede*; dat is, wat uit een zachtmoedig en vreedzaam hart voortgaande tot onderhouding van liefde en vrede diende. toespreken.

5. Ook droomde Jozef een droom, dien hij aan zijn broederen vertelde; daarom haatten Hebr. *zij deden, of voegden toe, of, voeren voort hem nog, of, te meer te haten*; also onder, Gen. 37:8; zij namen drie oorzaken om hem te haten. Eerst, omdat hij hun kwaad gerucht tot Jakob bracht, Gen. 37:2. Ten tweede, omdat de vader hem liever had dan zijn broeders, Gen. 37:4. Ten derde, om zijn dromen, die hij hun vertelde, hier Gen. 37:6, enz. zij hem nog te meer.

6. En hij zeide tot hen: Hoort toch dezen droom, dien ik gedroomd heb.

7. En ziet, wij waren schoven bindende in het midden des velds; en ziet, Dit woordje *ziet*, gebruikt Jozef hier tot driemaal toe, daarmede tonende, dat deze droom hem zeer zeldzaam voorkwam, en zeer bewoog. Zie de vervulling daarvan onder, Gen. 42:6. God heeft door dezen en den volgende droom willen openbaren wat namaals geschieden zou, om te weten dat het niet bij toeval, maar door zijn regering geschiedde. mijn schoof stond op, en bleef ook Anders, *stond ook overeind.* staande; en ziet, Dit woordje *ziet*, gebruikt Jozef hier tot

driemaal toe, daarmee tonende, dat deze droom hem zeer zeldzaam voorkwam, en zeer bewoog. Zie de vervulling daarvan onder, Gen. 42:6. God heeft door dezen en den volgende droom willen openbaren wat namaals geschieden zou, om te weten dat het niet bij toeval, maar door zijn regering geschiedde. uw schoven kwamen rondom, en bogen zich neder voor mijn schoof.

8. Toen zeiden zijn broeders tot hem: Zult gij dan ganselijk over ons regeren: zult gij dan ganselijk over ons heersen? Zo haatten zij hem nog te meer, om zijn dromen en om zijn woorden.

9. En hij droomde nog een anderen droom, en verhaalde dien aan zijn broederen; en hij zeide: Ziet, ik heb nog een droom gedroomd, Zie de vervulling hiervan, onder, Gen. 46:29, enz. en ziet, de zon, en de maan en elf sterren bogen zich voor mij neder.

10. En als hij het aan zijn vader en aan zijn broederen verhaalde, bestrafte Meer om zijn andere zonen wat te verzachten, dan dat hij inderdaad op Jozef zou vergramd zijn; want hij bemerkte wel dat deze droom wat bijzonders, gelijk blijkt uit het volgende vs. Gen. 37:11, in had. hem zijn vader, en zeide tot hem: Wat is dit voor een droom, dien gij gedroomd hebt; zullen wij dan ganselijk komen, ik, en uw moeder, en Versta, zijn stiefmoeder Lea of Bilha, Rachels dienstmaagd. Wil men het nemen van Rachel, zijn eigen moeder, die overleden was, het zal dan zijn, alsof Jakob zeide: zal uw moeder uit de doden opstaan, en zich voor u ter aarde buigen? uw broeders, om ons voor u ter aarde te buigen?

11. Zijn broeders dan benijdden hem; doch zijn vader bewaarde deze zaak. Anders, *dit woord*; dat is, deze woorden. De zin is dat hij Jozefs dromen overlegde en in zijn hart opsloot, oordelende dat zij wat

beduiden, en verwachtende wat met den tijd daarvan geworden zou; verg. Luk. 2:19.

12. En zijn broeders gingen heen, om de kudde van hun vader te weiden bij Sichem. Zie boven, Gen. 12:6. Omtrent deze plaats had Jakob tevoren een stuk land gekocht; boven, Gen. 33:19.

13. Zo zeide Israel tot Jozef: Weiden uw broeders niet bij Sichem? Kom, dat ik u tot hen zende. En hij zeide tot hem: Zie, *hier* Zie boven, Gen. 22:1, en de aantek. ben ik!

14. En hij zeide tot hem: Ga toch heen, zie naar den welstand Hebr. *vrede*. Dit woord betekent allerlei welvaart der mensen, niet alleen in het algemeen, Lev. 26:6; 1 Kon. 2:33; Ps. 125:5; Jer. 29:7, maar ook in het bijzonder, ten aanzien van hun lichamelijke gezondheid en sterkte, 2 Sam. 18:32; Ps. 38:4, en Gen. 37:14; idem van hun ziel, Num. 6:26; Jes. 48:22; Luk. 2:14; Joh. 14:27, mitsgaders van al hun goederen, roerende en onroerende; 1 Sam. 25:6; Job 5:24 en hier in de volgende woorden. # Nu 6.26 Isa 48.22 Lu 2.14 Joh 14.27 1Sa 25.6 Job 5.24 van uw broederen, en naar den welstand Hebr. *vrede*. Dit woord betekent allerlei welvaart der mensen, niet alleen in het algemeen, Lev. 26:6; 1 Kon. 2:33; Ps. 125:5; Jer. 29:7, maar ook in het bijzonder, ten aanzien van hun lichamelijke gezondheid en sterkte, 2 Sam. 18:32; Ps. 38:4, en Gen. 37:14; idem van hun ziel, Num. 6:26; Jes. 48:22; Luk. 2:14; Joh. 14:27, mitsgaders van al hun goederen, roerende en onroerende; 1 Sam. 25:6; Job 5:24 en hier in de volgende woorden. # Nu 6.26 Isa 48.22 Lu 2.14 Joh 14.27 1Sa 25.6 Job 5.24 van de kudde, en breng mij Of, *breng mij de zaak weder over*, dat is, breng mij van alles bescheid. een woord wederom. Zo zond hij hem uit het dal Hebron, Zie boven, Gen. 23:2. en hij kwam te Sichem.

15. En een man vond hem (want ziet, hij was dwalende in het veld); zo vraagde hem deze man, zeggende: Wat zoekt gij?

16. En hij zeide: Ik zoek mijn broederen; geef mij toch te kennen, waar zij weiden.
17. Zo zeide die man: Zij zijn van hier gereisd; want ik hoorde hen zeggen: Laat ons naar Dothan gaan. Een plaats, gelegen niet ver van Sichem en Samaria, waar met den tijd een stad gebouwd is, hebbende denzelfden naam, 2 Kon. 6:13. Jozef dan ging zijn broederen na, en vond hen te Dothan.
18. En zij zagen hem van verre; en eer hij tot hen naderde, sloegen zij Het Hebreeuwse woord betekent, enig *kwaad tegen iemand arglistiglijk uit te vinden, of praktizeren.* tegen hem een listigen raad, om hem te doden. Een bedroevend en deerlijk schandaal in Israels huis; hoewel God, die uit de duisternis het licht trekt, het wonderlijk heeft geregeerd tot zijn eer en de voltrekking van zijn raad over Jakobs huisgezin; gelijk dit blijkt uit het volgende.
19. En zij zeiden de een tot Hebr. *de man tot zijn broeder.* den ander: Ziet, daar komt die meester-dromer aan!
20. Nu komt dan, en laat ons hem doodslaan, en hem in een dezer kuilen werpen; en wij zullen zeggen: Te weten, tot onzen vader en anderen. Aldus zoeken zij die schandelijke daad met een leugen te verbergen. een boos dier heeft hem opgegeten; zo zullen wij zien, wat van zijn Hebr. *wat zijn dromen zijn zullen.* dromen worden zal.
21. Ruben hoorde Of, toen Ruben dat gehoord had, en zo vervolgens. Het schijnt dat Ruben, bemerkende dat zijn broeders Jozef wilden doden, deze manier in het voorafgaande vs. voorgeslagen, liever heeft willen toestaan, omdat hij voornemens was hem naderhand uit den kuil te verlossen, zoals in het volgende vs. verhaald is. **dat, en verloste** Dat is, hij zocht hem te verlossen. hem uit hun hand; en hij zeide: Laat ons hem niet aan het leven slaan. Hebr. *ziel*; dat is leven. Hij wil zeggen, laat ons
- hem het leven met onze eigen handen niet benemen. Het woord *ziel* wordt aldus elders ook gebruikt. Zie boven, Gen. 19:17.
22. Ook zeide Ruben tot hen: Vergiet geen bloed; werpt hem in dezen kuil die in de woestijn is, en legt Dat is, doodt hem niet met eigen hand; zie dergelijke manier van spreken, boven, Gen. 22:12, alwaar *de hand aan iemand te leggen*, is hem te doden met zijn hand, gelijk Abraham voorhad met zijn zoon te doen. Dezelfde uitdrukking vindt men onder, Gen. 37:27, *onze hand zij niet aan hem.* de hand niet aan hem; opdat hij hem uit hun hand verloste, om hem tot zijn vader weder te brengen.
23. En het geschiedde, als Jozef tot zijn broederen kwam, zo togen zij Jozef zijn rok uit, den veelervigen rok, dien hij aanhad.
24. En zij namen Hoe zich Jozef in deze gelegenheid gedragen heeft, zie onder, Gen. 42:21. hem, en wierpen hem in den kuil; doch de kuil was ledig; er was geen water in.
25. Daarna zaten zij neder om brood Dat is, om hun maal te houden; zie boven, Gen. 31:54. te eten, en hieven hun ogen op, en zagen, en ziet, een reisgezelschap van Ismaelieten kwam uit Gilead; Zie boven, Gen. 31:21. en hun kemelen droegen specerijen en balsem, Anders, *hars, terpentijn.* en mirre, Anders, *mastik, of balsem*; zie van deze specerij ook onder, Gen. 43:11. reizende, om dat af te brengen naar Egypte. Zie boven, Gen. 12:10.
26. Toen zeide Juda tot zijn broederen: Wat gewin zal het zijn, dat wij onzen broeder doodslaan, en zijn bloed verbergen? Dat is, zijn dood of moord. Aldus is het woord *bloed* genomen Deut. 17:8; 2 Sam. 1:16, en 2 Sam. 3:28.
27. Komt, en laat ons hem aan deze Ismaelieten verkopen, en onze hand Zie boven, Gen. 37:22. zij niet aan hem;

- want hij is onze broeder, ons vlees, en zijn broederen hoorden *hem*.
28. Als nu de Midianietische Een volk, afkomstig uit Midian, den zoon van Abraham uit Ketura; zie boven, Gen. 25:2, en Gen. 36:35. **kooplieden voorbijtogen, zo trokken en hieven zij Jozef op uit den kuil, en verkochten Jozef aan deze Ismaelieten voor twintig zilverlingen;** Hebr. *twintig zilvers*; dat is, omtrent vijf rijksdaalders (f 12. 50); zie boven, Gen. 20:16, en Gen. 23:15. **die brachten Jozef naar Egypte.**
29. Als nu Ruben Want hij had zich van zijn broeders verstoken, om Jozef daarna heimelijk uit den kuil te trekken; maar middelerwijl werd hij verkocht. **tot den kuil wederkeerde, ziet, zo was Jozef niet in den kuil; toen scheurde hij** Dit was een gebruik bij de ouden, wanneer hun iets zwaars en bedroevends voorkwam of wedervoer; zie onder, Gen. 37:34; Num. 14:6; 2 Kon. 19:1; Ezra 9:3; Job 1:20, en Job 2:12; Matth. 26:65. **zijn klederen.**
30. En hij keerde weder tot zijn broederen, en zeide: De jongeling Jozef was omtrent dezen tijd zeventien jaren oud; zie boven, Gen. 37:2. **is er niet; en ik, waar zal ik** Ruben is zeer ontsteld, uit vrees voor zijn vader, die hem als den oudste, zonder twijfel, rekenschap zou afeisen over het verlies van Jozef, en dit hem te meer kwalijk afnemen omdat hij zich onlangs zeer vergrepen en zijn vader grotelijks vertoornd had; zie boven, Gen. 35:22. **heengaan?**
31. Toen namen zij Jozefs rok, en zij slachtten een geitenbok, en zij doopten Niet twijfelende, of de vader zou daaruit oordelen dat Jozef door een wild dier verscheurd was, gelijk hij ook geoordeeld heeft; onder, Gen. 37:33. **den rok in het bloed.**
32. En zij zonden den veelervigen rok, en deden hem tot hun vader brengen, en zeiden: Dezen hebben wij gevonden; beken toch, of deze uws zoons rok zij, of niet.
33. En hij bekende hem, en zeide: Het is mijns zoons rok! een boos dier heeft hem opgegeten! voorzeker is Hebr. *is verscheurende verscheurd*; dat is, gewisselijk en buiten allen twijfel, of, gans en ten enenmale verscheurd; zie boven, Gen. 2:16,17. **Jozef verscheurd!**
34. Toen scheurde Zie boven, Gen. 37:29. **Jakob zijn klederen, en legde een zak om** Dat is, een zeer grof, slecht en onkostbaar kledingstuk, *wel niet juist als een rechte zak*, waarmede de ouden zich plachten te bewinden, als met een zak, tot bewijs van groten rouw en droefheid. Zie 2 Sam. 3:31; 1 Kon. 20:32, en 1 Kon. 21:27; Ps. 35:13; Klaagl. 2:10; Matth. 11:21. **zijn lenden; en hij bedreef rouw** Of, *droeg*; alzo 1 Sam. 15:35, en 2 Sam. 13:37. **over zijn zoon vele dagen.** Dat is, langen tijd, meer dan men gewoon was te doen.
35. En al zijn zonen, en al zijn dochteren Zijn dochter Dina, zijn aangehuwde dochters en de dochters van zijn zonen. **maakten zich op, om hem te troosten; maar hij** Niet dat Jakob geen geestelijken troost zou gehad of toegelaten hebben, maar dat hij uit menselijke zwakheid en de grootheid van zijn liefde tot Jozef, zijn rouw niet zo kon afleggen en matigen, of hij zou daarvan enig overblijfsel zijn levenlang behouden. **weigerde zich te laten troosten, en zeide: Want ik zal, rouw bedrijvende, tot mijn zoon Anders, om mijns zoons wil;** verg. 1 Sam. 4:19,21; 2 Sam. 21:1. **in het graf nederdalen.** Het Hebr. woord betekent somtijds het *graf* gelijk hier en onder, Gen. 42:38, en Gen. 44:29,31; Ps. 6:6, en Ps. 16:10; Pred. 9:10; Jes. 38:18; idem allerlei grote diepten, of diepe, verborgen plaatsen; Job 26:6; Ps. 139:8; Amos 9:2; somtijds de *hel*, of *plaats der verdoemden*, gelijk Job 11:8; Spreuk. 15:11. Aldus kan het hier niet genomen worden; want Jakob geloofde het tegendeel van zijn zoon. Somtijds betekent het ook *overgrote en uiterste benauwdheden, en het gevoel van Gods toorn*, gelijk 1 Sam. 2:6; Ps. 18:6, en Ps. 86:13. # Ps 139.8 Am 9.2 Job 11.8 Pr 15.11

1Sa 2.6 Ps 18.5 86.13 Alzo beweede hem zijn vader.

36. En de Midianieten verkochten hem in Egypte, aan Potifar, een hoveling van Farao, overste der trawanten. Die gesteld waren om de misdadigers op des konings bevel te straffen. Zie onder, Gen. 40:3; 1 Sam. 22:17; Mark. 6:27. Het Hebreeuwse woord betekent *slachters van beesten en mensen*.

Genesis 38

1. En het geschiedde ten zelve[n] tijde, dat Juda van zijn broederen aftoog, en hij keerde in tot een man van Adullam, Adullam was een stadje omtrent Hebron gelegen, dat daarna aan den stam van Juda door het lot gevallen is; Joz. 12:15, en Joz. 15:35. wiens naam was Hira.
2. En Juda zag aldaar de dochter van een Kanaanietisch man, wiens naam was Sua; en hij nam Te weten, tot een vrouw, tegen Gods wil, het goede exempel van zijn voorvaders, en zonder twijfel, buiten, of ook tegen den raad en het goedvinden van zijn vader. Zie dergelijke huwelijken boven, Gen. 6:2,4, en Gen. 26:34, en Gen. 27:46. haar, en ging tot Zie boven, Gen. 6:4. haar in.
3. En zij werd bevrucht, en baarde een zoon, en hij noemde zijn naam Er.
4. Daarna werd zij weder bevrucht, en baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Onan.
5. En zij voer nog voort, en baarde een zoon, en noemde zijn naam Sela; doch hij was te Te weten, Juda. Chezib De naam van een plaats of stad gelegen in het land Kanaän, en daarna in den stam van Juda, niet ver van Adullam; ok genoemd Aczib; Joz. 19:29; Richt. 1:31; Micha 1:14., toen zij hem baarde.
6. Juda nu nam een vrouw voor Er, zijn eerstgeborene, en haar naam was Thamar.
7. Maar Er, de eerstgeborene van Juda, was kwaad in Dat is, hij mishaagde den

Heere; zie boven, Gen. 21:11, want hij is genegen geweest en uitgebroken tot grote en grove zonden, die Gods rechtvaardige gramschap tegen hem verwekt hebben; verg. boven, Gen. 6:11, en Gen. 10:9. des HEEREN ogen; daarom doodde hem Te weten, op zulk een manier, dat men in zijn dood Gods rechtvaardig oordeel kan opmerken; alzo onder, Gen. 38:10. de HEERE.

8. Toen zeide Juda tot Onan: Ga in tot uws broeders huisvrouw, en trouw haar Het Hebr. woord betekent *zijns broeders nagelaten vrouw te trouwen*, volgens het gebruik van dien tijd, door de wet daarna bevestigd; Deut. 25:5,6; Ruth 1:11; Matth. 22:24, enz. in uws broeders naam, en verwek uw Want de conditie bij dit huwelijk was, dat de eerstgeboren zoon voor den zoon van den overledene gehouden moest worden. broeder zaad.
9. Doch Onan, wetende, dat dit zaad voor Dat is, zoon. Zie boven, Gen. 4:25. hem niet zoude zijn, zo geschiedde het, als hij tot zijns broeders huisvrouw inging, dat hij het verdierf tegen de aarde, om zijn broeder geen zaad te geven.
10. En het was kwaad in des HEEREN Dat is, naar Gods oordeel; zie Job 11:4. ogen, wat hij deed; daarom doodde Hij hem ook.
11. Toen zeide Juda tot Thamar, zijn schoondochter: Blijf Of, *zit*, of, *blijf zitten*; aldus in het volgende. weduwe in uws vaders huis, totdat mijn Zich gelatende, alsof hij dezen haar dan ten huwelijk wilde geven; maar uit het volgende blijkt dat hij dit niet in den zin had. zoon Sela groot wordt; want Anders, *maar*. hij zeide: Te weten, bij zichzelf; dat is, hij dacht; zie boven, Gen. 20:11. Dat niet misschien ook deze sterve, gelijk zijn broeders! Zo ging Thamar heen, en bleef in haar vaders huis.
12. Als nu Hebr. *toen de dagen vermenigvuldigd waren*; dat is, toen er een

goede tijd gepasseerd en nochtans Sela aan Tamar niet gegeven was. vele dagen verlopen waren, stierf de dochter van Sua, de huisvrouw van Juda; daarna troostte zich Juda, en ging op tot zijn schaapscheerders Want in de scheringen was het gebruikelijk gastmalen te houden, en met de vrienden vrolijk te zijn; 1 Sam. 25:36. naar Timna Een stad niet ver van Adullam gelegen, naderhand aan den stam van Juda ten deel gevallen; Joz. 15:57. Men leest ook van een Timna, gelegen in Dan; Joz. 19:43. toe, hij en Hira, zijn vriend, de Adullamiet.

13. En men gaf Tamar te kennen, zeggende: Zie, uw schoonvader gaat op naar Timna, om zijn schapen te scheren.

14. Toen legde zij de klederen van haar Want de weduwen waren eenvoudiger en nederiger gekleed dan andere vrouwen. weduwschap van zich af, en zij bedekte zich Tamar om een oneerbare vrouw te gelijken, versiert zich met een sluier, bewindt en verbergt haar aangezicht, en zit op een algemenen weg, opdat zij, onbekend blijvende, haar schoonvader zou mogen bedriegen; verg. Spreuk. 7:12, en Spreuk. 9:14; Ezech. 16:24,25. met een sluier, en bewond zich, en zette zich aan den ingang der twee fonteinen, Of, *Enaïm*, hetwelk sommigen houden voor den naam van een zekere plaats. Sommigen zetten het over *een scheidsweg*, genoemd, volgens hun gevoelen: *deur der ogen*; omdat op een kruisweg de ogen als opengedaan worden, om herwaarts of derwaarts te zien. die op den weg naar Timna is; want zij zag, dat Sela groot geworden was, en zij hem niet ter vrouw was gegeven.

15. Als Juda haar zag, zo hield hij haar voor een hoer, overmits zij haar aangezicht bedekt had.

16. En hij week tot haar naar den weg, en Te weten, naar den weg waar zij zat. zeide: Kom toch, laat mij tot u ingaan; want hij wist niet, dat zij zijn

schoondochter was. En zij zeide: Wat zult Zij eist hoerenloon, niet uit begeerte van gewin, maar om hem namaals daarvan te overtuigen; gelijk blijkt onder, Gen. 38:25; en Juda was zo verrukt door de hitte van vleselijken lust, dat hij de stem van zijn schoondochter niet herkende. gij mij geven, dat gij tot mij ingaat?

17. En hij zeide: Ik zal u een geitenbok van de kudde zenden. En zij zeide: Zo gij Versta hierbij: *Ik zal u ter wille zijn, indien gij, enz. Anders, zult gij pand geven, totdat gij het zendt?* pand zult geven, totdat gij hem zendt.

18. Toen zeide hij: Wat pand is het, dat ik u geven zal? En zij zeide: Uw zegelring en uw snoer en uw staf, die in uw hand is; hetwelk hij haar gaf, en ging tot haar in; en zij ontving bij hem.

19. En zij maakte zich op, en ging heen, en legde haar sluier van zich af, en zij trok aan de klederen van haar weduwschap.

20. En Juda zond den geitenbok door de hand van zijn vriend, den Adullamiet, om het pand uit de hand der vrouw te nemen; maar hij vond haar niet.

21. En hij vraagde de lieden van haar plaats, Dat is, van de plaats, waaromtrent Tamar gezeten had. zeggende: Waar is de hoer, die bij deze twee fonteinen Hebr. *Enaïm*; zie boven, Gen. 38:14. aan den weg was? En zij zeiden: Hier is geen hoer geweest.

22. En hij keerde weder tot Juda, en zeide: Ik heb haar niet gevonden; en ook zeiden de lieden van die plaats: Hier is geen hoer geweest.

23. Toen zeide Juda: Zij neme het voor zich, opdat wij misschien niet tot Dat is, opdat wij naar ons goed te veel vernemende, onze hoererij niet ontdekken, wat ons tot schande zou dienen. Merk dat bij de heidenen en afgodendienaars, zoals de

Adullamieten waren, de hoererij voor schande werd gerekend. **verachting** worden; zie, ik heb deze bok gezonden; maar gij hebt haar niet gevonden.

24. En het geschiedde omtrent na drie maanden, dat men Juda te kennen gaf, zeggende: Tamar, uw schoondochter, heeft gehoereerd, en ook zie, zij is zwanger van hoererij. Toen zeide Juda: Breng ze Te weten, aan de stadspoort, opdat men haar voor de overheid haar proces make als een overspeelster, overmits zij aan mijn zoon Sela beloofd is. **hervoor, dat zij** Zo was dan het overspel in dien tijd, ook vóór de wet, gehouden voor een doodswaardige misdaad. Zie boven, Gen. 20:3, Gen. 20:7,9. **verbrand worde!**

25. Als zij voorgebracht werd, schikte zij tot haar schoonvader, om te zeggen: Bij den man, wiens deze dingen zijn, ben ik zwanger; en zij zeide: Beken toch, wiens deze zegelring, en deze snoeren, en deze staf zijn.

26. En Juda kende ze, en zeide: Zij is Zijn conscientie wroegt hem, niet alleen omdat hij *Hebr. hij voer niet voort om haar te bekennen.* zijn belofte aan Tamar niet gehouden had *welke reden hier in dit vs. Gen. 38:26, vermeld wordt,* maar ook omdat hij *Hebr. hij voer niet voort om haar te bekennen.* met zijn weten hoererij en onwetend bloedschande begaan had. **rechtvaardiger dan ik,** daarom, omdat ik haar aan mijn zoon Sela niet gegeven heb. En hij *Hebr. hij voer niet voort om haar te bekennen.* **bekende** Zie deze manier van spreken boven, Gen. 4:1. **haar voortaan niet meer.**

27. En het geschiedde ten tijde, als zij baren zou, ziet, zo waren tweelingen in haar buik.

28. En het geschiedde, als zij baarde, dat *een* de hand uitgaf; en de vroedvrouw nam dezelve, en zij

bond een scharlaken Het Hebr. woord betekent eigenlijk zulk een stof, die in de scharlakenrode verf tweemaal ingedoopt is. Zie Exod. 25:4, en Lev. 14:4, en de aantekeningen. **draad** om zijn hand, zeggende: Deze komt Omdat zij meende dat deze het eerst zou voortkomen, en alzo de eerstgeborene zijn. **het eerst uit.**

29. Maar het geschiedde, als hij zijn hand weder intoog, ziet, zo kwam zijn broeder uit; en zij zeide: Hoe zijt Dat is, hoe zijt gij vóór uw broeder, die u voor was, doorgedrongen, om ter wereld te komen? **gij doorgebroken? op u is** Dat is, zij is u toe te schrijven; of, gij hebt ze gemaakt om uw broeder het voordeel der eerstgeboorte, dat hij scheen te hebben, te ontnemen. Anders, *hoe hebt gij de scheur over u gescheurd?* de breuke! en men noemde zijn naam Perez. *Hebr. Perets;* dat is, *doorbreking, scheuring.*

30. En daarna kwam zijn broeder uit, om wiens hand de scharlaken **draad** was; en men noemde zijn naam Zera.

Genesis 39

1. Jozef nu werd naar Egypte afgevoerd; en Potifar, Zie boven, Gen. 37:36 een hoveling van Farao, een overste der trawanten, een Egyptisch man, kocht hem uit de hand der Ismaelieten, die hem derwaarts afgevoerd hadden.

2. En de HEERE Zie boven, Gen. 21:22, en Gen. 26:24. was met Jozef, zodat hij een voorspoedig man was; en hij **was** Dat is, hij liep niet weg naar zijn vader of elders, maar voegde zich, met geduld en getrouwheid, in den staat, waartoe hij door God vernederd was. **in het huis van zijn heer,** *Hebr. zijner heren;* dat is, zijns heren, en zo vervolgens; gelijk ook boven, Gen. 24:10; 2 Sam. 12:8. den Egyptenaar.

3. Als nu zijn heer zag, dat de HEERE met hem was, en dat de HEERE al wat hij deed, door zijn Dat is, door zijn

- dienst; Exod. 4:13; Lev. 8:36; Spreuk. 26:6, enz. hand voorspoedig maakte;
4. Zo vond Jozef genade Zie boven, Gen. 18:3. in zijn ogen, en diende hem; Dat is, hij paste op zijn persoon. Eerst was hij een gemene knecht, daarna een kamerdienaar van zijn heer, ja een verzorger van het gehele huis. en hij stelde hem over zijn huis; en al wat hij had, gaf hij in zijn hand. Zie boven, Gen. 16:6.
 5. En het geschiedde van toen af, dat hij hem over zijn huis, en over al wat het zijne was, gesteld had, dat de HEERE des Egyptenaars huis zegende, om Jozefs De bozen worden gezegend van wege de bijwoning der vromen. Zie boven, Gen. 30:27,30; Jes. 45:3,4. wil; ja, de zegen des HEEREN was in alles, wat hij had, in het huis en in het veld.
 6. En hij liet alles, wat hij had, in Jozefs hand, zodat hij met hem van geen ding kennis had, behalve van Dat is, Potifar bemoeide zich nergens mede dan met eten en drinken, latende al de huishouding op Jozef berusten. Sommigen menen dat deze woorden: *behalve van het brood dat hij at*, zien op de superstitie der Egyptenaars, die met de Hebreëen niet wilden eten. Zie daarvan onder, Gen. 43:32. het brood, dat hij at. En Jozef was schoon van gedaante, en schoon van aangezicht.
 7. En het geschiedde na deze dingen, dat de huisvrouw zijns heren haar ogen Hebr. *dat zij haar ogen ophief tot Jozef*. De zin is: zij zag hem aan met oneerbare ogen en met onkuisen lust. Zie Matth. 5:28, en 2 Petr. 2:14. Het contrarie was bij Job, Job 31:1. op Jozef wierp; en zij zeide: lig bij mij!
 8. Maar hij weigerde het, en zeide tot de huisvrouw zijns heren: Zie, mijn heer heeft geen kennis met mij, wat er in het huis is; en al wat hij heeft, dat heeft hij in mijn hand gegeven.
 9. Niemand Versta dit ten aanzien van de macht, die Jozef van zijn heer ontvangen had, om het huis te verzorgen, en in zijn plaats opzicht daarover te hebben. Anders: *Hij zelf is niet groter in dit huis. is groter in dit huis dan ik, en hij heeft voor mij niets onthouden, dan u*, Dat is, hij heeft mij ook bevolen zorg voor u te dragen, zoveel de nooddrift van uw lichaam aangaat, maar niet om de gemeenschap van hetzelfde aan mij te trekken. Anders, *daarom dat gij*, enz. daarin dat gij zijn huisvrouw zijt; hoe zoude ik dan dit een zo groot kwaad doen, en zondigen tegen God!
 10. En het geschiedde, als zij Jozef dag op dag Hebr. *dag, dag*. Een en hetzelfde woord wordt somtijds tweemalen genomen, om een gedurigheid des tijds te betekenen; Exod. 16:5,21; Lev. 6:12; Deut. 2:27, en Deut. 14:22. aansprak, en hij naar haar niet hoorde, om bij haar te liggen, *en bij haar te zijn*; Dat is, om haar gesprekken daarover aan te horen. Want hij wist wel dat kwade redenen goede zeden bederven. 1 Cor. 15:33.
 11. Zo gebeurde het op zulk een dag, dat hij in het huis kwam, om zijn werk te doen; en niemand van de lieden Dat is, huisgenoten; also onder, Gen. 39:14, en Micha 7:6. des huizes was daar binnenshuis.
 12. En zij greep hem bij zijn kleet, Zonder twijfel bij zijn opperkleet, zoals mantel, enz. zeggende: Lig bij mij! En hij liet zijn kleet in haar hand, en vluchtte, en ging uit naar buiten.
 13. En het geschiedde, als zij zag, dat hij zijn kleet in haar hand gelaten had, en naar buiten gevlucht was;
 14. Zo riep zij de lieden Te weten, die buiten waren, of, intussen weder ingekomen waren, opdat zij die tot getuigen zou mogen opmaken en bereid hebben, als zij Jozef bij haar man beschuldigen zou. van haar huis, en sprak tot hen, zeggende: Ziet, Het schijnt dat zij Jozefs kleet in haar handen gehad en getoond heeft. hij heeft ons Te weten, mijn man; zij noemt niet, kwanswijs, gram op hem zijnde. den Hebreëuwsen

Zo noemt zij Jozef verachtelijk, om het huisgezin tegen hem op te hitsen; dewijl de Egyptenaars de Hebreëen niet wel vermochten te lijden; zie Gen. 43:32. man ingebracht, om met ons Deze loze vrouw zegt niet, *met mij*, maar, *met ons*, alsof zij wilde zeggen: Durft hij mij dit vergen, welke schande en overlast zal hij dan de dienstmaagden niet durven aandoen? te spotten; hij is tot mij gekomen, om bij mij te liggen, en ik heb geroepen met luider stem; Hebr. *groter*.

15. En het geschiedde, als hij hoorde, dat ik mijn stem verhief, en riep, zo verliet hij zijn kleed bij mij, en vluchtte, en ging uit naar buiten.

16. En zij legde zijn kleed bij zich, totdat zijn heer in zijn huis kwam.

17. Toen sprak zij tot hem naar diezelfde Te weten, die zij tevoren bij het huisgezin gebruikt had, en nu voor den man herhaalde. woorden, zeggende: De Hebreeuwse knecht, dien gij ons hebt ingebracht, is tot mij gekomen, om met mij te spotten.

18. En het is geschied, als ik mijn stem verhief, en riep, dat hij zijn kleed bij mij liet, en vluchtte naar buiten.

19. En het geschiedde, als zijn heer de woorden zijner huisvrouw hoorde, die zij tot hem sprak, zeggende: Naar deze Dat is, zoals ik gezegd heb, heeft hij gedaan. zelfde woorden heeft mij uw knecht gedaan, zo ontstak zijn toorn.

20. En Jozefs heer nam hem, en leverde hem in het gevangenhuis, Hebr. *tot het huis der rondheid of des ronden torens*. Deze gevangenis wordt ook een *kuil* genoemd, onder, Gen. 40:15, en Gen. 41:14. ter plaatse, waar des konings gevangenen gevangen Hebr. *gebondenen gebonden*. Versta hier zodanige gevangenen, die tegen den koning misdagen, of een groot *crimen* begaan hadden, en op

den hals gevangen zaten. waren; also was hij daar in het gevangenhuis.

21. Doch de HEERE was met Jozef, en wende *Zijn* goedertierenheid tot hem; en gaf hem Hebr. *gaf zijn genade*; dat is, hij maakte zich aangenaam. Zie boven, Gen. 18:3. genade in de ogen van den overste van het gevangenhuis.
22. En de overste van het gevangenhuis gaf al de gevangenen, die in het gevangenhuis waren, in Jozefs hand; en al wat zij Dat is, al wat men daar placht te doen, en al wat er geschiedde, had plaats door zijn bevel en bestuur. daar deden, deed hij.
23. De overste van het gevangenhuis zag gans Hebr. *was niet alle dingen ziende*. op geen ding, dat in zijn hand was, overmits dat de HEERE met hem was; en wat hij deed, dat deed de HEERE wel gedijen.

Genesis 40

1. En het geschiedde na deze dingen, dat de schenker Dat is de overste van de schenkers, en de overste van de bakkers, gelijk blijkt uit vs. 2, Gen. 20:2. des konings van Egypte en de bakker, zondigden tegen hun heer, tegen den koning van Egypte.
2. Zodat Farao zeer toornig werd op zijn twee hovelingen, Zie boven, Gen. 37:36. op den overste der schenkers, en op den overste der bakkers.
3. En hij leverde hen in bewaring, ten huize van den overste der trawanten, Zie boven, Gen. 37:36. in het Zie boven, Gen. 39:20. gevangenhuis, ter plaatse, waar Jozef gevangen was. Hebr. *gebonden*; also boven, Gen. 39:20, en onder, Gen. 40:5.
4. En de overste der trawanten bestelde Jozef bij hen, dat hij hen diende; en zij waren *sommige* Anders, *vele dagen*; zie boven, Gen. 4:3. dagen in bewaring.

5. Zij droomden nu beiden een droom, elk zijn droom, in een nacht, elk naar de *Dat is, het waren geen ijdele dromen, maar elk had zijn beduiding, die Jozef door Gods ingeven aan hen gedaan heeft, en die door de uitkomst bevestigd zijn; zie onder, Gen. 40:12,18,19,20 enz. uitlegging zijns drooms, de schenker en de bakker, die des konings* *Dat is, die tevoren in den dienst des konings waren geweest, maar nu gevangen lagen. van Egypte waren, die gevangen waren in het gevangenhuis.*
6. En Jozef kwam des morgens tot hen, en hij zag hen aan, en ziet, zij waren ontsteld.
7. Toen vroegde hij de hovelingen van Farao, die bij hem waren in hechtenis *Hebr. bewaring. van het huis zijns heren, zeggende: Waarom zijn uw aangezichten heden kwalijk* *Hebr. kwaad; dat is, droevig bekommerd. Aldus wordt dit woordje genomen; Neh. 2:1,2,3; Spreuk. 25:20. gesteld?*
8. En zij zeiden tot hem: Wij hebben een droom gedroomd, en er is niemand *Dat is, wij hebben hier geen waarzegger of droombeduider bij ons, en het is ons niet geoorloofd uit te gaan om te vragen; want zij hadden veel waarzeggers, gelijk te zien is onder, Gen. 41:8., die hem uitlegge. En Jozef zeide tot hen: Zijn de* *Jozef trekt hen van de droombeduiders af tot God, als van wien zulke dromen en hun rechte beduiding afkwamen. uitleggingen niet van God? Vertelt ze mij toch.*
9. Toen vertelde de overste der schenkers Jozef zijn droom, en zeide tot hem: In mijn *Dat is, toen ik droomde, of, toen ik in mijn droom was. droom, zie, zo was een wijnstok voor mijn aangezicht;*
10. En aan den wijnstok waren drie ranken; en hij was als bottende, zijn bloeisel ging op, zijn trossen *Hebr. zijn trossen rijpten, of volkookten de druiven. brachten rijpe druiven voort.*
11. En Farao's beker was in mijn hand; en ik nam die druiven, en drukte ze uit in Farao's beker, en ik gaf den beker op Farao's hand.
12. Toen zeide Jozef tot hem: Dit is zijn uitlegging: de drie ranken zijn drie *Dat is, betekenen drie dagen; gelijk ook onder, Gen. 40:18, en Gen. 41:26,27; Dan. 2:38, en Dan. 4:22; Matth. 13:19,38; Luk. 8:11, en 1 Cor. 10:4. dagen.*
13. Binnen nog drie dagen zal Farao uw hoofd *Dat is, in het overzien van zijn officieren, zal hij u mede rekenen onder degenen, die in hun ambt zullen blijven, of hersteld worden. Een niet zeer ongelijke manier van spreken vindt men ook Exod. 30:12; Num. 1:2, en Num. 26:2, enz. alwaar de hoofden verheffen* *zoveel is als optellen, en de som van enige mensen opnemen. verheffen, en zal u in uw staat herstellen; en gij zult Farao's beker in zijn hand geven, naar de vorige wijze, toen* *Het Hebreeuwse woord wordt ook aldus genomen, Lev. 5:10, en Lev. 9:16; Num. 15:24, en Num. 29:18; 2 Kron. 35:13, enz. gij zijn schenker waart.*
14. Doch gedenk mijner bij uzelf, *Hebr. met u. wanneer het u wel gaan zal, en doe toch weldadigheid aan mij, en doe van mij melding bij Farao, en maak, dat ik uit dit huis kome.*
15. Want ik ben *Hebr. ik ben, gestolen wordende, gestolen. diefelijk ontstolen uit het land der Hebreëen; en ook heb ik hier niets gedaan, dat zij mij in dezen kuil gezet hebben.*
16. Toen de overste der bakkers zag, dat hij een *Dat hij het goede uitgelegd had; dat is, ten beste en tot voordeel van den schenker. goede uitlegging gedaan had, zo zeide hij tot Jozef: Ik was ook* *Verg. boven, Gen. 40:9, en de aantekeningen daarop. in mijn droom, en zie, drie getraliede* *Anders, witte, gevlochten, of vol*

- gaten, gelijk de netten. korven waren op mijn hoofd.
17. En in den opperste korf was van alle spijze Dat is, allerlei. van Farao, die bakkerswerk is; en het gevogelte at dezelve uit de korf, van boven mijn hoofd.
18. Toen antwoordde Jozef, en zeide: Dit is zijn uitlegging: de drie korven zijn drie Zie boven, Gen. 40:12. dagen.
19. Binnen nog drie dagen zal Farao Jozef gebruikt hier wel dezelfde woorden, die hij vs. 13, Gen. 40:13, gebruikt heeft, maar in een anderen zin, gelijk blijkt uit de bijgevoegde woorden *van u op*, welke te kennen geven dat de opperbakker in het overzien der officieren wel mede in rekening zou komen, maar aldus, dat hem zijn officie afgenomen zou worden. uw hoofd verheffen van boven u, en hij zal u aan een hout hangen, Dat is, doen hangen, en zo Gen. 40:22. Anders, *opheffen*; dat van u wegnemen. en het gevogelte zal uw vlees van boven u eten.
20. En het geschiedde op den derden dag, den dag van Farao's Hebr. *toen Farao geboren was*. geboorte, dat hij voor Zie van soortgelijke maaltijd Matth. 14:6. al zijn knechten een maaltijd maakte; en hij verhief het hoofd van den overste der schenkers, en het hoofd van den overste der bakkers, in het midden zijner knechten.
21. En hij deed den overste der schenkers wederkeren tot zijn schenkambt, zodat hij den beker op Farao's hand gaf.
22. Maar den overste der bakkers hing hij op; gelijk Jozef hun uitgelegd had.
23. Doch de overste der schenkers gedacht aan Jozef niet, maar vergat hem. Te weten, bij Farao, en dat twee gehele jaren lang, gelijk blijkt uit het eerste vers van het volgende hoofdstuk, Gen. 41:1.

1. En het geschiedde ten einde van twee volle Hebr. *twee jaren der dagen*; dat is, twee volle jaren. Deze manier van spreken wordt ook gevonden 2 Sam. 14:28, en Jer. 28:3. Aldus wordt een *maand der dagen* genoemd een volle maand; boven, Gen. 29:14. jaren, dat Farao droomde, en ziet, hij stond aan de rivier. Versta, de vermaarde rivier, genoemd Nijl, die het land van Egypte door haar jaarlijksen overloop op een bijzondere manier bevochtigt en vruchtbaar maakt. Hierom wordt zij, ten aanzien van haar uitnemendheid, *de rivier* genoemd, zonder bijvoegsel. Zie Exod. 1:22, en Exod. 2:3, en Exod. 7:24,25; alzo wordt ook de Eufraat, de *rivier* genoemd zonder bijvoegsel; boven, Gen. 31:21.
2. En ziet, uit de rivier kwamen op zeven koeien, schoon van aanzien, en vet van vlees, en zij weidden in het gras. Anders, *broekland, vochtige weide, meersche*.
3. En ziet, zeven andere koeien kwamen na die op uit de rivier, lelijk van Hebr. *kwaad*; dat is, ongestalt, mismakaat, van lelijke gedaante, zo ook onder Gen. 4:4,20,21. Daarentegen worden de schone, *goede* genoemd, Gen. 41:22,26. aanzien, en dun van vlees; en zij stonden bij *de andere* koeien aan den oever Hebr. *aan de lip*. der rivier.
4. En die koeien, lelijk van aanzien, en dun van vlees, aten op die zeven koeien, schoon van aanzien en vet. Toen ontwaakte Farao.
5. Daarna sliep hij en droomde andermaal; en ziet, zeven aren rezen op, in een halm, vet en goed. Dat is, schoon, vol, dik.
6. En ziet, zeven dunne en van den oostenwind De eigenschap van den oostenwind is de vruchten te verbranden en te verzengen, inzonderheid in die landen. Zie Ezech. 17:10, en Ezech. 19:12; Hos. 13:15. verzengde aren schoten na dezelve uit.

7. En de dunne aren verslonden de zeven vette en volle aren. Dat is, vol sap en vochtigheid. Toen ontwaakte Farao, en ziet, het was een droom. Te weten, niet een natuurlijke, maar een goddelijke droom; van God, en niet uit natuurlijke oorzaken voortkomende. Anders, *dit was de droom.*
8. En het geschiedde in den Te weten, nadat hij een tijdlang wakker geweest was. morgenstond, dat zijn geest verslagen was, Zie boven, Gen. 40:6. en hij zond heen, en riep al de tovenaars Of, *sterrenkijkers, tekenbeduiders, of waarzeggers,* gelijk zij gewoonlijk ten onrechte genoemd worden. Versta degenen, die met natuurlijke of superstitieuse, ja ook somtijds met duivelse kunsten omgingen, om iets wat verborgen is te voorzeggen of te beduiden, en om wat wonderlijks te bedrijven. Zie van dezen Exod. 7:11, en Exod. 8:19 en Exod. 9:11; Dan. 2:2,12. van Egypte, en al de wijzen, Versta, al degenen, die in enige wetenschap of scherpzinnigheid, oordeel of ervarenheid uitstaken; zie Exod. 7:11; Dan. 2:12. die daarin waren; en Farao vertelde hun zijn droom; maar er was niemand, die ze aan Farao uitlegde. Te weten, de *dromen*, alhoewel *droom* voorgaat. Het waren twee dromen, of een dubbele droom.
9. Toen sprak de overste der schenkers tot Farao, zeggende: Ik gedenk heden aan mijn zonden.
10. Farao was Dat is *de koning*; want de naam *Farao* is een naam geweest, gemeen aan alle koningen van Egypte; zodat Farao bij de Egyptenaars zoveel betekende, als wanner wij zeggen *de koning*, of *zijn koninklijke majesteit*; of, gelijk men zegt, *de keizer*, in Duitsland; en *Sire*, in Frankrijk; zie boven, Gen. 12:15. zeer vertoornd op zijn dienaars, en leverde mij in bewaring ten huize van den overste der trawanten, Zie boven, Gen. 37:36. mij en den overste der bakkers.
11. En in een nacht droomden wij een droom, ik en hij; wij droomden elk naar de Zie boven, Gen. 40:5. uitlegging zijns drooms.
12. En aldaar was bij ons een Hebreuws jongeling, Te weten, van omtrent acht en twintig jaren, gelijk blijkt onder, vs. 46, Gen. 41:46. een knecht van den overste der trawanten; en wij vertelden ze hem, en hij legde ons onze dromen uit; een ieder legde hij ze uit, naar zijn droom.
13. En gelijk hij Hebr. *en het is geschied gelijk hij ons uitgelegd heeft, zo is het geschied.* ons uitlegde, alzo is het geschied; mij heeft hij hersteld in mijn staat, en hem gehangen.
14. Toen zond Farao en riep Jozef en zij deden Hebr. *zij deden hem lopen.* hem haastelijk uit den kuil komen; en men schoor Anders, *hij liet zich scheren.* Jozef liet zijn haar wassen in de gevangenis tot een teken van droefheid, zie 2 Sam. 19:24, of naar de gewoonte der gevangenen; maar nu heeft hij zich laten scheren en zijn klederen veranderd, opdat hij niet met een ijselijk en treurig gelaat, met vuile en versleten klederen voor den koning zou verschijnen, hetgeen ongeoorloofd was; zie Esther 4:2. hem, en men veranderde zijn klederen; en hij kwam tot Farao.
15. En Farao sprak tot Jozef: Ik heb een droom gedroomd, en er is niemand, die hem uitlegge; maar ik heb van u horen zeggen, *als* gij een droom hoort, dat gij hem uitlegt.
16. En Jozef antwoordde Farao, zeggende: Het is buiten mij! God zal Farao's welstand Hebr. *vrede antwoorden*; dat is, hetgeen dient tot Farao's welvaren en rust en dat der zijnen. Zie boven, Gen. 37:14. aanzeggen.
17. Toen sprak Farao tot Jozef: Zie, in mijn droom stond ik aan den oever der Hebr. *lip.* rivier;
18. En zie, uit de rivier kwamen op zeven koeien, vet van vlees en schoon van gedaante, en zij weidden in het gras. Zie boven, Gen. 41:2.

19. En zie, zeven andere koeien kwamen op na deze, mager en zeer lelijk van *Hebr. kwaad*, alzo in het volgende. gedaante, rank van *Anders, ledig, uitgeteerd*. vlees; ik heb dergelijke van lelijkheid niet gezien in het ganse Egypteland.

20. En die ranke en lelijke koeien aten die eerste zeven vette koeien op;

21. Dewelke in haar buik inkwamen; maar men merkte niet, dat ze in haar buik ingekomen waren; want haar aanzien was lelijk, gelijk als in het begin. Toen ontwaakte ik.

22. Daarna zag ik in mijn droom, en zie zeven aren rezen op in een halm, vol en goed. *Dat is, schoon*, alzo in het volgende.

23. En zie, zeven dorre, dunne *en* van den oostenwind verzengde aren, schoten na dezelve uit;

24. En de zeven dunne aren verslonden die zeven goede aren. En ik heb het den tovenaars *Zie boven, Gen. 41:8.* gezegd; maar er was niemand, die het mij verklaarde.

25. Toen zeide Jozef tot Farao: De droom van Farao is een; hetgeen God is doende, *Dat is, wat Hij doen zal, of, gaat doen.* De toekomstige dingen worden dikwerf in den tegenwoordigen tijd gesteld, omdat zij bij God zó zeker zijn, alsof ze reeds geschied waren, gelijk onder, *Gen. 41:28*, en *Exod. 9:14*; *Joz. 11:6*; *Matth. 24:40*, en *Matth. 26:28.* heeft Hij Farao te kennen gegeven.

26. Die zeven schone koeien *Hebr. goede*; zie *boven, Gen. 41:3.* zijn zeven jaren; *Dat is, betekenen zeven jaren*; zie *boven, Gen. 40:12.* die zeven schone aren zijn ook zeven jaren; de droom is een.

27. En die zeven ranke en lelijke koeien, die na gene opkwamen, zijn zeven jaren; en die zeven ranke van den oostenwind verzengde aren

zullen zeven jaren des *Dat is, voorbeelden en waartekenen van zeven jaren*, waardoor God te verstaan geeft dat Hij in die jaren een duren tijd in het land zenden zal. hongers wezen.

28. Dit is het woord, hetwelk ik tot Farao gesproken heb: hetgeen God is doende, heeft Hij Farao vertoond.

29. Zie, de zeven aankomende jaren, zal er grote overvloed in *Hebr. verzaadheid*; dat is, van alles, waarmede men zich kan verzadigen en nog veel overhouden. het ganse land van Egypte zijn.

30. Maar na dezelve zullen er opstaan zeven jaren des hongers; dan zal in het land van Egypte al die overvloed vergeten worden; Want gewoonlijk, wat uit het oog is, dat gaat ook uit de gedachten des harten; zie *Gen. 41:31.* en de honger zal het land verteren. *Dat is mensen en beesten, die in het land zijn.* Zo ook onder, *Gen. 41:36.*

31. Ook zal de overvloed in het land niet gemerkt worden, vanwege *Hebr. van het aangezicht diens hongers.* dienzelfen honger, die daarna wezen zal; want hij zal zeer zwaar zijn.

32. En aangaande, dat die droom aan Farao ten tweeden Het is aan te merken, dat de *herhaling* hier betekent de vastigheid van God *Hebr. van met, of, bij God.* Anders, *van Gods wege.s* besluit, en de verhaasting der uitvoering. maal is herhaald, is, omdat de zaak van God *Hebr. van met, of, bij God.* Anders, *van Gods wege.* vastbesloten is, en dat God haast, om dezelve te doen.

33. Zo zie nu Farao naar een verstandigen en wijzen man, en zette hem over het land van Egypte.

34. Farao doe zo, en bestelle opziens over het land; en neme het *Hebr. hij vijfde het land*; dat is, hij ontvangte het vijfde deel van de vruchten des lands; te weten, voor een billijken prijs, om het naderhand in den tijd des hongers aan de

- onderdanen weder alzo te verkopen. vijfde deel des lands van Egypte in de zeven jaren des overvloeds.
35. En dat zij alle spijze Dat is, voorraad van landvruchten, die tot spijs konden dienen. van deze aankomende goede jaren verzamelen, en koren opleggen, onder de Op last, macht en beleid; alzo Exod. 4:13, en Exod. 9:35; Num. 7:8, enz. hand van Farao, tot spijze in de steden, en bewaren het.
36. Zo zal de spijze zijn tot voorraad voor het land, voor zeven jaren des hongers, die in Egypteland wezen zullen; opdat het land van honger niet verga. Hebr. niet afgesneden, of, uitgeroeid worde.
37. En dit woord was goed Dat is, het beviel hem wel; zie boven, Gen. 19:8. in de ogen van Farao, en in de ogen van al zijn knechten.
38. Zo zeide Farao tot zijn knechten: Zouden wij wel een man vinden als deze, in welken Gods Geest is?
39. Daarna zeide Farao tot Jozef: Naardien dat God u dit alles heeft verkondigd, zo is er niemand zo verstandig en wijs, als gij.
40. Gij zult over mijn huis zijn, Zie boven, Gen. 34:19. en op uw bevel Hebr. op uw, of, naar uw mond. Aldus wordt mond voor bevel genomen; Exod. 17:1, en Exod. 38:31; Num. 3:16,39, en Num. 4:27, en Num. 9:18; Deut. 17:10, enz. zal al mijn volk *de hand* kussen; alleen dezen troon zal ik groter zijn Verg. deze manier van spreken met Gen. 39:9. dan gij.
41. Voorts sprak Farao tot Jozef: Zie, ik Dat is, merk op en bedenk tot hoe grote eer en macht ik u verheven heb. heb u over gans Egypteland gesteld.
42. En Farao nam zijn ring van zijn hand af, en deed hem Tot een teken, dat hij hem macht gaf, in zijn naam alles te zegelen. aan Jozefs hand, en liet hem fijne linnen Een soort van linnen, of doek,
- hetwelk bij de Egyptenaars zeer kostelijk, fijn en wit was; zie daarvan Exod. 25:4; en Exod. 39:27,29; Spreuk. 31:22. klederen aantrekken, en legde hem een gouden keten aan zijn hals;
43. En hij deed hem rijden op den tweeden wagen, De tweede naast den eerste, die van den koning was; tot een teken dat hij naast den koning boven alle heren des lands verheven was; Esth. 10:3. dien hij had; en zij riepen voor zijn aangezicht: Knielt! Alzo stelde hij hem over gans Egypteland.
44. En Farao zeide tot Jozef: Ik ben Dat is, ten aanzien van de koninklijke majesteit ben ik boven u. Anderen nemen deze woorden voor een eed, alsof hij zeide: Zo waarachtig als ik koning ben, of, bij mijn koninklijke majesteit zal niemand, enz. Farao! doch zonder u zal niemand zijn hand Dat is, iets voornemen of bestaan. of zijn voet opheffen in gans Egypteland.
45. En Farao noemde Jozefs naam Zafnath Paaneah, en gaf hem Asnath, de dochter van Potifera, overste van Het Hebreeuwse woord betekent wel een priester, maar ook in het algemeen een overste in den politieken staat, en een persoon van groot aanzien; zie 2 Sam. 8:18, en 2 Sam. 20:26; 1 Kron. 18:17; Job 12:19. Jozef wordt genoodzaakt door zijn tegenwoordige gelegenheid dit huwelijk te doen, zijnde niettemin de kinderen daarvan door Jakob gerekend voor vaders van twee stammen in Israel; onder Gen. 48:16. On, De naam van een stad in Egypte. tot een vrouw; en Jozef toog uit door het land van Egypte.
46. Jozef nu was dertig jaren Hebr. een zoon van dertig jaar. oud, als hij stond voor het aangezicht van Farao, koning van Egypte; en Jozef ging uit van Farao's aangezicht, en hij toog Te weten, om volgens des konings last overal ambtlieden aan te stellen, en korenhuizen te

- bereiden tegen den aanstaanden duren tijd. door gans Egypteland.
47. En het land bracht voort, *Hebr. maakte.* in de zeven jaren des overvloeds, bij handvullen. Dat is, alsof men van één graan handenvol bekomen had.
48. En hij vergaderde alle spijze Dat is, eetbare granen en vruchten; en zo in het volgende. Versta, het vijfde deel; gelijk boven, Gen. 41:34. der zeven jaren, die in Egypteland was, en deed de spijze in de steden; de spijze van het veld van elke stad, hetwelk rondom haar was, deed hij daarbinnen.
49. Alzo bracht Jozef zeer veel koren bijeen, als het zand Deze manier van spreken betekent een ontallijke hoeveelheid; boven, Gen. 22:17; Richt. 7:12; 1 Sam. 13:5. der zee, totdat men ophield te tellen: want daarvan was geen getal.
50. En Jozef werden twee zonen geboren, eer er een jaar des hongers aankwam, die Asnath, de dochter van Potifera, overste van On, hem baarde.
51. En Jozef noemde den naam des eerstgeborenen Manasse; *Hebr. Menasschah; dat is, die doet vergeten.* want, zeide hij, God heeft mij doen vergeten al mijn moeite Dat is, het verdriet en de moeite, die mij zo hier in Egypte, als in mijns vaders huis wedervaren is., en het ganse huis mijns vaders.
52. En den naam des tweeden noemde hij Efraim; want, zeide hij, God heeft mij doen wassen in het land Dat is, in dit land, waarin ik tevoren verdrukt was. mijner verdrukking.
53. Toen eindigden de zeven jaren des overvloeds, die in Egypte geweest was.
54. En de zeven jaren des hongers begonnen aan te komen, gelijk als Jozef gezegd had. En er was honger in al de landen; maar in gans

Egypteland was brood. Dat is, allerlei voorraad van eetbare granen en vruchten.

55. Als nu gans Egypteland hongerde, Te weten, wanneer de particuliere voorraad der inwoners op was. riep het volk tot Farao om brood; en Farao zeide tot alle Egyptenaren: Gaat tot Jozef, doet wat hij u zegt.
56. Als dan honger over het ganse land was, zo opende Jozef alles, waarin *iets* was, en verkocht aan de Egyptenaren; want de honger was sterk in Egypteland.
57. En alle landen kwamen *Hebr. al het land kwamen;* dat is, de inwoners kwamen van alle omliggende landen. in Egypte tot Jozef, om te kopen; want de honger was sterk in alle landen Te weten, die omliggende waren gelijk tevoren..

Genesis 42

1. Toen Jakob zag, dat er koren in Of, *lijftocht.* Het Hebreeuwse woord heeft zijn oorsprong van *breken*, omdat de honger door lijftocht, en voornamelijk door brood verbroken wordt. Egypte was, zo zeide Jakob tot zijn zonen: Waarom ziet gij Als radelozen, die met gedurig denken en dralen den tijd vast slijten, en tot niets zekers besluiten, noch in de zaak doen. op elkander?
2. Voorts zeide hij: Ziet, ik heb gehoord, dat er koren in Egypte is; trekt daarhenen af, en koopt ons koren van daar, opdat wij leven en niet sterven.
3. Toen togen Jozefs tien broederen af, om koren uit Egypte te kopen.
4. Doch Benjamin, Jozefs broeder, zond Jakob niet met zijn broederen; want hij zeide: Te weten, bij zichzelf; dat is, hij dacht; zie boven, Gen. 20:11. Opdat hem niet misschien het verderf Of, *een dodelijk ongeval;* gelijk zijn broeder Jozef tevoren bejegend was, dien Jakob meende dood te zijn. ontmoete!

5. Alzo kwamen Israels zonen om te kopen onder degenen Hebr. *in het midden der komenden*; dat is, nevens anderen, of in het gezelschap van anderen, die mede uit het land Kanaän kwamen, om koren te kopen. De reden wordt terstond in de volgende woorden bijgevoegd., die daar kwamen; want de honger was in het land Kanaan.
6. Jozef nu was regent over dat land; hij verkocht aan al het volk des lands; en Jozefs broederen kwamen, en bogen zich Om hem politieke eer te bewijzen; zie boven, Gen. 18:2, en verg. hiermede de voorzegging van Jozefs dromen, Gen. 37:7,8. voor hem, *met de aangezichten ter aarde*.
7. Als Jozef zijn broederen zag, zo kende hij hen; maar hij hield zich Om door dit middel te komen tot het onderzoek van hun staat en gelegenheid en bijzonderlijk van zijn vader en broeder. *vreemd jegens hen, en sprak hard met hen*, Zie onder, Gen. 42:9,11,12. Dit heeft hij gedaan, eensdeels om te verstaan hoe het met zijn vader en broeder Benjamin gesteld was; anderdeels om hen op te wekken tot de bekentenis der zonde, die zij jegens hem begaan hadden. en zeide tot hen: Van waar komt gij? En zij zeiden: Uit het land Kanaan; om spijs te kopen.
8. Jozef dan kende zijn broederen; maar zij kenden hem niet.
9. Toen gedacht Jozef aan de dromen, die hij van hen gedroomd had; en hij zeide tot hen: Gij zijt verspieders, gij zijt gekomen om te bezichtigen, waar het Hebr. *de bloetheid des lands*; dat is, waar het land bloot, open, of onsterk is, waar de vijand zou mogen inkomen, om enige plaatsen in te nemen, of het land af te lopen en te verderven. land bloot is.
10. En zij zeiden tot hem: Neen, mijn heer! maar uw knechten zijn gekomen, om spijs te kopen.
11. Wij allen zijn eens mans zonen; wij zijn vroom; uw knechten zijn geen verspieders.
12. En hij zeide tot hen: Neen, maar gij zijt gekomen, om te bezichtigen, waar het land bloot is.
13. En zij zeiden: Wij, uw knechten, waren twaalf gebroeders, eens mans zonen, in het land Kanaan; en zie, de kleinste is Hebr. *de kleine*; dat is, de jongste, namelijk, *Benjamin*; verg. boven, 19, de aantekeningen op vs. 31, Gen. 19:31. heden bij onzen vader; doch de een is niet *meer*.
14. Toen zeide Jozef tot hen: Dat is het, wat ik tot u Omdat zij gemeld hadden van twee andere broeders, van wie de een nog zou leven, zo dringt hij te meer op zijn voorgaande voorwaarde, een middel zoekende om zijn broeder bij hem te krijgen. gesproken heb, zeggende: Gij zijt verspieders!
15. Hierin zult Dat is, hieraan zal ik zien, of gij de waarheid gesproken hebt en ter goeder trouw handelt, dan of gij verspieders zijt. **gij beproefd worden: zo waarlijk als Farao leeft!** indien gij Dit schijnt nu een eed te zijn, gedaan naar de wijze der Hebreëen, waardoor men dan verstaan moet: *God doe mij dit, of dat*, zo gij, enz.; zie boven, Gen. 14:23, en verg. 1 Sam. 17:55; 2 Kon. 2:2; Ezech. 33:11. van hier zult uitgaan, tenzij dan, wanneer uw kleinste broeder herwaarts zal gekomen zijn!
16. Zendt een uit u, die uw broeder hale; maar weest gijlieden gevangen, en uw woorden zullen beproefd worden, of de waarheid bij u zij; en indien niet, **zo waarlijk als Farao leeft, zo zijt gij verspieders!**
17. En hij zette hen Hebr. *verzamelde hen*. samen drie dagen in bewaring.
18. En ten derden dage zeide Jozef tot hen: Doet dit, Dat is, doet zoals ik u zeggen zal, zo zult gij zorgdragen voor uw leven en welvaart, opdat gij niet voor

- verspieders gehouden en gestraft wordt. zo zult gij leven; ik vrees God.
19. Zo gij vroom zijt, zo zij een uwer broederen gebonden in het huis uwer bewaring; en gaat gij heen, brengt het koren *Hebr. het koren des hongers uwer huizen*; dat is, hetgeen nodig is voor den honger uwer huisgezinnen. voor den honger uwer huizen.
20. En brengt uw kleinsten broeder tot mij, zo zullen uw woorden waargemaakt worden; en gij zult niet sterven. En zij deden alzo.
21. Toen zeiden zij de een tot den ander: Voorwaar, wij zijn schuldig aan onzen broeder, wiens benauwdheid der ziele wij zagen, toen hij ons *Dat is wel door Mozes niet verhaald, hfdst. 37, Gen. 37, maar hier bekennen zij het, dit aldus geschied te zijn.* om genade bad; maar wij hoorden niet! daarom komt deze benauwdheid over ons.
22. En Ruben antwoordde hun, zeggende: Heb ik het tot u niet gezegd, toen ik zeide: Zondigt niet aan dezen jongeling! maar gij hoordet niet; en ook zijn bloed, *Dat is, de schuld en de straf van zijn dood. Zie 1 Kon. 2:32,33, enz. Aldus is bloed zoeken of eisen, straffen en wreken; zie 2 Kron. 24:22; Ezech. 3:18; Luk. 11:50. Het schijnt wel dat zij allen gemeend hebben dat Jozef dood was. Doch zij mogen dit Ruben al dien tijd wijsgemaakt hebben, daar hij er niet bij was, toen Jozef verkocht werd; zie boven, Gen. 37:29.* ziet, het wordt gezocht!
23. En zij wisten niet, dat het Jozef hoorde; want daar *Jozef hield zich alsof hij de Hebreeuwse spraak niet verstond, om des te weiniger door zijn broeders herkend te worden.* was een taalman tussen hen.
24. Toen wendde hij *Eensdeels door de kracht van bloed en geboorte, anderdeels over de woorden, die zijn broeders over hem tezamen gesproken hadden.* zich om, van hen af, en weende; daarna keerde hij weder tot hen, en sprak tot hen, en nam Simeon *Simeon was de naast-oudste der zonen Jakobs, die, naar sommiger gevoelen, Jozef het hardst was gevallen, en mede de voornaamste geweest is in den moord van Sichem. Ruben, de oudste, wordt verschoond, omdat hij minder schuld had in de mishandeling aan Jozef, en de bekwaamste was om zijn broeders naar huis te geleiden.* van hen, en bond hem *Te weten, door zijn dienaren en trawanten, wien hij dit belastte.* voor hun ogen.
25. En Jozef gebod, dat men hun zakken met *Het Hebr. woord beduidt allerlei vaten, gereedschap, of tuig, waar men iets inpakt of doet.* koren vullen zou, en dat men hun geld *Hebr. hun silverlingen, of, gelden.* wederkeerde, een iegelijk in zijn zak, en dat men hun teerkost gawe tot den weg; en men deed hun alzo. *Of, hij deed hun alzo.*
26. En zij laadden hun koren op hun ezels, en togen van daar.
27. Toen een zijn zak opendeed, om zijn ezel voeder te geven in de herberg, zo zag hij zijn geld; want ziet, het was in den mond van zijn zak.
28. En hij zeide tot zijn broederen: Mijn geld is wedergekeerd; daartoe ook, ziet, het is in mijn zak! Toen ontging *Hebr. ging hun hart uit; dat is, de kracht huns harten week van hen, evenals wanneer iemand in onmacht valt. Verg. 1 Kon. 10:5, met de aantekeningen.* hun het hart, en zij verschrikten, *Zie boven, Gen. 27:33.* de een tot *Hebr. de man tot zijn broeder.* den ander zeggende: Wat is dit, *Of, hoe heeft ons God dit gedaan?* Zij oordelen uit dit en al het voorgaande, dat God op hen vergramd was. *dat ons God gedaan heeft?*
29. En zij kwamen in het land Kanaan, tot Jakob, hun vader; en zij gaven hem te kennen al hun *Alles, behalve hetgeen zij verbergen, om hun vader niet te*

zeer te verschrikken. wedervaren,
zeggende:

30. Die man, de heer van dat land, heeft hard met ons gesproken; en hij heeft *Hebr. hij heeft ons gegeven, geleverd, of, gesteld.* ons gehouden voor verspieders des lands.
31. Maar wij zeiden tot hem: Wij zijn vroom; wij zijn geen verspieders.
32. Wij waren twaalf gebroeders, zonen van onzen vader; de een is niet *meer*, en de kleinste is heden bij onzen vader in het land Kanaan.
33. En die man, de heer van dat land, zeide tot ons: Hieraan zal ik bekennen, dat gijlieden vroom zijt; laat een uwer broederen bij mij, en neemt voor *Hebr. neemt den honger uwer huizen; zie boven, Gen. 42:19.* den honger uwer huizen, en trekt heen.
34. En brengt uw kleinsten broeder tot mij; zo zal ik weten, dat gij geen verspieders zijt, maar dat gij vroom zijt; uw broeder zal ik u wedergeven, en gij zult in dit land handelen. *Zie boven, Gen. 34:10.*
35. En het geschiedde, als zij hun zakken ledigden, ziet, zo had een iegelijk den bundel zijns gelds in zijn zak; en zij zagen de bundelen huns gelds, zij en hun vader, en zij waren *Zorgende dat men hen van diefstal zou beschuldigen, vrg. onder, Gen. 43:18.* bevreesd.
36. Toen zeide Jakob, hun vader, tot hen: Gij berooft mij van kinderen! Jozef is er niet, en Simeon *Hij houdt het er voor, alsof hij hem reeds kwijt is, vrezende dat hij niet lichtelijk uit de gevangenis zou geraken, of ook in perikel zijns levens stond.* is er niet; nu zult gij Benjamin wegnemen! al deze dingen zijn tegen mij!
37. Toen sprak Ruben tot zijn vader, zeggende: Dood *Deze voorslag was onwettelijk en onnatuurlijk, daarom neemt*

Jakob dien niet aan. twee mijner Twee van de vier, die onder genoemd worden, Gen. 46:9. zonen, zo ik hem tot u niet wederbreng; geef hem in mijn hand, en ik zal hem weder tot u brengen!

38. Maar hij zeide: Mijn zoon zal met ulieden niet aftrekken; want zijn broeder *Zoals hij meende; zie boven, Gen. 37:33,35.* is dood, en hij is alleen overgebleven; *Te weten, van de kinderen van Rachel.* zo hem een verderf *Zie boven, Gen. 42:4.* ontmoette op den weg, dien gij zult gaan, zo zoudt gij mijn grauwe *Hebr. mijn grauwigheid, grijzigheid.* haren met droefenis ten grave *Zie Gen. 37:35.* doen nederdalen.

Genesis 43

1. De honger nu werd zwaar in dat land;
2. Zo geschiedde het, als zij den *Hebr. toen zij eindigden te eten; dat is, toen zij ten naasten bij alles opgegeten hadden.* leeftocht, dien zij uit Egypte gebracht hadden, opgegeten hadden, dat hun vader tot hen zeide: Keert wederom, koopt ons een weinig spijs.
3. Toen sprak Juda tot hem, zeggende: Die man *Te weten, de heer van Egypte. Alzo ook boven, Gen. 42:33, en hier Gen. 43:5,6,7, enz.* heeft ons op *Hebr. betuigende betuigd.* het hoogste betuigd, zeggende: Gij zult mijn *Dat is, in mijn tegenwoordigheid niet komen; zie deze manier van spreken; 2 Sam. 14:24,28,32; Hand. 20:25,38.* aangezicht niet zien, tenzij dat uw broeder met *Te weten, Benjamin.* u is.
4. Indien gij onzen broeder met ons zendt, wij zullen aftrekken, en u spijs kopen;
5. Maar indien gij *hem* niet zendt, wij zullen niet aftrekken; want die man heeft tot ons gezegd: Gij zult mijn

- aangezicht niet zien, tenzij dat uw broeder met u is.
6. En Israel zeide: Waarom hebt gij zo kwalijk aan mij gedaan, dat gij dien *Of, dien man te kennen gevende, dat gij nog een broeder hadt.* man te kennen gaaft, of gij nog een broeder hadt?
7. En zij zeiden: Die man vraagde *Hebr. vragende vraagde hij.* zeer nauw naar ons, en naar onze maagschap, zeggende: Leeft uw vader nog; hebt gij nog een broeder? Zo gaven wij het hem te kennen, volgens *Hebr. naar den mond derzelve woorden;* dat is, naar den eis der woorden, die hij ons voorgesteld had. diezelfde woorden; hebben wij *Hebr. zouden wij wetende weten.* juist geweten, dat hij zeggen zou: Brengt uw broeder af?
8. Toen zeide Juda tot Israel, zijn vader: Zend den jongeling met mij, zo zullen wij ons opmaken en reizen, opdat wij leven en niet sterven, *Te weten, van honger.* noch wij, noch gij, noch onze kinderkens.
9. Ik zal borg voor hem zijn; van mijn hand zult gij hem eisen; indien ik hem tot u niet breng en hem voor uw aangezicht stel, zo zal ik alle dagen tegen u gezondigd *Dat is, strafwaardig zijn al de dagen mijns levens; aldus wordt het woord zondigen, of zondaar zijn, genomen onder, Gen. 44:32; 1 Kon. 1:21.* hebben!
10. Want hadden wij niet gezuimd, voorwaar, wij waren alreeds tweemaal wedergekomen.
11. Toen zeide Israel, hun vader, tot hen: Is het nu *Alsof hij zeide: Is de zaak aldus gesteld, laat het dan geschieden in Gods naam.* alzo, zo doet dit; neemt van het loffelijkste *Wat om de grote waarde zeer geprezen en vermaard was. Sommigen houden het voor een zeer uitnemend gewas en vruchten, die van de bomen afgesneden werden. dezes lands in uwe vaten, en*
- brengt dien man een geschenk henen af: een weinig balsem, *Zie van deze en van enige volgende specerijen, boven, Gen. 37:25.* en een weinig honig, specerijen en mirre, terpentijnnoten *Anders, pijnappelnoten, of, hazelnoten.* en amandelen.
12. En neemt dubbel geld *Dat is, nog eens zoveel als tevoren, omdat de duurte vermeerderd was; boven, Gen. 43:1.* in uw hand; en brengt het geld, hetwelk in den mond uwer zakken wedergekeerd is, weder in uw hand; misschien is *Dat is, er mag enig misverstand of misgreep zijn, dat uw geld dus in uw zakken geraakt is.* het een feil.
13. Neemt ook uw broeder mede, en maakt u op, keert weder tot dien man.
14. En God, de *Zie boven, Gen. 17:1.* Almachtige, geve u barmhartigheid voor het aangezicht van dien man, dat hij uw anderen broeder en Benjamin met u late gaan! En mij aangaande, *Alsof hij zeide: moet het zo zijn, dat mijn kinderen achterblijven.... de wil des Heeren geschiede, wien ik de uitkomst dezer zaak aanbeveel. Zie dergelijke manier van spreken, Esth. 4:16.* Anders, *gelijk ik van kinderen beroofd ben te weten, van Jozef en Simeon, zo word ik beroofd te weten, van Benjamin.* als ik van kinderen beroofd ben, zo ben ik beroofd!
15. En die mannen namen dat geschenk, en namen dubbel geld in hun hand, en Benjamin; en zij maakten zich op, en togen af naar Egypte, en zij stonden voor Jozefs aangezicht.
16. Als Jozef Benjamin met hen zag, zo zeide hij tot dengene, die over zijn huis was: Breng deze mannen naar het huis toe, en slacht slachtvee, *Hebr. slachting;* dat is, vee, hetwelk geslacht werd om gegeten te worden. Verg. Spreuk. 9:2. en maak *het*

- gereed; want deze mannen zullen te middag met mij eten.
17. De man nu deed, gelijk Jozef gezegd had; en de man bracht deze mannen in het huis van Jozef.
18. Toen vreesden Zij wisten niet dat zij ter maaltijd genodigd waren, maar meenden dat men hen in het huis verzekeren en om het geld bezwaren of straffen wilde. deze mannen, omdat zij in het huis van Jozef gebracht werden, en zeiden: Ter oorzaak van het geld, dat in het begin Dat is, bij onze eerste reis naar dit land; zie boven, Gen. 42:25. in onze zakken wedergekeerd is, worden wij ingebracht, opdat hij OF, opdat hij zich wentele over ons; dat is, met zware beschuldiging zich over ons werpe, om ons ten gronde te brengen; gelijk iemand onder een zwaren last, die op hem valt, verdrukt blijft. ons overrompele en ons overvalle, en ons tot Men meent dat de Egyptenaars de dieverij plachten te straffen met slavernij. slaven neme, met onze ezelen.
19. Daarom Om zich te verontschuldigen, eer zij beschuldigd zouden mogen worden vanwege het geld. naderden zij tot dien man, die over het huis van Jozef was, en zij spraken tot hem aan de deur van het huis.
20. En zij zeiden: Och, mijn Het Hebr. woordje is gebruikelijk bij dengene, die, in enige zwaarigheid zijnde, van een meerdere iets verzoekt; alzo Exod. 4:10; Num. 12:11. heer! wij waren in het begin Zie boven, Gen. 43:18. gewisselijk Hebr. afkomende, afgekomen. afgekomen, om spijze te kopen.
21. Het is nu geschied, als wij in de herberg gekomen waren, en wij onze zakken opendeden, zie, zo was ieders mans geld in den mond van zijn zak, ons geld in zijn gewicht; en wij hebben hetzelfde wedergebracht in onze hand.
22. Wij hebben ook ander geld in onze hand afgebracht, om spijze te kopen; wij weten niet, wie ons geld in onze zakken gelegd heeft.
23. En hij zeide: Vrede zij Of, vrede zal ulieden zijn; dat is, uw zaken staan wèl; het zal wèl zijn; hebt goeden moed. ulieden, vreest niet! Uw God Het schijnt dat deze dienstknecht van Jozef in de ware religie is onderwezen geweest. en de God uws vaders heeft u een schat Of, iets verborgens. in uw zakken gegeven; uw geld is Dat is, ik heb uw geld ontvangen. tot mij gekomen. En hij bracht Simeon tot hen uit.
24. Daarna bracht de man deze mannen in het huis van Jozef, en hij gaf water; en zij wiesen Zie Gen. 18:4. hun voeten; hij gaf ook aan hun ezelen voeder.
25. En zij bereidden het geschenk, totdat Jozef kwam op den middag; want zij hadden gehoord, dat zij aldaar brood eten Dat is, hun maaltijd houden, of ten eten blijven. Zie boven, Gen. 31:54. zouden.
26. Als nu Jozef te huis gekomen was, zo brachten zij hem het geschenk, hetwelk in hun hand was, in het huis, en zij bogen zich Zie boven, Gen. 37:7. voor hem ter aarde.
27. En hij vraagde hun Hebr. vraagde hun naar den vrede; dat is, naar hun welvaren; of hoe het met hen ging; alzo Exod. 18:7; Richt. 18:15; 1 Sam. 25:5. Van het woord vrede, zie boven, Gen. 37:14. naar hun welstand, en zeide: Is het wel Hebr. heeft hij vrede? en zo vervolgens. Zie boven, Gen. 29:6. met uw vader, den oude, waarvan gij zeidet? Leeft hij nog?
28. En zij zeiden: Het is wel met uw knecht, onzen vader, hij leeft nog; en zij neigden het hoofd en bogen zich neder.
29. En hij hief zijn ogen op, en zag Benjamin, zijn broeder, den zoon

zijner moeder, en zeide: Is dit uw kleinste broeder, waarvan gij tot mij zeidet? Daarna zeide hij: Mijn zoon! God zij u genadig!

30. En Jozef haastte zich; want zijn ingewand Het ingewand des mensen betekent eigenlijk zijn inwendige delen: als hart, long, lever, maag, enz. Naardien nu deze, en voornamelijk het hart, als men met barmhartigheid en medelijden over iemand bevangen wordt, zeer bewogen en ontstoken worden, zo wordt het ingewand genomen voor de barmhartigheid zelve, uit het diepste van het hart des mensen voorkomende; 1 Kon. 3:26; Fil. 2:1; Col. 3:12. ontstak jegens zijn broeder, en hij zocht te wenen; en hij ging in een kamer, en weende aldaar.

31. Daarna wies hij zijn aangezicht en kwam uit; en hij bedwong Te weten, van wenen; zie Gen. 45:1. zichzelf, en zeide: Zet brood op. Dat is, recht de spijs aan.

32. En zij richtten voor hem aan Jozef. in het bijzonder, Tot een teken van zijn waardigheid en den eerbied, dien men hem schuldig was. en voor hen in het bijzonder; en voor de Egyptenaren, die met hem aten, in het bijzonder; want de Egyptenaars mogen geen brood eten met de Hebreëen, dewijl zulks den Ten aanzien van hun afgodische religie, omdat zij goddelijke eer bewezen aan kalven, ossen, enz., die de Hebreëen slachtten en aten; verg. onder, Gen. 46:34; Exod. 8:26. Egyptenaren een gruwel is.

33. En zij aten voor zijn aangezicht, Dat is, tegen hem over. de eerstgeborene naar zijn eerstgeboorte, en de jongere Hebr. *de kleine naar zijn kleinkind.* naar zijn jonkheid; dies Niet alleen omdat Jozef hun zulk een grote eer aandeed, maar in het bijzonder, omdat zij naar den ouderdom, dien zij meenden dat hem onbekend was, gezet waren. verwonderden zich de mannen

onder elkander. Hebr. *de man tot zijn naasten.*

34. En hij langde hun van de gerechten, die voor hem waren; maar Benjamins gerecht was vijfmaal Hebr. *hij vermenigvuldigde de gerechten van Benjamin boven de gerechten van hen allen vijf handen*, dat is, vijf delen. groter, dan de gerechten van hen allen. En zij dronken, en zij werden Dat is, zij werden vrolijk. Het Hebreeuwse woord betekent niet altijd in overvloed of gulzigheid zich met wijn te overladen, maar somtijds alleen verheugd te zijn door het drinken van den wijn. Zie Ps. 104:15; Hoogl. 5:1; Hagg. 1:6, gelijk ook het Griekse woord genomen wordt, hetwelk men vindt Joh. 2:10. dronken met hem.

Genesis 44

1. En hij gebod Te weten, Jozef. dengene, die over zijn huis was, zeggende: Vul de zakken dezer mannen met spijs, naar dat zij zullen kunnen dragen, en leg ieders mans geld in den mond van zijn zak;
2. En mijn beker, Dit schijnt een beker geweest te zijn, hoog, ruim en diep, en van grote waarde, hebbende zijn naam van de rondte en hoogte. den zilveren beker, Dit schijnt een beker geweest te zijn, hoog, ruim en diep, en van grote waarde, hebbende zijn naam van de rondte en hoogte. zult gij leggen in den mond van den zak des kleinsten, Te weten, van Benjamin. met het geld Dat is, wat hij om spijs te kopen medegebracht had. van zijn koren. En hij deed naar Jozefs woord, hetwelk hij gesproken had.
3. Des morgens, als het licht werd, zo liet men deze mannen trekken, hen en hun ezelen.
4. Zij zijn ter stad uitgegaan; zij waren niet verre gekomen, als Jozef tot dengene, die over zijn huis was, zeide: Maak u op, en jaag die mannen achterna; en als gij hen zult

achterhaald hebben, zo zult gij tot hen zeggen: Waarom hebt gij kwaad voor goed vergolden?

5. Is het deze niet, Te weten, beker. waaruit mijn heer drinkt? en waarbij Of, *waardoor hij gewisselijk ervaren of bevinden zal*; te weten, wat gij voor lieden zijt. Hebr. *waarnemende waarnemen zou*. Het Hebreeuwse woord betekent wel somtijds iets door ijdele en ongeoorloofde kunsten waarnemen, om verborgen dingen te openbaren, of te voorzeggen, gelijk Lev. 19:26; 2 Kon. 21:6; maar het betekent ook dikwijls iets voorzichtiglijk vernemen, of bevinden, en door gewisse tekenen naspeuren, gelijk boven, Gen. 30:27; 1 Kon. 20:33, en aldus is het hier genomen. Anders, *waarvan hij zekerlijk vernemen zal*, en alzo Gen. 44:15. hij *iets* zekerlijk waarnemen zal? Gij hebt kwalijk gedaan, wat gij gedaan hebt.
6. En hij achterhaalde hen, en sprak tot hen diezelfde woorden.
7. En zij zeiden tot hem: Waarom spreekt mijn heer zulke woorden? Het zij verre van uw knechten, dat zij zodanig ding doen zouden.
8. Zie, het geld, dat wij in den mond onzer zakken vonden, hebben wij tot u uit het land Kanaan wedergebracht; hoe zouden wij dan uit het huis uws heren zilver of goud stelen?
9. Bij wien van uw knechten hij gevonden zal worden, dat hij Dat is, niet alleen zal de dief sterven, maar ook wij altegaaër slaven zijn; zie boven, Gen. 43:17. Zo spreken zij meer vrijmoediglijk, omdat zij zich geen kwaad bewust waren, dan voorzichtig, geen achterdenken hebbende op enig bedrog, hetwelk hun zou mogen aangedaan zijn, gelijk tevoren met het geld, noch op de droefenis, die hun vader hierdoor zou overkomen. sterve; en ook zullen wij mijn heer tot slaven zijn!
10. En hij zeide: Dit zij nu ook alzo, Anders, *is nu ook recht*, enz. naar uw Versta

dit van het onderzoek; want de straf, die zij zelf op zich genomen hadden, matigt hij. woorden! Bij wien hij gevonden wordt, die zij mijn slaaf; maar gijlieden zult onschuldig Dat is, vrij van straf en onverhinderd mogen wederkeren; zie Exod. 20:7, en Exod. 34:7. zijn.

11. En zij haastten, en iegelijk zette zijn zak af op de aarde, en iegelijk opende zijn zak.
12. En hij doorzocht, beginnende Dit deed hij met opzet om hen te langer in pijn, en te meer buiten bedenken te houden; want hij wist wel in wiens zak de beker was, want hij zelf had hem er in gedaan. met den grootste, en voleindigende met den kleinste; en die beker werd gevonden in den zak van Benjamin.
13. Toen scheurden Te weten, van droefenis, over de misdaad, die Benjamin scheen gedaan te hebben, en van vrees, zowel om de straf, die Jozef hem opleggen mocht, als om de zwaarigheid, die hun vader hierdoor overkomen zou. Zie van het scheuren der klederen boven, Gen. 37:29. zij hun klederen; en ieder man laadde zijn ezel op, en zij keerden weder naar de stad.
14. En Juda kwam met zijn broederen in het huis van Jozef; want hij was nog Te weten, Jozef, om de uitkomst van deze zaak af te wachten. zelf aldaar; en zij vielen voor zijn aangezicht neder ter aarde.
15. En Jozef zeide tot hen: Wat daad is dit, die gij gedaan hebt? Weet gij niet, dat zulk een man als ik *dat* zekerlijk waarnemen Zie boven, Gen. 44:5. zoude?
16. Toen zeide Juda: Wat zullen wij tot mijn heer zeggen, wat zullen Anders, *waarmede zullen wij ons rechtvaardigen?* Het Hebreeuwse woord *gelijk ook een ander van enerlei oorsprong* betekent *vrijachten*, en *spreken*, en *onschuldig verklaren*, even wanneer iemand voor een rechter van een misdaad bericht

zijnde, vrijgesproken wordt; zie deze betekenis, Exod. 23:7; Deut. 25:1; Ps. 51:6; Spreuk. 17:15; Jes. 5:23; verg. Matth. 11:9; Rom. 3:20; Gal. 2:16, en Gal. 3:8, enz. # Ga 2.16 3.8 wij spreken, en wat zullen Anders, waarmede zullen wij ons rechtvaardigen? Het Hebreeuwse woord *gelijk ook een ander van enerlei oorsprong* betekent *vrijachten*, en *spreken*, en *onschuldig verklaren*, even wanneer iemand voor een rechter van een misdaad bericht zijnde, vrijgesproken wordt; zie deze betekenis, Exod. 23:7; Deut. 25:1; Ps. 51:6; Spreuk. 17:15; Jes. 5:23; verg. Matth. 11:9; Rom. 3:20; Gal. 2:16, en Gal. 3:8, enz. # Ga 2.16 3.8 wij ons rechtvaardigen? God heeft de ongerechtigheid uwer knechten gevonden; Dat is, Hij heeft haar door zijn voorzienigheid opgemerkt, en nu aan het licht gebracht. Versta dit niet van deze daad, waaraan zij zich niet schuldig kenden, maar van enige andere, over welke hun conscientie wroegde en die God nu strafte. zie, wij zijn mijns heren slaven, zo wij, als hij, in wiens hand Dat is, bij wien. de beker gevonden is.

17. Maar hij zeide: Het zij verre van mij zulks te doen! de man, in wiens hand de beker gevonden is, die zal mijn slaaf zijn; doch trekt gijlieden op in vrede tot Dat is, met vriendschap en enigheid zonder ongemak te lijden aan uw personen, of schade aan uw goederen. Verg. boven, Gen. 36:29,31; 2 Sam. 3:21. **uw vader.**

18. Toen naderde Juda tot hem, en zeide: Och, mijn Zie boven, Gen. 43:20. heer! laat toch uw knecht een woord spreken voor mijns heren oren, en laat uw toorn tegen uw knecht niet ontsteken; want gij zijt Hebr. *gelijk gij, gelijk Farao*; dat is, gij zijt van zo groot aanzien en vermogen als Farao, wiens persoon gij representeert, zodat ik u gelijken eerbied schuldig ben als den koning zelve. Zie deze manier van spreken boven, Gen. 18:25. Juda noemt hier en in de volgende verzen zijn broeder Jozef *zijn heer*; tienmalen

noemt hij zichzelf, zijn vader en zijn broeders *Jozefs knechten*. Hetgeen hij wel doet uit nederigheid en eerbied, maar tegelijk vervult hij Jozefs dromen, boven, Gen. 37:7,9. even gelijk Farao!

19. Mijn heer vraagde zijn knechten, zeggende: Hebt gijlieden een vader, of broeder?

20. Zo zeiden wij tot mijn heer: Wij hebben een ouden vader, en een jongeling Verg. boven, Gen. 37:3. Het woord *Jeled* betekent wel geheel zeer jonge kinderen, ja zelfs ook, die maar pas geboren zijn, gelijk boven, Gen. 21:8; Exod. 1:17, en Exod. 2:8; maar het wordt ook gebruikt van redelijk bejaarden, als van Jozef, toen hij zeventien jaren oud was, boven, Gen. 37:30; van al de kinderen van Jakob, toen Ruben omtrent veertien jaren oud was, boven Gen. 33:1, en hier van Benjamin, toen hij omtrent vier en twintig jaren oud was. **des ouderdoms**, Dat is, die in den ouderdom van den vader geboren is. **den kleinsten**, wiens broeder dood is, en hij is alleen van zijn moeder overgebleven, en zijn vader heeft hem lief.

21. Toen zeidet gij tot uw knechten: Brengt hem af tot mij, dat ik mijn oog op hem sla. Of, *zette*. Dat is, dat ik hem aanschouwen mag, om de waarheid van uw woorden te beproeven; zie boven, Gen. 42:15,16. Soms wordt deze manier van spreken gebruikt voor *genade*, of, *gunst bewijzen*, gelijk Jer. 39:12, en Jer. 40:4.

22. En wij zeiden tot mijn heer: Die jongeling zal zijn vader niet kunnen verlaten; Want de vader zal dat niet toelaten. indien hij zijn vader verlaat, zo zal hij sterven. Te weten, de vader.

23. Toen zeidet gij tot uw knechten: Indien uw kleinste broeder met u niet afkomt, zo zult gij Hebr. *niet toedoen*, of, *voortvaren*, om mijn aangezicht te zien. Zie boven, Gen. 43:5. **mijn aangezicht niet meer zien.**

24. En het is geschied, als wij tot uw knecht, mijn vader, opgetrokken zijn, en wij hem de woorden mijns heren verhaald hebben;
25. En dat onze vader gezegd heeft: Keert weder. koopt ons een weinig spijs;
26. Zo hebben wij gezegd: Wij zullen niet mogen aftrekken; indien onze kleinste broeder bij ons is, zo zullen wij aftrekken; want wij zullen het aangezicht van dien man niet mogen zien, zo deze onze kleinste broeder niet bij ons is.
27. Toen zeide uw knecht, mijn vader, tot ons: Gijlieden weet, dat mijn huisvrouw Te weten, Rachel. Zie onder, Gen. 46:19. er mij twee gebaar Te weten, twee zonen, Jozef en Benjamin. heeft.
28. En de een is van mij uitgegaan, en ik heb gezegd: Voorwaar, hij is gewisselijk Hebr. *verscheurende verscheurd geworden*. Hier verstaat Jozef eerst wat zijn broeders hun vader hadden wijs gemaakt; zodat hij in dezen tijd nog niet anders wist, of Jozef was verscheurd. **verscheurd geworden!** en ik heb hem niet gezien tot nu toe.
29. Indien gij nu deze ook van mijn aangezicht wegneemt, en hem een verderf ontmoette, zo zoudt gij mijn grauwe haren met jammer ten grave Zie boven, Gen. 37:35, en onder, Gen. 44:31. doen nederdalen!
30. Nu dan, als ik tot uw knecht, mijn vader, kome, en de jongeling is niet bij ons (alzo zijn ziel aan Dat is, wien hij met zeer innerlijke en hartgrondelijke toegenegenheid liefheeft, en als zijn eigen hart bemint. Zie dergelijke manier van spreken, 1 Sam. 18:1. de ziel van deze gebonden is),
31. Zo zal het geschieden, als hij ziet, dat de jongeling er niet is, dat hij sterven zal; en uw knechten zullen

de grauwe haren van uw knecht, onzen vader, met droefenis ten grave doen nederdalen.

32. Want uw knecht Dat is, ik. is voor dezen jongeling borg bij mijn vader, Hebr. *van bij mijn vader*; dat is, zoals het enigen verklaren, toen hij van mijn vader aftoog. zeggende: Zo ik hem tot u niet wederbreng, zo zal ik tegen Dat is, ik zal schuldplichtig en strafwaardig bij mijn vader blijven, al de dagen mijns levens, gelijk boven, Gen. 43:9; zie aldaar de aantekeningen. mijn vader alle dagen gezondigd hebben!
33. Nu dan, laat toch Juda betoont hier zonderling een bekommering over zijn vader, en liefde tot zijn broeder Benjamin. uw knecht Dat is, mij. voor dezen jongeling slaaf van mijn heer blijven, en laat den jongeling met zijn broederen optrekken!
34. Want hoe zoude ik optrekken tot mijn vader, indien de jongeling niet met mij was, opdat ik den jammer niet zie, welke mijn vader overkomen zou. Hebr. *vinden*; dat is, overkomen, wedervaren, bejegenen, ontmoeten; zie deze manier van spreken Exod. 18:8; Deut. 4:30; Esth. 8:6; Job 31:29, enz. Dit ganse verhaal van Juda heeft het hart van Jozef zo geraakt en ontstoken, dat hij zich niet langer heeft kunnen bedwingen zonder te wenen, en zich aan zijn broeders te ontdekken.

Genesis 45

1. Toen kon zich Jozef niet bedwingen Te weten, van wenen; gelijk hij tevoren gedaan had, Gen. 43:31. voor allen, die bij hem stonden, en hij riep: Doet alle man Dit doet hij om zijn eer en die van zijn broeders bij de Egyptenaars te bewaren, overmits zij horen mochten van hem, dat hij verkocht was, en van zijn broeders, dat zij hem verkocht hadden. van mij uitgaan! En er stond niemand bij Dan alleen zijn

- broeders. hem, als Jozef zich aan zijn broederen bekend maakte.
2. En hij verhief zijn *Hebr. hij gaf.* stem met wenen, zodat het de Egyptenaren hoorden, en dat het Farao's huis hoorde. Dat is, hofgezin, waartoe dit gerucht straks verspreid is, gelijk onder, Gen. 45:16.
 3. En Jozef zeide tot zijn broederen: Ik ben Jozef! leeft mijn vader nog? En zijn broeders konden hem niet Vanwege de conscientie om hun mishandeling aan Jozef, en zijn tegenwoordige hoogheid en macht, om zich aan hen te wreken, indien hij wilde. antwoorden; want zij waren verschrikt voor zijn aangezicht.
 4. En Jozef zeide tot zijn broederen: Nadert toch tot mij! En zij naderden. Toen zeide hij: Ik ben Jozef, uw broeder, dien gij naar Egypte *Zie boven, Gen. 37:28.* verkocht hebt.
 5. Maar nu, weest niet bekommerd, en *de toorn* ontsteke niet in uw ogen, omdat gij mij hierheen verkocht hebt; want God heeft *Door zijn wijze, goede en alvermogende regering, uw kwaad werk tot een goed einde wendende; gelijk Hij gedaan heeft met het werk van Saul, 1 Sam. 19:9, van Absalom, 2 Sam. 12:12; van Simeï, 2 Sam. 16:10; van Achitofel, 2 Sam. 17:14; van de vijanden van Job, Job 1:21; van de Joden, Hand. 2:23, enz; zie 2 Sam. 12:12.* mij voor uw aangezicht gezonden, tot behoudenis des levens. Te weten, van ulieden. Anders, *tot leeftocht* gelijk Richt. 6:4, en Richt. 17:10.
 6. Want het zijn nu twee jaren des hongers in het midden *Dat is, door het ganse land. des lands;* en er zijn nog vijf jaren, in welke geen ploeging noch oogst zijn zal.
 7. Doch God heeft mij voor uw aangezicht henen gezonden, om u een *Dat is, opdat in dezen algemenen nood gijlieden moogt onderhouden worden en de nakomelingen van u mogen overblijven.*
 - Anders, opdat er zou overblijven waarvan gij zoudt kunnen leven.* overblijfsel te stellen op de aarde, en om u bij het leven te behouden, door een Anders, *tot een grote verlossing, of ontkoming;* zij wordt *groot* genoemd, ten aanzien van het wonderbare werk der goddelijke voorzienigheid, hierin klaarlijk blijkende; en van de grote weldaad hierdoor aan de Israelieten bewezen, die in zeer groten getale overblijven zouden. grote verlossing.
8. Nu dan, gij hebt mij *Dat is, het was uw mening noch voornemen niet, om mij een regeerder te maken in Egypte; maar God heeft het gedaan, besturende uw werk tot uw best.* herwaarts niet gezonden, maar God Zelf, Die mij tot Farao's vader gesteld *Dat is, tot zijn voornaamsten raadsheer, die zijn zaken met vaderlijke zorg zou besturen, en dien hij als een vader achten zou.* heeft, en tot een heer over zijn ganse huis, en regeerder in het ganse land van Egypte.
 9. Haast u en trekt op tot mijn vader, en zegt het hem: Alzo zegt uw zoon Jozef: God heeft mij tot een heer over gans Egypteland gesteld; kom af tot mij, en vertoef niet. *Hebr. staat niet, of blijft niet staan.*
 10. En gij zult in het land Gosen *Een land in Egypte, nabij het land Kanaän gelegen, zeer vruchtbaar, vol weiden, en daarom bekwaam voor die met vee omgingen.* wonen, en nabij mij wezen, gij en uw zonen, en de zonen uwer zonen, en uw schapen, en uw runderen, en al wat gij hebt.
 11. En ik zal u aldaar onderhouden; want er zullen nog vijf jaren des hongers zijn, opdat gij niet verarmt, *Dat is, door armoede vergaat.* gij en uw huis, en alles wat gij hebt!
 12. En ziet, uw ogen zien het, en de ogen van mijn broeder Benjamin, dat mijn mond *Dat is, dat ik tot u spreek niet door een taalman in een andere taal,*

- maar door mijn eigen tong, in uw eigen spraak. tot u spreekt.
13. En boodschapt mijn vader al mijn heerlijkheid in Egypte, en alles wat gij gezien hebt; en haast u, en brengt mijn vader herwaarts af.
14. En hij viel aan den hals van Benjamin, zijn broeder, en weende; en Benjamin weende aan zijn hals.
15. En hij kuste Zie boven, Gen. 29:11, en Gen. 31:28. al zijn broederen, en hij weende over hen; Dat is, terwijl hij hun aan den hals lag, en hen kuste. en daarna Ziende Jozefs oprechte en hartelijke beweging, zo grijpen zij nu moed, en beginnen wat vrijer met Jozef te spreken. spraken zijn broeders met hem.
16. Als dit gerucht Hebr. stem. Zo wordt dit woord ook genomen, Jer. 10:22; Hand. 2:6, enz. in het huis van Farao gehoord werd, dat men zeide: Jozefs broeders zijn gekomen! was het goed in de ogen van Farao, en in de ogen van zijn knechten.
17. En Farao zeide tot Jozef: Zeg tot uw broederen: Doet dit, laadt uw beesten, en trekt heen, gaat naar het land Kanaan;
18. En neemt uw vader en uw huisgezinnen, Hebr. huizen; gelijk Gen. 45:11. en komt tot mij, en ik zal u het beste Hebr. het goede; dat is, het beste en vruchtbaarste. van Egypteland geven, en gij zult het vette Dat is, het lieflijkste en uitnemendste, dat God uit en op de aarde geeft, tot onderhoud des menselijken levens; verg. Num. 18:12,29,30; Deut. 32:14, Ps. 147:14. dezes lands eten.
19. Gij zijt toch Namelijk, gij Jozef; dat is, gij zijt met genoegzame macht uit mijn naam voorzien. gelast: doet dit, Dit is gezegd in het getal van velen, en ziet op de broeders van Jozef. neemt u uit Egypteland wagenen voor uw kinderkens, en voor uw vrouwen, en voert uw vader, en komt.
20. En uw oog Laat u niet bezwaren, hetzij gij wat van uw huisraad achterlaat, òf noch om hetgeen u op den weg zou mogen bederven, òf wat gij in dezen duren tijd naar de waarde niet zoudt kunnen verkopen. verschone uw huisraad niet; want het beste van gans Egypteland, dat zal het uwe zijn.
21. En de zonen van Israel deden alzo. Zo gaf Jozef hun wagenen, naar Farao's bevel; Hebr. mond. ook gaf hij hun teerkost op den weg.
22. Hij gaf hun allen, iedereen, wisselklederen; Hebr. wisseling, of, verandering van klederen; dat is, zodanige als zij niet dagelijks gebruikten; hoedanige grote heren anderen plachten te geven tot verering of vergelding; Richt. 14:12,19; 2 Kon. 5:5. maar Benjamin gaf hij driehonderd zilverlingen, Zie boven, Gen. 20:16. en vijf wisselklederen.
23. En zijn vader desgelijks Hebr. als dit; dat is, gelijk, of, desgelijks, of, aldus; dat is, gelijk volgt. zond hij tien ezelen, dragende van het beste van Egypte, en tien ezinnen, dragende koren, en brood, en spijs voor Anders, toespijs. zijn vader op den weg.
24. En hij zond zijn broeders heen; en zij vertrokken; en hij zeide tot hen: Verstoort u Te weten, door te twisten, en jegens elkander vertoornd te worden over hetgeen gij mij in vorige tijden aangedaan hebt. niet op den weg.
25. En zij trokken op uit Egypte, en zij kwamen in het land Kanaan tot hun vader Jakob.
26. Toen boodschapten zij hem, zeggende: Jozef leeft nog, ja, ook is hij regeerder in gans Egypteland! Toen bezweek zijn Te weten, door onverwachte blijdschap en grote verwondering, dewijl hij nu omtrent in twee of drie en twintig jaren niet van hem gehoord had. hart, want hij geloofde hen niet.
27. Maar als zij tot hem gesproken hadden al de woorden van Jozef, die

hij tot hen gesproken had, en dat hij de wagenen zag, die Jozef gezonden had om hem te voeren, zo werd de Door zonderlinge vreugde over deze gans zeldzame en onverwachte zaak, werd hij zo verkwikt, dat hij nieuwe krachten des geestes en des lichaams heeft gekregen. **geest van Jakob hun vader, levendig.**

28. En Israel zeide: Het is genoeg! mijn zoon Jozef leeft nog! ik zal gaan, en hem zien, eer ik sterve!

Genesis 46

1. En Israel verreisde Dit is geschied in het jaar na de schepping der wereld omtrent 2239, tien jaren na Izaks dood, toen Jozef 39 jaren oud was; zie boven, Gen. 35:1. **met al wat hij had, en hij kwam te Ber-seba, en hij offerde offeranden aan den God van** Dat is, dien zijn vader Izak geëerd en aangeroepen had. Hiermede betoonde hij zijn standvastig geloof aan Gods beloften, en zijn dankbaarheid voor Gods weldaden, en bad Hem om raad en hulp op deze reis. **zijn vader Izak.**

2. En God sprak tot Israel in gezichten De gezichten in het algemeen genomen, waardoor God in die tijden zich aan de mensen openbaarde, zijn geweest somtijds buiten den slaap, door het aanschouwen van enige gedaante, die viel òf in de ogen des lichaams, gelijk boven, Gen. 15:1,5, enz., òf in het gezicht des geestes, Zach. 3:1, somtijds in den slaap, door manier van dromen, gelijk boven, Gen. 20:3; Job 33:15,16. Beiden konden gebeuren, òf des daags, gelijk Hand. 10:9,10, òf des nachts, gelijk boven, Gen. 15:5, en hier, Gen. 46:2. **des nachts, en zeide: Jakob, Jakob!** Tweemaal roept Hij hem, om hem tot een vaardig toeluisteren op te scherpen; gelijk boven, Gen. 22:11, en 1 Sam. 3:10. En hij zeide: Zie, *hier* Zie boven, Gen. 22:1. **ben ik!**

3. En Hij zeide: Ik ben die God, uws vaders God; vrees niet Omdat gij en uw zaad voor een tijdlang zult moeten vertrekken uit een land, dat Ik u en den uwen beloofd heb, boven, Gen. 28:13, in een land, waarin

uw grootvader met vrees en bekommering verkeerd heeft, boven Gen. 12:12. **van af te trekken naar Egypte; want Ik zal u aldaar tot een groot volk zetten.**

4. Ik zal met u aftrekken Te weten, om u te geleiden en bij te staan. Versta dit ook van het optrekken, boven, Gen. 24:7; Exod. 23:20; en Exod. 32:34. Merk hier eens voor al op, dat de woorden *optrekken, opklimmen, enz. idem, aftrekken, afklimmen, enz.* meest worden gebruikt ten aanzien van de gelegenheid der landen, steden en plaatsen, die hoog of laag gelegen zijn. Te gaan naar de hoog gelegene, is *optrekken*: naar de laag gelegene, *aftrekken*. Zie boven, Gen. 12:10, en Gen. 13:1, en Gen. 35:1; Exod. 19:3; Matth. 20:18; Luk. 10:30; Hand. 3:1. Het *opgaan* wordt van God menselijkerwijze gezegd, gelijk ook het *afkomen*. # Lu 10.30 Ac 3.1 **naar Egypte en Ik zal u** Dit is wel eensdeels aan Jakobs dood lichaam vervuld, onder, Gen. 47:29,30, en Gen. 50:13, doch voornamelijk aan zijn nakomelingen, toen Mozes hen uit Egypte heeft gevoerd, en Jozua hen in het land Kanaän gebracht heeft. **doen weder optrekken, mede optrekkende; en Jozef** Dat is, Jozef zal bij u zijn als gij sterven zult, en zal *naar de oude gewoonte van vele volken* uw ogen sluiten na uw dood. Hier wordt Jakob van God verzekerd, dat zijn geliefde zoon Jozef nog leefde, en dat hij bij Jozefs leven in vrede zou sterven. **zal zijn hand op uw ogen leggen.**

5. Toen maakte zich Jakob op van Ber-seba; en de zonen van Israel voerden Jakob hun vader, en hun kinderen, en hun vrouwen, op de wagenen, die Farao gezonden had, om hem te voeren.

6. En zij namen hun vee, en hun have, die zij in het land Kanaan geworven hadden, en zij kwamen in Egypte, Jakob en al zijn zaad met hem;

7. Zijn zonen, en de zonen zijner zonen met hem; zijn dochteren, en zijner zonen dochteren, en al zijn zaad bracht hij met zich in Egypte.

8. En dit zijn de Dit geslachtsregister wordt hier en elders door Mozes zo vlijtig herhaald; I. om aan te wijzen Gods wonderwerk in de vermenigvuldiging des zaads Abrahams; II. om de stammen te onderscheiden, ten aanzien van het priesterdom, de koninklijke waardigheid, en verdeling van het land Kanaän; III. en principalijk om de afkomst van den *Messias* naar het vlees te vervolgen. namen der zonen Dat is, zonen en zoons zonen; idem dochter en nicht. van Israel, die in Egypte kwamen: Jakob en zijn zonen. De eerstgeborene van Jakob: Ruben.
9. En de zonen van Ruben: Hanoeh, Verg. de namen van dit register met de herhalingen daarvan, Num. 26, en 1 Kron. 6,7,8. en Pallu, en Hezron, en Karmi.
10. En de zonen van Simeon: Jemuel, Ook genoemd *Nemuel*, Num. 26:12. en Jamin, en Ohad, Hij wordt Num. 26:12, en 1 Kron. 4:24, niet genoemd onder de kinderen van Simeon; het schijnt dat hij en de zijnen in dien tijd al gestorven waren. en Jachin, Ook genoemd *Jarib*, 1 Kron. 4:24. en Zoar, en Saul, de zoon ener Kanaanietische vrouw.
11. En de zonen van Levi: Gerson, Kehath en Merari.
12. En de zonen van Juda: Er, en Onan, en Sela, en Perez, en Zerah. Doch Er en Onan waren Zie boven, Gen. 38:7,10. Deze worden hier wel genoemd, maar niet om bij het getal te komen, in Gen. 46:15, vermeld. gestorven in het land van Kanaan; en de zonen van Perez waren Zie boven, Gen. 38:7,10. Deze worden hier wel genoemd, maar niet om bij het getal te komen, in Gen. 46:15, vermeld. Hezron en Hamul.
13. En de zonen van Issaschar: Tola, en Puwa, en Job, Anders, genoemd *Jaschub*, Num. 26:24. Deze is te onderscheiden van Job, wiens leven en historie in zijn boek verhaald wordt. De namen worden ook in het Hebreeuws onderscheidenlijk geschreven. en Simron.
14. En de zonen van Zebulon: Sered, en Elon, en Jahleel.
15. Dit zijn de zonen van Lea, die zij Jakob gebaar heeft in Paddan-Aram, Zie boven, Gen. 25:20. Te Paddan-Aram zijn de kinderen van Lea geboren, maar de geslachten van haar zonen, die hier gerekend worden, zijn naderhand in Kanaän geboren. met Dina zijn dochter; al de zielen Dat is, mensen; zie boven, Gen. 12:5. zijner zonen en zijner dochteren waren drie en dertig. Hierbij gerekend Jakobs persoon, en Er en Onan uitgesloten; zie boven Gen. 46:12.
16. En de zonen van Gad: Zifjon en Haggi, Schuni en Ezbon, Eri en Arodi, Anders, *Arod*, Num. 26:17. en Areli.
17. En de zonen van Aser: Jimna, en Jisva, en Jisvi, en Berija, en Sera, hun zuster; en de zonen van Berija: Heber en Malchiel.
18. Dit zijn de zonen van Zilpa, die Laban aan zijn dochter Lea gegeven had; en zij baarde Jakob deze zestien zielen. Te weten, dertien zonen, twee neven en een dochter.
19. De zonen van Rachel, Jakobs huisvrouw: Alzo werd Rachel bijzonder genoemd, omdat Jakob die alleen, naar Gods instelling, uit zichzelf verkoren en van Laban verzocht had. Zie boven, Gen. 29:18. Jozef en Benjamin.
20. En Jozef werden geboren in Egypteland, Manasse en Efraim, die hem Asnath, de dochter Zie boven, Gen. 41:40, en Gen. 48:5. van Potifera, den overste te On, baarde.
21. En de zonen van Benjamin: Bela, Becher en Asbel, Gera en Naaman, Echi en Ros, Muppim en Huppim, en Ard.
22. Dit zijn de zonen van Rachel, die Jakob geboren zijn, al te zamen veertien zielen.
23. En de zonen van Dan: Chusim. Ook genoemd *Suham*, Num. 26:42.

24. En de zonen van Nafthali: Jahzeel, en Guni, en Jezer, en Sillem.
25. Dit zijn de zonen van Bilha, die Laban aan zijn dochter Rachel gegeven had; en zij baarde dezelve Jakob, zij waren allen zeven zielen.
26. Al de zielen, die met Jakob in *Anders, Jakob toebehorende, of aldus, al de zielen Jakobs, die in Egypte gekomen zijn.* Egypte kwamen, uit zijn heup gesproten, Dat is, die uit zijn vlees en bloed geboren zijn. Zie dezelfde manier van spreken, Exod. 1:5; Richt. 8:30, hetwelk zoveel is, als uit iemands lenden voortgekomen te zijn. Zie boven, Gen. 35:11. **uitgenomen de vrouwen van de zonen van Jakob, waren allen zes en** De boven aangehaalde vier sommen, namelijk van 33 in vs. 15, van 16 in vs. 18, van 14 in vs. 22 en van 7 in vs. 25, maken tezamen zeventig. Maar hier worden alleen geteld, die uit Jakob geboren en met hem in Egypte gekomen zijn. Zodat uitgenomen moeten zijn *Jakob*, die uit zichzelf niet geboren is, en *Jozef* met zijn *twee zonen*, die met Jakob in Egypte niet gekomen zijn. **zestig zielen.**
27. En de zonen van Jozef, die hem in Egypte geboren zijn, waren twee zielen. Al de zielen van het huis van Jakob, die in Egypte kwamen, waren zeventig. Onder dit getal zijn mede begrepen *Jakob, Jozef* en zijn *twee zonen*.
28. En hij zond Juda voor zijn aangezicht heen tot Jozef, om voor zijn *Te weten, hoe en waar zij zich het best in Gosen zouden nederslaan.* aangezicht aanwijzing te doen naar Gosen; en zij kwamen in het land Gosen. Zie boven, Gen. 45:10.
29. Toen spande Jozef zijn wagen aan, en toog op, zijn vader Israel tegemoet naar Gosen; en als hij zich *Het schijnt dat Jozef, nabij zijn vader gekomen zijnde, zich met alle vriendelijkheid aan hem vertoond heeft, om van hem gekend te mogen worden.* **aan hem vertoonde, zo viel hij** Zie boven, Gen. 33:4, en Gen. 45:14;
- Luk. 15:20; Hand. 20:37. hem aan zijn hals, en weende lang aan *Anders, een tijdlang.* Hebr. *nog.* zijn hals.
30. En Israel zeide tot Jozef: Dat ik nu sterve, *Hebr. ditmaal;* de zin is: ik ben nu gewillig om te sterven. nadat ik uw aangezicht gezien heb, dat gij nog *Of, omdat, dewijl.* leeft!
31. Daarna zeide Jozef tot zijn broederen, en tot zijns vaders huis: Ik zal optrekken en Farao boodschappen, en tot hem zeggen: Mijn broeders en het huis mijns vaders, die in het land Kanaan waren, zijn tot mij gekomen.
32. En die mannen zijn schaapherders; want het zijn mannen, die *Hebr. mannen van vee, of, veemannen;* dat is, die met het vee omgaan; gelijk onder, Gen. 46:34, aldus *mannen van schepen*, 1 Kon. 9:27, dat is, die zich met de scheepvaart generen, *scheepslieden;* verg. ook boven, Gen. 9:20. **met vee omgaan; en zij hebben hun schapen, en hun runderen, en al wat zij hebben, medegebracht.**
33. Wanneer het nu geschieden zal, dat Farao ulieden zal roepen, en zeggen: Wat is uw hantering?
34. Zo zult gij zeggen: Uw knechten zijn mannen, die van onze jeugd af tot nu toe met vee omgegaan hebben, zo wij als onze vaders; opdat gij in het land Gosen moogt wonen; want alle schaapherder is de Egyptenaren een gruwel. Zie boven, Gen. 43:32. Deze verachtelijke staat heeft den Israëlieten onder Gods regering drieërlei voordeel aangebracht: I. dat zij goed, vet weiland voor hun beesten gekregen hebben; II. dat zij daarin bijeen waren, en tezamen in vrede mochten wonen; III. dat zij, van de afgodische Egyptenaars afgezonderd zijnde, den reinen godsdienst te vrijer konden uitoefenen.

1. Toen kwam Jozef en boodschapte Farao, en zeide: Mijn vader en mijn broeders, en hun schapen, en hun runderen, met alles wat zij hebben, zijn gekomen uit het land Kanaan, en zie, zij zijn in het land Gosen.
2. En hij nam een deel *Hebr. het einde, of, van het uiterste; dat is, zoals enigen verstaan van de jongsten en van de oudsten. Anders, van de aanzienlijkste, of, die in aanzien uitstaken. Verg. Richt. 18:2; 1 Kon. 12:31; Jes. 56:11; Ezech. 33:2.* zijner broederen, te weten vijf mannen, en hij stelde hen voor Farao's aangezicht.
3. Toen zeide Farao tot zijn broederen: Wat is uw hantering? En zij zeiden tot Farao: Uw knechten zijn schaapherders, *Hebr. schaapherder, of, veehoeder, want het Hebr. woord wordt somtijds breder genomen. Zie Amos 7:15* in het getal van een, dat is, ieder van uw knechten is een schaapherder. zo wij als onze vaders.
4. Voorts zeiden zij tot Farao: Wij zijn gekomen, om als *Zij willen zeggen dat zij daar gekomen waren, niet om het recht der burgers, of dat der natuurlijke inlanders te genieten, maar alleen als vreemdelingen, om voor een tijd daar te mogen herbergen, om den zwaren honger, totdat zij gelegenheid zouden hebben om naar hun land weder te keren.* vreemdelingen in dit land te wonen; want er is geen weide voor de schapen, die uw knechten hebben, dewijl de honger zwaar is in het land Kanaan; en nu, laat toch uw knechten in het land Gosen wonen!
5. Toen sprak Farao tot Jozef, zeggende: Uw vader en uw broeders zijn tot u gekomen;
6. Egypteland is voor uw *Zie boven, Gen. 13:9.* aangezicht; doe uw vader en uw broeders in het beste van het land wonen; laat hen in het land Gosen wonen, en zo gij weet, dat er onder

- hen kloeke *Hebr. mannen van sterkte, of kloekheid.* Het Hebreeuwse woord betekent in het algemeen *kracht, of vermogen*, en het wordt gebruikt van *tijdelijke middelen*, Ps. 49:7; Ezech. 28:5, van *sterkte des lichaams*, Ezra 4:23, van *verstand, trouw, en standvastigheid in enige regering*, Exod. 18:21,25, van *kracht en ervarenheid ten oorlog*, Deut. 3:18; Richt. 11:1, en 1 Sam. 18:17, idem, van *vlijt en ervarenheid in de huishouding*, Ruth 3:11; Spreuk. 31:10. # 1Sa 18.17 Ru 3.11 Pr 31.10 mannen zijn, zo zet hen tot veemeesters over hetgeen ik heb.
7. En Jozef bracht zijn vader Jakob mede, en stelde hem voor Farao's aangezicht; en Jakob zegende Op een bijzondere wijze, als een patriarch, den koning in zijn groetenis voor alle eer en vriendschap, hem en den zijnen bewezen, dankende, en hem allerlei welvaart van God toewensende; verg. 1 Sam. 13:10, en 2 Sam. 8:10, alzo ook onder, Gen. 47:10. Farao.
 8. En Farao zeide tot Jakob: Hoe vele zijn de dagen der jaren uws levens!
 9. En Jakob zeide tot Farao: De dagen *Dat is, waarin ik dikwijls als een vreemdeling herwaarts en derwaarts heb moeten trekken en omzwerven; zie boven, Gen. 17:8.* der jaren mijner vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaren; weinig en kwaad zijn *Jakob wil zeggen dat zijn leven is geweest vol arbeid, moeite, verdriet en ellende, ook meerder dan van zijn voorvaders.* de dagen der jaren mijns levens geweest, en hebben *Want zijn vader Izak had geleefd 180 jaren, boven, Gen. 35:28; zijn grootvader Abraham 175 jaren, boven, Gen. 25:7, zijn overgrootvader Therah 205 jaren, boven, Gen. 11:32. Jakob is gestorven oud zijnde 147 jaren.* niet bereikt de dagen van de jaren des levens mijner vaders, in de dagen hunner vreemdelingschappen.
 10. En Jakob zegende Farao, en ging uit van Farao's aangezicht.
 11. En Jozef bestelde voor Jakob en zijn broederen woningen, en hij gaf

hun een bezitting in Egypteland, in het beste van het land, in het land Rameses, Een deel van het land Gosen, waarin, naar sommiger gevoelen, gelegen was de stad Rameses; verg. Exod. 1:11; zie ook Exod. 12:37. gelijk als Farao geboden had.

12. En Jozef Naar de belofte gedaan boven, Gen. 45:11, en herhaald onder, Gen. 50:21. onderhield zijn vader, en zijn broeders, en het ganse huis zijns vaders, met brood, tot den mond Of, naar den mond des kleinen kinds, of des kindeken; dat is, naar den eis van het getal der kinderen. Anders, naar de gelegenheid, of wijze der kinderens; dat is, zoals men de kindertjes pleegt te voeden, die men, zonder hun arbeid en verdienste, de spijs in den mond steekt. der kinderens toe.

13. En er was geen brood Dat is, er was overgroot gebrek aan alle nooddrift. Dit groot gebrek was meest bij den gemenen man, omdat er geen brood te koop was. Van het woord *brood*, zie boven, Gen. 3:19. in het ganse land; want de honger was zeer zwaar: zodat het land van Egypte en het land Kanaan raasden Verst, de inwoner des lands, die zo door den honger geperst waren, dat zij zeer moeilijk en als onzinnig werden, en nabij om tot beroerten uit te breken. Zie onder Gen. 47:18,19. vanwege dien honger.

14. Toen verzamelde Jozef al het geld, dat in Egypteland en in het land Kanaan gevonden werd, voor het koren, dat zij kochten; en Jozef bracht dat geld in Farao's huis.

15. Als nu het geld uit Egypteland en uit het land Kanaan verdaan was, kwamen al de Egyptenaars tot Jozef, zeggende: Geef ons brood; want waarom zouden Dat is, waarom zult gij lijden als wij voor uw ogen van honger vergaan, nu wij geen geld meer hebben? Gij kondt het toch wel beteren. wij in uw tegenwoordigheid sterven? want het geld ontbreekt;

16. En Jozef zeide: Geeft uw vee, zo zal ik het u geven voor uw vee, indien het geld ontbreekt.

17. Toen brachten zij hun vee tot Jozef; en Jozef gaf hun brood voor paarden en voor het vee der schapen, en voor het vee der runderen, en voor ezels; en hij voedde hen Hebr. *leidde hen zoetjes*. met brood, datzelve jaar, voor al hun vee.

18. Toen datzelve jaar voleind was, zo kwamen zij tot hem in het tweede Niet van den honger, maar het tweede jaar na het voorgaande, waarin zij hun beesten voor koren verwisseld hadden. Dit tweede jaar was het zevende van den duren tijd. jaar, en zeiden tot hem: Wij zullen het voor mijn heer niet verbergen, alzo het geld verdaan is, en de bezitting der beesten *gekomen* aan mijn heer, Te weten, mits hem hetzelfde voor koren over te laten. zo is er niets anders overgebleven voor het aangezicht Dat is, dat mijn heer zien mag, en dat hij van ons meer eisen en ontvangen kan. Of, dat wij mijn heer zouden kunnen voortbrengen om koren te kopen. s mijns heren, dan ons lichaam en ons land.

19. Waarom zullen wij voor uw ogen sterven, zo wij als ons Versta, door het *sterven des lands*, de verwoesting, gelijk in het einde van het vers verklaard wordt. Anders, *wij en ons land zijn nog*, te weten, overig: *koop ons*, enz. land? Koop ons en ons land voor brood; zo zullen wij en ons land Farao dienstbaar zijn; en geef zaad, opdat Om te zaaien. wij leven en niet sterven, en het land niet woest worde!

20. Alzo kocht Jozef het gehele land van Egypte voor Farao; want de Egyptenaars verkochten een ieder zijn akker, dewijl de honger sterk over hen geworden was; zo werd Tevoren had het land Farao wel toebehoord, door het recht van het opperste gebied, maar

nu kwam het hem ook toe door het recht van eigendom. het land Farao's eigen.

21. En aangaande het volk, dat zette Hebr. *hij deed hen overgaan*. Hij wil zeggen dat hij het volk, het gehele land door, van zijn woonplaats deed veranderen, uit de ene stad of hoek des lands, waar hun goederen gelegen waren, in een anderen, waar het Farao beliefdde hen heen te zenden, opdat het inderdaad blijken zou dat zij voortaan niets eigens hadden, maar dat het gehele land den koning volkomenlijk toekwam. hij over in de steden, van het ene Dat is, van den enen uitersten landpaal tot den anderen. uiterste der palen van Egypte, tot aan het andere uiterste deszelven.
22. Alleen het land der priesteren kocht hij niet, want de priesters hadden een bescheiden deel van Farao, en zij aten hun bescheiden deel, hetwelk hun Farao gegeven had; daarom verkochten zij hun land niet.
23. Toen zeide Jozef tot het volk: Ziet, ik heb heden u en uw land gekocht voor Farao; ziet, daar is zaad voor u, opdat gij Hieruit is af te nemen dat dit geschied is in het laatste jaar van den duren tijd. Verg. de aantekeningen boven, Gen. 47:18. het land bezaait.
24. Doch met de inkomsten zal het geschieden, dat gij aan Farao het vijfde deel zult geven, en de vier delen zullen Hebr. *handen*; dat is, delen, gelijk boven, Gen. 43:34. voor u zijn, tot zaad des velds, en tot uw spijs en van degenen, die in uw huizen zijn, en om te eten voor uw kinderkens.
25. En zij zeiden: Gij hebt ons leven behouden; Hebr. *levend gemaakt*; dat is, in het leven behouden; aldus boven, Gen. 6:19, en Gen. 45:7; de Egyptenaars verklaren dat zij met de voorgeslagen conditie, van Farao's akkers te bebouwen, wel tevreden waren; en zij achtten dat hun nog grote beleefdheid of gunst geschiedde. laat ons genade vinden Zie deze manier van spreken, boven,

Gen. 18:3. in de ogen mijns heren, en wij zullen Farao's knechten zijn. Dat is, lijfeigenen.

26. Jozef dan stelde ditzelve in tot een wet, Of, *inzetting, ordinantie, recht, wijze, gebruik*. tot dezen dag, over het land van Egypte, dat Farao het Dat is, dat het land Farao's eigen zou zijn, met het vijfde deel der inkomsten. vijfde deel zou hebben; behalve dat alleen het land der priesteren van Farao niet werd.
27. Zo woonde Israel in het land van Egypte, in het land Gosen; en zij stelden zich tot bezitters daarin, en zij werden vruchtbaar en vermeerderden zeer.
28. En Jakob leefde in het land van Egypte zeventien jaar; zodat de dagen van Jakob, de jaren zijns levens, geweest zijn honderd zeven en veertig jaren.
29. Als nu de dagen van Israel naderden, dat hij sterven zou, zo riep hij zijn zoon Jozef, en zeide tot hem: Indien ik nu genade gevonden heb in uw ogen, zo leg Zie boven, Gen. 24:2. toch uw hand onder mijn heup, en doe weldadigheid en trouw aan mij, en begraaft mij Hij versterkt zich hiermede in het geloof aan Gods belofte, en wil door zijn exempel al de zijnen tot volharding in hetzelfde vermanen. Insgelijks deed Jozef, onder, Gen. 50:24,25. toch niet in Egypte;
30. Maar dat ik bij mijn vaderen ligge; hierom zult gij mij uit Egypte voeren, en mij in hun graf Te weten, in het graf van Abraham en Izak, in het land Kanaän, in de spelonk Machpela in Hebron; zie boven, Gen. 23:19, en Gen. 25:9, en Gen. 35:29. begraven. En hij zeide: Ik zal doen naar uw woord!
31. En hij zeide: Namelijk, *Jakob*. Zweer mij! en hij zwoer Namelijk, *Jozef*. hem. En Israel boog zich Te weten, voor den Heere; dat is, hij riep God aan, hem dankende

voor de versterking zijns geloofs, die hij uit Jozefs belofte en eed verkregen had. **ten hoofde** Vanwege zijn zwakheid in het bed zittende, en niet kunnende opstaan, om staande of knielende te bidden. **van het bed.**

Genesis 48

1. Het geschiedde nu na deze dingen, dat men Jozef zeide: Zie, uw vader is krank! Toen nam hij zijn **Te weten,** trekkende naar zijn vader, om hem te bezoeken. **twee zonen met zich, Manasse en Efraim!**
2. En men boodschapte Jakob, en men zeide: Zie, uw zoon Jozef komt tot u! Zo versterkte zich Israel, en zat op het bed.
3. Daarna zeide Jakob tot Jozef: God de Almachtige, is mij verschenen te Luz, Anders, *Bethel* genaamd. Zie boven, Gen. 28:19, en Gen. 35:6. **in het land Kanaan, en Hij heeft mij** Dat is, Hij heeft de zegeningen aan mijn vader en grootvader beloofd, weder met mij vernieuwd en bevestigd; daar die van hand tot hand aan onze nakomelingen overgeleverd moeten worden. **gezegend;**
4. En Hij heeft tot mij gezegd: Zie, Ik zal u vruchtbaar maken, en u vermenigvuldigen, en u tot een **Hebr. tot een bezitting der eeuwigheid;** namelijk, gedurende den tijd der wet, ten aanzien van dit aardse Kanaän; maar een tijd zonder einde, ten aanzien van het hemelse. Zie boven, Gen. 13:15, en Gen. 17:7,13, met de aantekeningen. **hoop van volken stellen; en Ik zal aan uw zaad na u dit land** Te weten, het land Kanaän. **tot een Hebr. tot een bezitting der eeuwigheid;** namelijk, gedurende den tijd der wet, ten aanzien van dit aardse Kanaän; maar een tijd zonder einde, ten aanzien van het hemelse. Zie boven, Gen. 13:15, en Gen. 17:7,13, met de aantekeningen. **eeuwige bezitting geven.**

5. Nu dan, uw twee zonen, die u in Egypteland geboren waren, eer ik in Egypte tot u gekomen ben, zijn mijne; Efraim en Manasse zullen mijne zijn, als Ruben en Simeon.
6. Maar uw geslacht, Dat is, uw kinderen, die gij boven Manasse en Efraim hierna zoudt mogen krijgen. **dat gij na hen zult gewinnen, zullen uwe** Dat is, zij zullen tot uw zonen gerekend worden, en mijn neven uit u. **zijn; zij zullen naar** Dat is, zij zullen in het verdelen van het land bij een van deze hun twee broeders gerekend worden, en geen stammen op zichzelf uitmaken, gelijk deze twee. *Naar, of, over enigen naam genoemd te worden,* is daarnaar te heten, en onder die gerekend te worden, welke van zulk een naam afkomstig zijn. Zie Deut. 28:10; Amos 9:12, en verg. onder, Gen. 48:16. **hunner broederen naam genoemd worden in hun erfdeel.**
7. Toen ik nu van Paddan Anders, *Paddan-Aram.* Zie boven, #Gen. 25:20, en Gen. 35:9. kwam, zo is Rachel bij mij Anders, *over mij gestorven;* alsof men zeide: op mijn schoot, en tussen mijn armen liggende. Anders, *voor mij;* dat is, voor mijn ogen. **gestorven in het land Kanaan, op den weg, als het nog** Zie boven, Gen. 35:16. **een kleine streek lands was, om tot** Zie boven, Gen. 35:16,19. **Efrath te komen; en ik begroef haar aldaar aan den weg van Efrath, welke is Bethlehem.**
8. En Israel zag de zonen van Jozef, en zeide: **Wiens zijn** Jakob zag met een verouderd gezicht, Gen. 48:10, zodat hij, op deze zonen van Jozef zijn ogen slaande, hen niet recht, noch onderscheidenlijk kon kennen. **deze?**
9. En Jozef zeide tot zijn vader: Zij zijn mijn zonen, die mij God hier gegeven heeft. En hij zeide: **Breng hen toch** *Hebr. neem hen;* dat is, *neem hen en breng hen.* Het woord *nemen* wordt dikwijls aldus gebruikt; zie boven, Gen. 12:15. **tot mij, dat ik hen** Dat is, dat ik hun de

beloftenissen Gods, hoe Hij hen zegenen wil, verkondig, en met oplegging der handen bevestig, naar de wijze van de zegening der patriarchen; zie boven, Gen. 27:4. zegene!

10. Doch de ogen van Israel waren zwaar van Dat is, dik en donker, niet bekwaam om onderscheidenlijk te zien. ouderdom; hij kon niet Dat is, hij kon niet wel zien; gelijk Gen. 48:8. zien; en hij deed hen naderen tot zich; toen kuste hij Zie boven, Gen. 27:26. hen, en omhelsde hen. Zie boven, Gen. 29:13, en Gen. 33:4.
11. En Israel zeide tot Jozef: Ik had niet gemeend uw aangezicht te zien; maar zie, God heeft mij ook uw zaad doen zien!
12. Toen deed hen Jozef uitgaan van zijn knieen; en hij boog Zijnen vader burgerlijke eer bewijzende, en hem bedankende voor de vriendschap en de eer aan hem en zijn kinderen bewezen. zich voor zijn aangezicht neder ter aarde.
13. En Jozef nam die beiden, Efraim met zijn rechterhand, tegenover Israels linkerhand, en Manasse met zijn linkerhand, tegenover Israels rechterhand, en hij deed hen naderen tot hem.
14. Maar Israel strekte zijn rechterhand uit, en legde die Hebr. *stelde haar.* op het hoofd van Efraim, hoewel hij de minste Te weten, van jaren. was, en zijn linkerhand op het hoofd van Manasse; hij bestierde zijn handen verstandelijk; want Manasse Anders, hoewel. was de eerstgeborene.
15. En hij zegende Jozef, en zeide: De God, voor Wiens aangezicht mijn vaders, Abraham en Izak, gewandeld hebben, die God, Die mij gevoed heeft, van dat ik was, tot op dezen dag;
16. Die Engel, Die mij verlost heeft van alle kwaad, zegene deze

jongeren, en dat in hen Dat is, dat zij in mijn geslacht gerekend, en mijn en mijner vaders Abrahams en Izaks kinderen genoemd en daarvoor gehouden worden. Dit is aldus geschied; want zij zijn onder de twaalf stammen Israels gesteld geweest, gelijk Jakobs eigen kinderen; verg. boven, de aantekeningen vs. 6, Gen. 48:6. mijn naam genoemd worde, en de naam mijner vaders, Abraham en Izak, en dat zij vermenigvuldigen als vissen in menigte, in het midden des lands!

17. Toen Jozef zag, dat zijn vader zijn rechterhand op het hoofd van Efraim legde, zo was het kwaad in zijn ogen, Dat is, het beviel hem kwalijk; zie boven, Gen. 21:11. en hij ondervatte zijns vaders hand, om die van het hoofd van Efraim op het hoofd van Manasse af te brengen.
18. En Jozef zeide tot zijn vader: Niet alzo, mijn vader! want deze is de eerstgeborene; leg uw rechterhand op zijn hoofd.
19. Maar zijn vader weigerde het, en zeide: Ik weet het, mijn zoon! ik weet het; hij zal ook tot een volk worden, en hij zal ook groot worden; maar nochtans zal zijn kleinste broeder groter Toen de Israelieten het eerst geteld werden in de woestijn, zo werd Efraim het eerst geteld, en hij had 8300 mannen meer dan Manasse, gelijk te zien is Num. 1:32,33,35; Num. 2:19,21. worden dan hij, en zijn zaad zal een volle Hebr. *volheid.* menigte van volkeren worden.
20. Alzo zegende hij ze te dien dage, zeggende: In u zal Anders, naar u; dat is, naar uw exempel; alsof hij zeide: De Israelieten, iemand willende zegenen of geluk wenssen, zullen u tot een exempel of voorschrift nemen, gelijk de naastvolgende woorden dit klaarlijk aanwijzen. Zie ook dergelijke manier van zegenen, Ruth 4:11, en van vloeken, Jer. 29:22. Israel zegenen, zeggende: God zette u als Efraim en

als Manasse! En hij zette Efraim voor Manasse.

21. Daarna zeide Israel tot Jozef: Zie, ik sterf; Dat is, ik zal haast sterven; zijnde de tegenwoordige tijd genomen voor den tijd, die haast komen zal en aanstaande is; verg. boven, Gen. 19:13, en Gen. 20:3; Joh. 14:2. maar God zal met ulieden wezen, en Hij zal u wederbrengen in het land Dat is, in het land Kanaän. uwer vaderen.

22. En ik heb u een stuk lands Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk *een schouder*, of, *rug*, gelijk boven, Gen. 9:23, en daarnaar bij gelijkenis *een stuk, deel*, of, *streek lands, hoog gelegen*, gelijk hier. Maar Jakob, als een profeet, ziet ook op den naam der stad *Sichem*, die in dat land aan het gebergte gelegen was; zie boven, Gen. 12:6, en naderhand den stam van Efraim toegevallen is, Joz. 20:7, waarin ook Jozefs gebeente begraven is geweest, Joz. 24:32, als in het land, dat zijn vader Jakob hem op profetische wijze bezet en gegeven had, Joh. 4:5; wel verstaande, niet alleen het stuk lands, hetwelk hij voor honderd stukken gelds gekocht had, boven, Gen. 33:19, maar ook al het land der stad Sichem, die Simeon en Levi met gewapende hand ingenomen en geplunderd hadden, boven, Gen. 34:25,26. **gegeven boven uw** Te weten, ten aanzien van het recht der eerstgeboorte, Deut. 21:17, hetwelk Ruben verloren had, en op Jozef gebracht was, 1 Kron. 5:1, *zoveel de dubbele erfenis belangde* als de eerstgeborene der waardigste huisvrouw. **broederen; hetwelk ik, met mijn zwaard en met mijn boog, uit de hand der Amorieten** Hebr. *des Amorieters*. Hij stelde één volksnaam voor al de Kanaänieten, omdat de Amorieten een van de machtigste volken waren in het land Kanaän, gelijk blijkt Amos 2:9, alzo ook boven, Gen. 15:16, en Joz. 10:5. **genomen heb.** Te weten, toen ik na den moord der Sichemieten *vrezende voor de naburige Kanaänieten* met gewapende hand op mijn hoede heb moeten wezen, om niet overvallen te worden. Dewijl nu God deze mijn zorg gezegend heeft, zendende een verschrikking over de omliggende inwoners,

zo heb ik daar dat stuk lands behouden, hetwelk ik nu door Gods zegen houd het mijne te zijn in eigendom, gelijk het hierna uwen nakomelingen zal toebehoren in gebruik en bezitting. Of anders, *nemen zal door het zwaard en den boog mijner nakomelingen.*

Genesis 49

1. Daarna riep Jakob zijn zonen, en hij zeide: Verzamelt u, en ik zal u verkondigen, hetgeen u in de Hebr. *in het achterste, laatste, of na vervolg der dagen*; dat is, in de toekomstige tijden; te weten, omtrent 200 jaren na dezen tijd beginnende, en voorts tot de komst en het koninkrijk van den *Messias* toe. **navolgende dagen wedervaren zal.**
2. Komt samen en hoort, gij, zonen van Jakob! en hoort naar Israel, uw vader.
3. Ruben! gij zijt mijn eerstgeborene, mijn kracht Dat is, een kind in de principale sterkte mijns levens gewonnen., en het begin Te weten, in het kinderwinnen; aldus worden de *eerstgeborenen* genoemd; Deut. 21:17; Ps. 78:51. **mijner macht; de voortreffelijkste in hoogheid, Hebr. de voortreffelijkheid. en de voortreffelijkste in sterkte!**
4. Snelle afloop Hebr. *snelligheid.* als der wateren, Te weten, toen gij uws vaders bed geschonden hebt; gelijk het water van een hoge plaats in een lage zeer snelijk loopt, zo hebt gij door uw onkuise begeerte, verenigd met grote stoutheid en lichtvaardigheid, uzelf in een schandelijke misdaad en oneer gestort. **gij zult de voortreffelijkste niet zijn! want gij hebt uws** Dat is, gij hebt uws vaders bed door bloedschande ontreinigd. **vaders leger beklommen; toen hebt gij het geschonden; hij heeft mijn** Dit heeft Jakob gesproken, zich wendende tot zijn andere zonen. **bed beklommen!**

5. Simeon en Levi zijn gebroeders! hun handelingen Volgens sommigen, *zwaarden*. zijn werktuigen van geweld!
6. Mijn ziel kome niet in hun verborgen raad; mijn eer worde *Eer* is hier zoveel als tevoren *ziel*, die het waardigste deel des mensen is. Aldus kan het woord *eer* ook genomen worden Ps. 16:9, en Ps. 30:13, en Ps. 57:9. Anders, *tong*; waarmede men schuldig is God te eren en zijn lof te verbreiden. Men kan ook door het woord *eer* verstaan zijn goeden naam. niet verenigd met hun vergadering! want in hun toorn hebben zij de mannen Hebr. *den man*; versta, de Sichemieten. Zie boven, Gen. 34:25,26. doodgeslagen, en in hun moedwil hebben zij de ossen weggerukt. Hebr. *den os*; versta hieronder ook andere beesten, die zij bij het plunderen van de stad Sichem den inwoners ontweldigd hebben. Dikwijls gebruiken de Hebreëen het getal van één voor velen, boven; Gen. 32:5, en 1 Kron. 10:1; verg. met 1 Sam. 31:1.
7. Vervloekt zij Vervloekt te zijn, is lichamelijke en geestelijke, tijdelijke en eeuwige straf, of enige van deze onderworpen te zijn, gelijk boven Gen. 3:14, en Gen. 4:11, en Gen. 5:29; Deut. 28:16,17; Matth. 25:41. Versta hier tijdelijke straf. hun toorn, want hij is heftig; en hun verbolgenheid, want zij is hard! ik zal hen verdelen onder Jakob, en zal hen verstrooien onder Israel.
8. Juda! gij zijt het, u zullen uw broeders loven; uw hand zal zijn Dat is, gij zult hen in de vlucht slaan en dempen; verg. Ps. 18:41. op den nek uwer vijanden; voor u zullen zich Hiermede geeft hij te kennen dat zijn nakomelingen tot de heerschappij, het andere deel van het recht der eerstgeboorte zouden verheven worden. uws vaders zonen nederbuigen.
9. Juda is een Dit alles wordt hier gesproken bij gelijkenis, om uit te drukken de tijdelijke heerschappij en macht der nakomelingen van Juda; Richt. 1:2; 1 Sam. 17:51; 2 Sam. 8:12,13, en 1 Kon. 9:20, enz; en de eeuwige van den

Messias, die uit Juda zou spruiten, Matth. 28:18; Luk. 1:32,43; Ef. 1:20,21. # Eph 1.20,21 leeuwenwelp! gij zijt van de roef opgeklommen, mijn zoon! Hij kromt zich, hij legt zich neder als een leeuw, en als een oude leeuw; wie zal hem Alsof hij zeide: zijn vijanden zullen hem zozeer vrezen, dat zij hem niet lichtelijk of zonder hun schade tergen zullen. doen opstaan?

10. De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever Versta, dengene, die de macht heeft om de wetten der regering te stellen en voor te schrijven; zie Spreuk. 8:15. van tussen zijn Dat is, die uit den stam Juda afkomstig zal wezen. Anders, die als een discipel aan de voeten des meesters in de wetten zal onderwezen worden; alzo Deut. 33:3. voeten, totdat Silo Hierbij wordt buiten allen twijfel verstaan de *Messias*, en wordt door sommigen overgezet *zijn zoon*, of, *vrucht*; te weten, de zoon van Juda; want het Hebreeuwse woord betekent *het velletje, waarin de kinderen geboren worden*; en alzo het kind zelf, wat er in ligt, en uit het geslacht van Juda *waarvan de maagd Maria des Heeren Christus' moeder was*, Luk. 1:32 voortkomen zou. Anders, *de Heiland, Zaligmaker, Gelukgever*, enz. komt, en Anders, *gekomen zal zijn*. Beiden is waarachtig, ten aanzien van tweeërlei vorm van regering; de ene macht hebbende over criminele zaken, de ander alleen over burgerlijke geschillen en differenten der religie, want sommigen jaren, eer *Christus* kwam, is den Joden door *Pompejus* afgenomen den eersten vorm der regering, maar de andere is hun nog over geweest, toen *Christus* in het vlees verschenen was, Joh. 18:31. Denzelven zullen de volken Hebr. *en tot, of, aan hem zal de gehoorzaamheid der volken zijn*; dat is, de ware gelovigen uit alle volken zullen hem gehoorzaamheid bewijzen, hem erkennende voor hun Heere en Zaligmaker, enz. Anders, *en tot hem zal zijn de vergadering der volken. gehoorzaam zijn*.

11. **Hij bindt zijn jongen ezel aan den wijnstok, en het veulen zijner ezelin aan den edelste wijnstok; hij wast zijn kleet in den wijn, en zijn mantel in wijndruivenbloed.** Met deze manier van spreken wordt te kennen gegeven de overvloed en de edelheid van den wijn, die in het erfdeel van Juda zou wezen. Anders, *zijn opperkleed*. Dat is, sap der druiven, of wijn. Alzo Deut. 32:14.
12. **Hij is roodachtig van ogen door den wijn, en wit van tanden door de melk.** Met deze manier van spreken geeft hij te kennen den overvloed en de kracht van den wijn en van de melk, welke in het land van Juda zou wezen. Anders, *roder van ogen dan wijn, en witter van tanden dan melk*.
13. **Zebulon zal aan de haven der zeeen wonen, en hij zal aan de haven der schepen wezen; en zijn zijde zal zijn naar Sidon.** Dat is, hij zal zijn woning aan den zee kant hebben. Zie de vervulling hier van Joz. 19:10,11, enz.
14. **Issaschar is een sterk gebeende ezel, nederliggende tussen twee pakken.** Bij gelijkenis van een sterken doch luien en gemakkelijken ezel, voorzegt hij dat de nakomelingen van Issaschar wel sterk zouden zijn en groot van vermogen, door de goedheid van hun land, maar zo tot gemak en vrede genegen, dat zij niets bijzonders zouden uitrichten, ja zich door anderen overlasteren; zie Richt. 5:13, en verg. Deut. 33:18.
15. **Toen hij de rust zag, dat zij goed was, en het land, dat het lustig was, zo boog hij zijn schouder om te dragen, en was dienende onder cijns.** Dat is, hij zal zijn woning aan den zee kant hebben. Zie de vervulling hier van Joz. 19:10,11, enz.
16. **Dan zal zijn volk richten, als een der stammen Israels.** Dat is, regeren, met wetten te geven en uit te voeren, alzo 1 Sam. 2:10; Ps. 96:13; Zach. 3:7. Ditzelfde verstaat Jakob ook van de andere stammen, afkomstig uit de andere dienstmaagden, dat zij, zowel als de andere, de volle heerschappij in hun erfdeel hebben zouden.
17. **Dan zal een slang zijn aan den weg, een adderslang nevens het pad, bijtende des paards verzenen, dat zijn rijder achterover valle.** De zin en de mening der profetie is deze: *Dan* zal, naar der slangen aard, listiglijk zijn vijanden bespringen, gelijk ook af te nemen is uit Deut. 33:22. Zie exempelen der vervulling, Richt. 14; Richt. 15; Richt. 16; Richt. 18. Anders, *pijlslang*, die, in de bomen zich verbergende, door derzelve takken met grote sterkte en snelheid zich uitschiet, doende van gelijken op de aarde langs den weg. Het Hebreeuwse woord wordt hier alleen gevonden.
18. **Op uw wacht ik, HEERE!** Jakob wendt zich tot God, om hem den welstand zijner nakomelingen aan te bevelen, door Gods Geest voorziende de zwaarigheden, die hun in het algemeen zouden overkomen, en in het bijzonder den stam van Dan, zowel ten aanzien van zijn erfdeel, Joz. 19:47; Richt. 1:34, als van de zuivere religie of godsdienst, die zij zeer haast door afgoderij verloren hebben; Richt. 18:17. Het Hebreeuwse woord betekent, of *tijdelijke verlossing* en behoud, Richt. 15:18, en 2 Sam. 10:11; of *eeuwige*, Jes. 45:17; Luk. 19:9, of beiden tezamen, gelijk Ps. 37:39, en hier, Gen. 49:18. Anders, *tot of, om uw heil, of, behoudenis, wacht ik den Heere*.
19. **Aangaande Gad, een bende zal hem aanvallen; maar hij zal haar aanvallen in het einde.** Jakob wil zeggen dan Gad wel in het eerst door zijn vijanden zou onderdrukt worden, maar dat hij hen daarna zelf zou overwinnen. Zie Deut. 33:20,21. Het Hebreeuwse woord betekent, met rovende en stropende benden of rotten een uitval doen.
20. **Van Aser, zijn brood zal vet zijn; en hij zal** De zin is dat de nakomelingen van Aser van het land, hetwelk hun ten erfdeel vallen zou, zeer goede tarwe, olie en ander voedsel in overvloed genieten zouden. Dat is, het land van Aser zal zeer vruchtbaar zijn, niet alleen van het nodige voedsel, maar ook van kostelijke, vermakelijke en lekkere vruchten,

die men met ere een koning zou mogen voorzetten. Zie Deut. 33:24, en Joz. 19:24,25, enz. **koninklijke lekkernijen leveren.**

21. Nafthali is een losgelaten hinde;

Dat is, wakker in oorlogsdaden; Richt. 4:6,10, en Richt. 5:18, en aangenaam in de burgerlijke conversatie. **hij geeft schone woorden.**

22. Jozef is een vruchtbare Hebr. *Zoon des vruchtbaren wijstoks*;

alzo *dochters* in het volgende. Jozef wordt vergeleken bij een vruchtbaren stam, die takken geeft, en die zich zeer vermenigvuldigen en wijd uitbreiden zouden. **tak, een vruchtbare** Hebr. *Zoon des vruchtbaren wijstoks*;

alzo *dochters* in het volgende. Jozef wordt vergeleken bij een vruchtbaren stam, die takken geeft, en die zich zeer vermenigvuldigen en wijd uitbreiden zouden. **tak aan een fontein; elk der takken loopt over den muur.**

23. De schutters Hebr. *de heren*, of,

meesters der pijlen; dat is, de schutters, die de pijlen in het schieten gebruiken. Zie boven, Gen. 14:13. Versta door dezen, al degenen, die Jozef enig lijden hebben aangedaan, zoals zijn broeders, met hem te verkopen; zijn meesteres, met hem te beschuldigen; haar man, met hem in de gevangenis te werpen, enz., welke allen naar hem, evenals de schutters naar een doel, geschoten hebben, om hem te verderven. **hebben hem wel bitterheid** Hebr. *verbitterd*. **aangedaan, en beschoten,** Zie van het Hebreeuwse woord Job 16:13; Jer. 50:29; ook Ps. 18:15. **en hem gehaat;**

24. Maar zijn boog Dat is, zijn sterkte en

welvaart is in haar geheel gebleven, zodat hij niet kon vernield worden door zijn vijanden. Enigen verstaan door den boog, het geloof van Jozef; door *zijn armen*, zijn deugden. **is in stijvigheid gebleven, en de armen zijner handen zijn gesterkt geworden, door de handen van de Machtige** Dat is, van God, die Jakob en zijn huisgezin door zijn macht beschermd heeft. **Jakobs; daarvan is hij** Dat is, van God, die alleen de fontein is en de gever alles goeds. **een herder, een** Versta, Jozef, wien God

gesteld had tot een herder, om voedsel te beschikken den Egyptenaars en anderen volken, doch in het bijzonder Jakobs huis, om welke oorzaak hij ook een *steen*, of, *rots* van toevlucht genoemd wordt. **steen Israels;**

25. Van uws vaders God, Die u zal helpen, en van den Almachtige, Die u zal zegenen, met zegeningen des hemels van boven, met zegeningen des afgronds,

Versta, de grote diepte, die in de aarde is, waaruit de zeeën, fonteinen, rivieren, meren, beken, enz., haar oorsprong nemen; verg. boven, Gen. 1:2. **die daaronder ligt, met zegeningen der borsten en der baarmoeder!**

26. De zegeningen uws vaders gaan te boven de zegeningen mijner voorvaderen, tot aan het einde van de eeuwige heuvelen;

Dat is, die van den beginne geweest zijn. Verg. Deut. 33:15; Ezech. 36:2; Hab. 3:6, en voorts Ps. 72:5,7,17, en Ps. 89:37,38. **die zullen zijn op het hoofd van** Dat is, zij zullen rijkelijk uitgestort worden over Jozef; om van hem over al zijn nakomelingen in gelijke mate af te vloeien. **Jozef, en op den hoofdschedel des afgezonderden** Te weten, tot zonderlinge macht en heerschappij, om een behouder zijns geslachts te zijn. **zijner broederen!**

27. Benjamin zal Dat is, de Benjaminiten

zullen in aard, conditiën en werken enigszins te vergelijken zijn bij de wolven, die altijd er op uit zijn om te roven, het geroofde te verscheuren, het verscheurde te verslinden, en onder hun jongen uit te delen. Want zij zullen ten oorlog genegen zijn, en kloek in het gebruik der wapenen. Zie hiervan de vervulling Richt. 3:15, idem, Richt. 19:20, en 1 Sam. 12:14,15. **als een wolf verscheuren; des morgens zal hij roof eten, en des avonds zal** Dat is gehele dagen zullen zij met oorlogswerken bezig zijn. **hij buit uitdelen.**

28. Al deze stammen van Israel zijn twaalf; en dit is het, wat hun vader tot hen sprak, als hij hen zegende;

hij zegende hen, een iegelijk naar zijn bijzonderen zegen.

29. Daarna gebod hij hun, en zeide tot hen: Ik word verzameld Zie boven, Gen. 15:15, en Gen. 25:8. tot mijn volk: **begraaft mij** Van het gebruik der begrafenis, zie boven, Gen. 23:4. **bij mijn vaders, in de spelonk, die is in den akker van Efron, Zie boven, Gen. 23:10. den Hethiet;**

30. In de spelonk, welke is op den akker Hij beschrijft deze spelonk dus naarstiglijk, zowel om te tonen dat hij grote begeerte had om daar begraven te worden, als omdat hij vreesde, dat zij de plaats niet wel mochten onthouden hebben; want Jozef was nu omtrent negen en dertig jaren uit het land Kanaän geweest, en zijn broeders omtrent zeventien jaren. **van Machpela, Zie boven, Gen. 23:9. die tegenover Mamre is, Anders genaamd Hebro, gelegen in den stam van Juda, boven, Gen. 23:19, en Gen. 35:27. in het land Kanaan, die Abraham met dien akker gekocht heeft van Efron, den Hethiet, tot een erfbegrafenis.**

31. Aldaar hebben Dit verhaalt Jakob uitvoerig, eensdeels om het hart van zijn kinderen af te trekken van Egypte, en de verwachting op te scherpen op het beloofde land; anderdeels om aldus openlijk te betuigen dat hij in de voetstappen van Abrahams en Izaks geloof volhardde. **zij Abraham begraven, en Sara, zijn huisvrouw; daar hebben zij Izak begraven, en Rebekka, zijn huisvrouw; en daar heb ik Lea begraven.**

32. De akker, en Hebr. *de koping van den akker en der spelonk, die daarin is, is van, enz. Anders in de bezitting, of, het erfgoed des akkers, en der spelonk, die daarin is, gekocht van, enz. de spelonk, die daarin is, is gekocht van de zonen Heths.*

33. Als Jakob voleind had aan zijn zonen bevelen te geven, zo legde Het schijnt dat Jakob de voorgaande rede gedaan

heeft zittende, overeind in het bed, om het woord Gods, hetwelk hij verder wilde uitspreken, te vereren, en op zijn gemak beter voort te brengen; daarna, dat hij, dit gedaan hebbende, en door zijn zwakheid niet meer aldus kunnende zitten, zich weder nedergelegd, en zijn voeten in het bed bijeen uitgestrekt heeft, om gerustelijk den dood te verwachten, en zijn geest Gode te bevelen. **hij zijn voeten samen op het bed, en hij gaf den geest, en hij werd verzameld tot Zie boven, Gen. 49:29. zijn volken.**

Genesis 50

1. Toen viel Jozef op zijns vaders aangezicht, en hij weende over hem, en kuste hem. Alzo dat hij hem ook zonder twijfel, de ogen toegesloten heeft, gelijk God Jakob beloofd had, boven, Gen. 46:4.
2. En Jozef gebod zijn knechten, den medicijnmeesters, dat zij zijn vader Dat is, het dode lichaam zijns vaders. **balsemen zouden;** Een oud gebruik der oosterse volken, waardoor zij de dode lichamen met welriekende kruiden en krachtige specerijen bestrooid en gevuld en met zalf, daarvan gemaakt, bestreken hebben; welk gebruik de heidenen uit superstitie, maar de Israëlieten met een heilig nadenken, tot een getuigenis van de toekomstige onverderfelijkheid onzer lichamen, onderhouden hebben. Zie 2 Kron. 16:14, en 2 Kron. 21:19; Mark. 16:1; Joh. 19:40. **en de medicijnmeesters balsemden Israel.**
3. En veertig dagen Te weten, opdat door het langdurige balsemen, de kracht van de kostbare kruiden en zalven al de leden des lichaams doortrekken mocht. **werden aan hem vervuld;** Namelijk, aan Jakob. **want alzo werden vervuld de dagen dergenen, die gebalsemd werden; en de Egyptenaars beweenden hem zeventig dagen.** Langer dan de Israëlieten Aäron en Mozes beweenden, hetwelk maar dertig dagen duurde; Num. 20:29; Deut. 34:8. Doch sommigen menen dat onder deze

zeventig dagen, de voormelde veertig der balseming mede begrepen moeten worden. In welken zin het bewenen maar dertig dagen geduurd zou hebben.

4. Als nu de dagen zijns bewenens over waren, zo sprak Jozef tot het huis van Farao, Versta de vorsten, raadsheren en vrienden van Farao, die dagelijks bij hem waren; want in den rouw zijnde, mocht Jozef bij den koning niet verschijnen, naar het gebruik van Egypte en van andere landen. Verg. Esth. 4:2. zeggende: Indien ik nu genade gevonden Zie boven, Gen. 18:3. heb in uw ogen, spreekt toch voor de oren van Farao, zeggende:
5. Mijn vader heeft mij doen zweren, zeggende: Zie, ik sterf; Zie boven, Gen. 48:21, en hier Gen. 50:24. in mijn graf, dat ik mij in Aldus hebben ook anderen, toen zij nog leefden, hun graf tegen hun dood laten bereiden. Zie 2 Kron. 16:14; Jes. 22:16; Matth. 27:60. het land Kanaan gegraven heb, daar zult gij mij begraven! Nu dan, laat mij toch optrekken, dat ik mijn vader begrave, dan zal ik wederkomen.
6. En Farao zeide: Trek op en begraaf uw vader, gelijk als hij u heeft doen zweren.
7. En Jozef toog op, om zijn vader te begraven; en met hem togen op alle Dat is, het merendeel, te weten, allen die bij de hand waren, en van huis konden wezen. Verg. Matth. 3:5. Farao's knechten, Zijn hofdienaren en edellieden; zie boven, Gen. 20:8. de oudsten van zijn Zijn raadsheren en andere mannen van staat. huis, en al Dat is, hofgezin. Zie boven, Gen. 34:19. de oudsten des lands van Vorsten, officieren en aanzienlijken des lands. Egypte;
8. Daartoe het ganse huis van Jozef, en zijn broeders, en het huis zijns vaders; alleen hun kleine kinderen, en hun schapen, en hun Dat is, hun klein en groot vee. Zie boven, Gen. 12:16. runderen lieten zij in het land Gosen.

9. En met hem togen op, zo wagenen als ruiteren; en het was een zeer zwaar heir. Dat is, groot in menigte. Aldus wordt *een zwaar volk* genoemd, Num. 20:20, en 1 Kon. 3:9, hetwelk uitgelegd wordt *een groot volk*; 2 Kron. 1:10. Zie ook 1 Kon. 10:2, en 2 Kon. 6:14.
10. Toen zij nu aan het plein van Versta hier een effen, ledige en open plaats, die met doornen bezet, of omtuind was, of omtrent welke een menigte van doornen groeiden. het doornbos Datzelfde woord hebben wij Richt. 9:14; Ps. 58:10. Anderen behouden het Hebreeuwse woord ATAD als den eigen naam van deze plaats. kwamen, dat aan gene zijde Ten aanzien van de plaats, waar Mozes was, toen hij dit schreef. van de Jordaan is, Zie boven, Gen. 13:10. hielden zij Hebr. *zo rouwklaagden zij daar een rouwklacht*. daar een grote en zeer zware rouwklage; en hij maakte zijn vader een rouw van zeven dagen. Dat is, Jozef verordende den tijd van zeven dagen, om te beschikken al wat tot het rouwdragen en de begrafenis nodig was; zie Pred. 12:13.
11. Als de inwoners des Hebr. *de inwoner*; alzo in het volgende, *de Kanaäniet*. lands, de Kanaanieten, dien rouw zagen op het plein van het doornbos, zo zeiden zij: Dit is een zware rouw der Egyptenaren; daarom noemde men haar naam Abel-Mizraim, die aan het veer Aldus in het voorgaande, Gen. 50:10. van de Jordaan is.
12. En zijn zonen deden hem, gelijk als hij hun Zie boven, Gen. 49:29. geboden had;
13. Want zijn zonen voerden hem in het land Kanaan, en begroeven hem in de spelonk des akkers van Machpela, Zie boven, Gen. 49:30. welke Abraham met den akker gekocht had tot een erfbegravenis van Efron, den Hethiet, tegenover Mamre. Zie boven, Gen. 49:30.

14. Daarna keerde Jozef weder in Egypte, hij en zijn broeders, en allen, die met hem opgetogen waren, om zijn vader te begraven, nadat hij zijn vader begraven had.
15. Toen Jozefs broeders zagen, dat hun vader dood was, zo zeiden zij: Misschien zal ons Jozef haten, en hij zal ons gewisselijk *Hebr. vergeldende vergelden, of, wederkeren.* vergelden al het kwaad, dat wij hem aangedaan hebben. *Hebr. weder gedaan, of, vergolden hebben;* te weten, voor al die ootmoedige beden en vriendelijke smekingen, die hij, in onze handen zijnde, aan ons gedaan heeft, en wij hem afgeslagen hebben. Zie boven, Gen. 42:21, also onder, Gen. 50:17.
16. Daarom ontboden zij aan Jozef, zeggende: Uw vader heeft Zij begeren vergiffenis van Jozef, gebruikende daartoe vier redenen: I. Omdat hun vader *zoals zij zeggen* dit vóór zijn dood begeerd had; II. Omdat zij zijn broeders waren; III. Omdat zij berouw hadden en hun zonden bekenden; IV. Omdat zij van één religie met hem waren. bevolen voor zijn dood, zeggende:
17. Zo zult gij tot Jozef zeggen: Ei, vergeef toch de overtreding uwer broederen, en hun zonde; want zij hebben u kwaad aangedaan; maar nu vergeef toch de overtreding der dienaren *Die denzelfden God met u dienen, die ons bevolen heeft elkander de misdaden te vergeven, gelijk wij begeren, dat Hij ons genadig is. van den God* Zie boven, Gen. 26:24, en Gen. 31:42. uws vaders! En Jozef weende, als zij tot hem spraken.
18. Daarna kwamen *Te weten, nadat zij gehoord hadden het rapport dergenen, die zij tot Jozef afgevaardigd hadden.* ook zijn broeders, en vielen voor hem neder, en zeiden: Zie, wij zijn u tot knechten!
19. En Jozef zeide tot hen: Vreest niet; want ben ik in *Dat is, ben ik God, die de macht zou hebben u kwaad te doen,* die God door mij goed doen en behouden wil? de plaats van God?
20. Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; *doch* God heeft dat ten goede gedacht; opdat Hij deed, gelijk het te *Dat is, gelijk het heden blijkt, en voor alle mensen openbaar is.* dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden.
21. Nu dan, vreest niet! Ik zal u en uw kleine kinderen onderhouden. Zo troostte hij hen, en sprak naar hun *Zie boven, Gen. 34:3.* hart.
22. Jozef dan woonde in Egypte, hij en het huis zijns vaders; en Jozef leefde honderd en tien jaren.
23. En Jozef zag van Efraim kinderen, van het derde gelid; ook werden de zonen van Machir, den zoon van Manasse, op Jozefs knieën geboren.
24. En Jozef zeide tot zijn broederen: Ik sterf; *Zie boven, Gen. 50:5.* maar God zal u gewisselijk bezoeken, en *Hebr. bezoekende bezoeken;* dat is, Hij zal u zekerlijk bezoeken, te weten, naar zijn genade; om u wèl te doen en zijn beloften aan u te volbrengen; zie boven, Gen. 21:1, en hier het volgende vers, Gen. 50:25. Hij zal u doen optrekken uit dit land, in het land, hetwelk hij aan Abraham, Izak en Jakob gezworen heeft.
25. En Jozef deed de zonen van Israel zweren, zeggende: God zal u gewisselijk bezoeken, zo zult gij mijn *Dit beveelt hij, niet uit superstitie, maar uit een vast geloof, waardoor hij voor zeker hield, dat zijn geslacht het land Kanaän bezitten zou, en dat hetzelfde hun allen was tot een voorbeeld en onderpand van het hemelse Kanaän; begerende uit zulke oorzaak, dat zijn beenderen daar eindelijk zouden heengevoerd worden; zie Hebr. 11:22.* beenderen van hier opvoeren!
26. En Jozef stierf, honderd en tien jaren *Hebr. een zoon van honderd en tien jaren.* oud zijnde; en zij balsemden hem, *Zie boven, Gen. 50:2.* en men legde

hem in een kist in Egypte. Waarin zijn dood lichaam is bewaard geweest, om te zijner tijd naar het land Kanaän vervoerd te mogen worden, hetwelk honderd vijf en vijftig jaren daarna geschied is, toen de kinderen Israëls uit Egypte togen.